

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra finančního práva a finanční vědy

DISERTAČNÍ PRÁCE

Emise peněz centrální bankou
a její výhledy po vstupu do Evropské měnové unie

Issuance of money by the central bank
and its prospect after accession to the European Monetary Union

Školitel:

Prof. JUDr. Marie Karfíková, CSc.

Autor:

JUDr. Jaroslav Moravec

srpen 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou disertační práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 31. srpna 2012

Jaroslav Moravec

Poděkování

Dovoluji si poděkovat školitelce paní prof. JUDr. Marii Karfíkové, CSc. za čas a úsilí vynaložené při vedení této práce.

Obsah

Úvod (objekt zkoumání, cíl, metody)	7
1. Historie emise hotovostních peněz na našem území po roce 1918	12
1.1. Rakousko-uherské oběživo a měnová odluka	12
1.2. Bankovní úřad ministerstva financí	15
1.3. Národní banka Československá	16
1.4. Národní banka pro Čechy a Moravu	16
1.5. Peněžní reforma 1945	17
1.6. Státní banka československá a peněžní reforma 1953	18
1.7. Nové emise bankovek a mincí	19
2. Československé mince a bankovky v peněžním oběhu České republiky	21
2.1. Oběžné mince	21
2.2. Pamětní mince	23
2.3. Platné bankovky	26
2.4. Bankovky v prekluzi	27
3. Oddělení měny České republiky od měny československé	28
3.1. Organizace měnové odluky	28
3.2. Právní úprava měnové odluky	34
3.3. Druhy bankovek podléhajících okolkování	35
3.4. Postup výměny bankovek	36
3.5. Pokladní potvrzenky	37
3.6. Ukončení platnosti a výměny československých bankovek	38
4. Mince a bankovky České republiky	39
4.1. Oběžné mince	39
4.2. Pamětní mince	54
4.3. Bankovky	57

5.	Právní úprava hotovostního peněžního oběhu České republiky	70
5.1.	Výhradní právo vydávat bankovky a mince	72
5.2.	Zákon o oběhu bankovek a mincí	78
5.3.	Výroba a správa zásob peněz	80
5.4.	Druhy platidel vydávaných Českou národní bankou	88
5.5.	Výměna opotřebovaných platidel	95
5.6.	Nakládání s platidly prostřednictvím technických zařízení	97
5.7.	Výměna poškozených bankovek a mincí	99
5.8.	Výměna zákonných peněz	110
5.9.	Balení zákonných peněz	111
5.10.	Výměna neplatných bankovek a mincí	113
5.11.	Reprodukce platidel	114
5.12.	Podezřelé peníze	133
5.12.1.	Úprava do 30. června 2011	133
5.12.2.	Změny od 1. července 2011	138
5.12.3.	Orgány Evropské unie pro boj proti penězokazectví	139
5.12.4.	Nakládání s podezřelými penězi	141
5.13.	Výkon dohledu a správní delikty	146
5.14.	Struktura vyhlášek o vydání bankovek a mincí	147
6.	Penězokazectví	150
6.1.	Formy penězokazectví	150
6.1.1.	Padělání peněz	151
6.1.2.	Pozměňování peněz	152
6.1.3.	Zlehčování mincí	169
6.2.	Klasifikace padělků	171
6.3.	Jiné formy podvodů s hotovostními penězi	176
	Závěr	177
	Hlavní použité prameny a literatura	181
	Přílohy č. 1-17	
	Abstrakt / Abstract	

Tato disertační práce je zpracována podle právního stavu k 30. červnu 2012, některé informace jsou aktualizovány až ke dni odevzdání práce.

Úvod

Objektem zkoumání v mé disertační práci je emise hotovostních peněz v České republice centrální bankou, kterou je od 1. ledna 1993 Česká národní banka. Emise hotovostních peněz je zkoumána zejména z hlediska její právní úpravy, ale také jejího praktického uplatňování a organizačního zajištění včetně příkladů praktického řešení vznikajících situací v emisní instituci, jejíž jsem pracovníkem právě na tomto úseku činnosti¹. Toto téma jsem si zvolil pro svůj výzkum proto, že se jím dlouhodobě zabývám, amatérsky 36 let, profesionálně 21 let, a v posledních letech jsem právní úpravu jako jeden ze zpracovatelů návrhů přijímaných právních předpisů i částečně ovlivňoval.

Jedná se o problematiku, která není často zkoumána a zpracovávána, neexistuje k ní téměř žádná finančněprávní literatura a kromě oblasti penězokazectví ani žádná soudní rozhodnutí a judikatura. To na jedné straně neposkytuje mnoho externích, veřejně publikovaných zdrojů a písemných podkladů vůbec, na druhou stranu tím skýtá prostor pro zkoumání nepříliš známých informací z úřední praxe a vlastní úvahy. Některé poznatky zaznamenané v této práci jsou proto podrobně řešeny zřejmě vůbec poprvé.

Emise hotovostních peněz a řízení hotovostního peněžního oběhu jsou oblastí každodenního života a předmětem právních vztahů, které jsou prakticky od jejich

---

¹Do emisní banky České a Slovenské Federativní Republiky, kterou byla Státní banka československá, jsem nastoupil dnem 17. června 1991 do odboru peněžního oběhu, oddělení hotovostního peněžního oběhu. Významně k tomu přispěla skutečnost, že jsem se problematikou právní úpravy hotovostního peněžního oběhu zabýval již jako student Právnické fakulty Univerzity Karlovy, byť zprvu spíše s akcentem na její historii do roku 1918 (1988 studentská práce Vznik peněz a jejich vývoj na našem území, 1989 studentská práce Rakousko-uherská korunová měna 1892-1918 a její právní úprava, 1990 studentská práce Měnová reforma z roku 1892, 1991 diplomová práce Rakousko-uherský zlatý standard). I když se název organizačního útvaru v průběhu let v důsledku mnoha reorganizací měnil (odbor peněžní, sekce peněžní, sekce peněžní a platebního styku, oddělení emisní, odbor ochrany platidel a správy hodnot, odbor ochrany platidel), moje zařazení a pracovní náplň se kromě změn názvů pracovních pozic (revident, bankovní specialista, bankovní expert, expert emise peněz) až do 31. ledna 2010 významně nezměnily. Zabýval jsem se zejména právní a technickou přípravou emise hotovostních peněz (oběžných mincí, pamětních mincí, bankovek), jejich právní a technickou ochranou proti padělání, analýzou podezřelých peněz a evidencí padělaných a pozměněných peněz. Po téměř dvacetileté praxi jsem byl jmenován na vedoucí pracovní místa, od 1. února 2010 jsem byl náměstkem

samotného vzniku v 7. století př. n. l. monopolizovány, a to podle charakteru státoprávních útvarů do pravomocí měst, městských států, státu či panovníka samotného. Po vzniku novověkých monarchií a republik a po zániku odvozených mincovních práv měst, šlechty a církevních institucí, se emise hotovostních peněz (mincí, později i bankovek a státovek) monopolizovala do výlučné pravomoci státu, který je v moderních systémech svěřuje zcela nebo zčásti do kompetence centrální (též emisní, ústřední, cedulové) banky².

Cílem práce je komplexně zpracovat podstatnou část právní úpravy v této oblasti, platné od 1. ledna 1993, a to jak dosud účinnou, tak i již v mezidobí zrušenou, v některých případech vysvětlit důvody jejího vzniku, popsat její praktické naplňování v praxi centrální banky a dalších subjektů a vyslovit vlastní názory na její funkčnost, případně navrhnout její možné úpravy. Ke zkoumání dlouhodobě neměnných i nových potřeb právní úpravy hotovostního peněžního oběhu bylo třeba přistoupit systematicky, neboť tuto problematiku je třeba pojmut velmi komplexně.

Součástí práce měly být změny v emisi peněz Českou národní bankou po vstupu České republiky do Evropské měnové unie (eurosystému, eurozóny). Vznik práce byl časován tak, že v době jejího zpracovávání dojde k přípravě a přijetí základních právních dokumentů vstupu do Evropské měnové unie (zejména nového zákona o České národní bance a zákona o zavedení eura), k harmonizaci některých dalších právních předpisů, vypsání a vyhodnocení soutěže na výtvarné návrhy českých euromincí, zajišťování výroby a dodávek českých eurobankovek a euromincí z tiskáren a mincoven, organizačnímu zajištění výměny bankovek a mincí české měny za bankovky a mince jednotné evropské měny a k dalším souvisejícím krokům.

Vzhledem k nestanovení žádného konkrétního, byť jen předběžného termínu přijetí jednotné evropské měny Českou republikou, opakovanému odkládání tohoto rozhodnutí a posléze i otevřenému odmítání přijetí jednotné evropské měny Českou

---

ředitele sekce peněžní a platebního styku, od 1. října 2011 jsem byl současně pověřen řízením odboru ochrany platidel a od 1. února 2012 jsem ředitelem odboru ochrany platidel České národní banky.

²Moravec, J.: Vznik peněz a jejich vývoj na našem území, studentská vědecká odborná práce, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 1988.

republikou v krátkodobém horizontu vůbec, podpořeného i ze samotné eurozóny její dluhovou krizí, však k těmto krokům nedošlo. Nový zákon o České národní bance, přijatý Poslaneckou sněmovnou i Senátem Parlamentu České republiky, nevstoupil v platnost, neboť jej nepodepsal prezident republiky. Po roce 2004 došlo pouze k harmonizaci některých předpisů tuzemského právního řádu, částečně vynucené samotným členstvím České republiky v Evropské unii a částečně přijaté z vlastního rozhodnutí k usnadnění budoucího přechodu na jednotnou evropskou měnu. Nedošlo ani k vypsaní soutěže na národní strany českých euromincí, ani přípravě výroby českých eurobankovek a euromincí, ani k součinnosti v přípravě druhé emise eurobankovek, která probíhá právě v těchto měsících. Dokumenty a postupy související s přijetím jednotné evropské měny, připravené krátce před a krátce po vstupu České republiky do Evropské unie, nebyly realizovány a z rozhodující části zastaraly natolik, že po případném rozhodnutí o vstupu České republiky do Evropské měnové unie budou muset být vypracovány zcela nově a v důsledku generační a profesionální obměny částečně i jiným okruhem odborníků.

Česká republika je v různých výborech, podvýborech, skupinách a podskupinách orgánů Evropské unie v oblasti hotovostního peněžního oběhu zapojena na úrovni států Evropské unie, které nepřijaly jednotnou evropskou měnu. Je připuštěna pouze do rozšířených zastoupení (tzv. extended composition), nerozhodujících o nových emisích eurobankovek a euromincí a jejich ochranných prvcích, což je vyhrazeno pouze státům eurosystému. Plnohodnotně je zapojena pouze v těch procesech, v nichž se na členy a nečleny Evropské měnové unie nerozlišuje. Jde zejména o oblast společného boje proti penězokazectví, která je proto v této disertační práci zkoumána i s ohledem na Evropskou unii. Nemožným se tak stalo i plánované porovnání české právní úpravy a organizace přijetí jednotné evropské měny s jiným státem.

Při zpracování této problematiky jsem také narazil na zásadní formální překážku. Většina dokumentů z této oblasti, s nimiž přicházím služebně do styku, je označena stupni utajení, která odpovídají v českém právním řádu stupňům „vyhrazené“ nebo „důvěrné“ nebo přinejmenším určením jen pro vnitřnímu potřebu služebně zainteresovaných pracovníků emisních institucí. Informace z těchto dokumentů,

ačkoliv jsou pro výzkum v dané oblasti zásadní, proto bohužel není možné prezentovat ve veřejně dostupné práci.

Z uvedených důvodů nedošlo v průběhu zkoumání problematiky právní úpravy emise peněz a hotovostního peněžního oběhu k přesunu těžiště práce na změny vyplývající z přijetí jednotné evropské měny Českou republikou, ale těžiště práce zůstalo na stávající, byť částečně harmonizované úpravě národní. Práce tak zkoumá emisi peněz a hotovostní peněžní oběh v České republice. Vzhledem k přirozenému vývoji, posunům úvah, získávání nových poznatků a zkušeností, reagování na vznikající provozní problémy i globální problémy eurosystému lze důvodně předpokládat, že v době eventuálního přistoupení České republiky k jednotné evropské měně bude řada pravidel odlišných od nyní platných a bude stanovena jinými, novějšími předpisy Evropské unie.

Předložená disertační práce proto zkoumá zejména emisi peněz a hotovostní peněžní oběh České republiky v období od 1. ledna 1993 do okamžiku uzávěrky práce. Jedná se o již poměrně dlouhý časový úsek téměř dvaceti let, i když základní úprava této problematiky se až do přijetí nového zákona o oběhu bankovek a mincí v polovině roku 2011 výrazně neměnila. Omezovala se jen na nezbytnou harmonizaci vyplývající ze samotného členství České republiky v Evropské unii (např. oblast peněžokazectví a reprodukování euromincí) nebo v návaznosti na změny právních předpisů v jiných oblastech (např. oblast směnárenství).

Ve vědeckém zkoumání a vědeckých pracích je obvyklé, že autoři navrhnou vlastní řešení problémů, tedy v pracích z oboru práva i vlastní návrhy právní úpravy a změn právních předpisů. Pracovníci příslušného útvaru naší centrální banky (dnes s názvem sekce peněžní a platebního styku) se mnoho let snažili o změnu právních předpisů z oblasti hotovostního peněžního oběhu, které vznikly na začátku 90. let krátce po tzv. delimitaci Státní banky československé (delimitací došlo k rozhraničení centrálně-bankovních činností a komerčních činností Státní banky československé jako tzv. monobanky; centrálně-bankovní činnosti byly nadále svěřeny Státní bance

československé, zatímco komerční činnosti převzala v českých zemích Komerční banka a na Slovensku Všeobecná úvěrová banka).

Právní předpisy ze začátku 90. let odrážely tuto zásadní změnu v postavení bývalé monobanky, ale neodrážely a ani nemohly odrážet další změny, ke kterým postupně docházelo v peněžním oběhu v následujícím období (např. zpracování peněz bezpečnostními agenturami podle zahraničních modelů, vznik nehmotných reprodukcí platidel jako vývoj v oblasti výpočetní techniky apod.). K tomu došlo zejména z legislativně-technických důvodů a odkládáním rozhodnutí o přijetí jednotné evropské měny až v polovině roku 2011 přijetím zákona o oběhu bankovek a mincí a navazujících předpisů. Jako jeden ze zpracovatelů tohoto zákona i jeho prováděcí vyhlášky jsem tak měl možnost s naším týmem vtělit do jejich ustanovení velké množství vlastních názorů, vycházejících z postřehů a zkušeností v průběhu mé dvacetileté praxe v oblasti emise peněz a hotovostního peněžního oběhu.

To bylo možné zejména proto, že zkoumaná oblast, ač se dotýká mnoha subjektů a v některých směrech dokonce každého občana (např. podobně jako daně), je v odborné kompetenci malého okruhu specialistů centrální banky, což znamená, že výsledná podoba právních předpisů se většinou příliš neliší od návrhů, vycházejících od zpracovatelů. Vedle vlastních názorů tak na některých místech konstatuji, že již platná úprava vzešla z mého návrhu.

Při zkoumání této problematiky bylo uplatněno několik **metod**, které mají základ již v antickém starověku (Platón, Aristotelés ...) a byly dále rozvinuty ve středověku a novověku (Tomáš Akvinský, René Descartes, Immanuel Kant ...). Analýza umožnila rozklad celého systému právní úpravy emise peněz a hotovostního peněžního oběhu na jednotlivé prvky a dílčí problémy, zatímco syntéza propojení jednotlivých prvků v celek. Srovnávací metoda byla použita pro zjištění shod či naopak rozdílností v různých právních úpravách. Pomocí metody indukce jsem dospěl od některých jednotlivostí k úsudku na obecný závěr. Metoda dedukce umožnila vzájemným hodnocením vytvořit nové závěry.

1. Historie emise hotovostních peněz na našem území po roce 1918

I když historický vývoj emise hotovostních peněz na území dnešní České republiky nebyl hlavním objektem zkoumání, zabýval jsem se vývojem v této oblasti od vzniku samostatného československého státu v roce 1918. Vzhledem ke sledování emisní činnosti centrální banky zmíním zejména emisi bankovek. Státovky a mince, které měly do konce roku 1989 rovněž charakter státovek, zmiňuji jen okrajově, s výjimkou státovek vydaných Bankovním úřadem ministerstva financí, který působil v letech 1919-1926 a měl více charakter provizorní centrální banky, než ministerského úřadu.

1.1. Rakousko-uherské oběživo a měnová odluka

V okamžiku vyhlášení samostatné Československé republiky 28. října 1918 tvořily oběživo rakousko-uherské monarchie mince vydávané státem prostřednictvím ministerstva financí a bankovky vydávané Rakousko-uherskou bankou, která vznikla po rakousko-uherském vyrovnání (tzv. dualizaci) přeměnou z bývalé Rakouské národní banky. Mince a bankovky byly součástí rakousko-uherské korunové měny, která byla zavedena měnovou reformou v roce 1892³ a byla měnou zlatého standardu, konkrétně jeho třetí typu, standardu zlaté devizy⁴.

Mince v oběhu tvořily původně až do roku 1914 mince z obecných kovů bronzové 1 a 2 haléře a niklové 10 a 20 haléřů, stříbrné 1, 2 a 5 korun a tzv. kurantní plnohodnotné mince zlaté 10, 20 a 100 korun. V důsledku válečných událostí a tudíž očekávané politické a ekonomické nestability však byly nejprve zlaté a následně i stříbrné mince tezaurovány (neúředně staženy obyvatelstvem) a později musel stát nahradit i mince z kvalitních obecných kovů, které potřeboval jako strategickou surovinu. Bronzové a niklové mince tak byly v průběhu války nahrazeny železnými

---

³Moravec, J.: Měnová reforma z roku 1892, studentská vědecká odborná práce, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 1990.

⁴Moravec, J.: Rakousko-uherský zlatý standard, diplomová práce, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 1991.

mincemi 2 a 20 haléřů a alpakovými mincemi 10 haléřů. Tezaurované mince z drahých kovů byly nahrazeny bankovkami.

Po zavedení rakousko-uherské korunové měny v roce 1892 se podařilo stáhnout z oběhu státovky předcházející rakouské měny a zajistit tak oběh pouze bankovkami Rakousko-uherské banky v hodnotách 10, 20, 50, 100 a 1 000 korun. Výše uvedená situace v oběhu mincí si vynutila vydat v průběhu války i bankovky nízkých hodnot 1 a 2 koruny a na konci války i jednoduše tištěné hodnoty 25 a 200 korun. Nakonec ale nedošlo k vydání připravované hodnoty 5 korun, ačkoliv byla technicky zcela dohotovena a připravena k sériové výrobě. Nejvyšší nominální hodnota 10 000 korun, vydaná v listopadu 1918 až po vyhlášení Československa, se na našem území již nestala zákonným platidlem, i když zejména německými bankovními skupinami byla ochotně přijímána⁵.

Československá republika tak převzala oběživo rakousko-uherské korunové měny, tvořené převážně železnými mincemi a bankovkami. Po skončení války se nejprve projevil nedostatek oběživa, který chtěl československý stát řešit emisí vlastních, náhradních platidel. Jelikož jejich vydavatelem nemohla být Rakousko-uherská banka, fakticky řídicí peněžní oběh ve všech státech bývalé monarchie, a na emisi platidel nebyl připraven ani sám stát, byla jejich vydáním pověřena jedna z významných českých veřejnoprávních bank, Zemská banka království Českého. Mělo jít o poukázky v hodnotách 10, 20, 100 a 1 000 korun (zřejmě mimo oficiální přípravu byl vyhotoven i návrh hodnoty 5 korun), které by byly vydávány Zemskou bankou království Českého náhradou za nedostatkové bankovky Rakousko-uherské banky. Nedostatek oběživa však na přelomu let 1918 a 1919 sám rychle opadnul a poukázky tak do oběhu vydány nebyly, ačkoliv byly technicky zcela připraveny a některé hodnoty již byly v sériové výrobě⁶.

---

⁵Moravec, J.: Rakousko-uherská korunová měna 1892-1918 a její právní úprava, studentská vědecká odborná práce, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 1989.

⁶Moravec, J.: Poukázky Zemské banky království Českého, Merkur-Revue 1, 2, 4, 6/2009, Merkur-Revue, s.r.o., Brno 2009, ukázka dostupná na http://www.filatelic-klim.com/PDF/merkur_revue/poukazky-zemske-bankovy-kralovstvi-ceskeho.pdf; týž: První československý měnový zákon a poukázky Zemské banky království Českého, Pocta Milanu Bakešovi k 70. narozeninám, Leges, s.r.o., Praha 2009; týž: Místo peněz poukázky, Živá historie, Extra Publishing, s.r.o., Brno 2009, dostupné na <http://www.historieweb.cz/misto-penez-poukazky>.

Potíže související se zachováním měny neexistujícího soustátí ve více nových (tzv. nástupnických) státech a obtížná komunikace s Rakousko-uherskou bankou vedly československé ministerstvo financí k rozhodnutí zavést samostatnou československou měnu dříve, než se původně předpokládalo. Proces oddělení československé měny od měny rakousko-uherské, nazvaný měnová odluka, byl proveden na přelomu února a března 1919 na základě svébytného plánu prvního československého ministra financí Aloise Rašína, který sám vedl i řadu provozních jednání (např. tisk bankovkových kolků v tiskárnách A. Haase a České grafické Unii v Praze) a své kolegy postupně zasvěcoval do plánu až v průběhu jeho realizace⁷. Výsledkem měnové odluky bylo vyhlášení samostatné československé měny a řada opatření, která pro hotovostní oběh znamenala okolkování bankovek nominálních hodnot 10, 20, 50, 100 a 1 000 korun (nízké hodnoty 1 a 2 koruny zůstaly v platnosti bez okolkování, hodnoty 25 a 200 korun k okolkování nebyly připuštěny a ztratily zákonnou platnost). Mince a bankovky nejnižších nominálních hodnot společně s okolkovanými bankovkami vyšších nominálních hodnot představovaly provizorní oběživo, které mělo být co nejdříve nahrazeno definitivními hotovostními penězi československými.

Méně potřebné byly mince, jednak vzhledem k cenové hladině, jednak byl dostatek obíhajících mincí rakousko-uherských. Ministerstvo financí se rozhodlo nezadávat výrobu nových československých mincí do zahraničí, ale počkat s ražbou až do obnovení mincovny v Kremnici. Tato bývalá mincovna uherské části (Zalitavska) Rakousko-Uherska se státoprávními změnami v roce 1918 stala jedinou mincovnou československého státu. Na konci roku 1918 však byla ještě před zajištěním československým vojskem vydrancována maďarskou správou, která téměř všechny stroje a zařízení, zásoby kovů a hotové mince nechala převést do Budapešti. Obnova mincovny do plného provozu trvala téměř dva roky a tak první československé mince byly vydány do oběhu až v roce 1921⁸.

---

⁷Leopold, K.: Vzpomínky z prvních dob ministerstva financí, rukopis, Praha 1928, dostupné na <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/vzpominky1.pdf>.

⁸Jízdny, M.: Katalog mincí Československa, Česká numismatická společnost pobočka Hradec Králové, Hradec Králové 1992.

1.2. Bankovní úřad ministerstva financí

Naopak velmi potřebným bylo papírové oběživo. Vzhledem k neexistenci vlastní emisní banky musel být jeho vydavatelem stát, nejednalo se tedy o bankovky, nýbrž o státovky. Ke správě československé měny, emisi státovek a správě peněžního oběhu byl zřízen Bankovní úřad při ministerstvu financí (v úřední praxi pak běžně jen Bankovní úřad ministerstva financí, zkráceně BÚMF). Ač pod kontrolou ministra financí, měl fakticky značnou samostatnost a byl tak spíše provizorní centrální bankou, než součástí ministerstva. Tyto své funkce plnil až do zřízení definitivní emisní banky, Národní banky Československé, v roce 1926.

V průběhu roku 1919 byla postupně zahájena výroba všech nominálních hodnot prvních československých platidel, tzv. státovek I. emise. Aby státovky nahradily i část tezaurovaných mincí, jednalo se o neobvykle širokou řadu devíti nominálních hodnot 1, 5, 10, 20, 50, 100, 500, 1 000 a 5 000 Kč. Dvě nejvyšší hodnoty byly z technických důvodů (vyšší stupeň technické ochrany proti padělání) tištěny v zahraničí, 5 000 Kč v Druckerei für Wertpapiere Rakousko-uherské banky ve Vídni, s níž byl Bankovní úřad ministerstva financí v nejlepších kontaktech a 1 000 Kč v American Bank Note Company v New Yorku, kam se zakázka dostala v podstatě náhodně, když zástupce tiskárny využil soukromého lázeňského pobytu v Čechách a předložil ministerstvu financí nezávaznou nabídku na tisk státovek. Ostatní hodnoty, tedy 1-500 Kč, byly tištěny v šesti českých obchodních tiskárnách v Praze, Pardubicích, Liberci a Varnsdorfu. Státovky I. emise byly všechny vydány do oběhu v průběhu let 1919 a 1920 a postupně nahradily nekolované i kolkované bankovky rakousko-uherské.

V letech 1920-1924 pak Bankovní úřad ministerstva financí vydal tzv. státovky II. emise, což byly nominální hodnoty 5, 50, 100, 500 a 5 000 Kč v nových vzorech. Důvodem byla technická inovace (hodnoty počínaje 100 Kč byly tištěny oboustranným hlubotiskem) a lepší ochrana proti padělání (všechny státovky I. emise byly hojně

padělány, hodnota 500 Kč byla dokonce stažena předčasně a peněžní oběh se musel 17 měsíců obejít zcela bez ní).

1.3. Národní banka Československá

Přestože zákon o československé emisní bance byl přijat již v roce 1920, k jeho naplnění došlo až skutečným zřízením Národní banky Československé dnem 1. dubna 1926 resp. účetně se zpětnou platností dnem 1. ledna 1926. Národní banka Československá převzala obíhající státovky jako své bankovky a v letech 1927-1935 vydala nové vzory bankovek 10, 20, 50, 100, 500 a 1 000 Kč. Nízké hodnoty 1 a 5 Kč byly již dříve nahrazeny mincemi, k vydání nejvyšší hodnoty 5 000 Kč s portrétem Antonína Švehly již nedošlo, neboť technické práce Tiskárny bankovek byly na konci 30. let narušovány mobilizačními přípravami (stavba náhradního závodu v Harmanci a plány na stěhování veškerých technologií na Slovensko) a posléze přípravu bankovky zcela zastavily mnichovské události roku 1938. Mince byly v letech 1921-1938 vydávány v hodnotách 2, 5, 10, 20, 25, 50 haléřů, 1, 5, 10 a 20 Kč.

1.4. Národní banka pro Čechy a Moravu

Následujícími státoprávními změnami Národní banka dvakrát změnila svůj název. Po zániku tzv. I. republiky a vzniku Česko-Slovenska byla přejmenována na Národní banku Česko-Slovenskou a po zániku tzv. II. republiky a vzniku Protektorátu Čechy a Morava na Národní banku pro Čechy a Moravu v Praze (sídlo bylo součástí názvu). Banka fakticky ztratila nezávislost a dostala se do područí německé Říšské banky (Reichsbank), formálně se však vnitřní struktura a útvary přípravy a výroby peněz příliš nezměnily. V Protektorátu poměrně dlouho platila starší platidla československá (některá až do roku 1944!), nová byla vydávána do hodnoty 100 K (1, 5, 10, 20, 50, 100 K) jako státovky, od hodnoty 500 K (500, 1 000, 5 000 K) jako bankovky Národní banky pro Čechy a Moravu. Kremnická mincovna ležela na území samostatné

Slovenské republiky a proto mince Protektorátu Čechy a Morava (hodnoty 10, 20, 50 haléřů a 1 K) byly raženy ve firmě Vichr a spol. (dnes Kovona) v Lysé nad Labem.

1.5. Peněžní reforma 1945

K velkým změnám v hotovostním oběživu došlo po roce 1945. Až do 31. října 1945 pokračovala na území osvobozeného a obnoveného Československa měnová dualita. V českých zemích nadále platila platidla protektorátní, ale také některá platidla předválečná, kterým byla obnovena platnost a platidla v hodnotách 1, 5, 20, 100, 500 a 1 000 K, vytištěná bez vědomí československých orgánů v Sovětském svazu pro postupující Sovětskou armádu a dodatečně prohlášená za poukázky Československého měnového úřadu (na Slovensku nadále platila platidla samostatné Slovenské republiky, poukázky Československého měnového úřadu, bankovky a poukázky tří nejvyšších hodnot opatřené kolky, vytištěnými ve Velké Británii na objednávku československé exilové vlády na poválečná měnová opatření a také poukázka neobvyklé hodnoty 2 000 K, vydaná jako bankovka Slovenské národní banky, znějící na Republiku československou, ale platná jen na Slovensku).

K 1. listopadu 1945 byla na celém státním území provedena měnová reforma, při níž byla stažena výše uvedená platidla a do oběhu byla vydána jednak platidla hodnot 5, 10, 20, 50, 100, 500 a 1 000 Kčs, vytištěná ve Velké Británii na objednávku československé exilové vlády pro poválečný oběh a jednak platidla hodnot 100 a 1 000 Kčs, vyráběná po osvobození v tuzemsku. Do hodnoty 50 Kčs byla platidla státovkami, od 100 Kčs byla prohlášena bankovkami obnovené Národní banky Československé, i když formálně její firmu (název, případně sídlo) nenesla. Jako jediná zůstala po reformě až do dubna 1946 v platnosti poukázka 1 K, které bylo v oběhu velké množství, neměla ekvivalent v nových platidlech a ani ji nebylo možné nahradit mincí. V letech 1946-1950 byla tato soustava doplněna nejvyšší hodnotou 5 000 Kčs a hodnoty 5, 10, 20, 50 a 500 Kčs byly postupně vydány v nových vzorech, některé vycházející z předcházejících (5, 10 a 500 Kčs), některé úplně nové (20 a 50 Kčs). Mince byly v tomto období vydávány v hodnotách 20 a 50 haléřů, 1 a 2 Kčs,

zprvu z kvalitní mosazi a mědiniklu, po roce 1950 pak z ekonomických důvodů nahrazených levnějším hliníkem.

1.6. Státní banka československá a peněžní reforma 1953

Od roku 1945 probíhaly v československém peněžnictví postupně významné změny, které vyvrcholily v roce 1950 zánikem Národní banky Československé a vznikem Státní banky československé jako tzv. monobanky, slučující v sobě funkce centrálně-bankovní i komerční. Státní banka československá tak převzala přípravu, výrobu a oběh bankovek, i když formálně (vytištěným textem) ještě zněly na Národní banku Československou. Období let 1945-1953 je charakteristické snahou nahradit výtvarně nejednotnou řadu papírových platidel tzv. mírovými, tedy definitivními platidly vysoké výtvarné a technické úrovně. Pro stálé změny ideové náplně však bylo z tohoto projektu uskutečněno jen torzo. Několik nových vzorů státovek a bankovek zůstalo jen v návrzích či technické přípravě. Po roce 1950 se příprava soustředila na formálně správné bankovky Státní banky československé, které však v důsledku peněžní reformy nebyly nikdy vydány, ačkoliv některé nominály byly zcela připraveny, sériově vyráběny a již dodávány do bankovních zásob.

Dnem 1. června 1953 byla vyhlášena rozsáhlá peněžní reforma, jejímž hlavním cílem byl definitivní přechod na centrálně řízené národní hospodářství. Pro hotovostní peněžní oběh znamenala peněžní reforma stažení všech dosavadních platidel (bankovek, státovek i mincí) a jejich výměnu za platidla nová v poměru 5:1 až 50:1 podle charakteru výměny. Novou soustavu platidel tvořily mince v hodnotách 1, 3, 5, 10 a 25 haléřů, státovky 1, 3 a 5 Kčs a bankovky Státní banky československé 10, 25, 50 a 100 Kčs. Při jednáních o podobě nové soustavy v Moskvě byly československým zástupcům vnuceny nominální hodnoty 3 a 25 haléřů, 3 a 25 Kčs, tradičně používané v Rusku a Sovětském svazu, ale na našem území opuštěné už v polovině 19. století při přechodu měn na decimální systém. Na základě československo-sovětské mezivládní dohody byly bankovky a státovky vytištěny v moskevské tiskárně Goznak

a mince raženy v mincovně Leningrad. Design i technické provedení všech platidel odrážely krátkou dobu, po kterou probíhala tajná příprava.

Technicky nevyhovující soustavu se Státní banka československá pokoušela inovovat již v polovině 50. let, ale převod původních obrazců z offsetu do měditisku (tiskové techniky s vyšší ochranou proti paděláním) nebyl technicky možný. Nakonec se podařilo prosadit pro bankovky přípravu úplně nové soustavy (na státovkách se po roce 1961 pouze projevíly změny názvu státu a státního znaku, jinak platily v původní podobě až do roku 1972), byla ale zakázána změna nominálních hodnot i základních motivů. V letech 1958-1964 tak byly vydány nové vzory bankovek 10, 25, 50 a 100 Kčs. Soustava mincí byla v roce 1957 doplněna potřebnou hodnotou 1 Kčs (umožnila stažení státovky téže hodnoty, která byla výrobně nákladná a v oběhu se nové exempláře za méně než rok opotřebovaly a musely být nahrazeny novými⁹) a v roce 1963 hodnotou 50 haléřů, potřebnou pro telefonování z telefonních automatů v souvislosti se změnou ceny jednoho hovoru. Náhradou za plánované stažení státovek pak byly v letech 1965 a 1966 vydány mince 3 a 5 Kčs.

1.7. Nové emise bankovek a mincí

Teprve na konci 60. let byl povolen tichý návrat k tradičním nominálním hodnotám. Bankovku 25 Kčs tak v roce 1970 nahradila hodnota 20 Kčs a mince 25 haléřů a 3 Kčs v roce 1972 nahradily mince 20 haléřů a 2 Kčs (dvoukoruna původně s odůvodněním jízdného v budovaném pražském metru, i když nakonec bylo stanoveno jízdné poloviční). Zbývající neobvyklé hodnoty byly staženy bez přímé nominálové náhrady (tedy jejich potřeba se rozprostřela na jiné hodnoty), státoвка 3 Kčs v roce 1972 a mince 3 haléře v roce 1976. Zmíněný dvacetihaléř byl první mincí nové emise, v níž byly v letech 1972-1978 vydány nové vzory mincí 5, 10, 20 a 50 haléřů. Tato soustava měla být dovršena novým vzorem mince 1 Kčs (ražba byla plánována z mědiniklu o průměru 22 mm a hmotnosti 3,8 g), avšak k jejímu vydání

---

⁹Pekárek, J.: Hotovostní peněžní oběh a soustava peněz v šedesátých až osmdesátých letech, Měnové systémy na území českých zemí 1892-1993, Ústav historie a muzeologie Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity Opava, Česká národní banka Praha, Opava-Praha 1995, s. 119-124.

nedošlo, zejména proto, že rubová strana koruny z roku 1957 s motivem klečící ženy sázející lipovou ratolest od akademické sochařky Marie Uchytlové-Kučové byla jistým symbolem československé měny a také součástí emblémů České a Slovenské státní spořitelny. V roce 1973 byla po mnohaletých snahách Státní banky československé, brzděných nepoučenými politiky, podle nichž bankovka vysoké hodnoty vyvolává inflaci, vydána bankovka zatím nejvyšší nominální hodnoty 500 Kčs.

V druhé polovině 70. let byla připravována úplně nová emise bankovek, která měla nahradit výtvarně a technicky nejednotné bankovky, vydané v průběhu posledních patnácti let. V důsledku vleklého jednání o ideové náplni se však realizace posunula až do poloviny 80. let a první hodnota byla vydána až v roce 1985. V průběhu let 1985-1989 pak byly vydány nové vzory bankovek hodnot 10, 20, 50, 100 a 1 000 Kčs, posledně jmenovaná byla přitom novou nejvyšší nominální hodnotou. Poslední hodnota této soustavy, 500 Kčs plánovaná na rok 1990, už nebyla vydána v důsledku společenských změn po listopadu 1989. Po těchto změnách byly upraveny pouze mince hodnot 1, 5, 10, 20 a 50 haléřů, 1, 2 a 5 Kčs tak, že od ročníku 1991 byl na líci změněn název státu a státní znak a na rubu byly (kromě neutrální hodnoty 1 Kčs) odstraněny komunistické symboly. V roce 1990 byla navíc soustava mincí doplněna novou nejvyšší hodnotou 10 Kčs jako příprava na nahrazení bankovky téže hodnoty. S těmito platidly v peněžním oběhu zanikla Česká a Slovenská Federativní Republika. Více je o nich pojednáno v následující části.

2. Československé mince a bankovky v peněžním oběhu České republiky

Ke dni vzniku samostatné České republiky, tedy k 1. lednu 1993, se v peněžním oběhu České republiky nacházely některé mince a bankovky, uvedené do oběhu po zmíněné peněžní reformě, vyhlášené k 1. červnu 1953¹⁰. Byly to mince 1, 5, 10, 20 a 50 haléřů, 1, 2, 5 a 10 Kčs a bankovky Státní banky československé 10, 20, 50, 100, 500 a 1 000 Kčs.

2.1. Oběžné mince

Výtvarně a technicky nejednotnou soustavu oběžných mincí bývalého Československa, platných k 1. lednu 1993, tvořilo devět nominálních hodnot, představujících celkem 21 různých vzorů¹¹. Tyto mince pocházely z pěti různých emisí z let 1953-1992.

Haléře ražené z hliníku byly posledním pozůstatkem soustavy mincí z roku 1953. Od 70. let se v peněžním oběhu prakticky neuplatňovaly, ale byly ponechávány v zákonné platnosti jako dílčí peněžní jednotka¹². Jejich pravidelná výroba byla ukončena v roce 1963, ale Státní banka československá stále udržovala určité

---

¹⁰Zákon č. 41/1953 Sb., o peněžní reformě, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹Více vzorů shodných nominálních hodnot vzniklo tím, že u hodnot 1, 5, 10, 20 a 50 haléřů, 1, 2 a 5 Kčs byly měněny lící strany jako důsledek změny názvu státu a státního znaku. Po roce 1961 šlo o změnu názvu státu Republika československá na Československá socialistická republika a změnu státního znaku, korunovaného českého lva s prsním štítem se slovenským křížem na českého lva s hvězdou a prsním štítem se slovenskou vatrou na pavěze. Po roce 1991 pak šlo o změnu názvu státu na Česká a Slovenská Federativní Republika a změnu státního znaku na českého lva a slovenský kříž ve čtvrceném štítu. U hodnoty 10 Kčs vzniklo více vzorů záměrně, každoroční obměnou rubové strany. Státní banka československá vedla ve svém účetnictví mince do roku 1960 jako tvar (typ) I a mince od roku 1961 jako tvar II. Všechny vzory téže nominální hodnoty měly přitom shodné technické parametry a reliéf lící strany byl jediným rozlišovacím prvkem obou vzorů mincí. Po změně názvu státu bylo vytřídění starších vzorů považováno za otázku jakési politické prestiže. Bylo vydáno tajné usnesení o tiché výměně mincí starých vzorů a mince vrácené v odvozech do Státní banky československé byly tříděny i s nasazením odborných referentů a vedoucích pracovníků. I. a II. tvar byly účetně sloučeny až k 1. dubnu 1969, kdy byla většina mincí starých vzorů úspěšně vytříděna a nadále se vyskytovaly už jen v malé míře, převážně z dlouholeté držby obyvatelstva. Nevytříděné mince však zůstaly v platnosti a ojediněle se vyskytovaly až do svého nahrazení novými emisemi.

¹²Pojem dílčí peněžní jednotka pro haléře vznikl v úřední praxi, ale žádný právní předpis ho nezavádí. Právní předpisy stanovují pouze peněžní jednotku, která se dělí na sto haléřů.

minimální zásoby. To si ještě po více než dvaceti letech vyžádalo novou ražbu haléře s ročníkem ražby 1986 a do sad oběžných mincí ještě v letech 1991 a 1992¹³.

Pětihaléře a desetihaléře z hliníku, dvacetihaléře z mosazi a padesátihaléře a dvoukoruny z mědiniklu byly součástí soustavy 70. let a kromě zmíněného haléře a tehdy nové pětikoruny, zavedené v roce 1966, jimi byly vyměněny oběžné mince z 50. a 60. let. Hodnoty 5-50 haléřů byly i výtvarně jednotné, neboť byly dílem jednoho autora, akademického sochaře Františka Davida.

Koruna z hliníkového bronzu byla vydána v roce 1957 k nahrazení státovky a jak jsem již uvedl, nebyla nahrazena novou emisí, čímž se její nezměnná rubová strana vyskytla na mincích ročníků z pěti desetiletí (50. - 90. let!). Mědiniklová pětikoruna, vydaná k náhradě státovky téže hodnoty, obíhala od roku 1966. Nejvyšší hodnotou posledních československých mincí byla desetikoruna z hliníkového bronzu. Stejně jako všechny ostatní mince od hodnoty 1 Kčs byla vydávána od roku 1990 primárně k odlehčení oběhu papírových platidel téže hodnoty a následně k jejich úplnému stažení. Desetikoruna se v peněžním oběhu příliš neuplatňovala, neboť působil známý efekt, ověřený i na jiných hodnotách, v jiných státech a jiných obdobích. Pokud existuje alternativa mezi mincí a bankovkou (a desetikorunové bankovky byly tištěny až do srpna 1992), dávají obchodní banky při dotacích peněz z centrální banky i zákazníci obchodních bank vždy přednost podobě bankovek před mincemi, které mají vyšší hmotnost, jsou tudíž náročnější na transporty a manipulace a je také obtížnější ověřovat jejich pravost. Podpůrně se snad projevil i v té době netradiční nominál a vysoká hmotnost, daná velkou tloušťkou mince, zvolenou pro spolehlivé odlišení od koruny, která měla stejnou barvu a podobný průměr¹⁴.

---

¹³Moravec, J.: Sady československých oběžných mincí 1980-1992, Numismatické listy 3/1999, Národní muzeum a Česká numismatická společnost, Praha 1999, s. 81-86.

¹⁴U mincí 10 Kčs byla každý rok ke shodné lící straně měněna rubová strana s portréty zakladatelů československého státu. Pro rok 1990 byl zvolen Tomáš Garrigue Masaryk, pro rok 1991 Milan Rastislav Štefánik a pro rok 1992 Alois Rašín. V roce 1992 se již projevila krize společného československého státu i v úředních kruzích, a to v neschopnosti federálního ústředí Státní banky československé v Praze a ústředí pro Slovenskou republiku v Bratislavě dohodnout se na další osobnosti pro rok 1993, která měla být podle systému střídání Čechů a Slováků osobností slovenskou. Zatímco federální (chápaná jako česká) strana navrhovala Vavro Šrobára, slovenská strana Andreje Hlinku. Nedohoda byla nakonec vyřešena tak, že v roce 1993 byly desetikoruny raženy opět s portréty T.G.Masaryka jako v roce 1990 a M.R.Štefánika jako v roce 1991. Zajímavá a nepříliš obvyklá je

Soustava československých mincí, obíhající v okamžiku vzniku České republiky, byla tedy nejednotná výtvarně i technicky. Pro praktický peněžní oběh to však znamenalo jen určité technické problémy při akceptaci mincí v mincovních automatech a jejich zpracování v počítačích a třídících strojích. Tyto problémy se stupňovaly na přelomu 80. a 90. let, kdy byla mechanická verifikace v mincovních automatech postupně nahrazována verifikací elektromagnetickou. Státní banka československá začala v roce 1990 připravovat novou soustavu mincí¹⁵, ale v důsledku zániku československého státu k její realizaci již nedošlo.

Přehled mincí platných k 1. lednu 1993 obsahuje příloha č. 1.

2.2. Pamětní mince

Vydávání pamětních stříbrných mincí mělo v Československu dlouholetou tradici. Po dvou ojedinělých emisích, 10 Kč vzoru 1928 k 10. výročí vzniku Československa a 20 Kč vzoru 1937 k úmrtí bývalého prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka, byly vydávány s krátkými přestávkami od roku 1947 a od roku 1964 pak byly vydávány každoročně. Všechny pamětní mince vydané do peněžní reformy v roce 1953 byly platné do 31. května 1953. Všechny ostatní pamětní mince, tedy vydané po 1. červnu 1953, byly v době vzniku České republiky ještě platné. Celkem se jednalo o 95 vzorů (typů, motivů), které měly následující nominální hodnoty, technické parametry a byly vydávány v následujících obdobích¹⁶.

---

skutečnost, že tak vznikly mince České a Slovenské Federativní Republiky s ročníkem ražby 1993, tedy mince státu, který v tom roce již neexistoval. Státní banka československá totiž vyšla vstříc Státní mincovně v Kremnici, která měla v té době nedostatek zakázek, a zadala ražbu ročníku 1993 již v roce 1992. Vzhledem k tomu, že jednotlivé ročníky desetikorun nebyly účetně oddělenou emisí a bylo tak organizačně obtížné oddělit jejich zásoby, v oběhu se objevily už v létě 1992. Surga, L., Pekárek, J.: České bankovky a mince 1993-1998, NUGA, Pacov 1998, s. 9.

¹⁵Tuto soustavu připravovala Státní banka československá v letech 1991-1992 a vydávání jednotlivých hodnot bylo rozplánováno na léta 1993-1996. Její realizace byla zastavena v červnu 1992 na základě výsledku parlamentních voleb, které předznamenaly zánik československého státu. Moravec, J.: Sady československých oběžných mincí 1980-1992, Numismatické listy 3/1999, Národní muzeum a Česká numismatická společnost, Praha 1999, s. 81-86.

¹⁶Moravec, J.: K problematice právní ochrany peněz, Právo a podnikání 7-8/96, ORAC, Praha 1996, s. 54. Popisy a vyobrazení mincí viz Novotný, V., Moulis, M.: Mince Československa 1918-1993,

Nominál	Mincovní kov (slitina)	Průměr	Hmotnost	Období ¹⁷
10 Kčs	AgCuNiZn 500:400:50:50	30,00 mm	12,00 g	1954-1968
20 Kčs	AgCuNiZn 500:400:50:50	29,00 mm	9,00 g	1972
25 Kčs	AgCuNiZn 500:400:50:50	34,00 mm	16,00 g	1954-1969
25 Kčs	AgCuNiZn 500:400:50:50	30,00 mm	10,00 g	1970
50 Kčs	AgCu 900:100	37,00 mm	20,00 g	1955-1968
50 Kčs	AgCu 700:300	31,00 mm	13,00 g	1970-1979
50 Kčs	AgCuNiZn 500:400:50:50	27,00 mm	7,00 g	1986-1990
50 Kčs	AgCu 700:300	27,00 mm	7,00 g	1991
100 Kčs	AgCu 900:100	40,00 mm	24,00 g	1955
100 Kčs	AgCu 700:300	33,00 mm	15,00 g	1971-1980
100 Kčs	AgCuNiZn 500:400:50:50	29,00 mm	9,00 g	1980-1985
100 Kčs	AgCuNiZn 500:400:50:50	31,00 mm	13,00 g	1986-1990
100 Kčs	AgCu 700:300	31,00 mm	13,00 g	1991-1993
500 Kčs	AgCu 900:100	40,00 mm	24,00 g	1981-1993
Vysvětlivky:	Ag - stříbro	Cu - měď	Ni – nikl	Zn - zinek

Pamětní stříbrné mince byly vždy součástí soustavy zákonných peněz, ale nejen teoreticky jako dnes, nýbrž v předválečném i poválečném období fakticky, byť omezeně, obíhaly. V letech 1947-1951 byly nově vydávané pamětní stříbrné mince umísťovány do dotací obchodnímu sektoru a do výplat fyzických osob. Tato praxe měla pokračovat i po roce 1953, když první dvě řady pamětních mincí (10 a 25 Kčs z roku 1954 k 10. výročí Slovenského národního povstání a 10, 25, 50 a 100 Kčs z roku 1955 k 10. výročí osvobození) byly umístěny do výplat. Záhy po vydání však byly předkládány Státní bance československé ke zpětné výměně za papírové peníze a rychle se vrátily do pokladen a zásob banky. Vrácené mince nebyly pro svá poškození

České republiky a Slovenské republiky, několik aktualizovaných vydání, Vlastislav Novotný, Hodonín 1993-2011. Aktualizovaný přehled nákladů viz Moravec, J.: Náklady československých pamětních stříbrných a zlatých mincí, Numismatické listy 2/1998, Národní muzeum a Česká numismatická společnost, Praha 1998, s. 51-55.

¹⁷Jako období emise je uveden první a poslední rok vydání v těchto parametrech.

z oběhu použitelné ani jako sběratelský materiál. Záhy byly proto úředně ničeny a jejich materiál použit pro novou ražbu. To představovalo jistou ztrátu v podobě nákladů na výrobu a přepracování. Od druhé poloviny 50. let tak byly pamětní stříbrné mince určeny výhradně ke sběratelským účelům. Přesto však podle právních předpisů musely být až do 31. prosince 1989 přijímány ke všem platbám. To působilo praktické potíže, neboť veřejnost se v mnoha desítkách typů neorientovala či o existenci takové kategorie peněz vůbec nevěděla. Proto došlo ke zrušení všeobecné povinnosti přijímat pamětní mince k platbám.

Platnost československých pamětních stříbrných mincí z let 1954-1993 byla na území České republiky ukončena dnem 30. června 2000¹⁸. Výměna byla možná od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace a od 1. července 2001 do 30. června 2006 pouze u České národní banky. V návaznosti na ukončení platnosti v České republice byla ukončena jejich platnost také na území Slovenské republiky dnem 30. září 2000¹⁹. Výměna byla možná od 1. října 2000 do 30. června 2001 u Národní banky Slovenska a bank a od 1. července 2001 do 30. června 2006 pouze u Národní banky Slovenska.

Zlaté mince ke dni vzniku České republiky v zákonné platnosti nebyly žádné, neboť nebyly za existence Československa vydávány s nominálními hodnotami denominovanými v tuzemské měně jako součást soustavy zákonných peněz²⁰, ale jako mince obchodní. Československé obchodní mince byly vydávány na základě zvláštních právních předpisů²¹ pod tradičním názvem dukáty. Jejich hodnota (prodejní cena) byla odvozována od aktuální ceny zlata na světovém trhu, i když velmi nepružně a dlouhodobě beze zněny (od konce 70. let do konce 90. let se cena změnila jen dvakrát).

Přehled pamětních mincí platných k 1. lednu 1993 obsahuje příloha č. 2.

---

¹⁸Vyhláška České národní banky č. 142/2000 Sb., o ukončení platnosti pamětních stříbrných mincí vydaných Státní bankou československou.

¹⁹Vyhláška Národnej banky Slovenska č. 278/2000 Z.z., o ukončení platnosti pamětních stříbrných mincí česko-slovenskej meny vydaných od 21. augusta 1954 do 31. decembra 1992.

²⁰§ 4 zákona č. 76/1976 Sb. stanovuje, že dukáty nejsou součástí soustavy zákonných peněz.

2.3. Platné bankovky

Soustava československých bankovek byla ke dni vzniku České republiky jednodušší a jednotnější než soustava mincí, neboť jak jsem již uvedl, od poloviny 80. let probíhala její výměna za novou emisi.

Bankovky 10, 20, 50 a 1 000 Kčs byly vydány v letech 1985-1988 jako součást emise podle návrhů akademického malíře Albína Brunovského. Zásadním technickým posunem byla jejich pestrobarevnost dosažená kolorujícím tiskem, zatímco předcházející bankovky byly monotónní (t.j. s jednou barvou v hlavní tiskové operaci) a byly proto dobře padělatelné jednobarvovými kopírkami s černým nebo později s vyměnitelným, i jinak barevným tonerem. Změna však splnila očekávání jen částečně, neboť v druhé polovině 80. let v zahraničí a na začátku 90. let i v Československu došlo k mohutnému rozvoji vícebarvových kopírek, které tyto pestré bankovky reprodukovaly velmi věrně.

Mimo tuto řadu vystupovaly hodnoty 100 a 500 Kčs. Stokoruna pocházela z emise 60. let. V roce 1989 byla sice nahrazena novou stokorunou vzoru 1989, avšak portrét Klementa Gottwalda vyvolal protesty veřejnosti a proto byla v roce 1990 z oběhu stažena²². To si vynutilo obnovit výrobu předcházející stokoruny vzoru 1961.

Pětisetkoruna pocházela z emise 70. let. V roce 1990 měla být nahrazena novým vzorem s motivem Slovenského národního povstání, k jeho vydání však po společenských změnách v roce 1989 nedošlo a v roce 1991 zahájila Státní banka československá přípravu úplně nové emise, která po zániku československého státu přešla do stávající emise české.

---

²¹Poslední dukáty byly vydávány v letech 1978-1982 podle zákona č. 76/1976 Sb., o ražbě československých dukátů.

²²Surga, L., Pekárek, J.: České bankovky a mince 1993-1998, NUGA, Pacov 1998, s. 8-9.

Návrh nerealizované bankovky 500 Kčs vzoru 1990.

Přehled bankovek platných k 1. lednu 1993 obsahuje příloha č. 3.

2.4. Bankovky v prekluzi

Kromě uvedených platných bankovek byly v době vzniku České republiky k 1. lednu 1993 ještě čtyři bankovky v tzv. prekluzivní lhůtě, tedy již neplatné, ale byla možná jejich výměna za bankovky platné. Jednalo se o tři bankovky předcházejících emisí 10, 20 a 50 Kčs a již zmíněná předčasně stažená 100 Kčs s portrétem Klementa Gottwalda.

Přehled bankovek v prekluzi k 1. lednu 1993 obsahuje příloha č. 4.

3. Oddělení měny České republiky od měny československé

Logickým zakončením zániku společného československého státu byl i zánik československé měny, tedy rozdělení někdejší jednotné měny České a Slovenské Federativní Republiky, z níž se po 1. lednu 1993 stala společná měna České republiky a Slovenské republiky. Oddělení měny České republiky od měny československé, tzv. měnová odlučka²³ znamenala řadu opatření, z nichž pro hotovostní peněžní oběh byla nejdůležitější příprava nových (přechodných a definitivních) platidel. I když rozpad společného státu Čechů a Slováků krystalizoval delší dobu, skutečným impulsem byly až výsledky parlamentních voleb v červnu 1992. Z nich vzešly politické reprezentace obou částí federativního státu, které se dohodly na zániku Československa a vzniku samostatné České republiky a Slovenské republiky k 1. lednu 1993.

3.1. Organizace měnové odluky

Příprava a výroba bankovek i mincí vyžaduje určité lhůty, které i při maximálním urychlení, využití vnitřních zdrojů, hotových návrhů a prefabrikovaných prvků, představují nejméně několik měsíců. Přitom s dostatečným časovým předstihem nebyl znám ani název českého státu, podoba budoucího státního znaku, ani název a zkratka peněžní jednotky. V čase, který byl k dispozici, tak bylo možné připravit a vyrobit jen námětově neutrální prostředky na provizorní označení papírového oběživa, tedy bankovkové kolky, podobné těm, které byly použity na okolování bankovek již v letech 1919 a 1945. A hlavní tvůrci měnové odluky v oblasti hotovostního peněžního oběhu, ředitel odboru peněžního federálního ústředí Státní banky československé

---

²³Pojem „měnová odlučka“ žádný právní předpis nezavedl. Měnovou odlukou je tradičně označováno oddělení československé měny od měny rakousko-uherské, které bylo provedeno v roce 1919. Tento pojem je pro rok 1919 příznačný, neboť se jednalo o jednostranný akt Československé republiky. Oddělení české měny od měny československé bylo rovněž jednostranným aktem České republiky, stejně jako oddělení slovenské měny od měny československé bylo jednostranným aktem Slovenské republiky. Některé kroky však byly oboustranně koordinovány a měnová odlučka, vlastně dvě souběžné měnové odluky, proběhly současně. Pro rok 1993 je tak možná příznačnější pojem „měnová rozlučka“. Též Němečková V.: První česko-slovenská měnová rozlučka, Měnové systémy na území českých zemí 1892-1993, Ústav historie a muzeologie Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity Opava, Česká národní banka Praha, Opava-Praha 1995, s. 81-87.

JUDr. Leopold Surga a jeho náměstek Ing. František Vokatý se nikdy netajili tím, že se při právní a organizační přípravě měnové odluky bohatě inspirovali právě Rašínovou odlukou v roce 1919.

Další platidla, mince a definitivní (české) bankovky mohly být postupně připravovány, vyráběny a dávány do peněžního oběhu až v průběhu následujícím měsíců po oddělení měny. Struktura zásob bankovek Státní banky československé byla ve zlomovém roce 1992 ne zcela vyhovující. Banka měla nadměrné zásoby bankovek 500 Kčs, což bylo důsledkem jejich tisku ve velkém množství k zajištění hladkého peněžního oběhu v době, kdy bylo mnoho let zdržováno vydání bankovky vyšší hodnoty 1 000 Kčs. Pětisetkoruny přitom nebyly ani adekvátní zálohou za tisícikoruny, neboť před vydáním tisícikorun jich většina prošla oběhem a byly proto ve stavu nedovolujícím dlouhý oběh. Kromě toho byl design těchto bankovek staré konstrukce a jeden z mála spolehlivých ochranných prvků, průběžný vodoznak, byl překryt tiskovým obrazcem, což ztěžovalo detekci padělků, které tehdy vznikaly velmi hojně zejména v zahraničí (Německu a Polsku) a byly na československé území dováženy a zde udávány. Situace se měla zlepšit až v roce 1993 novými dodávkami bankovek z výroby.

Lepší byla situace v zásobách mincí. Zásoby nižších hodnot měly postačit do poloviny roku 1993 a vyšší ještě déle. V roce 1992 byly vybrány k realizaci návrhy mincí 10, 20 a 50 haléřů nové emise a od roku 1993 se měly vyrábět už jen mince této nové soustavy.

Příprava měnové odluky byla na české straně zahájena v polovině roku 1992 objednááním tisku námětově neutrálních bankovkových kolků u britské firmy Thomas De La Rue, která je vytiskla ve svém závodu v kolumbijské Bogotě (tato tiskárna již byla uzavřena). Původně nebyla hlavním předmětem prací intenzivní příprava měnové odluky, ale příprava jejích hlavních právních a organizačních dokumentů. Poté měly být práce přerušeny a obnoveny až po politickém rozhodnutí o uskutečnění odluky. Následkem ekonomického vývoje, nedůvěry v měnovou unii a devalvačních spekulací však došlo k rychlému vyčerpávání devizových rezerv a bezhotovostním odlivům

peněz ze Slovenska. Depozita podniků ze Slovenska vedená v českých bankách zhoršovala likviditu slovenských bank a působila platební neschopnost některých slovenských podniků. Etapa přípravy měnové odluky proto přešla přímo do etapy realizace bez přerušení.

Kolkování bankovek bylo zvoleno jako technicky a organizačně nejschůdnější řešení vedle několika dalších variant (vydání provizorní emise bankovek, orazítkování bankovek mechanickými frankotypy či rozdělení bankovek mezi obě centrální banky podle nominálních hodnot). Podobné označení mincí (přeražba) nebylo uvažováno, neboť by bylo technicky téměř stejně náročné jako výroba nových mincí. Hlavně by však bylo ekonomicky zbytečné, neboť v moderních peněžních soustavách představují mince hodnotově jen nepatrnou část oběživa (řádově několik málo procent).

V České republice bylo zvoleno okolkování pouze tří nejvyšších hodnot (100, 500, 1 000 Kčs). Nižší hodnoty 10, 20 a 50 Kčs kolkovány nebyly, zůstaly v platnosti bez okolkování a byly přímo vyměněny za nové (definitivní) české bankovky a mince. Tyto bankovky totiž představovaly kusově cca 45 % oběhu bankovek, ale hodnotově jen cca 3 % hodnoty oběživa. Pracnost a náklady spojené s okolkováním, transporty a výměnou by tak nebyly úměrné ekonomické důležitosti těchto hodnot.

Bankovkových kolků bylo vytištěno celkem 160 milionů kusů (70 milionů na bankovky 100 Kčs, 50 milionů na 500 Kčs a 40 milionů na 1 000 Kčs). Zatímco bankovkové kolky v letech 1919 a 1945 byly opatřeny vodou rozpustným lepem vyžadujícím navlhčení, technický pokrok umožnil tyto nové kolky řešit jako samolepky, které se z archů ručně snímaly a lepily na bankovky. Současně se využilo skutečnosti, že ve Státní tiskárně cenin bylo tiskově rozpracováno větší množství bankovek 1 000 Kčs v celých arších a tak dalších cca 24 milionů kusů kolků bylo přímo natištěno na bankovky. U hodnoty 1 000 Kčs tak existují dva typy kolků, nalepené a přímo natištěné. Natištěné kolky jsou vzhledově totožné, ale nemají barevný podtisk a mírně se liší v detailech, neboť nebyly vyrobeny ze shodných tiskových forem.

Kolky byly po vytištění a dodání Státní bance československé několik měsíců uskladněny v její hlavní pokladně a posléze rozvezeny na její české pobočky (po 1. lednu 1993 se staly pobočkami České národní banky) a pobočky Komerční banky, a.s. V těchto místech bylo také v prosinci 1992 zahájeno kolkování²⁴. V listopadu 1992 byl zřízen orgán řízení měnové odluky, Ústřední řídicí komise pro přípravu a realizaci měnové odluky v České republice²⁵, která byla složena z vedoucích pracovníků Státní banky československé a zástupců institucí zahrnutých do akce²⁶. Při pobočkách banky byly současně zřízeny regionální řídicí komise a v okresech a velkých městech také místní operativní řídicí skupiny, které zřídily na 4 000 výměnných míst.

K provedení měnové odluky bylo třeba stanovit několik základních parametrů, zejména počet dnů na výměnu bankovek, výši částky povolené k výměně a souběh platnosti starých a nových platidel.

Počet dnů určených na výměnu bankovek byl značně omezen, neboť k zajištění plynulé výměny by bylo třeba okolkovat bankovek za 30 miliard Kčs. To by znamenalo použít všechny zásoby nacházející se na území České republiky, ale vedle

²⁴Pokud by k měnové odluce z jakéhokoliv důvodu nedošlo, mohly být kolky potencionálně použity i k jiným účelům. Pouze by tak nahradily starší kolky se státním znakem ČSSR, které měla Státní banka československá vytištěny a uskladněny k podobným účelům od začátku 60. let. Tyto kolky byly vyrobeny ve třech typech s neutrálním označením písmenem (D oranžový, P modrý, S karmínový). Zřejmě jednak proto, že to umožnilo případnou variabilitu použití na různé nominální hodnoty (i když existuje teorie, podle níž D=deset, P=pětadvacet či padesát a S=sto) a jednak proto, že mohly být vytištěny bez jakéhokoliv podezření na přípravu peněžní reformy, neboť se podobají příspěvkovým známkám tehdejších společenských organizací. Tyto kolky byly až do začátku 90. let připraveny ve vybraných pobočkách Státní banky československé, ale po roce 1990 změnou názvu státu a státního znaku zastaraly. Úspěšné nebyly ani pokusy o jejich využití k jiným účelům, např. označení poukázek na palivo podniku Benzina. V souvislosti s měnovou rozlukou v roce 1993 jejich použití už nebylo vůbec uvažováno.

²⁵De iure zřízena až zákonem č. 60/1993 Sb., činnost ukončila 15. února 1993.

²⁶Těmito institucemi byly Česká spořitelna, a.s. a Česká pošta, s.p., provozující výměnná místa pro fyzické osoby, Komerční banka, a.s., zajišťující společně s hlavní pokladnou a pobočkami České národní banky kolkování a výměnu bankovek právníckým osobám, ministerstvo vnitra a policie zajišťující bezpečnost výměnných míst a transportů a omezeně i armáda představující transportní zálohu bank a pošty a bezpečnostní zálohu policie.

toho stáhnout další nemalé množství bankovek z oběhu. Hotovostní peněžní oběh však takové omezení snese jen krátkou dobu a proto byl počet dnů na výměnu bankovek stanoven na pouhé čtyři dny.

Stanovení výše částky povolené k výměně bylo velmi důležité, neboť příliš nízká částka by znamenala omezení obyvatelstva, naopak příliš vysoká částka by vyžadovala vyšší počáteční množství okolkovaných bankovek a všechny z toho vyplývající problémy (čerpání zásob bankovek, transporty, bezpečnostní rizika ...). Nakonec stanovená částka 4 000 Kčs představovala přijatelný kompromis mezi oběma pohledy.

Souběh neokolkovaných bankovek podléhajících okolkování a již okolkovaných bankovek ve dnech výměny by obyvatelstvu usnadnil rozvržení bankovek podléhajících okolkování, tedy rozhodnout si, jaké množství si vyměnit a jaké ponechat na hotovostní výdaje ve dnech výměny. Na druhé straně by však způsobil problémy v evidenci a možná i devalvační spekulace. Proto bylo rozhodnuto souběh starých a nových platidel vyloučit. Naštěstí to nezpůsobilo žádné vážné problémy, neboť obyvatelstvo se v roce 1993 chovalo netypicky klidně a odpovědně a řešilo situaci maximalizací držby mincí a bankovek, které okolkování nepodléhaly.

Měnová odluka byla teoreticky proveditelná již ke dni vzniku samostatné České republiky a Slovenské republiky, tedy k 1. lednu 1993. Tento termín by však znamenal potíže v podobě nedostatečného počtu okolkovaných bankovek. Větší časový předstih kolkování nebyl možný, neboť by v době před měnovou odlukou způsobil nedostatek bankovek neokolkovaných.

Po vzniku samostatných republik tak byla zachována měnová unie. V rámci procesu dělení majetku Státní banky československé byly k 31. prosinci 1992 účetně rozděleny i oběživo a zásoby peněz. Oběživo bylo rozděleno pouze teoreticky v poměru 2:1, což představovalo cca 66 miliard Kčs pro Českou republiku a cca 33 miliard Kčs pro Slovenskou republiku, neboť skutečné množství peněz obíhající v obou republikách nebylo možné zjistit (po ukončení výměn mincí a neokolkovaných bankovek se ukázalo, že skutečný poměr byl cca 70:30). Zásoby byly děleny podle

územního principu, tedy České národní bance připadly zásoby nacházející se na území České republiky a Národní bance Slovenska zásoby nacházející se na území Slovenské republiky. Získané zásoby obou centrálních bank byly přibližně srovnatelné, pouze Česká národní banka měla méně mincí (zejména 1 a 2 Kčs) a Národní banka Slovenska méně bankovek 1 000 Kčs.

Dne 19. ledna 1993 se sešla vládní skupina za účasti předsedy a místopředsedů vlády, ministrů hospodářství, průmyslu a vnitra, guvernéra České národní banky a generálních ředitelů Komerční banky a České spořitelny s přizváním vedoucího ústřední řídicí komise a jeho zástupce. Na jednání byla potvrzena doba výměny bankovek na čtyři dny a výše částky k výměně pro fyzické osoby na 4 000 Kčs. Současně bylo rozhodnuto stanovit datum měnové odluky po dohodě se Slovenskou republikou a koordinovat s ní zamezení přesunů peněz po veřejném oznámení měnové odluky. Týž den se sešli také předsedové vlád České republiky a Slovenské republiky a dohodli se na termínu odluky. Při stanovení termínu bylo vyhověno návrhu slovenské strany posunout plánovanou odluku o týden a uskutečnit ji až ze 7. února na 8. února 1993.

V polovině ledna 1993 byla ukončena příprava měnové odluky okolkováním bankovek za cca 20 miliard Kčs a zpracováním scénáře odluky a souvisejících právních předpisů. Po zmíněném rozhodnutí o datu uskutečnění odluky pokračovaly určené banky v kolkování bankovek do výše 50 miliard Kčs, což bylo považováno za dostatečnou rezervu. Mezitím bylo v pražské ceninové tiskárně Victoria Security Printing, a.s. vytištěno pro Českou národní banku 12 milionů kusů pokladních potvrzenek (6 milionů kusů nominální hodnoty 2 000 Kč a 6 milionů kusů nominální hodnoty 5 000 Kč) v celkové hodnotě 42 miliard Kčs. Tyto potvrzenky, vydané podle § 33 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance (dále jen „zákon o ČNB“) a § 1 odstavce 1 zákona č. 600/1992 Sb., o cenných papírech, sloužily jako pojistka pro případ nedostatku hotových peněz. Použity však byly jen ojediněle.

Právní předpisy o oddělení měny byly přijaty 2. února 1993. Týž den vystoupil ve vysílání České televize předseda vlády a ohlásil oddělení měny k 8. únoru 1993.

K zabránění spekulativním přelivům peněz byl oboustranně zablokován tok plateb mezi Českou a Slovenskou republikou a Česká národní banka zahájila informační kampaň.

Jak jsem již uvedl, subjekty postižené omezeními v době odluky se chovaly zcela netypicky disciplinovaně, neuchýlily se k výběrům hotovostí a horečnatým nákupům, ale naopak se předzásobily hodnotami nepodléhajícími okolování nebo uložily své hotovosti na bankovní účty. Několik dnů před měnovou odlukou tak významně pokleslo množství peněz v oběhu o více než polovinu. Z tohoto pohledu byly připravené rezervy okolovaných bankovek a instrumentů nadlimitních výměn přehnané a nemusela být proto tak velká restrikce pro jednorázovou výměnu. Tento stav však nebylo možné spolehlivě prognózovat, spíše byla obava z horšího vývoje s ohledem na tehdy ještě poměrně živé, nedobré zkušenosti obyvatelstva s peněžními reformami v letech 1945 a 1953. Přesto však k úplné stabilizaci peněžního oběhu došlo dodávkami nových bankovek a mincí z výroby až v srpnu 1993.

3.2. Právní úprava měnové odluky

Právními předpisy vydanými v souvislosti s oddělením měny České republiky od měny československé byly zákon č. 60/1993 Sb., o oddělení měny (dále jen „zákon o oddělení měny“), nařízení vlády č. 61/1993 Sb., k provedení zákona o oddělení měny (dále jen „nařízení o oddělení měny“) a vyhláška České národní banky č. 62/1993 Sb., kterou se provádí zákon č. 60/1993 Sb., o oddělení měny (dále jen „vyhláška o oddělení měny“), všechny schválené 2. února 1993 a účinné od 3. února 1993. Tato právní úprava podle mého názoru stanovila jasná pravidla pro oddělení měny České republiky od měny československé a pro výměnu bankovek. V průběhu měnové odluky nebyly zaznamenány žádné závažné nedostatky právní úpravy, které by znamenaly neřešitelnost určitých situací, které vznikaly ve dnech výměny. Jedná se o právní předpisy, které mohou být, stejně jako dokumenty měnové odluky v roce 1919, trvalou inspirací pro předpisy zásadním měnových úprav v budoucnosti.

3.3. Druhy bankovek podléhajících okolkování

K oddělení měny provedla Česká národní banka podle § 1 odstavce 1 zákona o oddělení měny okolkování platných bankovek Státní banky československé, které se od 1. ledna 1993 považovaly za bankovky vydané Českou národní bankou. Zákon přímo nestanovil, které nominální hodnoty měly být okolkovány, ale § 13 odstavec 2 písmeno a) zmocnil Českou národní banku stanovit druhy (tedy nominální hodnoty a vzory) bankovek podléhajících okolkování vyhláškou o oddělení měny. Ta pak v § 1 stanovila, že okolkování podléhají pouze bankovky tří nejvyšších hodnot, tedy 100, 500 a 1 000 Kčs²⁷.

Kolky měly rozměr 25x21 mm u všech nominálních hodnot a je na nich vytištěno hodnotové číslo (100, 500, 1 000) s vodorovných šrafováním, v rozích obrazce je pak nominální hodnota uvedená římskou číslicí (C, D, M). Podrobný popis kolků obsahují §§ 2-3 vyhlášky o oddělení měny. Jak jsem již uvedl, kolek mohl být na bankovku aplikován nalepením nebo natištěním v levém horním rohu lící strany bankovky. Přímé natištění na bankovku bylo využito jen u nejvyšší hodnoty 1 000 Kčs, ale obě formy okolkování měly podle § 3 odstavce 3 vyhlášky o oddělení měny stejnou platnost²⁸.

²⁷Ve Slovenské republice byly kolkovány i hodnoty 20 a 50 Kčs, kolkována tak nebyla jen nejnižší hodnota 10 Kčs.

Detaily lícních stran bankovek se slovenskými kolky.

²⁸V praxi se tomuto ustanovení ne vždy dostávalo skutečného naplnění. Tisícikoruny s přímo natištěnými kolky byly v oběhu v menšině, nebyly tak dostatečně vžité a proto byly někdy odmítány. Odmítnutí přijetí podezřelých bankovek fyzickými osobami pro podezření z padělání bylo v souladu s právním řádem, ale jejich odmítnutí právníky osobami bylo s předpisy v rozporu. V praxi tomu však bylo obtížné zabránit. V Brně byla 3. srpna 1993 dokonce zadržena bankovka s natištěným kolcem, u něhož byl hlavní obrazec podmalován barvou budící dojem podtisku u lepeného kolku, což zřejmě mělo usnadnit přijetí bankovky (vyobrazení na další straně).

Přehled bankovek okolkovaných na území České republiky obsahuje příloha č. 5.

3.4. Postup výměny bankovek

O organizaci výměny bankovek se zmíním jen stručně, v zájmu komplexnosti vylíčení vývoje situace během měnové odluky. Na rozdíl od měnových odluk a peněžních reforem v letech 1919, 1945 a 1953, stanovil § 1 odstavec 3 a 4 zákona o oddělení měny, že všem osobám je zaručena možnost výměny okolkovaných bankovek, stejně jako přepočítání hodnoty pohledávek a závazků z korun československých na koruny české v poměru 1:1. Omezení spojená s měnovou odlukou byla tedy v roce 1993 jen technického rázu a byla jen dočasná.

Fyzickým osobám (§§ 2-5 zákona o oddělení měny) vyměňovaly bankovky po předložení průkazu totožnosti výměnná místa v České poště a České spořitelně, a to pouze jednorázově do částky 4 000 Kčs na osobu starší patnácti let resp. 1 000 Kčs na osobu mladší patnácti let (fakticky mohlo jít až o 2 000 Kč, neboť částku na dítě mohli vyměnit oba rodiče – vyloučení této duplicity by bylo velmi náročné). Období výměny bankovek bylo stanoveno nařízením o oddělení měny na 4. února až 7 února 1993.

Tuzemským právnickým osobám kromě bank (§ 4 zákona o oddělení měny) vyměňovaly bankovky do částky nejvýše pokladního zůstatku ty banky, u nichž měly tyto subjekty účty. Bankám určovala způsob výměny po vzájemné dohodě Česká

Bankovka 1 000 Kčs s podmalovaným natištěným kolmem.

národní banka. Období výměny bankovek bylo stanoveno nařízením o oddělení měny na 8. února až 9. února 1993, případně již od 7. února 1993, pokud to podmínky dovolily.

Výměnu bankovek, které nemohly být ze závažných důvodů vyměněny ve dnech standardní výměny, prováděla Česká národní banka podle § 7 zákona o oddělení měny po dobu šesti měsíců od oddělení měny. Výměna se prováděla pouze v případě, kdy žadatel věrohodným způsobem prokázal nebo čestným prohlášením deklaroval závažný důvod, pro který nemohl provést výměnu v řádném termínu. Jednalo se zejména o pobyty v zahraničí či mimo trvalé bydliště, pobyt v nemocnici či jiném léčebném zařízení apod.

3.5. Pokladní potvrzenky

Zákon o oddělení měny umožnil v § 9 České národní bance vydat pokladní potvrzenky jako mimořádné instrumenty nadlimitní výměny bankovek, cenné papíry splatné nejdříve 7 dnů od oddělení měny. Jejich popis stanovuje vyhláška o oddělení měny v § 10. Pokladní potvrzenky byly vydány v nominálních hodnotách 2 000 Kčs a 5 000 Kčs. Původně plánována a tiskově rozpracována byla i hodnota 1 000 Kčs, od jejího vydání však bylo upuštěno, nebyla sériově vyráběna a vyhláška ji tedy ani neuvažuje. Na potvrzenkách je uvedeno datum 1. února 1993 (původní termín měnové odluky) a text obsahující závazek vydavatele vyplatit předložiteli jejich hodnotu v českých korunách do 31. července 1993.

Obě hodnoty potvrzenek mají rozměr 128x68 mm a jsou vytištěny pouze jednostranně tiskem s plochy v odstínech hnědé resp. modré barvy. Vytiskla je soukromá pražská (dnes již jako tiskárna nepůsobící) společnost Victoria Security Printing, a.s. Pokladní potvrzenky se ukázaly být z již výše uvedených důvodů zbytečné a byly při výměně bankovek použity jen velmi ojedinelé a jen místně, zejména na Ostravsku.

Přehled pokladních potvrzenek obsahuje příloha č. 6.

3.6. Ukončení platnosti a výměny československých bankovek

Zákon o oddělení měny stanovil také lhůty pro výměnu bankovek odchylně od lhůt stanovených zákonem o České národní bance (blíže viz níže). Platné bankovky a mince vydané Státní bankou československou, tedy mince a bankovky nepodléhající okolkování, mohla Česká národní banka vyměňovat nejdéle jeden rok od ukončení jejich platnosti (§ 14 zákona o oddělení měny). Neplatné bankovky, tedy bankovky starších emisí v prekluzi, mohla Česká národní banka vyměňovat pouze do dne oddělení měny (§ 15 odstavec 2 zákona o oddělení měny).

4. Mince a bankovky České republiky

4.1. Oběžné mince

Jak jsem již uvedl výše, soustava československých oběžných mincí stala se na začátku 90. let nevyhovující. Mince z vysoce kvalitních, ale nemagnetických homogenních slitin tzv. barevných kovů činily potíže při akceptaci v mincovních automatech, neboť při tehdejších možnostech mechanické verifikace byly poměrně snadno nahraditelné padělky z lehkotavitelných slitin i průmyslovými výrobky ve tvaru mincí, výstřižků, výlisků, podložek, ale i tvarově podobných kovových knoflíků.

Po společenských změnách po roce 1989 staly se oběžné mince také výrobně příliš drahými v poměru ke své nominální hodnotě a kupní síle. Za dvacet až pětatřicet let od rozhodnutí o použitých materiálech, které byly tehdy kvalitní a cenově přijatelné, se do výrobní ceny promítla inflace, přechod bývalých socialistických států na světové tržní ceny kovů i jejich obecný vzestup. To se týkalo zejména mosazného dvacetihaléře, mědiniklového padesátihaléře, koruny z hliníkového bronzu a mědiniklové dvoukoruny. Lepší byla situace u mědiniklové pětikoruny a až v roce 1990 vydané bronzitalové desetikoruny, u nichž byly náklady alespoň úměrné k výši nominálních hodnot²⁹.

Již jsem se zmínil o změně lícních stran oběžných mincí v návaznosti na změnu názvu státu a státního znaku a provizorním odstranění komunistických symbolů ze stran rubových. Rozhodnutím z 28. května 1991 pak Státní banka československá zahájila přípravu zcela nové emise mincí. Podle původních záměrů se mělo jednat o neobvykle širokou řadu jedenácti nominálních hodnot 1, 5, 10, 20, 50 haléřů, 1, 2, 5, 10, 20 a 50 Kčs. Na rozdíl od předcházející emise však haléře a pětihaléře měly být

---

²⁹V roce 1992, tedy posledním roce existence Československa, činily výrobní ceny mincí 1 h 0,17 Kčs, 5 h 0,17 Kčs, 10 h 0,17 Kčs, 20 h 0,45 Kčs, 50 h 1,12 Kčs, 1 Kčs 0,99 Kčs, 2 Kčs 1,38 Kčs, 5 Kčs 1,60 Kčs, 10 Kčs 1,62 Kčs/kus. U všech haléřových hodnot tak výrobní cena převyšovala nominální hodnotu, u koruny byla přibližně shodná. U mincí samostatné České republiky, zavedených v roce 1993, převyšovala výrobní cena nominální hodnotu jen u desetihaléře a v pozdějších letech také u dvacetihaléře.

raženy jen do sad oběžných mincí, vydávaných pro sběratelské účely. Jejich ražba ve větším množství pro zajištění hotovostního peněžního oběhu se nepředpokládala, neboť k jejich používání již s ohledem na kupní sílu a spotřebitelské ceny nebylo ekonomické opodstatnění. Nejdůležitějšími hodnotami pro praktický oběh prvních let měly být hodnoty 10, 20, 50 haléřů, 1, 2, 5 a 10 Kčs. Vyšší hodnoty 20 a 50 Kčs, jejichž potřeba byla prognózována na druhou polovinu devadesátých let, měly být naplánovány, ale vyráběny a vydány do oběhu až za několik let.

V úvaze byly kromě kulatých mincí i netradiční tvary, mince hranaté, obloukové, s otvorem a bimetalové³⁰. Z těchto řešení, které byly z pohledu tradic rakouského, rakousko-uherského a československého mincovnictví velmi odvážné, prošly do pokročilých úvah jen mince hranaté a bimetalové³¹. Nejstarší variantu technických parametrů nové soustavy mincí obsahuje příloha č. 7.

Desetikoruna, vydávaná od roku 1990, byla považována již za minci nové konstrukce, která měla být ponechána beze změn a proto technické parametry nové emise byly navázány právě na tuto minci. Ke změně tohoto záměru došlo až po rozhodnutí o mincovních materiálech, použitých na novou emisi. Z důvodu lepší ochrany mincí proti padělání a snadnějšímu rozpoznání v mincovních automatech došlo k příklonu na vrstvené materiály s magnetickým ocelovým jádrem a plátovaným či galvanicky pokoveným povrchem z ušlechtlejších kovů. Této koncepci stávající desetikoruna neodpovídala a proto součástí nové emise mincí byl později i nový vzor desetikoruny.

Po konzultaci s předpokládaným výrobcem mincí, Státní mincovnou v Kremnici, a významnými výrobci a provozovateli mincovních automatů, byl Státní bankou československou 11. listopadu 1991 schválen definitivní návrh technických parametrů. Pro nižší nominální hodnoty 1, 5, 10, 20 a 50 haléřů byl z ekonomických důvodů zvolen hliník, neboť se jedná o mincovní kov ještě cenově přijatelný, ale přitom

---

³⁰Moravec, J.: Současné světové trendy v ražbě oběžných mincí a mince České republiky, Numismatické listy 3/1993, Národní muzeum a Česká numismatická společnost, Praha 1993, s. 65-77.

s dobrými vlastnostmi pro oběh nízkých hodnot. Je sice měkký a více trpí otěrem, takže mince musejí být častěji nahrazovány, to však u takto nízkých nominálních hodnot není problém, neboť pro tyto mince je typická vysoká absolutní ztrátovost z peněžního oběhu zejména v důsledku vývozu nespotřebovaných a nevyměnitelných zbytků peněžních prostředků do zahraničí a proto musí být často nahrazovány v každém případě³². Pro vyšší nominální hodnoty 1, 2, 5, 10, 20 a 50 Kčs byla z výše uvedených důvodů zvolena ocel s povrchem z ušlechtlejších mincovních kovů (nikl, měď, mosaz).

Realizaci nové emise mincí zahájila Státní banka československá v lednu 1992 vypsáním celostátních neomezených anonymních soutěží na umělecké návrhy hodnot 10, 20 a 50 haléřů, které měly být ještě v průběhu roku 1992 sériově vyráběny a v lednu 1993 být vydány do oběhu. Vyšší nominální hodnoty měly postupně následovat až v dalších letech podle potřeb peněžního oběhu, zejména aktuálního stavu zásob mincí. O soutěž na nové mince byl mimořádný zájem výtvarníků, do uzávěrky 15. května 1992 bylo předloženo 173 sádrových modelů. Návrhy vyhodnotila 27. května 1992 Komise pro posuzování návrhů na československé peníze.

První cenu a návrh na realizaci mince 10 haléřů získal návrh akademického sochaře Vladimíra Oppla. Druhá cena udělena nebyla, dvě zvýšené třetí ceny obdržely návrhy Miroslava Ronaie a akademického sochaře Jiřího Prádlera. První cenu a návrh na realizaci mince 20 haléřů získal návrh Miroslava Ronaie. Druhá cena udělena nebyla, dvě třetí ceny obdržely návrhy akademického sochaře Vladimíra Oppla a Jaroslava Bejvly. První cenu a návrh na realizaci mince 50 haléřů získal návrh akademického sochaře Jiřího Prádlera. Druhá cena nebyla udělena, dvě třetí ceny obdržely návrhy akademického sochaře Vladimíra Oppla a akademické sochařky Jarmily Truhlíkové-Spěvákové³³.

---

³¹Moravec, J.: Vznik českých oběžných mincí, rozšířená verze části příspěvku Deset let českých mincí, předneseného na Mezinárodním numismatickém sympoziu Kremnica 2003, Numizmatika, Slovenská numizmatická spoločnosť, Bratislava 2004.

³²Pramen: Česká národní banka, odbor peněžního oběhu, poznatky z plánování výroby oběžných mincí.

Přehled oceněných návrhů obsahuje příloha č. 8.

Sádrové modely těchto návrhů byly po potvrzení realizace odeslány Státní mincovně v Kremnici k dalšímu technickému zpracování. Padesátihalář byl realizován jako první a došel jako jediný až do etapy vzorového odražku³⁴.

Vzorový odražek padesátihaláře nerealizované československé emise s letopočtem 1993 (návrh akademický sochař Jiří Prádler, rytecké úpravy Ján Alleram, ražba Štátna mincovňa Kremnica).

Z důvodů, o nichž jsem se již zmínil, však byla realizace nové emise československých mincí v červnu 1992 zastavena. O připravenou soustavu projevil zájem ústředí pro Slovenskou republiku Státní banky československé. Proto byla po dohodě s federálním ústředím Státní banky československé v Praze poskytnuta k využití pro Slovenskou republiku, s tím, že pro českou stranu bude vypracován nový návrh. Bratislavské ústředí Státní banky československé, posléze Národní banka Slovenska, však tuto soustavu nakonec nevyužilo a ve spolupráci se Státní mincovnou v Kremnici si vypracovalo jiný vlastní návrh, který pak byl realizován v podobě mincí samostatné Slovenské republiky, které byly platné až do přechodu Slovenska na jednotnou evropskou měnu.

Návrh technických parametrů soustavy mincí České republiky logicky navázal na zkušenosti, získané při přípravě zmíněné nerealizované československé emise³⁵.

³³Pramen: Státní banka československá, odbor peněžní, Podmínky celostátní neomezené anonymní soutěže na umělecké návrhy mincí 10, 20 a 50 halářů, 1992; Státní banka československá, odbor peněžní, Zápis z jednání Komise pro posuzování návrhů na československé peníze, 1992.

³⁴Moravec, J.: Nové ražby evropských a vybraných mimoevropských států v roce 1991/92 – 5.část, Numismatické listy 5-6/1993, Národní muzeum a Česká numismatická společnost, Praha 1993, s. 172-173.

Soustava českých mincí již byla zredukována o ekonomicky neopodstatněné nominální hodnoty 1 a 5 haléřů, které neměly být připravovány a vyráběny ani do sad oběžných mincí pro sběratelské účely. Nominálová skladba se tak ustálila na devíti nominálních hodnotách 10, 20 a 50 haléřů, 1, 2, 5, 10, 20 a 50 Kč.

Volba mincovních materiálů se oproti nerealizované soustavě nezměnila. Haléřové mince, tedy mince tří nejnižších nominálních hodnot, bylo rozhodnuto razit z výše uvedených ekonomických důvodů z hliníku, pro korunové hodnoty byly zvoleny vrstvené magnetické materiály, tedy pokovená ocel. U středních hodnot 1, 2 a 5 Kč byla zvolena ocel poniklovaná, čímž došlo k symbolickému návratu k projektu 70. let, kdy mince těchto tří hodnot měly být vyráběny z mědiniklu. U nejvyšších hodnot 10, 20 a 50 Kč byla zvolena ocel poměděná resp. pomosazená, neboť barvy těchto mincovních kovů se hůře napodobují a představují proto lepší ochranu proti padělání.

Mince s ocelovým jádrem a povrchem z ušlechtlejších kovů představují rozumný kompromis mezi výrobní cenou, životností mince v peněžním oběhu a stálostí materiálových vlastností, které jsou potřebné pro bezproblémový příjem v mincovních automatech. Také u české soustavy bylo vedle kulatých mincí setrváno u dvou méně tradičních tvarů, mincí hranatých a bimetalových. Mince 2 a 20 Kč byly zkonstruovány jako hranaté, dvoukoruna jako jedenáctihran a dvacetikoruna jako třináctihran. Hranaté byly plánovány všechny „dvojkové“ nominály, tedy i dvacetihaléř. U něj však muselo být od této představy upuštěno, neboť měl vzhledem k použitému hliníku nízkou hmotnost a daly by se očekávat problémy při jeho strojovém zpracování. Původní záměr vícehranu je proto na minci jen opticky naznačen jeho sedmihrannou tzv. vnitřní obrubou (vnitřním okrajem), která byla zakomponována již do uměleckého návrhu.

Počet hran u dvoukoruny a dvacetikoruny byl konzultován s významnými provozovateli mincovních automatů, neboť hranatý tvar představuje určitá rizika pro příjem mincí v mincovních automatech. Prvním problémem je, že v některých typech mincovních automatů prochází mince volným pádem, v některých typech však

---

³⁵Pramen: vlastní zkušenosti s přípravou nové emise mincí, 1992.

po nakloněné rovině. Příliš malý počet hran a jejich ostrost by moly způsobit zástavy mincí v mechanických součástech automatů. Druhým problémem byl průměr mince, který je u kulatých mincí jediný a může být díky ražebnímu kruhu v lisu vyformován velmi přesně jen s nepatrnou tolerancí. U hranatých mincí však průměr mince představuje rozsah hodnot mezi vrcholy a plochami hran. Z konzultací a promýšlení technického řešení proto vyšel závěr, že počet hran musí být větší, aby mince byla vzhledově hranatá, ale technicky se blížící kruhu a aby byl počet hran lichý, aby se rozsah různých průměrů minimalizoval³⁶.

Částečně tím však došlo ke snížení možnosti vzájemného rozlišení mincí v oběhu, než jaká by existovala u původně plánovaného počtu 7-9 ostřejších hran. Soustavu českých oběžných mincí uzavírá bimetalová padesátikoruna. Vzhledem k tomu, že většina již existujících mincí sousedních států byla tradiční kombinací bílého mezikruží a žlutého středu, pro českou minci bylo zvoleno tehdy velmi neobvyklé červené mezikruží a žlutý střed.

Vedle stanovení technickým parametrů mincí, které se podle přehledu světových mincí³⁷ pokud možno neměly podobat žádným zahraničním mincím sousedních a blízkých států, bylo hlavním úkolem získání kvalitních uměleckých návrhů nových mincí schopných realizace. Za dané státoprávní situace však stále nebyl dostatek kvalifikovaných informací pro zadání podmínek jinak obvyklé neomezené anonymní soutěže a ani nebyl k dispozici obvyklý čas pro vypsání soutěže, vypracování návrhů a jejich vyhodnocení Komisí pro posuzování návrhů na československé peníze. Nebyl znám název státu a podoba státního znaku budoucí nového státu, jen s jistou mírou pravděpodobnosti bylo možné předpokládat, že název státu bude Česká republika a v přinejmenším jednom typu státního znaku bude dominantní český lev. Z toho vyplynula potřeba získat návrhy v několika variantách a podle potřeby měnit podmínky ještě v procesu jejich tvorby. Pro tento postup byla namísto obvyklé celostátní neomezené anonymní soutěže výhodná přímá výzva k vypracování návrhů několika zvoleným výtvarníkům, kteří se v posledních letech úspěšně účastnili soutěží

---

³⁶Pramen: jednání s firmami National Rejectors Inc. GmbH, Buxtedude, 1992, Mars Electronics, Praha, 1992 a Dopravní podnik hlavního města Prahy, Praha, 1992.

³⁷Pramen: přehledy Coin Registration Office při Royal Mint, Llantrisant, 1992.

na návrhy československých mincí a jejich schopnosti dávaly předpoklad získání návrhů náležitě kvality v potřebném čase.

Odbor peněžní federálního ústředí Státní banky československé, který řídil přípravu českých mincí, získal souhlas bankovní rady, aby sám stanovil náměty nových mincí a získal jejich umělecké návrhy z časových důvodů mimo obvyklý postup. Pro haléřové hodnoty se nabízelo využití návrhů z celostátních neomezených soutěží na mince 10, 20 a 50 haléřů, které proběhly krátce předtím. Zprvu byla zvažována realizace prvních cen kromě dvacetihaléře od slovenského sochaře Miroslava Ronaie, který byl poskytnut bratislavskému ústřední Státní banky československé k případnému využití na slovenské mince (stejně jako nebyl pro Slovensko využit technický návrh soustavy mincí, nebyl využit ani tento návrh, ani jiný návrh ze soutěže na československé mince. Návrhy všech nominálních hodnot slovenských oběžných mincí 10, 20, 50 haléřů, 1, 2, 5 a 10 Sk vypracoval na základě výsledků užší soutěže v rámci ateliéru kremnické mincovny Drahomír Zobek³⁸).

Státní mincovně v Kremnici nabídlo federální ústředí Státní banky československé realizaci návrhu padesátihaléře od akademického sochaře Jiřího Prádlera v podobě mince České republiky. Jeho sádrový model byl již dříve kremnické mincovně předán na realizaci první mince neuskutečněné nové československé emise a byl již technicky zcela připraven k ražbě. Bylo pouze nutné požádat autora a přepracování lící strany se státní symbolikou České republiky a současně Státní banka československá žádala odstranění stylizovaného květu na rubové straně. Kremnická mincovna však tuto zakázku z kapacitních důvodů (ražba všech nových slovenských mincí a další zahraniční zakázky) odmítla. Následně vyvstala obava z vývoje vztahů mezi oběma novými státy³⁹ a o ražbě českých mincí na Slovensku se už ani později neuvažovalo.

Jak jsem již uvedl, pro návrhy mincí haléřových hodnot českých mincí se nabízelo využít modely z proběhlých soutěží na nové československé mince. Radikálně však byla změněna volba, aby došlo k jasnému odlišení od původně vybraných návrhů,

---

³⁸Vitanovský, M.: Polemicky o mincích České republiky, Numismatické listy 5-6/1993, Národní muzeum a Česká numismatická společnost, Praha 1993, 166-167.

³⁹Surga, L., Pekárek, J.: České bankovky a mince 1993-1998, NUGA, Pacov 1998, s. 82,84.

předaných kremnické mincovně. Odbor peněžní rozhodl o realizaci návrhů akademického sochaře Jiřího Prádlera pro minci 10 haléřů, Jaroslava Bejvla pro minci 20 haléřů a akademického sochaře Vladimíra Oppla pro minci 50 haléřů. Využity však mohly být jen námětově neutrální rubové strany, zatímco lící strany se státní symbolikou České republiky museli autoři vytvořit znovu.

U mincí korunových hodnot byla situace složitější, neboť na ně neproběhly soutěže a nebyl tak dostatek vhodně zpracovaných motivů. Motivy použité na jiných návrzích ze soutěží haléřových hodnot bylo možné využít jen velmi omezeně, neboť ústředním motivem rubových stran haléřových mincí byla vzhledem k malému rozměru mincí zpravidla jen hodnotová čísla doplněná drobnými dekory.

Aby byly získány vhodné motivy, které neměly stanovovat jen úředníci, bylo rozhodnuto pořídit návrhy ve dvou kolech a nejprve získat umělecký návrh korunové mince. Ten byl důležitý i proto, že korunová mince vyjadřující peněžní jednotku měla se stát zanedlouho, ať už formálně či neformálně, symbolem české měny. Získané návrhy korunové mince pak měly posloužit i jako námětová inspirace pro zadání návrhů mincí ostatních nominálních hodnot.

Na konci září 1992 bylo proto vyzváno šest výtvarníků, kteří se v posledních letech úspěšně účastnili v soutěžích na československé mince, aby vytvořili návrhy korunové mince. Byli to akademická sochařka Jarmila Truhlíková-Spěváková, Jaroslav Bejvl, akademický sochař Ladislav Kozák, akademický sochař Vladimír Oppl, akademický sochař Jiří Prádl a akademický sochař Josef Uprka. Jak jsem již uvedl, stále byla nejistá státní symbolika a proto Státní banka československá zadala čtyři varianty lící strany, která měla nést pravděpodobný název budoucího státu Česká republika, letopočet 1993 a některou z následujících symbolik:

- stávající malý státní znak České republiky,
- stávající velký státní znak České republiky,

- sochu Génia se lvem, tzv. Světlohoše, z budovy ústředí Státní banky československé⁴⁰,
- volný motiv dle uvážení autora (např. flora, fauna).

Na rubovou stranu bylo předepsáno pouze hodnotové číslo 1 bez zkratky peněžní jednotky, která ještě v té době nebyla známa, a volný motiv dle uvážení autora. Někteří autoři přesto sami použili logicky vyvozenou zkratku Kč, kterou nakonec skutečně zakotvil zákon o České národní bance.

Přehled návrhů předložených v zakázce na minci 1 Kč obsahuje příloha č. 9.

Umělecké návrhy, vypracované vyzvanými výtvarníky a předložené do uzávěrky 12. října 1992, byly posouzeny 15. a 16. října přizvanými experty mimo standardní složení Komise pro posuzování návrhů na československé peníze (akademický sochař Jiří Harcuba, akademický sochař Milan Knobloch, akademický sochař Michal Vitanovský, akademický malíř Jan Solpera a Zdeněk Ziegler). Ti se shodli, že nejlepší a nejvhodnější pro realizaci je návrh akademické sochařky Jarmily Truhlíkové-Spěvákové. Ta zpracovala na lící straně českého lva ve štítu a na rubové straně stylizovanou svatováclavskou korunou s hodnotovým číslem 1. Experti se současně shodli na tom, že autorům se v podobě Světlohoše ani volného motivu nepodařilo nalézt žádný vhodný jednotící prvek pro lící strany mincí všech nominálních hodnot a doporučili proto, aby ústředním motivem lících stran všech českých mincí zůstal český lev.

Konečná podoba korunové mince, jak ji známe z dnes již téměř dvacetiletého peněžního oběhu, vyšla z doporučení uvedené expertní skupiny. Český lev byl sejmut ze štítu na volné mincovní pole a namísto excentrické polohy byl umístěn do středu

---

⁴⁰Budova bývalé Živnostenské banky, Na Příkopě 864/28, Praha 1 – Nové město. Sochu Génia se lvem, vytepanou z měděného plechu na ocelové konstrukci, vyrobila podle návrhu sochaře Antonína Poppa firma Hofman na původní budovu Živnostenské banky, dokončenou v roce 1898 (stála na místě dnešního pohledově pravého křídla budovy České národní banky s pasáží v sousedství se Slovanským domem). Budova byla zbourána na konci 30. let a nahrazena pravým křídlem nové budovy Živnostenské banky. Přitom byla socha přesunuta z bourané budovy nad průčelí nové budovy Živnostenské banky, která se centralizací československého peněžnictví stala v roce 1950 sídlem Státní banky československé a v současnosti je majetkem České národní banky.

liční strany. Autorka upravila i písmo a podobu královské koruny na rubové straně. Při schvalování definitivní podoby korunové mince pak bankovní rada Státní banky československé doporučila, aby byla rubová strana doplněna opisem z názvem peněžní jednotky KORUNA ČESKÁ, která byla již v té době velmi pravděpodobná.

Návrhy získané na korunovou minci následně skutečně posloužily jako částečná námětová inspirace na ostatní mince vyšších nominálních hodnot. Návrh motivů nominálních hodnot 2-50 Kč zpracoval pracovník oddělení emisního odboru peněžního federálního ústředí Státní banky československé Jiří Pekárek⁴¹. Současně byli zvoleni autoři jednotlivých hodnot, kteří byli částečně autory návrhů sloužících jako inspirace (akademický sochař Jiří Harcuba, akademický sochař Vladimír Oppl) a částečně byli považováni za specialisty na zvolené motivy (akademický sochař Ladislav Kozák). Jednalo se o zkušené přední sochaře a tvůrce mincí, od nichž se dala očekávat vysoká umělecká kvalita návrhů, technická úroveň modelů, na jejichž větší úpravy v ateliérech mincoven již nebyl dostatek času. Návrh každé hodnoty jen jednomu autorovi byl na rozdíl od koruny zvolen z časových důvodů a i proto, aby se každý autor plně soustředil na malé množství návrhů vysoké úrovně.

Rozvržení motivů a autorů bylo následující:

- 2 Kč velkomoravský šperk - akademická sochařka Jarmila Truhlíková-Spěváková, která dokonale zvládala reliéfní drobnokresbu,
- 5 Kč Karlův most v Praze s inspirací návrhem na desetihaléř, který obdržel v soutěži na československou minci zvýšenou odměnu - akademický sochař Jiří Harcuba, jehož očekávané nezaměnitelné ztvárnění českého lva bylo zárukou dostatečné vizuální odlišnosti od 1 a 2 Kč z téhož materiálu,
- 10 Kč Chrám sv. Petra v Brně - akademický sochař Ladislav Kozák, který byl specialistou na motivy architektury,
- 20 Kč kníže Václav na koni s inspirací návrhem na korunu, který byl předložen v zakázce na korunovou minci - akademický sochař Vladimír Oppl, který zvládl náročnou postavu na koni,

---

⁴¹Jiří Pekárek (1927-2006), dlouholetý pracovník Státní banky československé a České národní banky na úseku emise bankovek a mincí, správy peněžního oběhu a boje proti peněžokazectví. Moravec, J.: 90 let zkušebny platidel, prezentace na odborný seminář, Česká národní banka, Praha 13. listopadu 2009; Moravec, J.: Zemřel Jiří Pekárek, Merkur-Revue 6/2006, Merkur-Revue, s.r.o., Brno 2006.

50 Kč panorama Prahy - akademický sochař Ladislav Kozák, specialista na motivy architektury.

Oslovení autoři vypracovali požadované návrhy a 25. listopadu 1992 je odevzdali Státní bance československé. Autoři haléřových hodnot vypracovali nové lící strany a provedli i určité úpravy rubových stran. Akademický sochař Jiří Prádler precizoval celou rubovou stranu desetihaléře a akademický sochař Vladimír Oppl změnil tvar a křížení číslic 5 a 0 se zkratkou dílčí peněžní jednotky h. Akademický sochař Jiří Harcuba změnou hodnotového čísla a úpravou stylizace Karlova mostu přepracoval původní návrh desetihaléře na pětikorunu a akademický sochař Vladimír Oppl změnou hodnotového čísla a vypuštěním citátu z chorálu přepracoval původní návrh koruny na dvacetikorunu.

Přehled návrhů předložených v zakázce na mince 10, 20, 50 haléřů, 1, 2, 5, 10, 20 a 50 Kč obsahuje příloha č. 10.

O pět dnů později byly návrhy opět posouzeny přizvanými nezávislými experty. Podle jejich připomínek provedli autoři do tří dnů poslední úpravy. Jaroslav Bejvl přepracoval rub dvacetihaléře, změnil provedení hodnotového čísla 20 a lipovou ratolest zredukoval na lipový list. Akademický sochař Vladimír Oppl vypustil na padesátihaléři lipové listy. Akademická sochařka Jarmila Truhlíková-Spěváková změnila tvar hodnotového čísla dvoukoruny a tvar hodnotového čísla pětikoruny změnil i akademický sochař Jiří Harcuba. Postavu knížete Václava na dvacetikoruně akademický sochař Vladimír Oppl upravil a znovu podložil citátem z chorálu, jako na původním návrhu korunové mince. Akademický sochař Ladislav Kozák odstranil reliéfní kruh na padesátikoruně, který představoval původně předpokládaný přechod mezi mezikružím a středem, který se však konstrukcí mince podle ražebních možností změnil. Současně byly lipové listy u letopočtu nahrazeny tečkami. Takto získané návrhy nových českých mincí nominálních hodnot 10, 20, 50 haléřů, 1, 2, 5, 10, 20 a 50 Kč odeslala Státní banka československá v prvním prosincovém týdnu 1992 mincovnám v Hamburgu a Winnipegu, které, jak uvádím níže, byly pověřeny jejich výrobou.

Zanikající Československo mělo dva specializované podniky na výrobu peněz – Státní mincovnu v Kremnici a Státní tiskárnu cenin v Praze. Rozpadem Československa neměla Česká republika na svém území mincovnu a Slovenská republika tiskárnu bankovek. S ohledem na absenci mincovny v České republice a nepřipraveností jiných podniků na tuto speciální výrobu bylo zřejmé, že výroba přinejmenším první a rozhodující části oběživa České republiky se uskuteční v zahraničí. A vzhledem k omezené kapacitě kremnické mincovny i nejistotě budoucích vztahů nových samostatných států, které mezi sebou mimo jiné neměly dořešeny ani otázky majetku Státní banky československé a vlastnictví měnového zlata, bylo jasné, že české mince se nebudou vyrábět ani ve slovenské Kremnici.

Proto souběžně s procesem pořízení uměleckých návrhů vypsalo federální ústředí Státní banky československé v říjnu 1992 poptávku po ražbě českých oběžných mincí. Předmětem poptávky byla výroba nových českých mincí včetně úprav a zredukování sádrových modelů do oceli, výroby razících nástrojů, ražby, adjustace (balení a vypravení) a dovozu vyrobeného množství do Prahy. V souladu se schválenými technickými parametry mincí byla výroba haléřových hodnot požadována z hliníku resp. hliníkové slitiny (obvykle je používána slitina s 1-3 % hořčíku) a korunových hodnot z oceli, opatřené na povrchu ušlechtlejšími kovy – niklem (1, 2, 5 Kč), mědí (10 Kč, mezikruží 50 Kč) a mosazí (20 Kč, střed 50 Kč).

Výrobce mohl zvolit galvanického pokovení, plátování nebo kombinaci obou technologií. Galvanické pokovení spočívá v elektrochemickém potažení (působením roztoků obvykle na bázi kyselin přenosem kovu z anody na katodu) celého střížku vrstvou příslušného kovu v síle řádově desítek mikrometrů. Plátování spočívá v mechanickém potažení (naválcování za studena nebo za horka) ploch střížku tenkým plechem (fólií) příslušného kovu rovněž v síle řádově desítek mikrometrů. Nepotažena však zůstává hrana, která tak může oxidovat, zhoršovat vzhled mince, ovlivňovat její vlastnosti a nakonec i snižovat životnost mince. K odstranění tohoto nedostatku jsou někdy obě technologie kombinovány a celý plátovaný střížek je ještě následně

galvanicky pokoven vrstvou shodného nebo podobného kovu v síle řádově jednotek mikrometrů.

V tendru oslovila Státní banka československá 35 podniků, mincoven a výrobců mincovních polotovarů, neboť některé mincovny (např. v Německu) neměly právní subjektivitu a v zakázkách pro zahraničí byly závislé na svých subdodavatelích. Jednalo se o podniky, u nichž byl předpoklad, že výroba mincí bude provedena včas a v požadované kvalitě. Z uvedených 35 podniků jich 21 o zakázku zájem projevilo, 4 požádaly o postoupení tendru svým obchodním partnerům, 3 se omluvily pro nedostatečnou výrobní kapacitu nebo neodpovídající strojové vybavení (zejména pro hranaté a bimetalové mince), 1 oslovený neměl o zakázku zájem a 6 podniků neodpovědělo⁴².

Ze zkušeností centrálních bank příp. ministerstev financí jako emisních institucí je obecně známo, že je výhodná výroba peněz v tuzemsku. Hlavním důvodem jsou plynulé dodávky menších částí objednaných množství, umožňující plynulé umístění do standardních uschovacích míst, kterými jsou obvykle pobočky emisní banky. Naopak dodávky ze zahraničí jsou obvykle realizovány po větších částech, což vyžaduje zřízení mimořádných uschovacích míst obvykle s menší bezpečností.

Zahraniční výroba představuje také menší bezpečnost při přepravě peněz, horší provozní podmínky, velké jednorázové kvantitativní a kvalitativní přejímky z výroby a závislost na velikosti volné kapacity zahraničního výrobce, který v případě více zakázek dá vždy přednost domácímu odběrateli a velkým dlouholetým partnerům, k nimž Česká republika se svou roční potřebou nemůže nikdy patřit. Provozně je pak výroba v tuzemsku výhodná i větší operativnost přípravy (např. předávání modelů mincovně a předkládání vzorových odražků emitentovi ke schválení). V minulosti byla podstatnou výhodou tuzemské výroby také neexistence celních formalit. Výhodou naopak nemusí být nižší výrobní cena a levnější přeprava, neboť velké zahraniční mincovny jsou schopné realizovat velké zakázky za velmi nízké ceny.

Státní banka československá nepředpokládala, že by byl zakázku schopen převzít nějaký tuzemský podnik. Neměla ani v úmyslu vybudovat mincovnu jako svou organizační složku, ani iniciovat založení mincovny jako státního podniku. Nicméně v druhé polovině roku 1992 byla Státní banka československá, ministerstvo financí a ministerstvo průmyslu a obchodu oslovovány různými podniky a obcemi s nabídkami na volné výrobní kapacity v provozech zpracování kovů, volné tovární prostory, vhodné lokality či jen ochotou spolupráce na vybudování vlastní české mincovny.

Z uvedených důvodů byly takové nabídky odmítány, ale Státní banka československá byla připravena zadat dílčí část zakázky i tuzemskému výrobcí při cenové srovnatelnosti a splnění všech podstatných bezpečnostních, technických, organizačních a platebních podmínek. Zejména byl očekáván zájem podniků z oblasti výroby medailí, odznaků, bižuterie a podobných výrobků zhotovovaných technikou lisování. O část zakázky skutečně projevilo zájem několik tuzemských podniků, které však většinou měly k dispozici jen nevhodné výrobními prostory a těžko adaptovatelná zařízení.

Nabídky obdržené v tendru vyhodnotila Státní banka československá v předposledním listopadovém týdnu. Jediným kritériem výběru byla nabídková výrobní cena mincí jednotlivých nominálních hodnot při splnění dohodnutých dodacích podmínek. Bohužel nebyl dostatek času pro dvoukolové výběrové řízení, kde by byly v prvním kole vyhlášeny kvalifikační požadavky a předložení výsledků dosavadní práce výrobce. Je však třeba uvést, že do podobných velkých zakázek se zapojují jen velké mincovny, které by tyto požadavky nepochybně splnily.

Jako nejvýhodnější byly vyhodnoceny nabídky Royal Canadian Mint, královské kanadské mincovny se sídlem v Ottawě, která prováděla přípravu nástrojů v centrálním závodě v Ottawě a vlastní ražbu v moderní ražebně ve Winnipegu a firmy Deutsche Nickel AG, německého výrobce střížků se sídlem ve Schwerte u Dortmundu, která prováděla přípravu nástrojů ve firmě Gravieranstalt Franz Müller v Mnichově a vlastní ražbu v Hamburgische Münze, jedné z pěti německých mincoven se sídlem

---

⁴²Moravec, J.: Výsledek poptávky po ražbě oběžných mincí České republiky, Praha 1992, rukopis,

v Hamburgu. Nabídka Royal Canadian Mint byla nejvýhodnější u nominálů 10 haléřů, 1, 2 a 5 Kč a nabídka Deutsche Nickel u nominálů 20, 50 haléřů, 10, 20 a 50 Kč. Aby se však výroba hliníkových mincí netříštila do dvou mincoven, které měly odlišná zpracování razidel, specifikace kovů, výrobní tolerance a balení, byla nabídka na ražbu hliníkových mincí posouzena jako celek a celková cena byla nižší u německé nabídky.

Poptávku po ražbě českých mincí nakonec obeslaly jen dva tuzemské podniky, které nabídly výrobu mincí bez požadavku na investice státu či centrální banky. Byly to firma Ing-servis z Ostravy a akciová společnost Bižuterie z Jablonce nad Nisou. Obě však nabídly zajištění jen části zakázky, a to haléřových hodnot. Na základě výhodnější ceny a vypracování komplexního projektu rozvoje mincovny od ražby hliníkových mincí s výrobou razidel v zahraničí až po vybudování mincovny oběžných i pamětních mincí s kompletně vlastní přípravou dostal přednost jablonecký podnik.

Ten po seznámení s problematikou výroby střížků, nástrojů a mincí, bezpečnostními směrnice a dalšími provozními podmínkami opustil původní myšlenku zajistit výrobu ve stávajícím provozu a od začátku roku 1993 budoval zcela nový provoz ražebny mincí. Toto rozhodnutí bylo pro rentabilitu a konkurenceschopnost jablonecké mincovny zásadní. Od ledna do května 1993 byly provedeny stavební práce a postupné vybavení potřebným zařízením, zejména dvěma rychloběžnými lisy typu Gräbener MPU 156 na ražbu oběžných mincí s rychlostí ražby až 750 kusů mincí za minutu. Zkušební provoz byl zahájen 23. června 1993 ražbou padesátihaléřových mincí a 1. července byla jablonecká ražebna slavnostně otevřena⁴³.

V lednu 1993 byly zahraničními mincovnami dodány první vzorové odražky nových českých mincí a rozběhla se jejich sériová výroba. Jako první byla připravena padesátikoruna. První odražky byly vyrobeny na razícím stroji značky Schuler MRV 150 Bi v mincovně Hamburg 13. ledna 1993 v 9,00 hodin. O dva dny později byly první odražky přivezeny do České republiky a 29. ledna je Česká národní banka schválila. Sériová výroba byla zahájena 8. února a ukončena 17. srpna 1993. První

---

nepublikováno.

⁴³Moravec, J.: První dva roky České mincovny v Jablonci nad Nisou, Numismatické listy 4/1995, Národní muzeum a Česká numismatická společnost, Praha 1995, s. 122-126.

mince vyrobená v dostatečném množství, padesátikoruna, byla vydána do oběhu 7. dubna 1993.

Vyobrazení pamětního listu s první vyraženou českou mincí obsahuje příloha č. 11.

Tato mince byla v soutěži numismatických novin World Coin News vydavatelství Krause publications z města Iola, stát Wisconsin v USA Mince roku (Coin of The Year, zkratka COTY), která byla založena v roce 1983, vyhlášena nejlepší mincí roku 1993 v kategorii Nejlepší oběžná mince (tato kategorie byla zavedena v roce 1985)⁴⁴.

Vyobrazení ceny za nejlepší oběžnou minci roku 1993 obsahuje příloha č. 12.

V roce 1994 zvládla jablonecká mincovna vlastní rytecké úpravy letopočtů, výrobu vlastních razidel a ražbu ocelových mincí. V roce 1993 se vybavila třetím rychloběžným lisem a od roku 1996 vyrobila pro Českou národní banku všechny oběžné mince.

Přehled oběžných mincí České republiky obsahuje příloha č. 13.

4.2. Pamětní mince

Poslední tři československé pamětní mince pro rok 1993 (k 100. výročí československého tenisu, 1 000. výročí založení Břevnovského kláštera a 100. výročí založení Muzeální slovenské společnosti) byly ve Státní mincovně v Kremnici vyrobeny již v roce 1992. Státní banka československá tak stejně jako v případě oběžných mincí 10 Kčs s ročníkem ražby 1993 vyšla mincovně vstříc při nedostatku zakázek. Po zániku společného československého státu k 31. prosinci 1992 by již tyto mince nebylo možné po 1. lednu 1993 vydat a pokud by už nebyly vyrobeny, nebyly by nikdy realizovány, stejně jako některé další československé pamětní mince,

plánované do roku 1995. Emise pamětních mincí byla totiž v souladu s pětiletými hospodářskými plány (tzv. pětiletkami) plánována na pětileté období a v době zániku Československa probíhalo emisní období na léta 1991-1995. Některé plánované mince pak byly vydány jako mince České republiky, jiné, převážně se slovenskými motivy, byly nahrazeny jinými náměty. Skutečnost, že tyto tři poslední československé mince byly již vyrobeny, umožnilo jejich vydání 30. prosince 1992 ještě z emisní autority Státní banky československé. Tyto tři emise tak ještě v roce 1992, i když s letopočtem 1993, udělaly tečku za více než šedesátiletou tradicí československých pamětních stříbrných mincí ražených v kremnické mincovně.

I když před měnovou odlukou a ještě několik měsíců po ní se odbor peněžní České národní banky musel věnovat zejména přípravě nových platidel, jejich výměnou a následně i likvidací československých platidel stažených z oběhu, podařilo se již v závěru roku 1993 vydat první českou pamětní minci k 1. výročí schválení Ústavy České republiky. Jelikož mincovna v Jablonci nad Nisou byla v té době vybavena jen zařízením na výrobu oběžných mincí, musela se výroba prvních pamětních mincí, stejně jako prvních oběžných mincí, uskutečnit v zahraničí. O realizaci mince byla vzhledem k možnostem přepracování kovu dodaného Českou národní bankou, vlastní výrobou střížků a kvalitní ražbě požádána Münze Österreich AG, rakouská mincovna vlastněná Rakouskou národní bankou, která měla společně s mincovnami v Berlíně, Hamburgu a Kremnici největší zásluhy na předání zkušeností s výrobou mincí mincovně jablonecké.

V téže mincovně se uskutečnila ještě ražba druhé české pamětní mince k 650. výročí založení pražského arcibiskupství a položení základního kamene ke katedrále sv. Víta. Třetí pamětní mince k 50. výročí vylovení spojenců v Normandii byla vyrobena v britské královské mincovně Royal Mint v Llantrisantu, neboť tato mincovna razila mince s motivem tohoto výročí pro více států a přizvala k účasti i Českou národní banku. Bohužel tato zakázka byla zatížena nekvalitním provedením

---

⁴⁴Moravec, J.: Česká padesátikoruna nejlepší oběžnou mincí roku 1993, Numismatické listy 1/1996, Národní muzeum a Česká numismatická společnost, Praha 1996, s. 18-20.

části nákladu, z něhož muselo být několik tisíc mincí vytríděno a zničeno⁴⁵. Čtvrtá pamětní mince k 125. výročí zahájení provozu první koněspřežné městské tramvaje v Brně byla ražena ve Státní mincovně v Kremnici.

V polovině roku 1994 byla naplněna další etapa plánu jablonecké Bižuterie vybudovat malý, ale velmi moderní závod na výrobu mincí. Zvládnutím výroby vlastních razících nástrojů a dodáním razícího stroje pro ražbu velkopřůměrových mincí a medailí typu Gräbener GKMP byla jablonecká mincovna schopna převzít výrobu i mincí z drahých kovů. Od páté pamětní mince samostatné České republiky s motivem Ochrany a tvorby životního prostředí vyrobila do současnosti všechny stříbrné a zlaté mince vydané Českou národní bankou. Ke dni uzávěry této mé práce se jedná o 82 motivů stříbrných mincí, 32 motivů zlatých mincí a 2 mince bimetalové, celkem tedy 116 motivů pamětních mincí z drahých kovů.

S těmito motivy byly vyrobeny téměř 2 miliony kusů stříbrných mincí a přes 250 tisíc kusů zlatých mincí, na něž se spotřebovalo přes 23 tun stříbra a téměř 3 tuny zlata. Hodnotě představují tyto mince přes 1 miliardu Kč, což představuje kolem ¼ % hodnoty oběživa České republiky (jak ještě uvedu níže, hodnotově tvoří největší část oběživa bankovky nejvyšších nominálních hodnot, kusově naopak oběžné mince nejnižších nominálních hodnot).

Do výroby a emise mincí z drahých kovů se od vzniku České republiky v roce 1993 zásadním způsobem promítlo zvýšení zájmu o numismatiku, laicizace sběratelství projevující se zejména odklonem od mincí běžné kvality a příklonem k mincím špičkové kvality a od roku 2008 také tzv. zlatá horečka, zvýšení zájmu o investování do zlata v podobě slitků, mincí a medailí v důsledku výrazného zvýšení světové tržní ceny zlata. V porovnání se začátkem emise českých zlatých mincí v roce 1995 a rokem 2012 vzrostla výroba zlatých mincí z 6 000 kusů ročně na 42 000 kusů, nominální hodnota roční produkce vzrostla z 22 milionů na 280 milionů Kč a roční

---

⁴⁵Moravec, J.: Jak to bylo s „Normandíí“ ?, Numismatické listy 2/1995, Národní muzeum a Česká numismatická společnost, Praha 1995.

spotřeba zlata se zvýšila z 68 kilogramů na téměř 900 kilogramů, resp. při potřebné rezervě na výrobní zmetky a doobjednávky až na 1,2 tuny ryzího zlata⁴⁶.

V rámci emisní činnosti České národní banky vznikla v letech 1993-2012 řada zajímavých pamětních mincí z hlediska jejich motivů, uměleckého zpracování, ryteckého provedení, povrchové úpravy razidel i ražby. Tyto informace a výzkum různých konsekvencí však již přesahují rámec této práce, proto odkazuji zejména na svou specializovanou monografii o českých mincích⁴⁷.

Přehled pamětních mincí České republiky obsahuje příloha č. 14.

4.3. Bankovky

Jak jsem již uvedl výše, dlouho pozdržovaná emise československých bankovek z let 1985-1989, která byla současně emisí poslední, nebyla nikdy uzavřena zastavením přípravy poslední hodnoty 500 Kčs a předčasným stažením hodnoty 100 Kčs s portrétem Klementa Gottwalda. V nových podmínkách politického a ekonomického uvolnění, které znamenalo i otevření státních hranic do vyspělejších států západní Evropy a nový rozvoj technických prostředků včetně jednoduchých a cenově přístupných rozmnožovacích zařízení a zrušení jejich přísné evidence, se tato emise ukázala být nedostatečně chráněnou proti padělání. Tehdejší neexistence technické ochrany platidel proti padělání peněz v barevných kopírkách znamenala nový rozmach padělání kancelářskými reprodukcními zařízeními, nejprve samostatně a později ve spojení s výpočetní technikou.

Zhoršovala se zejména možnost úspěšného rozpoznání padělaných bankovek širší veřejností v běžném platebním styku, ale i profesionálními pokladníky peněžních ústavů. Úpravy musely být prováděny také ve strojích na zpracování peněz v centrální bance. Vzhledem k zastaralé architektuře československých bankovek nebylo možné

---

⁴⁶Moravec, J.: Pamětní mince, text FAQ na webové stránky České národní banky, Praha 2012.

⁴⁷Moravec, J.: České mince 1993-2012 a medaile České mincovny 1993-2010, 8. doplněné vydání, Merkur-Revue, s.r.o. a Česká mincovna, a.s., Brno-Jablonec nad Nisou 2011.

řešit tuto situaci inovací stávající emise, ale jen zcela novou emisí s jinou architekturou. O přípravě nové emise bankovek se hovořilo ve Státní bance československé i ve veřejnosti již na samotném konci roku 1989, ale úpravy bankovek, natož úplně nová emise, nejsou tak jednoduché, jako úprava či nová emise mincí. Na rozdíl od nových mincí, vyřešených změnou lící strany a odstraněním komunistických symbolů z rubových stran, u bankovek žádný odborník ani poučený laik nepředpokládal, že by v téže době mohly být vydány i nové bankovky.

Přípravu nové emise urychlil vývoj na začátku roku 1991, kdy kromě padělání bylo třeba promítnout do podoby bankovek změny státních symbolů a s ohledem na cenový vývoj a praktické stránky hotovostního peněžního oběhu doplnit do emise i další nominální hodnoty. Na výrobu nové emise bankovek se v roce 1991 připravovala nejen Státní banka československá, ale i Státní tiskárna cenin, která byla jejich předpokládaným výrobcem. Ta zakoupila od spojených strojírenských firem na výrobu tiskových strojů KoeBau-De La Rue-Giori tři základní tiskové stroje pro tisk tří základních tiskových technik na českých bankovkách – čtyřbarvový měditiskový stroj Intaglio na tisk hlubotiskových partií lící strany (tři nejvyšší nominální hodnoty 1 000, 2 000 a 5 000 Kč byly ke zvýšení ochrany proti padělání původně plánovány na oboustranný hlubotisk, ale pro technickou obtížnost a nákladnost bylo od tohoto záměru upuštěno), stroj pro suchý offset Simultan na tisk podtisků lící strany a kompletní rubové strany (název je odvozen od současného, simultánního potiskování obou stran, což umožňuje dokonalý soutisk a použití soutiskových ochranných prvků) a knihtiskový stroj Numerota na číslování bankovek na rubové straně.

Primární rozhodnutí o přípravě nové emise byla ve Státní bance československé učiněna již v roce 1990. Emise měla mít zásadně posílenou ochranu proti padělání. Jejím základem byl stupňovitý (t.j. ve více odstínech barvy papíru dané jeho různou tloušťkou), figurální (t.j. se zobrazenou osobností) vodoznak, který byl na rozdíl od poslední československé emise lokalizován na tzv. vodoznakovém okraji. Je tak lépe detekovatelný, neboť není překryt tiskem. Dále byl naplánován tzv. okénkový ochranný proužek, kdysi kovový nebo papírový proužek zapuštěný v papírní hmotě, dnes již téměř výlučně proužek plastový, někdy pokovený a s mikrotextem. Tento typ

proužku vystupuje na lící straně v určitých intervalech na povrch papíru, což zvyšuje ochranu proti padělání, neboť při reprodukování tmavne, jelikož kancelářská reprodukční zařízení nepoužívají kovové barvy. Dalšími prvky ochrany byly skrytý obrazec, soutisková značka, mikrotexty, ochranná vlákna, prvky ultrafialové a infračervené ochrany, na vyšších nominálních hodnotách opticky proměnlivá barva a později i iridiscenční potah a další. Problematika ochranných prvků a jejich vývoj na českých i světových bankovkách představuje zajímavou oblast, ale bohužel přesahuje rámec této práce a proto se jim podrobně nevěnuji.

Pouze obecně uvedu, že ochranné prvky se z hlediska jejich umístění rozdělují na ochranné prvky nesené papírem a vyrobené již v papírně při výrobě papírní hmoty (např. vodoznak, ochranný proužek, ochranná vlákna), prvky nesené barvami (např. magnetické, ultrafialové, infračervené pigmenty) nebo vytvořené samotným tiskem (např. skrytý obrazec využívající plasticitu tiskových linek provedených tiskem z hloubky), které jsou podle svého charakteru aplikovány již v papírnách nebo až v tiskárnách a prvky vyrobené samostatnými operaci s pomocí dalších strojů a pomůcek (např. holografické prvky), které se rovněž podle svého charakteru aplikují před tiskem nebo až po tisku bankovky.

Z hlediska určení se ochranné prvky rozdělují do několika skupin, které je možné pojmut a vysvětlvat různým způsobem. V mém pojetí jde o prvky čtyřech skupin a jedné skupiny specifické. Prvky první skupiny jsou určeny pro nejširší veřejnost, jsou tedy viditelné pouhým okem, neboť není myslitelné, aby veřejnost používala k detekci pravosti v běžném platebním styku různé pomůcky. Prvky druhé skupiny jsou určeny pro banky, pošty a obchodníky s přepážkovým způsobem prodeje zboží a služeb, kde je již možné použít jednoduché pomůcky pro detekci pravosti (zejména lupa, ultrafialová lampa, detekční chemická tužka, jednoduché verifikační přístroje). Prvky třetí skupiny jsou určeny pro pokladny či bezprostřední zázemí pokladen na sofistikovanější detekci speciálních prvků (zejména infračervené kamery, složitější a dražší verifikační přístroje). Prvky čtvrté skupiny jsou určeny na speciální detekci jen na strojích pro zpracování bankovek v centrální bance, která v některých případech poskytuje prostředky na jejich detekci i obchodním bankách a profesionálním

zpracovatelům peněz. České bankovky obsahují dva prvky této skupiny, které jsou předmětem utajení.

Některé moderní bankovky jsou ještě vybaveny prvky další samostatné skupiny, které jsou určeny k zamezení či spíše říkejme ztížení reprodukování, tedy kopírování, skenování, grafických úprav a tisku. Funkčnost těchto prvků se projeví odmítnutím zvolené operace (kopírování, skenování, tisk) nebo různým znehodnocením reprodukce (pruhy nebo souvislé překrytí obrazce sytou tmavou barvou). Podmínkou funkčnosti jsou však nejen bankovky vybavené těmito prvky, ale i příslušné hardwarové a softwarové úpravy používaných zařízení a programů⁴⁸.

Plánovaná emise bankovek sestávala z devíti nominálních hodnot včetně netradiční hodnoty 200 Kčs a nových vysokých hodnot 2 000 a 5 000 Kčs. Státní banka československá nejprve stanovila technické parametry, přičemž vycházela z československých tradic, svých dlouhodobých zkušeností i očekávaného vývoje peněžního oběhu. Částečně posloužily i nové poznatky ze zahraničí, k nimž byl v minulosti přístup prostřednictvím vzorů samotných platidel, které se mezi emisními bankami vyměňují, a nově i spoluprací se zahraničními bankami a firmami, které již mohly přicházet s přímými nabídkami.

Na základě těchto poznatků byl zpracován návrh soustavy devíti nominálních hodnot 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1 000, 2 000 a 5 000 Kčs. Rozměrově byly vždy tři bankovky stejného řádu (10-20-50, 100-200-500, 1 000-2 000-5 000 Kčs) stejně široké, zatímco délka se od nejnižší k nejvyšší nominální hodnotě zvyšovala. Částečně bylo zachováno i tradiční barevné rozlišení, avšak ve světlejších odstínech. Tyto odstíny byly totiž hůře reprodukovatelné na barevných kopírkách, než tradiční syté barvy. Světlé odstíny byly proto prezentovány jako určitý druh ochrany proti padělání. Po přechodu tisku všech bankovek do tuzemska však bylo nutné se této výhody vzdát, neboť odstíny dosahované na intangliosetových strojích v britském Gatesheadu při tisku ve firmě Thomas De La Rue nebyly dosažitelné na lettersetových strojích

---

⁴⁸Osobní poznatky z členství v Central Bank Counterfeit Deterrence Group.

v Praze při tisku ve Státní tiskárně cenin⁴⁹. A protože novější modely barevných kopírek dokáží reprodukovat i světlé odstíny, při designérských úpravách novějších vzorů českých bankovek se na světlých odstínech už netrvalo.

Stanovení technických náležitostí a ochranných prvků bylo ryze odbornou záležitostí. Složitějším se stala volba vhodným námětů, sledovaných veřejností. Náměty a provedení československých platidel byly v minulosti již mnohokrát předmětem vášnivých diskusí. V minulosti byly částí veřejnosti odmítnuty i návrhy Alfonse Muchy jako nemoderní či návrhy Maxe Švabinského jako přeplněné nahými postavami. Státní banka československá naposledy zažila vášnivé diskuse nad platidly po vydání již zmíněné stokoruny vzoru 1989 s portrétem Klementa Gottwalda. Banka kromě protestů proti tomuto námětu a požadavků na předčasné stažení bankovky z oběhu obdržela přes 600 dopisů s návrhy nových osobností, vhodných na stokorunu a případně i jiné nominální hodnoty. Oslovován byl i přímo autor poslední emise, akademický malíř Albín Brunovský. I když část návrhů byla pojata spíše jako recese, byl získán určitý přehled osobností, se kterými by se veřejnost ráda každodenně setkávala na bankovkách. Navrhováni byli zejména král Karel IV., prezident T.G.Masaryk a nepolitické osobnosti české a slovenské historie a vědy, muži i ženy.

V září 1990 vyhlásila Státní banka československá veřejnou anonymní soutěž na libreto nové emise bankovek. Požadavkem bylo zaslání ideových námětů na devět nominálních hodnot, které měly vyjadřovat kulturní, vědecké a politické tradice českého a slovenského národa. Dalším požadavkem byl námětový soulad lící a rubové strany. V rámci soutěže obdržela Státní banka československá 128 návrhů. Z nich bylo 46 návrhů vyřazeno pro nesplnění soutěžních podmínek, zejména pro nedodržení anonymity nebo nepředložení návrhů na všechny nominální hodnoty. Na bankovky byli navrženi zejména T.G.Masaryk, M.R.Štefánik, Karel IV., Konstantin a Metoděj, Ludovít Štúr, J.A.Komenský, Božena Němcová, Jan Hus, Ján Kollár a dalších 124 osobností, ale také architektonické památky, významná flora a fauna, planety sluneční soustavy a další.

---

⁴⁹Surga, L., Pekárek, J.: České bankovky a mince 1993-1998, NUGA, Pacov 1998, s. 60-61.

Získané návrhy připuštěné do hodnocení posoudila porota složená ze zástupců Státní banky československé, Kanceláře prezidenta republiky, Sněmovny lidu a Sněmovny národů Federálního shromáždění, České národní rady, Slovenské národní rady, právnických fakult vysokých škol z Prahy, Brna, Bratislavy a Košic, Historických ústavů Československé akademie věd a Slovenské akademie věd a Svazu novinářů obou republik. Návrhy, které získaly v prvním kole alespoň jeden hlas a ve druhém kole alespoň tři hlasy, postoupily do třetího kola. V něm sestavil každý porotce v tajném hlasování pořadí tří nejlepších návrhů. První cena nebyla udělena, protože podle názoru poroty žádný návrh nemohl být realizován bez úprav. Nejvíce hlasů získal návrh Zdeňka Babiče z Bohumína s těmito náměty (v závorkách jsou uvedeny úpravy navržené porotou):

10 Kčs	kníže Pribina / Nitra
20 Kčs	věrozvěstové Konstantin a Metoděj / rotunda a hlaholice (Velehrad)
50 Kčs	král Přemysl Otakar I. / Zlatá bula sicilská
100 Kčs	král Karel IV. / Pražský hrad (Univerzita Karlova)
200 Kčs	učitel Jan Amos Komenský / Fulnek, Orbis Pictus
500 Kčs	učenec Ľudovít Štúr / Bratislava
1 000 Kčs	spisovatelka Božena Němcová (učenec František Palacký) / Babiččino údolí (moravský motiv, Kroměříž, Hodslavice, Beskydy)
2 000 Kčs	politik Milan Rastislav Štefánik / Mohyla na Bradle
5 000 Kčs	prezident Tomáš Garrigue Masaryk / alegorie Republiky (Pražský hrad).

Na základě výsledků soutěže na libreto upřesnila Státní banka československá ve spolupráci se Státní tiskárnou cenin návrh tématického zaměření (porotou upravený vítězný návrh na libreto) a technického řešení (rozměry, texty, barevné provedení, tiskové techniky, druhy a umístění ochranných prvků). Návrh architektury a námětů nové soustavy schválilo vedení Státní banky československé v prosinci 1990.

K získání kvalitních a realizace schopných uměleckých návrhů na nové bankovky vyhlásila Státní banka československá v únoru 1991 omezenou neanonymní soutěž s uzávěrkou 17. června 1991. Na základě doporučení České a Slovenské unie

výtvarných umělců bylo do soutěže vyzváno šest významných českých a slovenských výtvarných umělců - akademický malíř Róbert Brun, akademický malíř Jozef Bubák, akademický malíř Karel Hruška, akademický malíř Oldřich Kulhánek, akademický malíř Dušan Stopiak a akademický malíř Ivan Strnad. Podmínky omezené neanonymní soutěže však připustily i účast nevyzvaných autorů. Předmětem soutěže byla samostatná kresba lícni a rubové strany bankovky 200 Kčs, která měla být vydána jako první. Kresba musela být v dvojnásobném až trojnásobném zvětšení (obvyklé zvětšení pro vytvoření liniové rozkresby budoucí rytiny), od ostatních osmi nominálních hodnot byly požadovány pouze skici lícniích a rubových stran. Od všech nominálních hodnot pak byly požadovány i stínované kresby návrhů vodoznaků. U hodnot 100-5 000 Kčs byly předepsány portréty příslušných osobností, u nižších hodnot 10-50 Kč mohl být použit i jiný motiv dle uvážení autora. Autoři museli ale také respektovat obecné náležitosti bankovek i další předepsané náležitosti, zejména rozměry, portréty, označení nominálních hodnot, znění a umístění textů, státní znak, barevné provedení, zákonitosti použitých tiskových technik a také zvolené druhy a umístění ochranných prvků. Tyto podmínky zásadním způsobem odlišují bankovkovou tvorbu od volné grafiky a pro mnoho autorů bylo velmi obtížné jejich splnění.

Účast v soutěži původně přijali všichni vyzvaní výtvarníci, ale Oldřich Kulhánek a Dušan Stopiak nakonec své návrhy neodevzdali a omluvili se pro přílišné zaneprázdnění. Do uzávěrky soutěže bylo doručeno 10 podání, která vyhodnotila sedmnáctičlenná komise složená ze zástupců Státní banky československé, ministerstev kultury České republiky a Slovenské republiky, Národních galerií obou republik, Státní tiskárny cenin a výtvarníků doporučených Českou a Slovenskou unií výtvarných umělců. Pouze jedno podání bylo ze soutěže vyloučeno pro nesplnění soutěžních podmínek (byly předloženy jen některé nominální hodnoty), ze zbývajících devíti návrhů nebyla udělena první cena ani druhá cena, neboť žádné návrhy nebyly realizovatelné bez úprav a komise je neshledala dostatečně kvalitními.

Komise udělila tři třetí ceny návrhům akademických malířů Róberta Bruna, Jozefa Bubáka a Ivana Strnada, s doporučením, aby tito autoři pokračovali v užší soutěži na definitivní návrh bankovky 200 Kčs a zpřesněné skici bankovek 500 a 1 000 Kčs,

kteře měly být vydány jako další. Užší soutěž byla vyhodnocena ve Státní bance československé v říjnu 1991. Komise však nedošla k návrhu na realizaci, neboť podle jejího názoru ani jeden z návrhů nebyl natolik kvalitní, aby mohl být doporučen k realizaci. Komise proto soutěž ukončila a doporučila Státní bance československé, aby zadala vypracování definitivního návrhu dvousetkoruny Róbertu Brunovi, Jozefu Bubákovi a nově i Oldřichu Kulhánkovi, který se soutěže nezúčastnil. Soutěž tím byla ukončena a dále Státní banka československá opatřovala návrhy formou přímé zakázky. Ve vedení Státní banky československé byli autoři doporučení komisí ještě rozšířeni o třetího účastníka užší soutěže Ivana Strnada.

Návrhy vyzvaných autorů byly odevzdány do 15. ledna 1992. K jejich hodnocení se již nesešla komise, ale o posouzení formou expertních posudků požádala Státní banka československá čtyři české a čtyři slovenské renomované výtvarníky (jeden se posuzování nakonec nezúčastnil) z hlediska uměleckého a Státní tiskárnu cenin z hlediska technického. V individuálních posudcích konstatovalo sedm expertů vysokou úroveň všech předložených návrhů a většina z nich doporučila realizaci návrhu akademického malíře Oldřicha Kulhánka.

Státní tiskárna cenin konstatovala realizovatelnost všech návrhů, ale také se přiklonila k návrhu Oldřicha Kulhánka, který nejvíce odpovídal zásadám bankovní grafiky a který by se realizací nejméně změnil. Realizace návrhu Oldřicha Kulhánka byla schválena Státní bankou československou 24. února 1992. Současně mu bylo zadáno vypracování návrhů zbývajících nominálních hodnot a také mu bylo povoleno větší odchýlení od původního námětového zaměření rubových stran, pokud lépe vyhovovalo jeho autorskému záměru.

V době přípravy nové československé emise bankovek ještě nikdo netušil, že její příprava přeroste v přípravu emise nového státu a v důsledku měnové odluky bude třeba její přípravu a vydání bankovek významně urychlit. Vzhledem ke kapacitě přípravných oddělení Státní tiskárny cenin bylo vydávání nové emise rozloženo na několik let po dvou nových bankovkách ročně. Vzhledem k potřebám peněžního oběhu, konkrétně potřebě snížit množství obíhajících stokorun, měla být jako první

vydána již v říjnu 1992 hodnota 200 Kčs. Následovat měla hodnota 1 000 Kčs v prvním pololetí 1993 a poté pětisetkoruna. Potvrzený návrh akademického malíře Oldřicha Kulhánka byl v březnu 1992 předán k realizaci Státní tiskárně cenin. Definitivní vzorový nátisk schválila Státní banka československá v listopadu 1992 a v tomto provedení měla být zahájena její sériová výroba.

K sériové výrobě československé dvousetkoruny však nedošlo, neboť v době technického dohotovení již bylo zřejmé rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky a jeho logickým důsledkem bylo i následné rozdělení československé měny na dvě měny samostatných republik. Jak jsem již zmínil výše, v této době už nebylo uvažováno rozdělení oběživa mezi obě republiky podle nominálních hodnot, ale v úvahu přicházelo vytištění dvousetkoruny v původním provedení s firmou Státní banky československé, znějící na koruny československé a se státním znakem České a Slovenské Federativní Republiky, ale stanovením její zákonné platnosti jen na území České republiky. I toto řešení již mělo analogii v minulosti, poukázka Republiky československé nominální hodnoty 2 000 K vzoru 1945 platila jen na Slovensku. Toto řešení však Státní banka československá zamítla, neboť texty by mohly být matoucí zejména pro cizince. Bylo proto rozhodnuto s tiskem vyčkat, provést úpravy tiskových forem na Českou národní banku, koruny české a státní znak České republiky a bankovku tisknout už jako bankovku budoucí České republiky.

Vzorový nátisk nerealizované bankovky 200 Kčs vzoru 1992.

Akademický malíř Oldřich Kulhánek dopracoval v československém provedení ještě návrhy bankovek 1 000 a 100 Kčs a také skicu bankovky 500 Kčs se slovenským motivem s portrétem Ľudovíta Štúra na líci a motivem Bratislavy na rubu. Tato skica

však již nebyla upravena do podoby zpřesněného návrhu. Návrhy tisícikoruny a stokoruny byly následně upraveny a realizovány jako české bankovky, zatímco pětisetkoruna v původní podobě se slovenským námětem realizována nebyla, neboť pražské federální ústředí Státní banky československé nahradilo slovenské náměty českými a bratislavské ústředí Státní banky československé zvolilo pro slovenské bankovky návrhy jiného autora, akademického malíře Jozefa Bubáka, který tak upravil své původní soutěžní návrhy, pro Slovenskou republiku.

Jak jsem již uvedl, vydávání nových bankovek bylo původně rozvrženo do více let, 1992-1995. Změněný charakter nové emise bankovek, které přerůstaly v bankovky nového státu a nové centrální banky, si však vynutil přípravu bankovek maximálně urychlit. Na konci roku 1992 měla Státní banka československá k dispozici již pět návrhů na české bankovky, i když jedna dokončená bankovka a dva návrhy vznikly úpravami původních návrhů ještě s československou symbolikou. Kromě dvou posledních hodnot 20 a 2 000 Kč, které byly vydány až později (20 Kč v roce 1994 a 2 000 Kč v roce 1996), posuzovala výtvarné provedení návrhů stále komise šesti výtvarníků včetně příslušníků slovenské národnosti, i když bankovky už byly koncipovány jako české. Po měnové odluce proběhlo ve slovenském tisku, že bankovky byly tajně připravovány jako bankovky české, proto byly zadány českému autorovi a příprava byla započata nominálními hodnotami s českými a moravskými motivy. Pořadí realizace nominálních hodnot však bylo dávno předtím stanoveno s ohledem na potřeby peněžního oběhu.

V návaznosti na změnu charakteru nových bankovek byl v září 1992 vypracován návrh alternativních námětů na nominální hodnoty, které měly nést slovenské motivy a slovenské texty. K nahrazení slovenských motivů došlo s pomocí výsledků zmíněné soutěže na libreto československých bankovek. Odbor peněžní federálního ústředí Státní banky československé z návrhů vybral a doporučil motivy významných žen, které se v soutěži na libreto vyskytovaly nejčastěji: Anežka Česká, Božena Němcová a Ema Destinová. K dodržení časové posloupnosti zobrazených osobností bylo jen změněno pořadí námětů na nejnižších nominálních hodnotách:

10 Kč	Konstantin a Metoděj
20 Kč	Přemysl Otakar I.
50 Kč	Anežka Česká

Následně byl motiv Konstantina a Metoděje nahrazen motivem knížete Svatopluka, neboť dvojportrét byl považován za výtvarně a technicky problémový. To však již bylo prakticky rozhodnuto, že na rozdíl od plánované československé emise nebude v české emisi nejnižší hodnota 10 Kč vůbec realizována a že ani nebude pořizován její výtvarný návrh.

Vzhledem k urychlené potřebě více nominálních hodnot, než původně rozvržených dvou ročně, byl současně změněn harmonogram vydávání jednotlivých nominálních hodnot. Jelikož v poskytnutém čase nemohly být vyrobeny všechny hodnoty, musela být dána přednost vyšším hodnotám, kterou jsou v peněžním oběhu nezastupitelné jinými druhy peněz. Naopak nejnižší nominální hodnoty bylo možné dočasně nahradit mincemi, jejichž příprava a výroba je jednodušší a rychlejší. Ani při této změně priorit však nebyla dostatečná výrobní kapacita tuzemského výrobce bankovek, Státní tiskárny cenin.

Bankovní rada Státní banky československé proto v říjnu 1992 schválila nalezení vhodného zahraničního výrobce, kterým byla stanovena soukromá britská ceninová tiskárna Thomas De La Rue and Company Limited. S ní byla uzavřena smlouva na výrobu bankovek 50, 100, 500 a 5 000 Kč, ale nejvyšší hodnotu nakonec vyrobila Státní tiskárna cenin v Praze, které se podařilo urychlit přípravu bankovek 200 a 1 000 Kč. V zájmu jednotného vzhledu všech nominálních hodnot obě tiskárny úzce spolupracovaly, ve Státní tiskárně cenin byly připraveny všechny liniové rozkresby a rytiny pro tisk z hloubky a byly také poskytnuty některé dílčí tiskové podklady, společné pro celou emisi. Stejně tak při přechodu výroby původních vzorů britské produkce (50, 100 a 500 Kč vzoru 1993) do Státní tiskárny cenin v letech 1994-1995 poskytla firma Thomas De La Rue naší tiskárně veškeré použitelné podklady.

Jak jsem se již zmínil, na tiskových podkladech připravené československé dvousetkoruny byl před zahájením výroby upraven vzor, texty a státní znak. V pokročilé etapě přípravy bankovky však již nebyla možná úprava všech drobných designových prvků. První vzor 1993 proto nese mikrotexty se zkratkou zaniklé centrální banky SBČS a první část vyrobeného nákladu má v papíru zapuštěn ochranný proužek s označením hodnoty 200 Kčs, ačkoliv bankovka sama zněla na koruny české.

Po účinnosti zákona o České národní bance, kterým byl definitivně zakotven název centrální banky a peněžní jednotky, byl připraven definitivní nátisk dvousetkoruny a také byly upraveny texty na ostatních nominálech. Dvousetkoruna byla jako první česká bankovka vydána do oběhu ve dnech měnové odluky, ostatní hodnoty následovaly od května do prosince 1993. Dvacetikoruna byla vydána až v dubnu 1994, dvoutisícikoruna, kterou peněžní oběh akutně nevyžadoval, následovala až v říjnu 1996. Od vydání hodnoty 10 Kč bylo zcela upuštěno, neboť by k dané kupní síle měla neúměrně vysokou výrobní cenu a krátkou životnost. Tuto nominální hodnotu proto v peněžním oběhu trvale nahradila mince, která má srovnatelnou výrobní cenu, ale podstatně vyšší životnosti.

V dalších letech byly všechny hodnoty kromě 20 Kč postupně nahrazeny novými vzory, tedy bankovkami v nové úpravě⁵⁰. Jednak přecházel tisk tří zmíněných nominálů ze zahraničí do tuzemska (byla změněna firma výrobce), jednak se prováděly designérské úpravy (dílčí změny barevného provedení, úprava podtisků) a doplnění ochranných prvků. Vydáním nových vzorů 50, 100, 200, 500, 1 000, 2 000 a 5 000 Kč vzorů 1996-1999 byla provedena zásadnější inovace českých bankovek, při níž byly doplněny v tisku ochranné prvky v ultrafialové oblasti světelného spektra. Vydáním nových vzorů 500, 1 000, 2 000 a 5 000 Kč vzorů 2007-2009 pak byla provedena další zásadní inovace českých bankovek, při níž byly doplněny další ochranné prvky, částečně veřejné (dvoubarevný iridiscentní potah, širší ochranný proužek s efektem proměnlivé barvy a polarizačním efektem) a částečně utajené.

---

⁵⁰Nové vzory bankovek 50 Kč vzorů 1994 a 1997, 100 Kč vzorů 1995 a 1997, 200 Kč vzorů 1996 a 1998, 500 Kč vzorů 1995, 1997 a 2009, 1 000 Kč vzorů 1996 a 2008, 2 000 Kč vzorů 1999 a 2007 a 5 000 Kč vzorů 1999 a 2009.

Dvacetikoruna se tiskla naposledy v roce 1996, ale Česká národní banka dlouho nečinila definitivní rozhodnutí, jak bude s tímto nominálem naloženo. O ukončení její platnosti a trvalém nahrazení mincí bylo rozhodnuto až v roce 2008. Mezitím byla v roce 2001 ukončena platnost nejstaršího vzoru 1993 u hodnot 1 000 a 5 000 Kč, které měly nižší úroveň ochrany proti padělání a u nichž se vyskytovaly nebezpečné padělky. V roce 2007 byla ukončena platnost nejstaršího vzoru 1993 u hodnot 50, 100, 200 a 500 Kč, kterých již bylo v oběhu minimální množství a činily problémy při strojovém zpracování v pobočkách bank. V roce 2011 pak byla ukončena platnost zbývajících vzorů hodnoty 50 Kč, která tak byla po dvacetikoruně definitivně nahrazena mincí. Česká národní banka tak postupně reaguje na aktuální potřeby peněžního oběhu a hospodárnost jeho zajištění.

Přehled bankovek České národní banky obsahuje příloha č. 15.

5. Právní úprava hotovostního peněžního oběhu České republiky

Až do tohoto místa své disertační práce jsem se zabýval vývojem emise hotovostních peněz na našem území od roku 1918, československými bankovkami a mincemi v peněžním oběhu po vzniku České republiky 1. ledna 1993 a zejména pak měnovou odlukou, kterou fakticky vznikla měna České republiky. Právní úpravy jsem se dotkl jen okrajově, pokud šlo o právní předpisy k oddělení měny a citacemi podzákoných norem, pokud šlo o platnost bankovek a mincí v odkazovaných přílohách. Nyní budu zkoumat některé významné oblasti právní úpravy hotovostního peněžního oběhu České republiky, tedy úpravy účinné po 1. lednu 1993.

Do zániku České a Slovenské Federativní Republiky, tedy do 31. prosince 1992, byla právní úprava hotovostního peněžního oběhu upravena zákonem č. 22/1992 Sb., o Státní bance československé (dále jen „zákon o SBČS“) a jeho prováděcími předpisy. Tím byla zejména vyhláška Státní banky československé č. 147/1992 Sb., kterou se stanoví postup při příjmu zákonných peněz a nakládání s nimi a při poskytování náhrad za necelé a poškozené bankovky a mince.

Ještě před vznikem samostatné České republiky byl 17. prosince 1992 přijat již mnou zmíněný zákon o České národní bance. Zákon nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1993, právní úpravu hotovostního peněžního oběhu České republiky tak od prvního dne její existence stanovil nový zákon, který je základním měnovým zákonem České republiky⁵¹.

Emise bankovek a mincí byla upravena v části čtvrté zákona o ČNB v §§ 12-22. Část těchto ustanovení, konkrétně §§ 17, 18, 20, 21 a část § 22, byla s účinností od 1. července 2011 zrušena zákonem č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí (dále jen „zákon o oběhu“) a byla přenesena do tohoto zákona (blíže viz níže). Samotná emise bankovek a mincí centrální bankou je však nadále upravena ve zbývajících (nezrušených) ustanoveních uvedených paragrafů zákona o ČNB. Došlo tak k jistému

---

⁵¹Bakeš, M. a kolektiv: Finanční právo, 2.vydání, C.H.Beck, Praha 1999, s. 267.

rozdělení materie týkající se hotovostních peněz na dvě oblasti, které by se daly nazvat oblast „emisní“ a oblast „provozní“, do dvou základních zákonů.

Ustanovení uvedených paragrafů zákona o ČNB nebyla v našem právním řádu zcela nová. S výjimkou změn, které vyplývaly ze změněné státoprávní situace (změna názvu státu České a Slovenské Federativní Republiky na Českou republiku), názvu centrální banky (změna Státní banky československé na Českou národní banku) a názvu peněžní jednotky (změna z koruny československé, ve zkratce Kčs, na korunu českou, ve zkratce Kč) byla bez úprav převzata z §§ 17-27 zrušeného zákona o SBČS. Jelikož zákon o SBČS nabyl účinnosti až 1. února 1992 a na základě státoprávního vývoje již v letních měsících téhož roku vznikla potřeba nového zákona centrální banky budoucí samostatné České republiky, nedošlo v tak krátké době k žádným věcným změnám v upravované problematice.

Významnější změnou bylo jen rozšíření padělaných peněz, které právnické osoby odebíraly bez náhrady, o peníze pozměněné a podezřelé. Tato změna byla provedena na základě požadavku pracoviště, v němž jsem pracoval, zkušebny platidel⁵² tehdejšího emisního oddělení Státní banky československé a některých obchodních bank. Napravil se tak nesoulad s trestním zákonem a jistý logický nedostatek v dřívější právní úpravě. Zákon o SBČS totiž znal pouze peníze padělané, zatímco trestní zákon peníze padělané a pozměněné. Po roce 1989 si subjekty obecně začaly více všímat svých práv a povinností, stanovených právními předpisy. Zejména v obchodních bankách a později také ve směnárnách a dalších právnických osobách vznikaly dotazy na Státní banku československou, zda mají oprávnění a povinnost odebrat také pozměněné peníze (v té době se v bankách se směnárnami a mimobankovních

---

⁵²Zkušebna platidel je odborné pracoviště, které se zabývá zejména technickou ochranou peněz proti padělání a expertní činností v oblasti tuzemských i zahraničních platidel. Provádí zkoumání a analýzu podezřelých platidel a na padělané a pozměněné peníze zadržené na celém území státu vypracovává odborná vyjádření. Zkušebna platidel, působící v různých obdobích také pod názvy zkušebna kolků, zkušebna státovek či zkušebna bankovek, byla založena v roce 1919 jako odborné pracoviště provizorní emisní banky, již zmíněného Bankovního úřadu ministerstva financí. Od jeho zániku v roce 1926 byla vždy součástí centrální banky, tedy v letech 1926-1939 a 1945-1950 Národní banky Československé, v letech 1939-1945 Národní banky pro Čechy a Moravu, v letech 1950-1992 Státní banky československé a od roku 1993 je součástí České národní banky. Zkušebna platidel nebyla nikdy samostatným útvarem, ale pracovištěm útvarů s různými názvy. V současné době je součástí odboru ochrany platidel sekce peněžní a platebního styku ústředí České národní banky v Praze.

směnárnách vyskytovaly zejména pozměněné americké dolary, upravené z hodnot 1 nebo 5 na hodnoty 50 nebo 100). Z hlediska nebezpečnosti, policejního vyšetřování a následného soudního řešení se přitom jedná o dvě srovnatelné skutkové podstaty.

Podobně vznikaly dotazy, zda právnická osoba má oprávnění a povinnost odebrat platidla, o kterých se domnívá, že jsou padělaná nebo pozměněná, ale přitom s naprostou určitostí nedokáže jejich pravost stanovit či dokonce prokázat. To ani nikdy nebylo záměrem prvního úpravy, aby se takovou činností právnická osoba odebírající bankovky nebo mince zabývala, neboť takovou činností bylo vždy pověřeno pouze příslušné odborné pracoviště centrální banky.

5.1. Výhradní právo vydávat bankovky a mince

Jak jsem již uvedl v úvodní části, emise mincí a později i bankovek byla výhradním právem státu nebo jiného obdobného celku. Výhradnost emise hotovostních peněz však z podstaty charakteru měny přetrvává do současnosti, ať už zůstává v pravomoci státu či je přenesena na centrální banku. Výhradní právo vydávat bankovky a mince (jakož i mince pamětní) se uplatňuje i v České republice a upravuje ho § 12 zákona o ČNB.

Z ustanovení vyplývá, že v České republice má výhradní právo emise bankovek a mincí Česká národní banka a nemá ho žádný jiný subjekt, ani stát⁵³. Česká republika

---

⁵³V souvislosti s velkým rozvojem sběratelství mincí v průběhu 90. let 20. století, jeho stále více veřejným charakterem (v minulosti se jednalo o značně uzavřenou skupinu pouhých několika tisíců osob organizovaných ve dvou specializovaných spolcích, České numismatické společnosti a České společnosti přátel drobné plastiky), vznikem nových obchodních společností v tomto oboru a změnou obchodních praktik, dochází k opětovným pokusům některých subjektů vydávat medaile a jiné ražby nemincovního charakteru za mince. Prodávající obvykle využívají skutečnosti, že o mince, vydávané nepřímo z autority státu a jako součást soustavy zákonných peněz je větší zájem, než o medaile vydávané různými veřejnoprávními a zejména soukromoprávními subjekty. Snaha přiblížit medaile mincím se projevuje zejména snahou o vzhledovou podobnost, využíváním názvu státu, heraldických figur ze státního znaku, různých čísel jako zdánlivých označení nominální hodnoty (kterou však medaile nemají), symbolů měn apod. a využíváním vhodných slov a jejich kombinací v reklamních kampaních na tyto produkty. V souvislosti s tím jsou stále častější dotazy zmatené laické veřejnosti na charakter mincí, právo jejich emise, možnosti rozpoznání i možnosti potrestání nepoctivých inzerentů. Tyto dotazy se dále množí v souvislosti s osvobozením investičního zlata (některých mincí a některých uzančných slitků) od daně z přidané hodnoty (§ 92 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané

tak patří k nemnoha evropským státům⁵⁴, kde je centrální banka držitelem výhradního práva emise bankovek i mincí, tedy (archaicky řečeno) je držitelem i mincovního regálu. Ve většině evropských států naopak přetrvává model z 19. století, kdy vydavatelem bankovek byla centrální banka, ale vydavatelem mincí zůstal stát. Na tom nic nemění ani skutečnost, že právní a ekonomické rozdíly mezi jednotlivými druhy platidel se ve většině zemí postupně setřely⁵⁵ a přípravu vydání mincí pro ministerstvo financí reprezentující stát stejně většinou zajišťuje centrální banka.

Ustanovení vyjmenovává jen bankovky a mince, které představují dva historicky známé, a dnes nejznámější, druhy zákonných peněz. Jen na území našeho dnešního státu však existovaly v 19. a 20. století i jiné druhy platidel než bankovky a mince. Šlo zejména o státovky, technicky prakticky shodné s bankovkami, avšak nevydávané emisní bankou, ale státem (ministerstvem financí, státní ústřední pokladnou) a mincovní poukázky, papírové peníze⁵⁶ malého rozměru a nízké nominální hodnoty, rovněž podobné bankovkám, ale v době nedostatku mincovních kovů dočasně nahrazující mince. Po přechodná období pak byly jako peníze používány také některé

---

hodnoty) a tzv. zlatou horečkou, zvýšeným zájmem o zlaté zboží od roku 2008. Z těchto důvodů byl také do zákona o ČNB vložen § 16a.

⁵⁴Dále se jedná o Bulharsko, Estonsko, Kypr, Litvu, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Norsko, Rusko, Slovensko a Švédsko. Pramen: Česká národní banka, odbor peněžního oběhu, 2012.

⁵⁵Bakeš, M. a kolektiv: Finanční právo, 2. vydání, C.H.Beck, Praha 1999, s. 268.

⁵⁶Pojem papírové peníze či papírová platidla se vyvinul během 20. století jako společné označení pro bankovky, státovky příp. jiné druhé peněz shodného technického charakteru (český jazyk totiž nemá k dispozici společné označení vzniklé ze stejného základu slov, zatímco např. německý jazyk používá slovo Note jako společné či blíže nerozlišené označení pro bankovku-Banknote i státovku-Staatsnote). Společná označení vznikla v českém jazyce s ohledem na shodný materiál těchto druhů peněz, kterým je papír, i když požadavky na mimořádnou odolnost a životnost bankovkového papíru si vynutily jeho výrobu z vláken čisté bavlny nebo směsi bavlny a lnu, takže svým materiálem je bankovkový papír bližší hadru, než běžnému papíru. V současné době však už tato společná označení nejsou úplně správná. Na konci 80. let 20. století byly totiž vyvinuty polymerové substráty (zjednodušeně zvané plasty), schopné potiskování a aplikování většiny ochranných prvků stejně jako papír, avšak s násobnou životností (ale také s mnoha nevýhodami). Některé emisní banky se postupně rozhodly použít tyto substráty pro výrobu svých bankovek, zprvu tzv. pamětních (např. Austrálie, Kuvajt), později i celých emisí (např. Rumunsko, Kanada) nebo alespoň zkušebně (výrobci dodávají menší množství materiálu zdarma - na dva druhy polymerových substrátů od dvou výrobců bylo v roce 1999 zkušebně vytištěno i menší množství českých bankovek 5 000 Kč). Výrobci tradičních bankovkových papírů na to reagovali z obavy ze ztráty trhů vývojem různých druhů tzv. long live papírů s prodlouženou životností. Té se dosahuje různými povrchovými úpravami, které spočívají v impregnaci, laminaci či lakování. Zejména v poslední době je proto třeba chápat pojem papírové peníze jako uznaný název pro platidla typu bankovek a státovek. Vzhledem k těmto změnám je rozlišení oběživa na bankovky a mince spíše než rozlišením podle jejich materiálu rozlišením pod technologie jejich výroby. V budoucnosti by proto bylo možná vhodné přejít na jiné pojmy, přičemž jako nejvhodnější mě zatím napadly pojmy tištěné peníze a ražené peníze.

druhy cenných papírů, např. říšské pokladní listy, kupony státních dluhopisů či pokladniční poukázky⁵⁷.

Ustanovení tedy nevyjmenovává jiné druhy peněz než bankovky a mince a protože ani nehovoří obecně o penězích či platidlech, mohl by vzniknout dojem, že právní úprava nevyklučuje možnost vydávání jiných druhů peněz, z nichž, pomineme-li výše uvedené archaické typy platidel, by mohly být stále aktuální státopvky. Žádný jiný platný právní předpis však vydávání státopvek neupravuje. Na území dnešní České republiky byly státopvky naposledy vydávány na základě zákona č. 41/1953 Sb., o peněžní reformě. Platnost posledních československých státopvek byla ukončena k 31. prosinci 1972⁵⁸, ale možnost jejich emise teoreticky trvala až do 31. ledna 1992. Možnost vydávání státopvek ukončil teprve zákon o SBČS, který zrušil § 3 zákona č. 41/1953 Sb.

V rámci mincí používá zákon o ČNB pojmy mince a mince pamětní. Pokud tedy mince nejsou mincemi pamětními, lze vyvodit, že mincemi jsou všechny mince kromě mincí pamětních. To by mohly být i dále v zákonu zmíněné mince z drahých kovů a mince ve zvláštním provedení, které nemusejí být vždy jen mincemi pamětními. Zákon má však nepochybně na mysli mince, zvané obvykle mince oběžné, i když zákon tento pojem nepoužívá. Pojem oběžné mince vznikl poté, co ztratil svůj původní význam starší pojem drobné mince. Pojem drobné mince se vztahoval k oběživu zprvu metalických (kovových) měn a později i měn stříbrného a zlatého standardu nebo i papírových měn s faktickým oběhem mincí z drahých kovů, tzv. kurantních či s plnou platební silou. U těchto mincí vyjadřovala jejich nominální hodnota kovový (stříbrný či zlatý) obsah odpovídající úřední ceně drahého kovu. Ostatní mince nižších nominálních hodnot, zvané mince drobné, svou nominální hodnotou kovový obsah nevyjadřovaly a byly považovány jen za zástupce kurantních mincí či za kov směnitelných bankovek pro drobné platby.

---

⁵⁷Sém, J.: Papírové peníze na území Československa 1762-1975, Česká numismatická společnost, Hradec Králové 1977, s. 63-90; Moravec, J.: Rakouská měna; Korunová měna, Peníze v českých zemích do roku 1919, NUGA, Pacov 1996, s. 93-114.

Pojem oběžné mince je s vědomím určité míry nepřesnosti používán v úřední praxi i odborné literatuře⁵⁹ a používám jej i v této práci. Státní banka československá a později Česká národní banka vycházela z toho, že i pamětní mince jsou součástí soustavy zákonných peněz, jsou tedy účetně v peněžním oběhu a jsou tedy v podstatě mincemi obíhajícími, oběžnými. Na tom zřejmě nic nemění ani skutečnost, že právními předpisy již není v posledních letech stanovena všeobecná povinnost přijímat pamětní mince ke všem platbám.

Tato povinnost byla stanovena až do 31. prosince 1989⁶⁰, teprve od 1. ledna 1990 je tato povinnost omezena pouze na některé vybrané subjekty. Od 1. ledna 1990 do 8. dubna 1992 měla povinnost příjmu pamětních mincí Státní banka československá, banky, spořitelny a pošty⁶¹, od 9. dubna 1992 do 28. února 1994 Státní banka československá resp. od 1. ledna 1993 Česká národní banka, banky a pošty⁶² a od 1. března 1994 pouze Česká národní banka a banky⁶³. U tohoto okruhu subjektů zůstává, i přes odlišnou formulaci, i zákon o oběhu, který v § 5 odstavec 2 písmeno b) stanovuje, že příjem tuzemských bankovek a mincí může odmítnout každý s výjimkou České národní banky a úvěrové instituce provádějící pokladní operace, jestliže se jedná o pamětní mince. V návaznosti na změny v tuzemském právním řádu je pojem banka nahrazen pojmem úvěrová instituce, kterou je banka, zahraniční banka v rozsahu, v němž vykonává činnost v České republice prostřednictvím pobočky a dále spořitelní a úvěrní družstvo (§ 3 odstavec 1 písmeno a) zákona o oběhu).

Domnívám se, že s ohledem na pozdější vývoj již není nutné trvat na konstatování, že pojem oběžné mince je nepřesný. Pamětní mince jsou sice nadále součástí soustavy zákonných peněz a jsou účetně v peněžním oběhu, avšak zatímco do roku 1996 se pamětní stříbrné mince v běžné kvalitě⁶⁴ prodávaly (z pohledu

---

⁵⁸Vyhláška ministra financí Československé socialistické republiky č. 63/1972 Sb., o stažení mincí po 25 haléřích a 3 Kčs a o stažení státovek po 5 Kčs a 3 Kčs.

⁵⁹Bakeš, M. a kolektiv: Finanční právo, 2. vydání, C.H.Beck, Praha 1999, s. 268.

⁶⁰Nařízení vlády č. 7/1954 Sb., o oběhu zákonných peněz, ve znění pozdějších předpisů.

⁶¹Vyhláška Státní banky československé č. 155/1989 Sb., o oběhu zákonných peněz a poskytování náhrady za poškozené peníze.

⁶²Vyhláška Státní banky československé č. 147/1992 Sb.

⁶³Vyhláška České národní banky č. 37/1994 Sb.

⁶⁴Mince ve špičkové kvalitě byly vždy prodávány za ceny vyšší, než byla jejich nominální hodnota (přibližně o 70 %). Přitom jejich vydávání bylo v jakémsi právním vakuu. Žádný právní předpis se až

bankovních operací vlastně však neprodávaly, ale vyměňovaly) za nominální hodnotu, od roku 1996 se prodávají za ceny vyšší, tedy nevydávají se do peněžního oběhu ve své nominální hodnotě. Vedle toho, jak jsem již uvedl výše, není stanovena zákonná povinnost přijímat pamětní mince k platbám, ale jen povinnost České národní banky a bank je vyměňovat. Z tohoto pohledu pamětní mince vlastně již nejsou mincemi obíhajícími a proto pojem oběžné mince pro mince určené k zajištění hotovostního peněžního oběhu (v současnosti mince 1, 2, 5, 10, 20 a 50 Kč) je podle mého názoru pojem regulérní.

Peněžní jednotkou měny České republiky je podle § 13 zákona o ČNB koruna česká, která se dělí na sto haléřů. Zkratka koruny české je Kč, zkratku pro haléř právní předpis nestanovuje. V úřední praxi byla používána zkratka h, vzácněji hal., s rozvojem počítačových účetních systémů se však haléře stále častěji vyjadřovaly jen jako díly koruny v číselném vyjádření za desetinnou čárkou (resp. v software angloamerického původu desetinnou tečkou). Po ukončení platnosti mincí haléřových hodnot (10, 20 a 50 h) pak používání samostatné zkratky pro haléř prakticky vymizelo.

Současná zkratka koruny české je tak shodná s původní zkratkou koruny československé, kdy v rámci politiky tzv. čechoslovákismu (jednotný československý národ, jednotný československý jazyk ...) nebylo písmeno s ze slova československý obvykle součástí zkratk (např. koruna československá Kč, Národní banka Československá NBČ – naproti tomu však Republika československá RČS). Korunová

---

do roku 1992 o existenci mincí ve špičkové kvalitě vůbec nezmiňoval, nebylo ani stanoveno, že je možné prodávat je za vyšší ceny, než za jejich nominální hodnotu. Zatímco prodej (vlastně výměna) běžné kvality se uskutečňovala v emisní den mince u pokladen poboček Státní banky československé, prodej špičkové kvality se uskutečňoval jen prostřednictvím společností organizovaných numismatiků (Česká a Slovenská numismatická společnost a Česká společnost přátel drobné plastiky), kam docházel zástupce Státní banky československé. Součástí odběru mincí bylo i právo jejich dalšího odběru, které bylo předmětem obchodování jako mince samotné.

Špičková kvalita, zvaná též zvláštní provedení mince nebo proof (z anglického jazyka) je v bankovní terminologii ražebních provedení společné označení pro výrobní postupy nejvyšší kvality. Jiným ražebním provedením je běžná kvalita, zvaná též běžné provedení, standardní provedení, standard.

Moravec, J.: České mince 1993-2012 a medaile České mincovny 1993-2011, 8.vydání, Merkur Revue spol. s r.o. a Česká mincovna, a.s., Brno-Jablonec nad Nisou 2011, s.15-18. Vydávání mincí ve špičkové kvalitě upravují až vyhlášky České národní banky vydané po 1. lednu 1993, ačkoliv toto ražební provedení bylo realizováno s výjimkou třech emisí u všech československých pamětních stříbrných mincí z let 1953-1993. Vyhlášky České národní banky používají pro označení špičkové kvality termín zvláštní provedení.

měna byla na našem území zavedena v roce 1892 a až do současnosti bylo používáno několik zkratek.

V letech 1892-1919 byla pro rakousko-uherskou korunu používána zkratka K (v mnohonárodnostní rakousko-uherské monarchii německy Krone, maďarsky korona, česky koruna, polsky korona, ukrajinsky korona, italsky corona, slovinsky krona, chorvatsky kruna, srbsky kruna, rumunsky coroana), jen na mincích byla používána zkratka cor. z latinského názvu corona). Zkratka K pak byla používána i pro tzv. prozatímní československé státovky, tedy bankovky Rakousko-uherské banky opatřené československými kolky. Po vzniku samostatné československé měny byla v letech 1919-1939 používána pro československou korunu zkratka Kč, v letech 1939-1945 pro korunu Protektorátu Čechy a Morava zkratka K a v samostatné Slovenské republice pro slovenskou korunu zkratka Ks.

V letech 1944-1945 byla pro poukázky Českoslavenkého měnového úřadu používána opět jen zkratka K. Při obnově československého státu po druhé světové válce již nebylo navázáno na politiku čechoslovakismu, ale byla definována politika dvou rovnoprávných národů Čechů a Slováků. Do většiny zkratek tak bylo ze slova československý pojato i písmeno s (např. koruna československá Kčs, Národní banka Československá NBČS). V letech 1945-1992 tak byla pro československou korunu používána zkratka Kčs. Po rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky byla pro českou korunu zvolena zkratka Kč⁶⁵ a pro slovenskou korunu zkratka Sk. Dílčí peněžní jednotkou všech uvedených soustav byl vždy haléř (slovinsky halier, německy Heller, maďarsky fillér ...).

Koruna česká tak byla peněžní jednotkou České republiky již dnem 1. ledna 1993, i když peněžní oběh byl zatím zajištěn jen platidly znějícími na koruny a haléře československé. Zákon o ČNB proto v přechodných a závěrečných ustanoveních v §

---

⁶⁵Po roce 1993 byla Česká národní banka dotazována, proč volila zkratku Kč, odpovídající dřívějšímu jazykovému vyjádření koruna česká a nikoliv, tak jako ve Slovenské republice, zkratku Čk, odpovídající modernímu jazykovému vyjádření česká koruna. Tvůrci zákona o ČNB přiznali, že tradice byla silnější a že je opačné pořadí písmen při psaní zákona zřejmě vůbec nenapadlo. Pramen: Sarga, L. (tehdejší ředitel odboru peněžního federálního ústředí Státní banky československé), osobní informace, 1994.

56 stanovil, že bankovky a mince vydané Státní bankou československou se považují za zákonné peníze ve smyslu § 16, tedy že jsou zákonnými penězi ve své nominální hodnotě při všech platbách na území České republiky.

5.2. Zákon o oběhu bankovek a mincí

Významné změny v oblasti oběhu bankovek a mincí přinesla do našeho právního řádu materie, která prodělala v průběhu několika let z hlediska svého obsahu, systematiky a umístění řadu změn a nakonec byla s účinností od 1. července 2011 zakotvena do ustanovení zákona o oběhu a vyhlášky č. 274/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o oběhu bankovek a mincí (dále jen „prováděcí vyhláška“). Až do tohoto data byl peněžní oběh v České republice upraven právními předpisy ze začátku 90. let, které reagovaly na zánik bývalé Státní banky československé jako monobanky, vznik komerčních bank a nové tržní prostředí. Nemohly však reagovat na změny, ke kterým docházelo ve fungování peněžního oběhu v následujících letech. Přípravy zakotvení této materie do tuzemského právního řádu po několikaletém oddalování novelizace zákona o ČNB byly zahájeny až na začátku roku 2006 jako součást věcného záměru (nového) zákona o České národní bance.

Důvodem vzniku nových ustanovení bylo množství kvantitativních i kvalitativních změn v peněžním oběhu České republiky od vzniku samostatné české měny v roce 1993 resp. od vzniku zákona o ČNB a jeho prováděcích předpisů. V průběhu legislativního procesu bylo rozhodnuto o vyčlenění této materie z (nového) zákona o ČNB. Důvodem bylo rozhodnutí o účinnosti (nového) zákona až okamžikem vstupu České republiky do Evropské měnové unie. Ze známých důvodů se však tato měnová úprava oddaluje a s ní by se nechtěně oddalovala i účinnost jiných ustanovení, potřebných pro plynulost a efektivnost peněžního oběhu ještě před případným přijetím jednotné evropské měny, tedy ještě za zákonné platnosti české koruny. V (novém) zákonu o ČNB se proto ponechala jen základní ustanovení o měně a emisi platidel, zatímco všechna další („provozní“) ustanovení z něj byla vyčleněna.

Po rozhodnutí o vyčlenění materie z (nového) zákona o ČNB začala Česká národní banka připravovat tzv. technickou novelu (stávajícího) zákona o ČNB, kterým by potřebná ustanovení vtělila do právního řádu České republiky dříve, než až s účinností (nového) zákona. Z důvodu nepoměru rozsahu této problematiky s ostatními ustanoveními zákona a vysoké míry specifičnosti této problematiky však nakonec došlo k rozhodnutí, že daná materie nebude součástí zákona o ČNB, ale bude zpracována samostatně, do úplně nového zákona. Bylo to podle mého názoru rozhodnutí správné, které zajistilo kompaktnost upravované oblasti v jedné právní normě.

Toto řešení bylo znovu opakováno a obhajováno v rámci legislativního procesu. Porovnávalo se i s tzv. nulovou variantou, tedy nepřijetí daných ustanovení do tuzemského právního řádu vůbec a se začleněním do jiných zákonů. Nulová varianta by znamenala nenaplnění cílů regulace, neřešení existujících problémů a v některých případech i nesplnění povinností vyplývajících z předpisů Evropské unie. Zpracování materie do jiných, již existujících zákonů bylo možné, ale znamenalo by menší přehlednost a nekomfortnost pro adresáta. Okruh subjektů dotčených zákonem o oběhu je totiž velký. Kromě České národní banky jde o (obchodní) banky, pobočky zahraničních bank, spořitelní a úvěrní družstva provádějící pokladní operace, zpracovatele peněz, provozovatele kasin, směnárny, provozovatele technických zařízení akceptujících platidla a alespoň v některých oblastech i všechny další právnické, podnikající fyzické a fyzické osoby.

Předmětem úpravy zákona o oběhu (§ 1) je v návaznosti na přímo použitelné předpisy Evropské unie⁶⁶ upravit ochranu tuzemských i cizozemských bankovek a mincí proti jejich padělání a pozměňování a další pravidla pro oběh tuzemských

---

⁶⁶Zejména nařízení Rady (ES) č. 1338/2001 ze dne 28. června 2001, kterým se stanoví opatření nutná k ochraně eura proti padělání, ve znění nařízení Rady (ES) č. 44/2009, nařízení Rady (ES) č. 1339/2001 ze dne 28. června 2001, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES), kterým se stanoví opatření nutná k ochraně eura proti padělání, na členské státy, které nepřijaly euro jako jednotnou měnu, ve znění nařízení Rady (ES) č. 45/2009, nařízení Rady (ES) č. 2182/2004 ze dne 6. prosince 2004 o medailích a žetonech podobných euromincím, ve znění nařízení Rady (ES) č. 46/2009, nařízení Rady (ES) č. 2183/2004 ze dne 6. prosince 2004, kterým se na nezúčastněné členské státy rozšiřuje použitelnost nařízení (ES) č. 2182/2004 o medailích a žetonech podobných euromincím, ve znění nařízení Rady (ES) č. 47/2009.

bankovek a mincí včetně výkonu veřejné správy⁶⁷. Další ustanovení zákona o oběhu jsem zkoumal a pojednávám o nich u příslušných odborných okruhů.

5.3. Výroba a správa zásob peněz

Centrální banka musí sledovat hospodářský vývoj a vývoj zásob bankovek a mincí. S ohledem na jejich výši a stanovenou míru kvality a čistoty peněz v oběhu (stav jejich opotřebení a vhodnost pro další oběh) musí s určitým předstihem zajistit dodávky bankovek a mincí od jejich výrobců (tiskáren a mincoven). Dodávky bankovek a mincí od výrobců v souladu s požadavky peněžního oběhu organizuje Česká národní banka podle § 14 zákona o ČNB. Podle téhož ustanovení také spravuje zásoby bankovek a mincí.

Tisk bankovek a ražbu mincí sjednává Česká národní banka podle § 15 zákona o ČNB. Technicky nejmenší možný předstih představuje obvykle 5-8 měsíců u bankovek a 3-6 měsíců u mincí. Smlouvy o výrobě a dodávkách bankovek a mincí se zpravidla uzavírají na celý kalendářní rok, avšak Česká národní banka oznamuje tiskárnám a mincovnám předpokládané objemy výroby po jednotlivých nominálních

---

⁶⁷Systematika zákona je vzhledem k jeho nepříliš velkému rozsahu poměrně značně strukturovaná:

Část první – Oběh bankovek a mincí

Hlava I – Obecná ustanovení

Hlava II – Oběh tuzemských bankovek a mincí

Díl 1 – Příjem a výměna tuzemských bankovek a mincí a jejich výdej a vracení do oběhu

Díl 2 – Nakládání s tuzemskými bankovkami a mincemi ve zvláštních případech

Díl 3 – Nakládání s bankovkami a mincemi prostřednictvím technických zařízení

Hlava III – Ochrana tuzemských a cizozemských bankovek a mincí před paděláním a pozměňováním

Hlava IV – Zpracování tuzemských bankovek a mincí a povolení k činnosti zpracovatele tuzemských bankovek a mincí

Hlava V – Dohled

Hlava VI – Správní delikty

Hlava VII – Ustanovení společná a přechodná

Část druhá – Změna zákona o České národní bance

Část třetí – Zrušovací ustanovení

Část čtvrtá – Účinnost

Struktura je převážně dílem ministerstva financí.

hodnotách do konce dubna předcházejícího roku, aby si výrobci mohli zajistit u svých subdodavatelů polotovary pro jejich výrobu (zejména papír a barvy u bankovek a střížky⁶⁸ u mincí).

V přelomových letech těsně před vznikem a po vzniku samostatné české měny byly v letech 1992-1993 organizovány dodávky bankovkových kolků a bankovek z tuzemska i zahraničí (Státní tiskárna cenin v Praze, tiskárny firmy Thomas De La Rue v Kolumbii a Velké Británii). V letech 1993-1995 byly z tuzemska i zahraničí organizovány i dodávky mincí (mincovny Hamburgische Münze v Německu, Royal Canadian Mint v Kanadě a Česká mincovna v Jablonci nad Nisou) a pamětních mincí (kromě České mincovny dále Münze Österreich v Rakousku, Royal Mint Llantrisant ve Velké Británii a Štátna mincovňa Kremnica na Slovensku). Tyto dodávky byly organizovány pozemní, námořní i leteckou cestou⁶⁹. Od roku 1994 byla výrobcem všech českých bankovek Státní tiskárna cenin, státní podnik v Praze a od roku 1996 výrobcem všech českých mincí Česká mincovna v Jablonci nad Nisou⁷⁰.

Organizace dodávek bankovek a mincí z výroby spočívá v přesunech vyrobených platidel od výrobců do uschovacích míst, kterými jsou pobočky České národní

---

⁶⁸Střížek (též z německého jazyka rondela, německého a slovenského jazyka platnička či slovenského jazyka kotouček) je polotovar pro ražbu mince vyrobený z příslušného mincovního kovu. Původně se jednalo o jednoduché výrobky geometricky tvaru válce, vystřížené nebo vyseknuté z plechu nebo kulatiny příslušného složení. Střížek se pak nejprve ručně a později strojově razil, při čemž došlo k negativnímu otisku obrazu lisovacího nástroje (razidla) do střížku a tím vznikla mince. Okraj střížku (hrana budoucí mince) nebyl vymezen žádným nástrojem a při ražbě tak mírně přetekl. Původně byl ponechávám bez úpravy, později byl u silnějších mincí opatřován různými ornamenty a texty s funkcí dekorativní i ochrannou. Přibližně od druhé čtvrtiny 19. století již neprobíhá ražba na tzv. volný střížek, ale v ražebním kruhu, kde i ražba hrany mince je vymezena ocelovým nástrojem. Střížek moderní mince má proto o několik setin milimetru menší průměr (kvůli snadnému vstupu střížku do ražebního kruhu mezi razidly), ale materiál a hmotnost shodné s budoucí mincí.

⁶⁹Pozemní cestou byly kromě tuzemských výrobců organizovány dodávky mincí z Německa, Rakouska a Slovenska, námořní cestou v kombinaci s pozemní cestou dodávky mincí z Kanady a leteckou cestou dodávky bankovkových kolků a bankovek z Kolumbie, Velké Británie a dodávky mincí z Velké Británie.

⁷⁰Název české mincovny se několikrát změnil. V době zahájení činnosti v roce 1993 nesl celý podnik název Bižuterie, a.s. a sama mincovna nesla název provoz ražebna mincí, od roku 1994 divize Česká mincovna. V roce 1995 byl název podniku změněn na Bižuterie Česká mincovna, a.s. V roce 2004 se celý podnik stal součástí podniku Ornela, a.s. a v roce 2005 podniku Jablonex Group, a.s. Po celou tuto dobu tvořila mincovna výrobní divizi s názvem Česká mincovna. V roce 2009 byla mincovna z Jablonex Group vyčleněna jako samostatná Česká mincovna a.s. a v roce 2010 prodána společnosti Monetica. V současné době nese česká mincovna v Jablonci nad Nisou obchodní název Česká mincovna, a.s.

banky⁷¹. Do roku 2000 smluvně zajišťovala část správy zásob peněz také Komerční banka, a.s. V roce 1993 nepostačovala na úschovu nově vyrobených českých platidel a stahovaných československých platidel ani celá standardní kapacita uschovacích míst a pro mince musela být krátkodobě pronajata mimořádná uschovací místa mimo bankovní trezory, zakladačová zóna v Praze-Bohdalci a kryt civilní obrany v Praze-Černém Mostě.

Česká národní banka podle § 15 zákona o ČNB dozírá na ochranu a bezpečnost do oběhu nevydaných, jakož i neplatných a vyřazených bankovek a mincí. Rozložení zásob bankovek a mincí po území České republiky a jejich přesuny jsou proto z pochopitelných důvodů předmětem utajení a nemohou být proto na tomto místě blíže rozváděny. Podle téhož ustanovení Česká národní banka také dozírá na úschovu a ničení tiskových desek a razidel, fakticky však všech polotovarů na výrobu platidel.

Zajištění plynulého a bezporuchového hotovostního peněžního oběhu spočívá kromě plánování výroby a dodávek bankovek a mincí a jejich dostatečného množství také v jejich správné struktuře a teritoriálním rozmístění. K tomu je centrální banka vybavena přiměřeným množstvím a kapacitou uschovacích míst, ale také přijímajícími prostorami, kterými jsou pokladny poboček. Centrální banka musí být nejen schopna bankovky a mince vydávat do oběhu (což se děje zejména dotacemi obchodním bankám), ale také je z oběhu přijímat do zásob (což se děje zejména odvody obchodních bank). Následně musí být schopna je náležitě zpracovat, tedy provést kvantitativní a kvalitativní kontrolu, případně i třídění, pokud platidla přijímá v tzv. multinominálním režimu (smíchané jednotlivé nominální hodnoty). I když centrální banka vydává a přijímá zákonné peníze na základě právních předpisů, kromě některých operací přikázaných legislativou (např. výměna bankovek a mincí, náhrady za poškozené peníze), neobsluhuje „běžnou“ klientelu (fyzické osoby s výjimkou vlastních zaměstnanců a důchodců a právnické osoby soukromoprávního charakteru),

---

⁷¹Po celou dobu existence od roku 1993 až do současnosti má Česká národní banka sedm poboček v bývalých krajských městech podle územního uspořádání z roku 1960 (Praha, České Budějovice, Plzeň, Ústí nad Labem, Hradec Králové, Brno, Ostrava), ale od roku 2004 provozuje jen v pěti z nich (bez poboček České Budějovice a Ústí nad Labem) i zpracování a správu zásob peněz.

ale pouze subjekty napojené na státní rozpočet. Právní poměry dotací a odvodů peněz s obchodními bankami, zpracovateli peněz, příp. jinými subjekty, upravuje smlouvami.

Nová upřesnění přinesl do úpravy řízení peněžního oběhu zákon o oběhu. Česká národní banka podle něj

- 1) rozhoduje o stažení z oběhu tuzemských bankovek a mincí nevhodných pro další oběh, tedy bankovek a mincí opotřebovaných oběhem, běžně poškozených a nestandardně poškozených, přičemž stažené bankovky a mince nevhodné pro další oběh ničí a nahrazuje je vhodnými pro další oběh (§ 4 odstavec 1 písmeno a),
- 2) tuzemské bankovky a mince zpracovává a uschovává (§ 4 odstavec 1 písmeno b).

Tato ustanovení nepředstavují podle mého názoru kromě formulačních upřesnění žádnou věcnou změnu, pouze jsou v zákonu jasně definovány činnosti, které centrální banka reálně provozuje po celou dobu své existence, neboť vyplývají z jejích základních funkcí.

Podle § 4 odstavce 2 může Česká národní banka zpracováním bankovek a mincí smluvně pověřit úvěrovou instituci provádějící pokladní operace nebo zpracovatele tuzemských bankovek a mincí, aniž by tím byla dotčena její odpovědnost za jejich zpracování a uschování. Žádné takové pověření Česká národní banka zatím nevydala. V minulosti měla podobné pověření od České národní banky Komerční banka resp. od bývalé Státní banky československé Komerční banka a Všeobecná úvěrová banka. Již zmíněnou delimitací Státní banky československé k 1. lednu 1990 totiž přešla síť poboček Státní banky československé s trezorovými uschovacími kapacitami na Komerční banku v Čechách a na Moravě resp. Všeobecnou úvěrovou banku na Slovensku. Státní banka československá, posléze Česká národní banka a Národní banka Slovenska, tak disponovaly pouze bývalými krajskými pobočkami, úředními budovami bez uschovacích kapacit. Až do přebudování resp. vybudování nových poboček České národní banky s uschovacími kapacitami tak správu zásob peněz vedla

pro Českou národní banku Komerční banka, a to v postupně zmenšovaném rozsahu až do roku 2000.

Zákon o oběhu také v našem právním řádu poprvé upravuje zpracování bankovek a mincí, definované jako činnost spočívající v roztřídění bankovek a mincí podle nominálních hodnot, v kontrole jejich počtu, platnosti a pravosti a v jejich roztřídění na bankovky a mince vhodné a nevhodné pro další oběh (§ 7 odstavec 4).

Množství bankovek a mincí, které se nacházejí v peněžním oběhu, Česká národní banka také zveřejňuje⁷². Následující údaje dokumentují množství bankovek a mincí, jakož i mincí pamětních, vyrobených a nacházejících se v peněžním oběhu k 31. prosinci 2011. Bankovky a mince v peněžním oběhu představují oběživo podle vzorce

$$\text{výroba} \text{ minus } \text{ničení} \text{ minus } \text{zásoby} \text{ rovná se } \text{oběh}.$$

Bankovky a mince v peněžním oběhu představují tedy množství, které bylo vyrobeno, nebylo úředně zničeno a nenachází se v zásobách centrální banky. Nejde ovšem o skutečně obíhající množství platidel, neboť účetnictví centrální banky nemůže postihnout množství, které bylo reálnému obíhání nějakým způsobem odňato. Jde zejména o bankovky a mince zničené jinak než úředně (např. při požárech, povodních a jiných živelních pohromách), za něž nemohla být poskytnuta ani částečná náhrada, platidla tezaurovaná v tuzemsku (např. v domácnostech, trezorech bank a jiných podnikatelských subjektů, v numismatických sbírkách) či vyvezená do zahraničí (obvykle jde o neutracené a nevyměnitelné zbytky hotovostí turistů, tedy zejména o mince).

---

⁷²Pramen: Česká národní banka, odbor peněžního oběhu, 2012.

Výroba a oběh oběžných mincí k 31. prosinci 2011					
<i>Nominál</i>	<i>Vyrobena (ks)</i>	<i>V oběhu kusově</i>		<i>V oběhu hodnotově</i>	
		<i>(ks)</i>	<i>(%)⁷³</i>	<i>(Kč)</i>	<i>(%)⁷⁴</i>
10 h ⁷⁵	603,374.214	564,981.285	27,32	56,498.128,50	0,03
20 h ⁷⁶	498,126.251	490,192.058	23,70	98,038.411,60	0,05
50 h	452,827.360	366,546.510	20,94	183,273.255,00	0,04
1 Kč	486,751.427	434,683.026	24,84	434,683.026,00	0,11
2 Kč	402,937.614	354,891.618	20,28	709,783.236,00	0,17
5 Kč	232,997.336	201,282.846	11,50	1.006,414.230,00	0,24
10 Kč	200,752.703	172,944.587	9,88	1.729,445.870,00	0,42
20 Kč	162,476.027	147,637.630	8,44	2.952,752.600,00	0,72
50 Kč	103,099.827	72,291.368	4,12	3,614,568.400,00	0,88
<i>Celkem</i>	2.041,842.294	1.750,277.585	100	10.630,920.617,00	2,58

⁷³U kusového vyjádření představují 100 % vždy jen oběžné mince nebo pamětní mince nebo bankovky, neboť jejich společné vyjádření by nebylo vypovídající pro odlišné určení oběžných a pamětních mincí resp. pro odlišný charakter mincí a bankovek.

⁷⁴U hodnotového vyjádření představuje 100 % veškeré oběživo.

⁷⁵Modře vtištěné jsou starší údaje uvedené jen pro úplnost a možnost hrubého srovnání kusového a hodnotového zastoupení bývalých mincí. V důsledku ukončení platnosti a možnosti výměny totiž mince 10 h již v účetnictví České národní banky k 31. prosinci 2011 nefigurují. Hodnoty nominálu 10 h také nejsou pojaty do součtů.

⁷⁶Modře vtištěné jsou starší údaje uvedené jen pro úplnost a možnost hrubého srovnání kusového a hodnotového zastoupení bývalých mincí. V důsledku ukončení platnosti a možnosti výměny totiž mince 20 h již v účetnictví České národní banky k 31. prosinci 2011 nefigurují. Hodnoty nominálu 20 h také nejsou pojaty do součtů.

Výroba a oběh pamětních mincí k 31. prosinci 2011					
<i>Druh</i>	<i>Vyrobena (ks)</i>	<i>V oběhu kusově</i>		<i>V oběhu hodnotově</i>	
		<i>(ks)</i>	<i>(%)</i>	<i>(Kč)</i>	<i>(%)</i>
PSM CS ^{77,78}	5,301.714,67	3,854.106,67	85,57	309,241.113,33	0,16
PSM CZ ⁷⁹	1,886.160,00	1,668.170,00	88,36	380,988.700,00	0,09
PZM CZ ⁸⁰	225.364,00	219.831,00	11,64	638,532.000,00	0,16
<i>Celkem</i>	2,111.524,00	1,888.001,00	100	1.019,520.700,00	0,25

⁷⁷Jedná se o pamětní stříbrné mince Československé republiky, Československé socialistické republiky a České a Slovenské Federativní Republiky vydané v letech 1954-1992 v nominálních hodnotách 10, 20, 25, 50, 100 a 500 Kčs. Nejde o skutečně vyrobená a reálně obíhající množství, ale o účetní stav. Československé pamětní stříbrné mince byly posledními platidly bývalé československé měny, jejíž oběživo bylo k 31. prosinci 1992 účetně rozděleno v poměru 2:1. Z celkového vyrobeného a obíhajícího množství evidovala 2/3 jako svoje peníze Česká národní banka a 1/3 jako svoje peníze Národní banka Slovenska. Od 1. ledna 1993 byl promítnut do účetnictví České národní banky již jen jejich oběh v České republice.

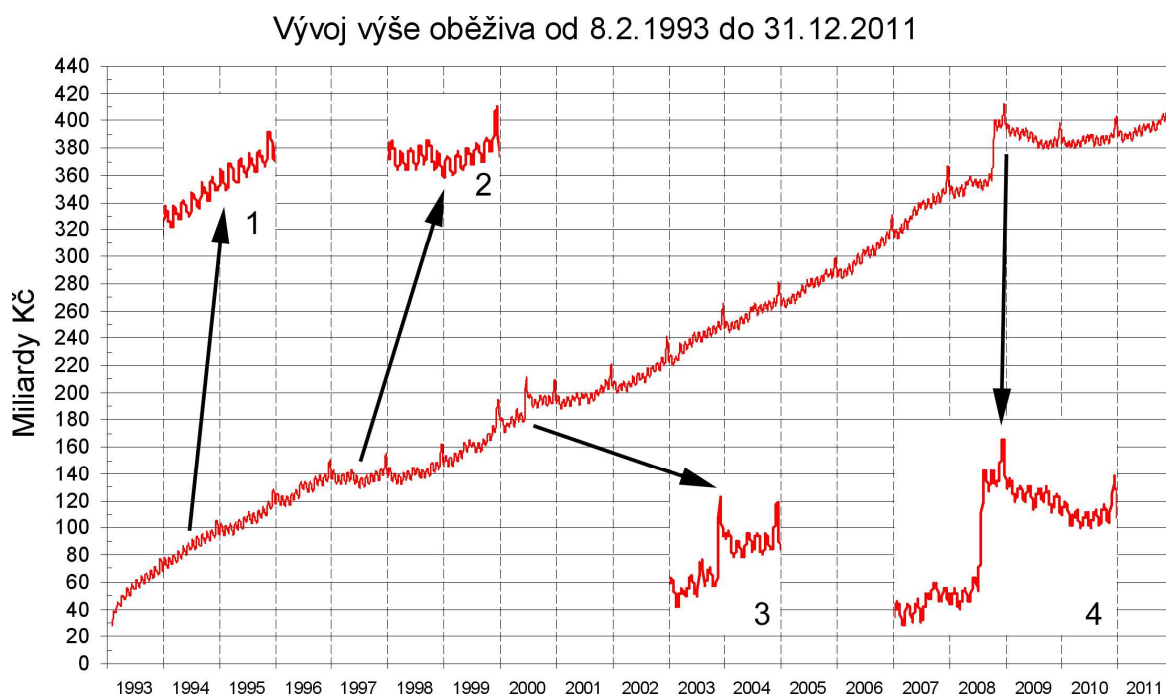
⁷⁸Modře vytištěné jsou starší údaje uvedené jen pro úplnost a možnost hrubého srovnání kusového a hodnotového zastoupení bývalých československých pamětních stříbrných mincí. V důsledku ukončení platnosti a možnosti výměny totiž československé pamětní mince již v účetnictví České národní banky k 31. prosinci 2011 nefiguruje. Hodnoty československých pamětních mincí také nejsou pojaty do součtů.

⁷⁹Jedná se o pamětní stříbrné mince České republiky v nominálních hodnotách 200 a 500 Kč vydané v letech 1993-2011, pamětní stříbrná mince se zlatou vložkou 2 000 Kč vydaná v roce 1999, pamětní bimetalová mince se zlatým středem 2 500 Kč vydaná v roce 2004.

⁸⁰Jedná se o zlaté mince České republiky v nominálních hodnotách 1 000, 2 000, 2 500, 5 000 a 10 000 Kč vydané v letech 1995-2011.

Výroba a oběh bankovek k 31. prosince 2011					
<i>Nominál</i>	<i>Vyrobena (ks)</i>	<i>V oběhu kusově</i>		<i>V oběhu hodnotově</i>	
		<i>(ks)</i>	<i>(%)</i>	<i>(Kč)</i>	<i>(%)</i>
20 Kč	106,652.000	5,209.755,00	1,48	104,195.100,00	0,03
50 Kč	277,885.100	12,137.710,25	3,44	606,885.512,50	0,15
100 Kč	470,587.789	50,280.543,75	14,24	5.028,054.375,00	1,22
200 Kč	411,782.707	53,002.095,50	15,01	10.600,419.100,00	2,57
500 Kč	237,968.188	21,399.164,50	6,06	10.699,582.250,00	2,60
1.000 Kč	597,417.900	123,681.342,00	35,03	123.681,342.000,00	30,02
2.000 Kč	136,402.229	62,333.267,50	17,66	124.666,535.000,00	30,26
5.000 Kč	77,195.000	24,983.054,00	7,08	124.915,270.000,00	30,32
<i>Celkem</i>	2.315,890.913	353,026.932,50	100	400.302,283.337,50	97,17

Výroba a oběh hotovostních peněz k 31.12.2011					
	<i>Vyrobena (ks)</i>	<i>V oběhu kusově</i>		<i>V oběhu hodnotově</i>	
		<i>(ks)</i>	<i>(%)</i>	<i>(Kč)</i>	<i>(%)</i>
<i>Celkem</i>	4.359,844.731,00	2.105,192.518,50	-	411.952,724.654,50	100

Vývoj výše oběživa od měnové odluky 8. února 1993 do 31. prosince 2011
s vyznačením některých jevů:

- 1 roční normál (v každém měsíci je minimum a maximum, zvýšení koncem každého roku je způsobeno výběry hotovostí k vánočním nákupům),
- 2 mimořádný pokles v roce 1997 způsobený tzv. měnovou krizí,
- 3 mimořádné zvýšení v červnu 2000 způsobené zavedením nucené správy v Investiční a poštovní bance, a.s. a výběrem hotovostní z vkladů u ní vedených,
- 4 mimořádné zvýšení na konci roku 2008 a následující pokles v roce 2009 způsobené světovou hospodářskou krizí (výše oběživa se dostává do normálu až od druhé poloviny roku 2010).

5.4. Druhy platidel vydávaných Českou národní bankou

Podle § 16 odstavce 1 zákona o ČNB jsou platné bankovky a mince vydané Českou národní bankou zákonnými penězi ve své nominálně hodnotě při všech platbách na území České republiky. Postup při příjmu zákonných peněz stanovila do 30. června 2011 vyhláška České národní banky č. 37/1994 Sb., kterou se stanoví

postup při příjmu peněz a nakládání s nimi a při poskytování náhrad za necelé a poškozené bankovky a mince (dále jen „vyhláška o příjmu peněz“).

Pojmy mince a mince pamětní jsem se již zabýval. Podle § 16 odstavce 2 zákona o ČNB mohou být mince z drahých kovů, pamětní mince a mince ve zvláštním provedení určené ke sběratelským účelům prodávány za ceny odlišné od jejich nominální hodnoty. Zákon o ČNB význam uvedených pojmů nedefinuje, ale lze je částečně odvodit z prováděcích předpisů, kterými jsou vyhlášky České národní banky o vydání jednotlivých mincí do oběhu a také z úřední praxe.

Pamětními mincemi jsou nepochybně stříbrné mince, které vydává Česká národní banka od roku 1993 k různým příležitostem, výročím a událostem. Až na dvě výjimky byly až do roku 2011 tyto mince vydávány pouze v nominální hodnotě 200 Kč (plán emise pamětních mincí umožňoval v letech 1993-1995 i nominální hodnotu 500 Kč, ale k jejímu využití nedošlo). Ony dvě výjimky představují bimetalové⁸¹ pamětní mince 2 000 Kč vzoru 2000 se zlatou vložkou a 2 500 Kč vzoru 2004. Mince nominální hodnoty 500 Kč se vrátily až do plánu emise pamětních mincí na léta 2011-2015 a od roku 2011 jsou Českou národní bankou znovu vydávány.

Zmíněné mince 200, 500, 2 000 a 2 500 Kč jsou vyhláškami výslovně označeny jako mince pamětní. Pamětními mincemi ve smyslu zákona jsou však podle mého názoru i zlaté mince vydávané Českou národní bankou, i když vyhlášky o jejich vydání je tak výslovně neoznačují. Pamětními mincemi by podle mého názoru mohly být také mince z obecných kovů, které by byly vydány k různým výročím a událostem. Ty by mohly být raženy jak v parametrech oběžných mincí (fakticky na střížky oběžných mincí), tak v parametrech jiných, specifických jen pro tyto mince. Pamětní mince

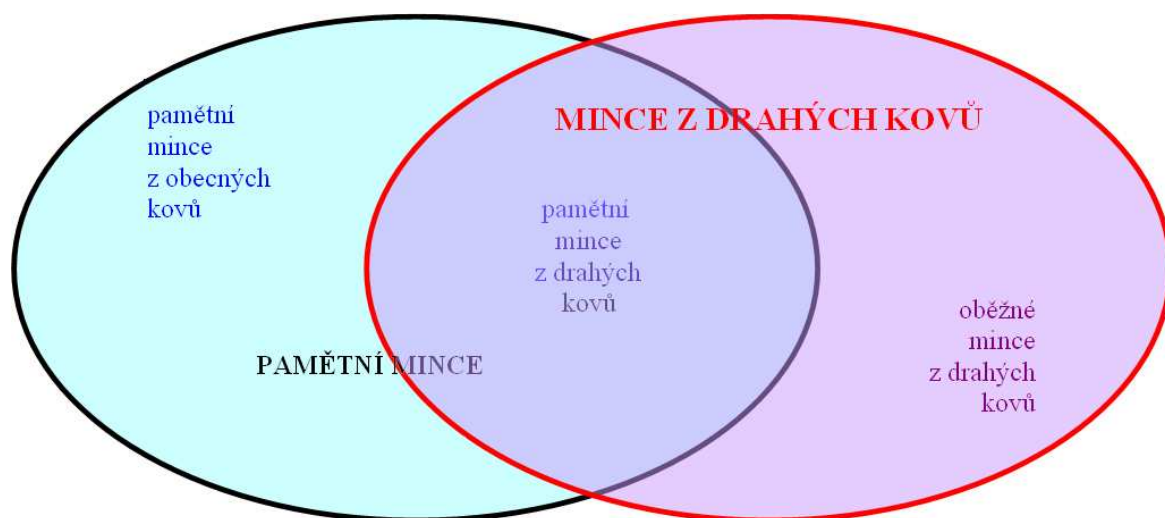
---

⁸¹Mince bimetalové, zvané též bimetalické, dvojkovové, dvoubarevné, bicolorové, jsou mince ražené ze dvou barevně odlišných kovů. U vrstvených mincovních materiálů, představovaných technologií plátování, galvanického pokovení či jejich kombinací však může být množství přítomných kovů větší, než vyplývá z názvu. Odlišné kovy mohou být totiž použity v jádru mince a na jejím povrchu. Např. česká mince 50 Kč, vzhledově dvoubarevná, je ve skutečnosti tvořena třemi kovy, ocelí v jádru, mědí na povrchu mezikruží a mosazí na povrchu středu. Podobně jako mince bimetalové existují též mince trimetalové (trimetalické, trojkovové, třibarevné, tricolorové), které se skládají ze tří částí, vnějšího mezikruží, vnitřního mezikruží a středu. U vrstvených materiálů může být počet použitých kovů analogicky také vyšší, než tři.

z obecných kovů jsou vydávány v řadě států (např. státy Evropské měnové unie vydávají tyto mince v parametrech oběžných mincí či Polsko v parametrech specifických). Na našem území však nemají tradici a Česká národní banka je nevydává. Za takové mince lze v zásadě považovat jen dvě československé pamětní mince, 10 Kč z roku 1928 vydanou k 10. výročí vzniku Československa a 20 Kč z roku 1937, vydanou k úmrtí bývalého prezidenta T.G.Masaryka. Obě jsou sice stříbrné, ale z doby, kdy oběžné mince vyšších nominálních hodnot tvořily mince stříbrné, šlo tedy o mince pro běžný peněžní oběh analogické dnešním mincím z obecných kovů.

Za pamětní mince z obecných kovů by svým způsobem mohly být považovány české oběžné mince 10 a 20 Kč s motivy roku 2000, avšak příslušné vyhlášky je výslovně označily za mince vzoru 2000. De iure jde tedy o oběžné mince jiného vzoru než „běžné“ oběžné mince vzoru 1993, ačkoliv jejich vydání u příležitosti roku 2000 mělo vlastně pamětní charakter. Podobně mince 10 Kčs, vydávané v letech 1990-1992 s obměňovanými rubovými stranami byly označovány vyhláškami jako mince s příslušným letopočtem, nikoliv jako mince pamětní.

Pojem mince z drahých kovů se tak v dosavadní emisní praxi České národní banky fakticky překrývá s pojmem pamětní mince. Oběžné mince z drahých kovů ani pamětní mince z obecných kovů totiž nejsou v současnosti vydávány.

Teoretický průnik pojmů „pamětní mince“ a „mince z drahých kovů“.

Stříbrné mince 200 a 500 Kč a bimetalové mince 2 000 a 2 500 Kč jsou podle mého názoru také mincemi z drahých kovů, i když vyhlášky je označují jako mince pamětní. Mincemi z drahých kovů jsou jistě také zlaté mince, i když vyhlášky u nich pojem pamětní mince nepoužívají. Toto označení není používáno proto, že první dvě emise zlatých mincí byly opakovány ve víceletých cyklech a nejednalo se tedy o vydání k určitému výročí či události⁸².

První emise zlatých mincí s názvem Koruna česká byla vydávána v tříletém cyklu v letech 1995-1997 a nevázala se k žádnému výročí či události. Pouze u prvního ročníku ražby 1995 využila Česká národní banka zavedení směnitelnosti české koruny a věnovala emisi prvního ročníku této příležitosti, emise dalších ročníků se již k ničemu nevázala. Druhá emise zlatých mincí s názvem Karel IV. byla vydávána v dvouletém cyklu (původně plánovaný tříletý cyklus nebyl naplněn pro opadající zájem o tuto emisi, plánovaný ročník 2000 proto nebyl realizován). Pouze první ročník ražby 1998 měl pamětní charakter k 650.výročí významných aktivit Karla IV., další ročník 1999 se již k žádné příležitosti nevztahoval.

Rovněž zlaté mince z cyklů Deset století architektury (2001-2005), Kulturní památky technického dědictví (2006-2010) a Mosty České republiky (2011-2015) nemají žádnou vazbu na výročí či událost. Odlišný charakter však mají tři zlaté mince 10 000 Kč, které budou vydány v letech 2012-2015. Ty se vztahují k výročím (800. výročí vydání Zlaté buly sicilské, 1150. výročí příchodu věrozvěstů Konstantina a Metoděje, 600. výročí upálení Mistra Jana Husa) a mají tak pamětní charakter v pravém smyslu.

Pojem mince z drahých kovů by mohl zahrnovat také oběžné mince vyrobené z drahých kovů, které by podle mého názoru nebyly mincemi pamětními, i kdyby byly

---

⁸²Definici pamětních mincí obsahoval § 1 odstavec 1 vládního nařízení č. 35/1954 Sb., o pamětních mincích, ve znění zákona č. 130/1989 Sb., o Státní bance československé. Definice zněla: na paměť událostí celostátního významu mohou být raženy pamětní mince. Nařízení však bylo zrušeno zákonem č. 22/1992 Sb. Tento zákon ani žádný jeho prováděcí předpis jinou definici pamětních mincí nestanovil. Definice pamětní mince byla do právní řádu navracena až § 2 odstavcem 3 zákona o oběhu,

vydány (podobě jako mince Koruna česká v roce 1995) k určitému výročí nebo události. Jelikož v současných peněžních soustavách se již drahé kovy nepoužívají pro výrobu oběžných mincí, mohlo by se jednak o tzv. odražky oběžných mincí, provedené z drahých kovů (zejména stříbra, zlata či platiny). V některých zemích jsou odražky oběžných mincí z drahých kovů oblíbeným numismatickým materiálem. Na území dnešní České republiky nemají tradici a Česká národní banka k jejich vydávání dosud nepřistoupila⁸³. Pokud by k jejich vydání došlo, mohly by být prodávány za ceny odlišné od jejich nominální hodnoty, což je logicky nutná podmínka smyslu také emise, neboť cena drahého kovu by mnohokrát převyšovala nominální hodnotu mince. Prodej za vyšší ceny by se nepochybně uplatnil i v případě, že by takové odražky alespoň teoreticky byly zákonnými platidly ve své nominální hodnotě. Žádosti na Českou národní banku a úvěrové instituce provádějící pokladní operace o výměnu těchto odražek za jejich nominální hodnotu v jiných platidlech by byly zřejmě zcela ojedinělé, ale přesto možné. Podobným způsobem bývají totiž České národní bance předkládány k výměně za jiné druhy platidel i současné stříbrné a zlaté mince.

Na tuto situaci pamatuje i právní úprava. Původní úprava v § 1 odstavec 1 písmeno b) vyhlášky o příjmu peněz stanovila, že pamětní mince přijímají bez omezení Česká národní banka a banky, ostatní osoby mohly jejich přijetí odmítnout. Podle § 4 odstavec 1 vyhlášky o příjmu peněz též prováděly jejich bezplatnou výměnu za jiné zákonné peníze. Zákon o oběhu v § 5 odstavec 2 písmeno b) stanovuje jinými slovy totéž, že odmítnout přijetí pamětních mincí může každý s výjimkou České národní banky a úvěrové instituce provádějící pokladní operace a v § 6 odstavec 1 písmeno d) stanovuje, že Česká národní banka a úvěrové instituce provádějící pokladní operace

---

který je účinný od 1. července 2011. Definice zní: pamětní mince je tuzemská mince vyrobená z obecných nebo drahých kovů určená ke sběratelským účelům.

⁸³K vydání odražku oběžné mince z drahého kovu přitom Česká republika nebyla daleko. V roce 1994 se u příležitosti 1. výročí založení české mincovny v Jablonci nad Nisou uvažovalo o vydání zlatého odražku mince 1 Kč. O vydání měla vzniknout vyhláška, jednalo by se tedy o zákonné platidlo ve své nominální hodnotě. Česká národní banka nakonec od vydání odražku upustila z časových důvodů. K výročí otevření mincovny v Jablonci nad Nisou byla proto vydána jen medaile, na jejíž jedné straně je rubová strana mince 1 Kč a na druhé straně motiv vztahující se k otevření mincovny. K ražbě oběžných mincí z drahých kovů (zlatá 1 Sk a stříbrná 10 Sk) přistoupila ještě před přijetím jednotné evropské měny Národní banka Slovenska. Vydání těchto ražeb však neupravoval žádný právní předpis

vyměňují pamětní mince za tuzemské bankovky a mince, které nejsou mincemi pamětními. Nově zákon o oběhu stanovuje i způsob výměny poškozených pamětních mincí. Podle § 10 odstavec 2 za běžně poškozené pamětní mince poskytují náhradu Česká národní banka a úvěrové instituce provádějící pokladní operace v tuzemských bankovkách a mincích, které nejsou mincemi pamětními.

Za široký považuji i pojem mince ve zvláštním provedení. Vyhlášky o vydání mincí tímto způsobem označují oběžné, pamětní stříbrné i zlaté mince ve špičkové kvalitě. Přitom v současné emisní praxi České národní banky jsou pamětní mince špičkové kvality současně pokryty pojmem pamětní mince a mince špičkové kvality z drahých kovů pojmem mince z drahých kovů. Oběžné mince špičkové kvality však těmito pojmy pokryty nejsou a proto je důležité označení mince ve zvláštním provedení. Oběžné mince ve špičkové kvalitě byly zkušebně raženy ještě za existence Československa v polovině 60. let, ale sériově jsou raženy a vydávány až od roku 1997, kdy byla v České mincovně zvládnuta náročná výrobní technologie. Mincemi ve zvláštním provedení by podle mého názoru mohla být chápána i jiná provedení mincí, např. piéfort⁸⁴ nebo mince upravené jako šperk nebo suvenýr⁸⁵. V tuzemsku však takové zvláštní úpravy mincí nemají tradici a Česká národní banka je nevydává ani takové úpravy prováděné jinými subjekty nepodporuje⁸⁶.

---

a jsou opatřeny puncem ryzosti. Nemají tedy de iure charakter mincí, ale medailí, i když je na jejich obou stranách reliéf zákonných platidel.

⁸⁴Piéfort, zvaný též piedfort, je silný (tlustý) odražek. Jde o ražbu na dvojnásobně nebo jinak silný (tlustý) střížek, který se prodává jako numismatický materiál (piéfory byly vyráběny např. ve Francii před přijetím eura, tradici mají také v Izraeli).

⁸⁵V některých zemích jsou oběžné mince (někdy pokovené drahými kovy) i pamětní mince upravovány jako šperky (přívěsek, brož, náramek, prsten) nebo upomínkové předměty (manžetové knoflíčky, ciferník hodinek). Někdy jsou takové předměty vyráběny samotnými mincovnami, někdy jinými subjekty. Míra spolupráce vydavatelů mincí na těchto úpravách je různá, ale zpravidla se očekává alespoň projednání výrobce s vydavatelem, přinejmenším z etických důvodů.

⁸⁶Podle našeho právního řádu (dříve § 144 odstavec 2 písmeno c) zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, nyní § 239 odstavec 2 písmeno b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů) mohou být takové úpravy považovány za trestný čin ohrožování oběhu tuzemských peněz. V eurosystému však již existuje doporučení komise č. 191/2010 ze dne 22. března 2010, o rozsahu působnosti a účincích eurobankovek a euromincí jako zákonného platidla, které v bodu 7. Poškození bankovek a mincí pro umělecké účely uvádí: Členské státy by neměly podporovat poškození eurobankovek a euromincí pro umělecké účely, ale měly by toto jednání tolerovat. Takto poškozené bankovky a mince by měly být považovány za nevhodné k oběhu.

Z důvodů, které jsem uvedl v této části, se domnívám, že vydávání jednotlivých druhů bankovek a mincí, které Česká národní banka emituje a chce emitovat, je naším právním řádem dostatečně pokryto a právní úprava nevyžaduje aktuální úpravy. Pokryto není případné vydávání pamětních bankovek, které náš právní řád nezná. Pamětní bankovky jsou vedle pamětních mincí kategorií platidel, která vznikla na základně numismatického zájmu o bankovky, který je o několik desítek let mladší, než u mincí. Většina států vydala pamětní bankovky u příležitosti různých významných výročí a mnohé státy současně vydaly pamětní bankovky vytištěné na plastové substráty.

O emisi pamětní bankovky uvažovala i Česká národní banka v rámci emisí k roku 2000, kdy byly vydány již zmíněné mince 10 a 20 Kč vzoru 2000 a pamětní stříbrná mince se zlatou vložkou 2 000 Kč. Dalším předmětem mohla být pamětní bankovka hodnoty 2 000 Kč, tištěná na plastovém substrátu. Česká národní banka však nakonec od vydání z několika důvodů upustila. Jednak podle převažujícího právního názoru český právní řád vydání pamětní bankovky neumožňuje, jednak by vydání v malém množství (řádově několika tisíců kusů) jen pro sběratelské účely neumožnilo ověřit oběhové vlastnosti plastu, naopak při vydání reálně obíhajícího množství by Česká národní banka musela řešit nákladné úpravy strojů na zpracování bankovek, neboť plastové bankovky vyžadují jiné hardwarové vybavení strojů.

Zejména by však pamětní bankovku nebylo možné prodávat za cenu vyšší, než je jejich nominální hodnota, tedy nejen ji vyměňovat, ale i prodávat. Přitom výtěžek z prodeje ke sběratelským účelům byl hlavní ekonomickou podmínkou emise, neboť pouze rozdíl mezi prodejní cenou a nominální hodnotou příp. nominální hodnota trvale tezaurovaných bankovek mohla pokrýt vysoké výrobní náklady nové bankovky, které se pohybují v řádech milionů Kč.

V případě, že by pamětní bankovky měly být v České republice vydávány, postačila by podle mého názoru jednoduchá úprava zákona o ČNB, jehož § 12 by v současném jazykovém pojetí mohl znít např. takto: „Česká národní banka má výhradní právo vydávat bankovky, jakož i bankovky pamětní, a mince, jakož i mince

pamětní (dále jen "bankovky a mince")“. Bylo by ale samozřejmě možné najít i jiné formulace.

5.5. Výměna opotřebovaných platidel

Právní úpravu výměny opotřebovaných platidel obsahoval do 30. června 2011 § 18 zákona o ČNB, od 1. července 2011 ji obsahuje § 4 zákona o oběhu. Oba tyto předpisy stanovují, že bankovky a mince, které byly opotřebovány oběhem, Česká národní banka z oběhu stahuje, ničí je a nahrazuje bankovkami a mincemi novými. Základním způsobem výměny opotřebovaných platidel je jejich stahování z oběhu v procesu zpracování. Ten se v jednotlivých národních centrálních bankách více či méně liší (s výjimkou států Evropské měnové unie, kde existují určité jednotné standardy pro eurobankovky i euromince) a mění se i v čase.

V České republice jsou v současné době bankovky při zpracování na třídících systémech BPS řady 1000 německé společnosti Giesecke & Devrient podrobeny detailní senzorické kontrole, která je zaměřena jak na pravost, tak na míru opotřebení a poškození, tedy vhodnost pro další oběh. Bankovky vhodné pro další oběh jsou baleny po 100 kusech do balíčků a po 10 balíčcích do svazků, bankovky nevhodné pro další oběh jsou v současné době přímo na drtících jednotkách strojů kontinuálně ničeny rozřezáním na drobné, nesložitelné proužky o rozměru cca 1×6 mm (v minulosti byly neupotřebitelné bankovky také ničeny pálením nebo papírenským přepracováním).

Mincím nebyla v minulosti věnována zdaleka taková pozornost jako bankovkám, jednak pro podstatně nižší nominální hodnotu zpracovávaných mincí, jednak pro výrazně nižší ztráty, pokud by došlo ke zjištění padělaných a pozměněných mincí. Dlouhá léta byly mince pouze kontrolovány lidským zrakem (při nasypání 500 - 1 000 kusů mincí do násypky počítačky mincí však nebylo možné zkontrolovat všechny mince a už vůbec ne z obou stran) a počítány pouze podle rozměrových parametrů (průměr a síla-tloušťka mince) na jednoduchých mechanických počítacích strojích. Proto Česká národní banka pro roce 2000 vybavila své pobočky zpracovávající

hotovosti (původně pobočky Praha, České Budějovice, Plzeň, Ústí nad Labem, Hradec Králové, Brno a Ostrava, od roku 2004 bez poboček České Budějovice a Ústí nad Labem) zařízeními japonské společnosti Laurel řady LCC (v pobočkách Praha a Brno ještě v kombinaci s dalšími zařízeními s elektromagnetickou verifikací pravosti), která provádějí kvantitativní a kvalitativní přejímku senzorkou kontrolou na kombinovaném principu elektromagnetickém (elektromagnetické vlastnosti mincovních kovů) a optickém (softwarové porovnávání obrazu zpracovávané mince s obrazem pravé, platné a dále upotřebitelné mince v paměti zařízení).

Mince vhodné pro další oběh jsou dále baleny, standardně po 500 kusech u nominálních hodnot 50, 20 a 10 Kč, po 1 000 kusech u nominálních hodnot 5, 2 a 1 Kč a v minulosti po 2 000 kusech u nominálních hodnot 50, 20 a 10 haléřů, které však již byly z oběhu staženy. Mince nevhodné pro další oběh se po nashromáždění dostatečného množství odvádějí ke zničení. V současnosti se mince ničí rozválcováním (na speciálním válcovacím stroji sestrojeném pro tento účel v České mincovně v Jablonci nad Nisou) nebo rozlisováním (na rychloběžných lisech v České mincovně procesem podobným ražbě nových mincí, jen namísto razidel s obrazy mincí je použito „slepé“ razidlo s čtverečným vzorem). Při tomto způsobu ničení mince ztrácí svůj původní průměr (zvětšuje se), sílu (zmenšuje se) a částečně i reliéf (je narušen překrytím čtverečným vzorem). Tyto způsoby ničení jsou pro možné zneužití demonetizovaných mincí poměrně bezpečné, i když i u těchto způsobů došlo k odcizení demonetizovaných mincí a jejich pokusům o udání v mincovních automatech. V té době (polovina 90. let) však bylo možné úspěšné udání takto deformovaných mincí už jen v jednoduchých, konstrukčně zastaralých nebo nedostatečně seřízených automatech, převážně hracích a výherních umístěných v hernách.

V souvislosti s ukončením platnosti mincí 10 a 20 h v roce 2003, na jejichž demonetizaci nepostačovala kapacita standardních demonetizačních zařízení, bylo v České mincovně zapůjčeno demonetizační zařízení z Německa. To na rozdíl od standardního zařízení se čtverečným vzorem mince deformovalo. Tento způsob demonetizace se ukázal být v českém prostředí nedostatečným, ačkoliv na něm byla

demonetizována část mincí bývalých národních měn členů Evropské měnové unie po přijetí jednotné evropské měny. Demonetizované mince byly v hutním provozu (zejména na Kladensku a Ostravsku) opakovaně odcizeny a vyrovnány v lisech tak, že byla eliminována jejich deformace a následně udávány do peněžního oběhu, převážně prostřednictvím mincovních automatů. Jelikož v tomto případě nedošlo k dostatečné změně tvaru a rozměrů mince, mince byly akceptovány i v modernějších a řádně seřízených automatech.

Množství oběžných mincí nevhodných pro další oběh se v zásobách České národní banky v poslední době výrazně zvýšilo, jednak jako důsledek delší doby od poslední velké demonetizace, jednak jako důsledek přísnějších standardů zpracování mincí po účinnosti zákona o oběhu bankovek a mincí. Česká národní banka proto v druhé polovině roku 2012 zprovozní pracoviště na demonetizaci mincí. Vzhledem k nedobrym zkušenostem se zneužitím demonetizovaných mincí se odbor ochrany platidel zasadil o to, aby pracoviště provozovalo demonetizační zařízení, které mince pomocí kotoučových nožů rozřezává na několik proužků. Tento způsob demonetizace by měl dále snížit riziko zneužití demonetizovaných mincí. Nicméně se domnívám, že i takto demonetizované mince lze zneužít, pokud by pachatel rozřezané proužky mincí sestavil a spojil pájením nebo lepením, což moderní materiály a technologie umožňují.

V minulosti bylo dalším používaným způsobem ničení mincí přímé hutní přepracování, ale stejně jako u přímého papírenského přepracování zničených bankovek je pro centrální banky problémem personální zajištění dohledu likvidačních komisí v hutních a papírenských továrnách a přizpůsobení práce úředníků jejich časovému rytmu (jde obvykle o třísměnné provozy) a pracovním podmínkám.

5.6. Nakládání s platidly prostřednictvím technických zařízení

Velký rozvoj zařízení na automatizovaný příjem a výdej bankovek a mincí v minulých dvaceti a zejména pak posledních pěti letech si vyžádal zvláštní úpravu nakládání s bankovkami a mincemi prostřednictvím technických zařízení v dílu 3

hlavy II zákona o oběhu. Podle § 11 je přípustné provozovat pouze dva typy technických zařízení, anonymní a neanonymní.

Anonymní zařízení je technické zařízení používané k prodeji zboží nebo poskytování služeb, při nichž dochází k příjmu, výměně nebo vracení bankovek a mincí. Takové zařízení lze provozovat, jestliže

- rozpozná pravost a platnost přijímaných platidel (§ 11 odstavec 1 písmeno a),
- podezřelá a neplatná platidla odmítne (§ 11 odstavec 1 písmeno b) a
- nevrátí do oběhu tuzemské bankovky, nezpracované v souladu se standardy zpracování (§ 11 odstavec 1 písmeno c).

Anonymní zařízení je tedy z podstaty věci zařízení, jehož uživatel (příjemce zboží nebo služby) je ve vztahu k zařízení resp. k jeho majiteli či provozovateli anonymní. Schopnost rozpoznat pravost a platnost přijímaných platidel je i přirozeným zájmem provozovatele, odmítnutí podezřelých a neplatných platidel bylo naším požadavkem na ochranu peněžního oběhu, aby padělaná, pozměněná a neplatná platidla nemohla být prostřednictvím anonymních zařízení udávána pachateli do oběhu. Zadržování podezřelých a neplatných platidel není u anonymních zařízení vyžadováno, neboť předložitele není možné dodatečně identifikovat a nebylo by mu tak možné vrátit zadržovaná platidla, pokud by se ukázala pravými a platnými.

Neanonymní zařízení je technické zařízení, jímž dochází k dispozici s peněžními prostředky na účtu úvěrové instituce a používané k příjmu, výměně nebo výplatě bankovek a mincí. Takové zařízení lze provozovat, jestliže

- rozpozná pravost a platnost přijímaných platidel (§ 11 odstavec 2 písmeno a),
- určí totožnost majitele účtu a specifikuje provedenou transakci (§ 11 odstavec 2 písmeno b),
- zadrží podezřelé bankovky a mince,
- nevrátí do oběhu neplatné bankovky a mince,
- nevrátí do oběhu tuzemské bankovky, nezpracované v souladu se standardy zpracování (§ 11 odstavec 2 písmeno c).

Neanonymní zařízení je tedy z podstaty věci zařízení, jehož uživatel je ve vztahu k zařízení resp. k jemu majiteli či provozovateli individuálně (použitá osobní platební karta) či alespoň skupinově (účet právnické osoby) známý. Schopnost rozpoznat pravost a platnost přijímaných platidel je i zde přirozeným zájmem provozovatele. Namísto odmítnutí se však u neanonymních zařízení vyžaduje zadržení podezřelých bankovek a mincí, neboť předložitel je možné dodatečně identifikovat, vyšetřit tak úmysl či neúmysl udání nepravého platidla a vrátit mu zadržená platidla, pokud by se ukázala pravými. Rozsah specifikace provedené transakce stanoví podle § 11 odstavec 3 prováděcí vyhláška.

5.7. *Výměna poškozených bankovek a mincí*

Problematika výměny poškozených bankovek a mincí patří k oblastem, které doznaly v nové právní úpravě největších změn. Až do 30. června 2011 ji upravoval § 17 zákona o ČNB a §§ 6-11 vyhlášky o příjmu peněz. Česká národní banka vyměňovala na požádání vlastní poškozené bankovky a mince za nepoškozené podle § 17 odstavce 1 zákona o ČNB. Podle odstavce 2 mohla odmítnout výměnu bankovek a mincí, jejichž obrazec (u bankovek) nebo reliéf (u mincí) byl nečitelný nebo proděravělý a zbytky bankovek menší než čtvrtina původní plochy. Takové bankovky a mince se odebíraly předložitelům bez náhrady a komisionálně ničily. V odůvodněných případech však Česká národní banka mohla náhradu poskytnout. Toto ustanovení doplňoval a konkretizoval § 6 odstavec 3 vyhlášky o příjmu peněz, podle něhož mohly banky odmítnout výměnu bankovek a mincí, jejichž obrazec nebo reliéf byl nečitelný, deformovaný nebo proděravělý. Takové bankovky a mince banky odebíraly bez náhrady a zasílaly je České národní bance ke zničení. Oproti předcházející úpravě (§ 5 odstavec 3 vyhlášky č. 147/1992 Sb.) bylo novinkou odebrání takových bankovek a mincí bez náhrady a jejich zničení v České národní bance. Dřívější úprava konstatovala jen právo výměnu odmítnout. Takový postup však mohl v praxi znamenat, že se majitel nevyměněného poškozeného platidla pokusil o jeho uplatnění v peněžním oběhu a přenesl tak nemožnost jeho výměny na někoho jiného.

Za bankovky s nečitelným obrazcem a mince s nečitelným reliéfem byla považována platidla natolik poškozená, že při neexpertním posouzení nemusela být prokazatelná jejich platnost a pravost. K výměně jsou totiž předkládány také velmi poškozené peníze cizozemské, neplatné, padělané a pozměněné, ale i předměty, které penězi nejsou (např. spálené či zetlelé zbytky osobních dokladů, stvrzenek a jiných předmětů ukládaných s penězi, zbytky obálek, peněženek, deformované kovové předměty apod.). Česká národní banka však disponuje experty i zařízením na potvrzení platnosti a pravosti i velmi poškozených bankovek a mincí, zejména na základě jejich materiálových vlastností. Velmi poškozené peníze však ve většině případů vyžadují náročná zkoumání, která nemohou být provedena v úvěrových institucích ani na těch pracovištích České národní banky, kde se hotovosti běžně přijímají, tedy na pokladnách. Velmi poškozené peníze se proto zasílaly zkušebně platidel ústředí České národní banky, kde bylo zajištěno expertní posouzení a případné vyměření náhrady.

Česká národní banka neposkytovala náhrady za bankovky a mince, které byly zničeny nebo ztraceny podle § 17 odstavce 3, věty první zákona o ČNB. Podmínkou poskytnutí plné nebo částečné náhrady jsou tedy alespoň určité prokazatelné zbytky platných a pravých bankovek nebo mincí. Za platidla, která byla zničena beze zbytku nebo ztracena tedy náhradu poskytnout nelze. Ve větě druhé pak byly vyjmenovány další způsoby poškození bankovek, které mohly být odebrány bez náhrady. Jde o bankovky, jejichž vzhled byl pozměněn⁸⁷, zejména bankovky popsané, pomalované, přetištěné, potištěné, perforované, zamazané barvou, lepidlem a jiným podobným materiálem. Na takto odebrané bankovky se plátcí vystavilo potvrzení a zaslaly se k posouzení České národní bance podle § 6 odstavce 4 vyhlášky o příjmu peněz.

Cílem České národní banky však bylo odstranit takto poškozená platidla z peněžního oběhu a zabránit jejich dalšímu udávání (zejména osobám se sníženou

---

⁸⁷Poněkud zavádějící bylo na tomto místě použití pojmu pozměněný vzhled. Podobný pojem pozměněné bankovky a mince totiž obsahoval § 21 zákona o ČNB a představoval něco zcela jiného, totiž jednu z forem penězokazectví, trestnou podle trestního zákona.

rozpoznávací schopností, např. oční vadou) a proto k jejich výměně přistupovala benevolentně.

„Běžně“ poškozené bankovky a mince vyměňovala Česká národní banka a banky provádějící pokladní operace podle § 6 odstavce 1 vyhlášky o příjmu peněz, pokud nebyla pochybnost o jejich nominální hodnotě a pravosti podle odstavce 2. V plné nominální hodnotě bez jakýchkoliv srážek se vyměňovaly

- 1) bankovky celé, složené z nejvýše dvou částí, u kterých nebyly pochybnosti o tom, že k sobě patří a
- 2) poškozené celé mince.

Bankovka celá celistvá

Bankovka celá necelistvá

Bankovka necelá celistvá

Bankovka necelá necelistvá

V plné nominální hodnotě se vyměňovaly také poškozené bankovky, pokud byly celistvé a u nichž chyběla pouze část nepotištěného bílého okraje. Ustanovení odstavce 1 bylo oproti předcházející úpravě (vyhláška č. 147/1992 Sb.) podstatně rozšířeno. Byl konstatován požadavek „jistoty“ nominální hodnoty a celistvost bankovek. Možnost

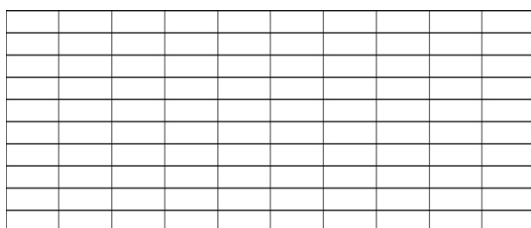
výměny v plné nominální hodnotě bez jakýchkoliv srážek byla rozšířena na bankovky složené z nejvýše dvou částí, pokud k sobě nepochybně patří. Méně podstatné bylo zúžení okruhu subjektů provádějících výměny ze Státní banky československé resp. České národní banky, bank a pošt na Českou národní banku a banky provádějící pokladní operace. Toto zúžení souviselo s všeobecným odejmutím některých povinností v oblasti hotovostního peněžního oběhu poštám.

Náhradu za necelé bankovky a za celé bankovky složené z více než dvou částí poskytovala Česká národní banka a banky provádějící pokladní operace podle velikosti plochy poškozené bankovky podle § 7 odstavce 1 vyhlášky o příjmu peněz. Bankovky nebo jejich zbytky složené z více částí byly jako celek posuzovány pouze tehdy, pokud nebyly pochybnosti o tom, že jednotlivé části k sobě patří. V opačném případě se každá předkládaná část posuzovala samostatně (v praxi i tehdy, pokud byly jednotlivé části spojeny, např. slepením lepidlem či lepící páskou, mechanickým spojením apod.). Jako příklad způsobu posouzení, zda jednotlivé části k sobě patří, byla uvedena série a pořadové číslo⁸⁸ bankovky a tvar v místě roztržení⁸⁹.

Velikost plochy bankovky se podle odstavce 2 určovala podle mřížky, která rozdělovala plochu bankovky stejným počtem svislých i vodorovných linek na 100 stejně velkých políček (tedy např. mřížka pro bankovku o rozměru 100×80 mm se skládala z deseti řad a deseti sloupců políček o velikosti 10×8 mm). Do plochy zbytku bankovky se započítávala políčka, která byla zbytkem bankovky zakryta více než z poloviny.

---

⁸⁸Všechny bankovky České národní banky mají na rubové straně dvojité číslování, v levé střední části rovnoběžné s kratší stranou bankovky a v pravé dolní části rovnoběžné s delší stranou bankovky. Při nejběžnějším způsobu roztržení bankovky přibližně v polovině její délky je tak možné posoudit, zda jednotlivé části k sobě patří. Avšak i u jiných způsobů roztržení je ve většině případů možné posoudit souvislost podle dochované části číslování.

Mřížka pro bankovku 1.000 Kčs vzoru
1985

Necelá bankovka položená na mřížku

Schematické znázornění způsobu vyměření náhrady za necelou bankovku. Červeně proškrtnutá políčka nebyla do plochy započítána.

Podle odstavce 3 se náhrada poskytovala ve výši

- (plné) nominální hodnoty bankovky, jestliže byla celá nebo její předložený zbytek byl větší než tři čtvrtiny původní plochy,
- poloviny nominální hodnoty bankovky, činil-li předložený zbytek polovinu až tři čtvrtiny původní plochy,
- čtvrtiny nominální hodnoty bankovky, činil-li předložený zbytek nejméně čtvrtinu a méně než polovinu původní plochy.

⁸⁹I tvar roztržení je spolehlivým prvkem, neboť napodobení tvaru roztržení na dvou k sobě nepatřících

Za zbytek bankovky menší než čtvrtina původní plochy se náhrada neposkytovala podle odstavce 4. Tato ustanovení o výši poskytované náhrady se oproti předcházející vyhlášce č. 147/1992 Sb. nezměnila. Podle § 10 odstavce 3 vyhlášky o příjmu peněz mohla Česká národní banka poskytnout náhradu vyměřenou jiným způsobem, než podle § 7, nesměla však být nižší, než náhrada vyměřená podle § 7 odstavce 3. Předpis tak zohlednil zejména případy (zuhelnatělé nebo zetlelé zbytky bankovek), kdy je míra necelistvosti natolik vysoká, že vyměření náhrady podle mřížky je prakticky nemožné.

Náhradu za necelé mince upravoval § 8 vyhlášky o příjmu peněz. Toto ustanovení bylo v tuzemském právním řádu novinkou, neboť předcházející vyhláška č.147/1992 Sb. náhradu za necelé mince neumožňovala. Oproti bankovkám však byla možnost náhrady za necelé mince značně omezená. Ustanovení připouštělo pouze náhradu za mince

- 1) u kterých může v důsledku technologie jejich výroby dojít k oddělení vnějších a středních částí (odstavec 1 písmeno a) a
- 2) podélně rozštěpené v hraně na část s lící stranou a na část s rubovou stranou (odstavec 1 písmeno b).

U mincí s oddělenou vnější a střední částí se poskytovala náhrada ve výši nominální hodnoty při předložení všech částí mince nebo alespoň té části, jejíž průměr odpovídal celkovému průměru mince. Za samostatně předložené střední části mince se náhrada neposkytovala (odstavec 2). Toto ustanovení reagovalo na zařazení bimetalové mince 50 Kč do soustavy českých oběžných mincí. Obě části (vnější mezikruží a vnitřní střed) jsou spojovány během ražby mince nebo v samostatné předcházející operaci (ražba razidly bez reliéfu) pomocí tzv. zámku, vlastně výstupků nebo prohlubní na ploše styku obou částí. Některé typy „zámků“ přitom v kombinaci s nedostatečným ražebním tlakem nemusí zajistit dokonalé spojení mezikruží a středu (známé případy ve Francii s mincemi po 10 FRF vzoru 1988).

Ustanovení tedy umožňovalo výměnu mincí, k jejichž poškození mohlo dojít i v důsledku nebo za přispění zmetkové výroby. Náhrada však mohla být poskytnuta jen

---

částech bankovek je prakticky nemožné.

při předložení všech (obou) částí mince nebo za mezikruží, nikoliv za střed. Tato konstrukce přitom vycházela ze skutečnosti, že i samostatné mezikruží (má stejný průměr jako bezvadná mince) může být na rozdíl od samostatného středu započítáno stroji na zpracování mincí (většina z nich pracovala na jednoduchém principu průchodnosti mechanismem, nastaveným na průměr a sílu dané nominální hodnoty) a dostat se tak mezi mince bezvadné i po zpracování v obchodních bankách a bezpečnostních agenturách (stroji s většími schopnostmi při vyřídování mincí nevhodnými pro peněžní oběh se centrální banka vybavovala až na konci 90. let a ostatní subjekty se jimi vybavují až na základě povinností stanovených zákonem o oběhu s povinným používáním od 1. července 2012, které bylo již zmíněnou novelou zákona o oběhu bankovek a mincí posunuto o jeden rok od 1. července 2013⁹⁰).

V praxi se však vyskytovaly jen bimetalové mince s násilně odděleným mezikružím od středu (soudě podle stop násilných zásahů), zatímco samovolné oddělení obou částí u českých padesátikorun (používá se německý typ „zámku“, patentovaný firmou Deutsche Nickel, AG) nebylo zaznamenáno. Opačný dojem bohužel vytvořila u veřejnosti v roce 1993 Česká televize, která nepřesnou informaci o násilně oddělených částech mince neuváženě ilustrovala počítačově upraveným vyobrazením bezvadné mince.

U mincí podélně rozštěpených se poskytovala náhrada ve výši nominální hodnoty při předložení obou částí rozštěpené mince a náhrada ve výši poloviny nominální hodnoty mince při předložení jedné z částí rozštěpené mince (odstavec 3). Toto ustanovení reagovalo na dřívější, relativně častý výskyt rozštěpených československých mincí (zejména 2 Kčs vzoru 1972, 5 Kčs vzoru 1966 a 10 Kčs vzoru 1990). V důsledku technologické chyby při válcování cánů⁹¹ totiž nemusela být zajištěna homogenita mincovního kovu vznikem vzduchových bublin v kovové mase. Pro minci raženou z takového cánu byla zpravidla charakteristická nižší hmotnost a „tupý“ zvuk při úderu na tvrdou desku. Vzhledově však byla bezvadná a proto obvykle

---

⁹⁰Zákon č. 254/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, část pátá.

unikla výstupní kontrole u výrobce (v mincovně). K vlastnímu rozštěpení pak docházelo až v peněžním oběhu, zpravidla jako důsledek silného nárazu na tvrdý podklad. Vzhledem ke stejné velikosti (průměru) obou částí rozštěpené mince se vycházelo z principu náhrady poloviny nominální hodnoty za každou část rozštěpené mince. Po roce 1993 však u českých mincí nebylo rozštěpení zaznamenáno.

Poškozené bankovky a mince, za které byla poskytnuta náhrada, zasílaly banky nejdéle do jednoho měsíce po poskytnutí náhrady České národní bance, která jim poskytnuté částky uhrazovala podle § 9 odstavce 1 vyhlášky o příjmu peněz. Náhradu za poškozené bankovky a mince mohla poskytovat i jiná právnická osoba než banka, na základě písemné dohody s Českou národní bankou podle odstavce 2. Žádná taková dohoda však nikdy uzavřena nebyla⁹².

Problematiku náhrady za bankovky a mince velmi poškozené upravoval § 10 vyhlášky o příjmu peněz. Oproti předcházející úpravě (vyhláška č.147/1992 Sb.) nedošlo k žádné změně. Poškozené bankovky a mince, které vzhledem k charakteru jejich poškození (zuhelnatělé, zetlelé, rozpadlé na malé části) nebylo možné vyměnit ani vyměřit náhradu podle předchozích ustanovení, mohly podle odstavce 1 právnické i fyzické osoby zaslat České národní bance se žádostí o posouzení a poskytnutí náhrady. V žádosti se mělo uvádět, jakým způsobem k poškození došlo a zásilky se označovaly textem „Poškozené peníze“. Pro neznalost tohoto předpisu nebo nedůslednost žadatelů však takováto adjustace poškozených peněz obvykle chyběla.

Podle odstavce 2 mohly Českou národní banku požádat o poskytnutí náhrady i právnické a fyzické osoby, kterým byly bez náhrady odebrány bankovky podle § 6 odstavce 3 nebo 4. V žádosti se rovněž mělo uvést, jak k poškození došlo.

---

⁹¹Cán je mincovní plech, plech příslušného mincovního kovu určité šířky a délky podle použité technologie. Po vyválnování na potřebnou sílu jsou z něj vysekány střížky, polotovary pro výrobu mincí (viz poznámku výše). Cizura (zbytek cánu po vysekání střížků) je obvykle znovu hutně využita.

⁹²Pramen: Česká národní banka, odbor peněžního oběhu, 2012.

Na rozdíl od předcházející úpravy (vyhláška č. 147/1992 Sb.) měly podle § 11 vyhlášky o příjmu peněz Česká národní banka, banky a případné smluvní právnické osoby nárok na úhradu některých výloh spojených s výměnou poškozených peněz.

- 1) Pokud se vyměněné bankovky nebo mince nebo náhrada za ně zasílaly žadateli poštou, odečetly se od zasílané částky náklady na úhradu poštovného (odstavec 1). V praxi se této možnosti zpravidla využívalo (podle vnitřních předpisů právnické osoby, která výměnu prováděla) až od určité vyšší částky, neboť u nižších částek bývalo poštovné vyšší, než zasílaná částka.
- 2) Za vyměření náhrady měla právnická osoba, která vyměření provedla, nárok na odměnu za poskytnutí peněžní služby, která se odečetla od poskytnuté náhrady (odstavec 2). Výše odměny byla zpravidla rovněž stanovena vnitřním předpisem (ceníkem) právnické osoby, která provedla vyměření.
- 3) Při poskytnutí náhrady podle § 10 vyhlášky o příjmu peněz (tedy za velmi poškozené bankovky a mince) mohla Česká národní banka požadovat náhradu nákladů vynaložených na výrobu nových bankovek nebo mincí v množství odpovídajícím počtu bankovek nebo mincí, za které byla náhrada poskytnuta. Náhrada nákladů se rovněž odečítala od náhrady poskytnuté za poškozené bankovky nebo mince (odstavec 3). Tuto náhradu požadovala Česká národní banka zejména u případů, kdy bylo neopatrnou manipulací s penězi poškozeno velké množství bankovek nebo mincí. Naopak od náhrady se upouštělo v případech hodných zvláštního zřetele, např. obětem živelních katastrof, obětem trestných činů apod.

Nová právní úprava obsažená v zákonu o oběhu je v rozdělení platidel z hlediska jejich vhodnosti pro peněžní oběh širší a poněkud složitější. Bankovky a mince se předně dělí na vhodné pro další oběh a nevhodné pro další oběh (§ 4 odstavec 1 písmeno a zákona o oběhu). Bankovky a mince nevhodné pro další oběh se pak dále dělí na bankovky a mince

- opotřebované oběhem,
- běžně poškozené a
- nestandardně poškozené.

Jejich základní definice obsahuje § 2 zákona o oběhu.

Bankovka opotřebovaná oběhem je celá a celistvá bankovka, která je odřená, zašpiněná nebo pomačkaná (§ 2 odstavec 4 písmeno c). Bankovka běžně poškozená je vymezena negativně jako bankovka, která je poškozena jinak než nestandardně (§ 2 odstavec 4 písmeno e). Bankovka nestandardně poškozená je bankovka

- jejíž obrazec je nečitelný, deformovaný nebo proděravělý,
- ohořelá nebo zetlelá,
- popsaná, pomalovaná, přetištěná, potištěná, obarvená, odbarvená,
- poškozená biologickým nebo jiným materiálem, nejde-li o nepatrná poškození nebránící dalšímu oběhu a bankovka
- poškozená nástražným zařízením na ochranu proti krádeži a
- skládající se z více než dvou částí (§ 2 odstavec 4 písmeno d).

Obdobně mince opotřebovaná oběhem je celá mince, která je odřená nebo zašpiněná (§ 2 odstavec 5 písmeno b). Mince běžně poškozená je vymezena negativně jako mince, která je poškozena jinak než nestandardně (§ 2 odstavec 5 písmeno d). Mince nestandardně poškozená je mince

- jejíž obrazec nebo reliéf je nečitelný,
- její tvar je deformovaný,
- nastřižená nebo proděravělá,
- vyrobená z více částí, jejíž jednotlivé části jsou odděleny,
- podélně rozštěpená v hraně na část s lící a část s rubovou stranou,
- poškozená nástražným zařízením na ochranu proti krádeži (§ 2 odstavec 5 písmeno c).

Toto rozdělení bankovek a mincí z hlediska jejich vhodnosti pro peněžní oběh a stanovení míry opotřebení a poškození má odůvodnění v tom, že pro každou kategorii jsou stanoveny odlišné povinnosti pro různé subjekty podílející se na hotovostním peněžním oběhu. Tyto povinnosti jsem zpracoval do následující tabulky:

Subjekt	Bankovky a mince nevhodné pro další oběh		
	opotřebované oběhem	běžně poškozené	nestandardně poškozené
Česká národní banka	přijímá a nevydává zpět do oběhu (§ 8 odst. 1)	přijímá a nevydává zpět do oběhu (§ 8 odst. 1, § 9 odst. 1 písm. a)	zadržuje bez náhrady a nevydává zpět do oběhu (§ 8 odst. 1, § 9 odst. 2 písm. a)
úvěrová instituce provádějící pokladní operace	přijímá, nevrací zpět do oběhu a předává České národní bance (§ 8 odst. 1)	přijímá, nevrací zpět do oběhu a předává České národní bance, pokud jsou celé nebo celistvé nebo se skládající nejvýše ze dvou částí, které nepochybně patří k sobě a jejich celková plocha je větší než 50 % (§ 8 odst. 1, § 9 odst. 1 písm. b)	zadržuje bez náhrady, nevrací zpět do oběhu a předává České národní bance (§ 8 odst. 1, § 9 odst. 2 písm. b)
zpracovatel bankovek a mincí	<i>není speciálně upraveno, uplatní se režim pro jiné právnické osoby</i>	<i>není speciálně upraveno, uplatní se režim pro jiné právnické osoby</i>	zadržuje bez náhrady, nevrací zpět do oběhu a předává České národní bance (§ 8 odst. 1, § 9 odst. 2 písm. b)
směnárník	přijímá, nevrací zpět do oběhu a předává České národní bance (§ 8 odst. 1)	přijímá, pokud jsou celé, nevrací zpět do oběhu a předává České národní bance (§ 8 odst. 1, § 9 odst. 1 písm. c)	může odmítnout, nevrací zpět do oběhu a předává České národní bance (§ 8 odst. 1, § 9 odst. 2 písm. c)
jiná právnická osoba	přijímá, nevrací zpět do oběhu a předává České národní bance (§ 8 odst. 1)	přijímá, pokud jsou celé, nevrací zpět do oběhu a předává České národní bance (§ 8 odst. 1, § 9 odst. 1 písm. c)	může odmítnout, nevrací zpět do oběhu a předává České národní bance (§ 8 odst. 1, § 9 odst. 2 písm. c)
jiná fyzická osoba	přijímá, vrací zpět do oběhu (§ 8 odst. 2)	může odmítnout, vrací zpět do oběhu (§ 8 odst. 2, § 9 odst. 1 písm. d)	může odmítnout (§ 9 odst. 2 písm. c)

Z porovnání obou úprav je zřejmé, že vymezení nestandardně poškozených bankovek a mincí podle nové úpravy v zákonu o oběhu, za něž podle předcházející úpravy v zákonu o ČNB nemusela být poskytnuta náhrada, se prakticky kryjí. Kromě mírně upravených a doplněných formulací na základě dlouholetých zkušeností s touto činností byla doplněna definice o bankovky poškozené biologickým nebo jiným (myšleno podobně nebezpečným) materiálem a bankovky nebo mince poškozené nástražným zařízením na ochranu proti krádeži.

Rozšířením definice o bankovky poškozené biologickým materiálem bylo reagováno na případy bankovek předložených zejména Policií České republiky a zdravotnickými subjekty. Jedná se zejména o bankovky zajištěné v souvislosti s trestnou činností (např. bankovky potřísněné krví či jinými tělními tekutinami), sebevraždami (např. bankovky nalezené na tělech sebevrahů v pokročilém stupni rozkladu) a nešťastnými událostmi (např. bankovky nalezené na tělech utonulých). Zvláštní způsob zacházení s těmito případy přitom nekončí zadržením jako nestandardně poškozených bankovek, ale uplatňuje se i při jejich dalším zpracování a postupech při vyměňování náhrady. Tuto činnost, prováděnou výlučně Českou národní bankou, však již neřeší obecně závazný právní předpis.

Podobně rozšíření definice o bankovky nebo mince poškozené nástražným zařízením na ochranu proti krádeži reaguje na vyvinutí a používání technických prostředků označujících bankovky a mince, s nimiž bylo neoprávněně manipulováno, výrazným (obtížně odstranitelným) zabarvením. Případnou náhradu za takové bankovky a mince, které vzbuzují důvodné podezření ze spáchání trestného činu, může poskytnout pouze Česká národní banka. Dalšími aspekty výměny poškozených bankovek a mincí a detaily nové právní úpravy se v této práci nezabývám pro její složitost a rozsáhlost a protože ji chci věnovat jinou samostatnou odbornou práci.

5.8. Výměna zákonných peněz

Výměnu zákonných peněz určitých nominálních hodnot za zákonné peníze jiných nominálních hodnot a výměnu bankovek a mincí prohlášených Českou národní bankou za neplatné po dobu stanovenou zvláštním právním předpisem provádějí Česká národní banka a banky resp. (podle nové terminologie) úvěrové instituce provádějící pokladní operace. Do do 30. června 2011 ji prováděly podle § 4 odstavce 1 resp. 2 vyhlášky o příjmu peněz, od 1. července 2011 ji provádějí podle § 6 odstavec 1 písmeno a) resp. písmeno c) zákona o oběhu. Podle § 6 odstavec 1 písmeno b) zákona o oběhu vyměňují také bankovky a mince opotřebované oběhem a běžně poškozené za bankovky a mince

vhodné pro další oběh a podle § 6 odstavec 1 písmeno d) zákona o oběhu též již výše zmíněné pamětní mince.

Zákon o oběhu již nesetrvává jen na tradiční výměně v hotovosti a kromě výměny za jiné nominální hodnoty (která je svou podstatou vždy výměnou hotovostní) upravuje v § 6 odstavec 2 výměnu i tak, že se na žádost předkladatele převede nebo připíše odpovídající částka na účet uvedený předkladatelem.

Podle vyhlášky o příjmu peněz se uvedené výměny prováděly bezplatně. Pokud však bankovky a mince předkládané k výměně nebyly roztříděny nebo baleny způsobem uvedeným v § 5 odstavec 1 a 2 vyhlášky o příjmu peněz, mohla být za poskytnutí peněžní služby požadována odměna na základě odstavce 3. Za provedení výměny bankovek a mincí podle odstavce 1 mohla být požadována odměna i tehdy, jestliže k provedení výměny většího počtu kusů bankovek a mincí nebo bankovek a mincí více nominálních hodnot bylo nutné použít počítacích nebo třídících strojů nebo zařízení. Tím byla předcházející úprava podstatně doplněna, neboť vyhláška č.147/1992 Sb. neupravovala výměnu platných pamětních mincí, výměnu neplatných peněz v tzv. prekluzivní lhůtě ani poskytnutí odměny za peněžní služby.

Podle zákona o oběhu musí být výměna provedena bezplatně u výměn podle § 6 odstavec 1 písmeno c) a d), tedy neplatných platidel a pamětních mincí a bezplatně až do 100 kusů jedné nominální hodnoty u výměn podle § 6 odstavec 1 písmeno a) a b), tedy výměn za jiné nominální hodnoty a platidel nevhodných pro další oběh. V obou případech však musí být vyměňované bankovky a mince roztříděny podle nominálních hodnot, jinak je možné poplatek vyměřit.

5.9. Balení zákonných peněz

Balení zákonných peněz při jejich předávání mezi právnickými osobami a mezi právnickými a fyzickými osobami upravoval § 5 odstavec 1 vyhlášky o příjmu peněz. Plátce měl roztřídit zákonné peníze podle jejich jednotlivých nominálních hodnot.

Bankovky téže hodnoty uhlazené a srovnané podle stran a směru tisku se vkládaly po 100 kusech do balíčků, deset plných balíčků téže hodnoty tvořilo svazek bankovek. Mince téže nominální hodnoty měl plátce vložit po 100 kusech do sáčků nebo je zabalit po 50 kusech do svitků.

Nová prováděcí vyhláška upřednostňuje smluvní volnost, když v § 2 odstavec 1 stanovuje, že při předávání bankovek a mincí České národní bance a úvěrovém institucím se použijí postupy stanovené ve smlouvě mezi touto institucí a plátcem. Pouze pokud není takové smlouvy, použijí se následující postupy.

Princip sdružování bankovek po 100 kusech do balíčků a po 10 balíčcích do svazků byl v § 2 odstavec 2 prováděcí vyhlášky zachován z předcházející úpravy, odstraněna však byla povinnost ukládat bankovky srovnané podle stran a směru tisku, tedy současnou terminologií tzv. orientované balení. Tato skutečnost je přípravou na tzv. neorientované balení, které je již standardem v eurosystému a předpokládá se jeho zavedení i v České republice ještě před přijetím jednotné evropské měny. Neorientované balení a následně i neorientované zpracování bankovek šetří čas příjemců bankovek na jejich orientované ukládání do pokladních přihrádek nebo peníze na jejich orientaci před odvodem k orientovanému zpracování. S neorientovaným balením nepřímo souvisí i multinominální balení bankovek s různými nominálními hodnotami v jednom balení. Oproti mononominálnímu balení opět šetří čas při příjmu nebo peníze při přípravě na mononominální zpracování. Multinominální balení však na rozdíl od neorientovaného balení není standardem uplatněným při smluvně neupraveném předávání platidel.

Ke změně došlo také podle § 2 odstavec 3 prováděcí vyhlášky u mincí. Opuštěno bylo tzv. malé balení po 100 kusech mincí v sáčcích nebo 50 kusech ve svitcích, které se v praxi neuplatňovalo ani při dodávkách nových mincí z České mincovny, ani při zpracování mincí z oběhu. Standardem se stalo tzv. velké balení, představující sáčky po 1 000 kusech mincí nominálních hodnot 1, 2 a 5 Kč resp. po 500 kusech mincí nominálních hodnot 10, 20 a 50 Kč.

Schematické znázornění různých druhů balení bankovek:

- monominální orientované (vlevo nahoře)
- monominální neorientované (vpravo nahoře)
- multinominální orientované (vlevo dole)
- multinominální neorientované (vpravo dole).

5.10. Výměna neplatných bankovek a mincí

Výměnu neplatných bankovek a mincí upravuje § 19 zákona o ČNB (v souvislosti s přijetím zákona o oběhu nedošlo v této oblasti k žádné změně kromě již výše zmíněnému doplnění o některé technické podrobnosti výměny). Česká národní banka může prohlásit za neplatné a stáhnout z oběhu vlastní bankovky a mince podle § 19 odstavce 1 zákona o ČNB. Jejich nominální hodnota přitom musí být uhrazena výměnou za jiné nově vydané bankovky a mince. Ve větě třetí je stanoveno, že doba, po kterou je možno výměnu provádět, nesmí být kratší než pět let, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak. Tento dodatek neobsahuje § 24 odstavec 1 zákona o SBČS, odkud je jinak text doslovně převzat. Dodatek zjevně připravil prostor pro očekávané oddělení české měny od měny československé a předpokládané zkrácení obvyklých výměnných lhůt. Na konci období stanoveného pro výměnu se úhrnná částka bankovek a mincí prohlášených za neplatné a nepředložených k výměně odečte od množství peněz v oběhu v účtech České národní banky podle odstavce 2. Tato částka je příjmem České národní banky. Teoreticky by tedy pro Českou národní banku byla výhodná

častá výměna bankovek a mincí za nové emise a rychlé ukončení platnosti, od něhož se ze zákona odvíjí nejkratší možná doba výměny. Žádná zodpovědná centrální banka si však nedovolí nadřazovat své příjmy nad obecné zájmy peněžního oběhu. Kromě toho by při krátkém intervalu platnosti mohly být náklady spojené s přípravou nových platidel vyšší, než hodnota platidel nepředložených k výměně.

5.11. Reprodukce platidel

Až do 30. června 2011 mohly být podle § 20 zákona o ČNB jakékoliv reprodukce bankovek, mincí, šeků, cenných papírů a platebních karet nebo předměty je úpravou napodobující zhotoveny pouze za podmínek stanovených Českou národní bankou právním předpisem. Tímto předpisem byla do 31. prosince 2006 vyhláška České národní banky č.36/1994 Sb., o podmínkách, za kterých lze reprodukovat bankovky, mince, šeky, cenné papíry a platební karty a vyrábět předměty, které je úpravou napodobují (dále jen „vyhláška o reprodukcích I“). Vyhláška byla účinná od 1. března 1994, tedy v období od 1. ledna 1993 do 28. února 1994 upravoval zhotovování reprodukcí předcházející předpis, vyhláška Státní banky československé č. 146/1992 Sb., o podmínkách, za kterých lze reprodukovat bankovky, mince, šeky, cenné papíry a platební karty a vyrábět předměty, které je úpravou napodobují. Většina ustanovení vyhlášky o reprodukcích I byla převzata bez úprav nebo jen s nepatrnými úpravami právě z tohoto předcházejícího předpisu. Nová vyhláška jen některá ustanovení rozšířila a zpřesnila.

Bankovky, mince, šeky⁹³, cenné papíry a platební karty (dále jen „symboly peněz“) bylo možné podle § 1 vyhlášky o reprodukcích I reprodukovat jen se souhlasem České národní banky, pokud nebylo stanoveno jinak.

U bankovek se souhlas České národní banky nevyžadoval při splnění podmínek, které vyjmenovával § 2 odstavec 1 a § 3 odstavec 1 vyhlášky o reprodukcích I. Byly to

---

⁹³Šekem se pro účely této vyhlášky rozumí nevyplněný i vyplněný tiskopis šeku (§ 2 odstavec 5).

- 1) jednostranné černobílé reprodukcce, jejichž délka při zachování poměru stran
  - a) nepřesahovala polovinu délky reprodukované bankovky nebo
  - b) byla nejméně o polovinu větší než délka reprodukované bankovky (§ 2, odstavec 1, písmeno a) nebo

Největší velikost při zmenšení

Velikost 1:1

Nejmenší velikost při zvětšení

- 2) jednostranné barevné reprodukcce,
  - a) jejichž délka při zachování poměru stran nepřesahovala třetinu délky reprodukované bankovky nebo
  - b) jejichž délka při zachování poměru stran byla nejméně dvojnásobná než délka reprodukované bankovky (§ 2, odstavec 1, písmeno b, bod 1.) nebo

Největší velikost při zmenšení

Velikost 1:1

Nejmenší velikost při zvětšení

- c) jestliže byly reprodukovány části bankovek nepřesahující polovinu plochy obrazce reprodukovávané bankovky tak, aby z jednotlivých částí nebylo možné složit bankovku celou (§ 2, odstavec 1, písmeno b, bod 2.) nebo

- d) na kterých delší a kratší strana reprodukovávané bankovky svíraly úhel nejméně o 20 stupňů odlišný od pravého úhlu (§ 2, odstavec 1, písmeno b, bod 3) nebo

Velikost 1:1

Nejmenší zkosení

- 3) předměty napodobující symboly peněz vyrobené z materiálu jiného a nezaměnitelného s původním materiálem (§ 3 odstavec 1), myšleno s materiálem, z něhož jsou vyrobeny pravé symboly peněz.

Souhlas s výrobou předmětů napodobujících bankovky z materiálu původního (myšleno shodného) nebo z materiálu, který je s původním materiálem zaměnitelný, udělovala Česká národní banka (§ 3 odstavec 2).

U mincí a platebních karet se souhlas České národní banky nevyžadoval

- 1) pro grafické vyobrazení (§ 2 odstavec 2) nebo rovněž
- 2) při použití materiálu jiného a nezaměnitelného s původním materiálem (§ 3 odstavec 1).

Souhlas s výrobou předmětů napodobujících mince z materiálu původního (myšleno shodného) nebo z materiálu, který je s původním materiálem zaměnitelný, udělovala Česká národní banka (§ 3 odstavec 2), souhlas k výrobě předmětů napodobujících platební karty z materiálu původního nebo zaměnitelného, udělovala vydávající osoba (§ 3 odstavec 2).

U šeků, s výjimkou šeků cestovních, a cenných papírů se nevyžadoval souhlas vydávající osoby, pokud byly reprodukce

- 1) zřetelně označeny nápisem „OPIS“, „KOPIE“ nebo „REPRODUKCE“ (§ 2 odstavec 3) nebo rovněž
- 2) při použití materiálu jiného a nezaměnitelného s původním materiálem (§ 3 odstavec 1).

Cestovní šeky bylo možné bez souhlasu reprodukovat za stejných podmínek jako bankovky (§ 2 odstavec 4 věta první). Jiné reprodukce cestovních šeků (tedy takové, které nevyhovovaly podmínkám, za kterých bylo možné reprodukovat bankovky) bylo možné reprodukovat jen za podmínek uvedených v odstavci 3, tedy se souhlasem vydávající osoby (§ 2 odstavec 4 věta druhá).

Souhlas k výrobě předmětů napodobujících šeky a cenné papíry z materiálu původního nebo zaměnitelného, udělovala vydávající osoba (§ 3 odstavec 2).

Předcházející vyhláška č.146/1992 Sb. v § 3 příklady zaměnitelných materiálů vyjmenovávala (kov u mincí, papír u bankovek, šeků a cenných papírů, papír, plast a kov u platebních karet), vyhláška o reprodukcích I však od vyjmenování příkladů upustila pro nepředvídatelnost vývoje v této oblasti (např. již zmíněná výroba bankovek z polymerových substrátů).

Reprodukce symbolů peněz nebo výroba předmětů, které je úpravou napodobovaly v rozporu s vyhláškou o reprodukcích I se považovala za výrobu neoprávněnou (§ 4). Z tohoto ustanovení byl odvozen pojem neoprávněná reprodukce. Neoprávněné zhotovení reprodukce nebo zaměnitelné napodobeniny bankovky, mince, šeku, cenného papíru nebo platební karty nebo neoprávněné zhotovení předmětu napodobujícího úpravou bankovku, minci, šek, cenný papír nebo platební kartu bylo přestupkem na úseku financí a měny podle § 27 zákona č.200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „přestupkový zákon“).

K částečně nevýznamným a částečně významným změnám v oblasti reprodukování platidel, byť stále na základě stejného zákonného zmocnění v § 20 zákona o ČNB, došlo v roce 2006 v důsledku nutné harmonizace s právem Evropské unie, ale také v souvislosti s očekávaným zrušením přestupkového zákona a rozložením veškeré v něm obsažené materie do „resortních“ zákonů (odborných zákonů v jednotlivých oblastech státní správy), k čemuž ovšem nakonec nedošlo.

V souvislosti s integrací dohledů nad finančním trhem (přesuny kompetencí mezi Českou národní bankou, ministerstvem financí České republiky a Komisí pro cenné papíry v dohledech nad finančním trhem) byl zákonem č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem zrušen zmíněný § 27 přestupkového zákona a do zákona o ČNB byl vložen § 46c, upravující správní delikty při reprodukci symbolů peněz a jejich napodobenin. Novou úpravou došlo k rozdělení původních přestupků na správní delikty právnických osob a podnikajících fyzických osob a přestupky fyzických osob, upřesnění skutkových podstat ve smyslu přímo použitelných předpisů Evropské unie a ke zvýšení uložitelné pokuty z 5 000 Kč na 500 000 Kč. Projednávání těchto správních deliktů a přestupků současně přešlo podle § 46f odstavce 4 zákona o ČNB z Policie České republiky na Českou národní banku.

Po této úpravě došlo následně s účinností od 1. ledna 2007 k nahrazení původní vyhlášky o reprodukcích I novou vyhláškou č. 553/2006 Sb., o podmínkách, za kterých

lze reprodukovat bankovky, mince, šeky, cenné papíry a platební karty a vyrábět předměty, které je úpravou napodobují (dále jen „vyhláška o reprodukcích II“).

Základní odlišnosti vyhlášky o reprodukcích II spočívají v tom, že

- se nevztahuje na euromince (§ 1 odstavec 2), jejichž reprodukování bylo mezitím upraveno přímo použitelným předpisem Evropské unie^{94,95},
- se vztahuje na bankovky a mince platné a za platné vyměnitelné (v tzv. prekluzivní lhůtě), nikoliv na bankovky a mince neplatné a již nevyměnitelné (po tzv. prekluzivní lhůtě)⁹⁶,
- Česká národní banka již nemůže udělit souhlas s reprodukováním odchýlně od podmínek, přímo stanovených normativním textem (podle názoru ministerstva vnitra vysloveném v meziresortním připomínkovém řízení se jednalo o kompetenci nezaloženou v zákonu),
- se v důsledku technického pokroku stanovují podmínky i pro nehmotné reprodukce (dosud jen pro hmotné reprodukce, existující v podobě fyzického předmětu).

Podmínky pro výrobu hmotných reprodukcí bankovek se přiblížily podmínkám Evropské centrální banky pro reprodukování eurobankovek, čímž se v některých parametrech (např. v povinném zmenšení či zvětšení) zmírnily, naopak v jiných (např. v reprodukování částí bankovek) naopak zpřísnily.

⁹⁴Nařízení Rady (ES) č. 2182/2004 ze dne 6.prosince 2004 o medailích a žetonech podobných euromincím. Nařízení Rady (ES) č. 2183/2004, kterým se na nezúčastněné členské státy rozšiřuje použitelnost nařízení Rady (ES) č. 2182/2004 ze dne 6.prosince 2004 o medailích a žetonech podobných euromincím.

⁹⁵Vyhláška se však vztahuje i na eurobankovky, neboť předpisy Evropské centrální banky týkající se eurobankovek nejsou přímo použitelnými předpisy jako nařízení Rady týkající se euromincí. Značná část ustanovení o reprodukování bankovek však byla harmonizována s pravidly Evropské centrální banky, proto vyhláška o reprodukcích II v poznámce pod čarou uvádí kromě dvou výše uvedených nařízení Rady též rozhodnutí Evropské centrální banky ze dne 20.března 2003 o nominálních hodnotách, specifikacích, reprodukcích, výměně a stahování eurobankovek (ECB/2003/4).

⁹⁶Vyhláška o reprodukcích I takové vymezení neobsahovala, bylo tedy věcí výkladu, zda má být aplikována pouze na bankovky a mince platné nebo platné a neplatné vyměnitelné nebo na platné, neplatné vyměnitelné i neplatné nevyměnitelné. Česká národní banka uplatňovala v úřední praxi širší výklad a pro právní jistotu žadatelů vydávala souhlas i s reprodukováním neplatných a nevyměnitelných bankovek (nejčastěji se jednalo o rakouské, rakousko-uherské a československé

Vyrábět hmotné reprodukce bankovek a předměty, které je úpravou napodobují, bylo možné při splnění podmínek, které vyjmenovával § 2 odstavec 1 vyhlášky o reprodukcích II. Byly to

- 1) jednostranné reprodukce a napodobeniny (již se nerozlišovalo na černobílé a barevné), jejichž délka při zachování poměru stran činila
  - a) nejvýše 75 % délky a šířky bankovky nebo
  - b) nejméně 125 % délky a šířky bankovky (§ 2 odstavec 1 písmeno a) nebo

Největší velikost při zmenšení

Velikost 1:1

Nejmenší velikost při zvětšení

- 2) oboustranné reprodukce a napodobeniny (rovněž se již nerozlišovalo na černobílé a barevné), jejichž délka při zachování poměru stran činila
  - a) nejvýše 50 % délky a šířky bankovky nebo
  - b) nejméně 200 % délky a šířky bankovky (§ 2 odstavec 1 písmeno b) nebo

---

bankovky, státočky a poukázky z období papírových platidel na našem území, tedy z let 1762-1992, reprodukované v původní velikosti).

Největší velikost při zmenšení

Velikost 1:1

Nejmenší velikost při zvětšení

- 3) jestliže byly jednostranně reprodukovány části bankovek nebo napodobeniny částí bankovek nepřesahující 33 % plochy bankovky tak, aby z jednotlivých částí nebylo možné složit bankovku celou (§ 2 odstavec 1 písmeno c) nebo

- 4) na kterých delší a kratší strana jednostranně reprodukované bankovky a napodobeniny svíraly úhel o 20 stupňů větší nebo menší než 90 stupňů (§ 2 odstavec 1 písmeno d) nebo

Velikost 1:1

Nejmenší zkosení

- 5) reprodukce a napodobeniny vyrobené z materiálu nezaměnitelného s materiálem, z něhož byla vyrobena bankovka (§ 2 odstavec 1 písmeno e)⁹⁷ nebo
- 6) reprodukce jednotlivých grafických prvků bankovek, pokud nebyl tento grafický prvek zobrazen na pozadí připomínajícím bankovku (§ 2 odstavec 1 písmeno f).

Vyhláškou o reprodukcích II byly v našem právním řádu zcela poprvé upraveny také podmínky pro výrobu nehmotných reprodukcí. Vyrábět nehmotné reprodukce a napodobeniny bankovek bylo podle § 2 odstavce 2 možné, jestliže měly při zachování velikosti bankovky rozlišení nejvýše 72 obrazových bodů na palec⁹⁸ a byly opatřeny úhlopříčně ve vrstvě neoddělitelné⁹⁹ od zobrazení bankovky nápisem Specimen¹⁰⁰ provedeným neprůhlednou barvou¹⁰¹ o délce nejméně 75 % delší strany bankovky a výšce nejméně 15 % kratší strany bankovky nebo jiným nápisem shodných rozměrů s obdobným významem¹⁰².

---

⁹⁷Vyhláška o reprodukcích II se po třinácti letech vrátila k definici zaměnitelných materiálů, a to negativním vymezením. Nezaměnitelným materiálem byl podle § 4 v případě bankovek materiál jiný než papír, plast nebo jiné materiály používané k výrobě bankovek.

⁹⁸V počítačové grafice vyjadřováno anglickou zkratkou dpi (dots per inch – bodů na palec) nebo ppi (pixels per inch – pixelů na palec). Označení určuje počet obrazových bodů (pixelů) v délce jednoho palce (2,54 cm).

⁹⁹Ustanovení vychází ze skutečnosti, že v grafických softwarech je možné vytvořit nápis či jiný útvar jako vrstvu, která je po otevření obrazového souboru v grafických softwarech shodných nebo kompatibilních formátů odstranitelná.

¹⁰⁰Anglické slovo specimen (vzorek) je tradičně nejpoužívanější znak pro označení vzorů bankovek a mincí.

¹⁰¹Ustanovení vychází ze skutečnosti, že v grafických softwarech je možné vytvořit nápis či jiný útvar v barvě neprůhledné (plně kryjící podklad) i průhledné v rozsahu nad 0 (žádná) až pod 100 % (plně kryjící). Čím menší je kryvost nápisu, tím větší je viditelnost podkladu a efekt nápisu se snižuje, až zcela zaniká.

¹⁰²Zejména lze uvažovat o obdobných slovech, používaných v minulosti u nás či dosud v zahraničí na označení vzorů bankovek a mincí, např. Neplatné, Vzor, Vzorek, Cancelled, Muster apod.

Schematické znázornění snižování kvality obrázku se snižováním jeho rozlišení (zleva doprava a shora dolů: 400 dpi, 300 dpi, 200 dpi, 150 dpi, 100 dpi, 72 dpi).

U tiskové kvality (400 dpi) je nebezpečnost reprodukce vysoká, i přes rozložení na obrazové body (pixels) budí obrazec dojem zachování linií, zatímco u monitorové kvality (72 dpi) je nebezpečnost reprodukce nízká, více pixelů je spojeno v jeden, obrazec budí dojem slití původních linií do větších barevných shluků, reprodukci by měl rozpoznat i laik.

Bankovka opatřená úhlopříčným nápisem Specimen o délce 75 % delší strany bankovky a výšce 15 % kratší strany bankovky. Nápis provedený neprůhlednou barvou (100 %) je výrazný (nahore), při snižování neprůhlednosti (uprostřed 50 %) se ochranný efekt nápisu snižuje, při dalším snižování neprůhlednosti (dole 10 %) již nápis postupně zaniká až jeho ochranný efekt zcela mizí.

Vyrábět hmotné reprodukce mincí a předměty, které je úpravou napodobují, bylo možné z materiálu nezaměnitelného s materiálem, z něhož je mince vyrobena (§ 3). Nezaměnitelným materiálem byl v případě mincí materiál jiný než kov, nebo kov barevně odlišný, pokud výrobek z něj zhotovený nemohl být vzhledem ke svým fyzikálním a chemickým vlastnostem použitelný místo mincí v automatech (§ 4). Bez omezení bylo možné vyrábět také nehmotná zobrazení mincí (§ 3).

Pokud jde o šeky, cenné papíry a platební karty, byla úprava jejich reprodukování ve vyhlášce o reprodukcích II výrazně zjednodušena. Za dobu účinnosti vyhlášky o reprodukcích I totiž Česká národní banka neřešila žádný případ reprodukování těchto prostředků, nehledě na faktickou nemožnost posuzování reprodukcí prostředků, od nichž nemá centrální banka vzory, jeden z hlavních předpokladů jejich posuzování. Dřívější úprava byla proto změněna tak, že podle § 5 bylo možné reprodukovat šeky, cenné papíry a platební karty a vyrábět předměty, které je úpravou napodobují, pouze se souhlasem vydávající osoby.

K zásadní změně v oblasti reprodukcí platidel, byť nikoliv v samotných podmínkách reprodukování, došlo s účinností od 1. července 2011 přijetím zákona o oběhu. Jím byl zrušen § 20 zákona o ČNB a zákonné zmocnění přešlo do § 14 zákona o oběhu. Přitom byly zcela vypuštěny již vyhláškou o reprodukcích II zjednodušené šeky, cenné papíry a platební karty a nadále je tedy upraveno jen reprodukování bankovek a mincí. Podle zmíněného § 14 zákona o oběhu mohou být hmotné nebo nehmotné reprodukce tuzemských nebo cizozemských bankovek nebo mincí a předměty, které je úpravou napodobují, zhotoveny, dovezeny, přechovávány nebo rozšiřovány za účelem prodeje nebo pro jiné obchodní účely nebo prodány pouze při splnění technických kritérií stanovených prováděcím právním předpisem nebo v případě euromincí přímo použitelným předpisem Evropské unie.

Tímto prováděcím předpisem je s účinností od 23. září 2011 již zmíněná prováděcí vyhláška. Úpravu reprodukování obsahuje část sedmá vyhlášky s názvem Podmínky, za kterých lze reprodukovat tuzemské nebo cizozemské bankovky a mince a vyrábět předměty úpravou je napodobující. Kromě již zmíněného úplného vynětí

úpravy reprodukování šeků, cenných papírů a platebních karet se obsah úpravy reprodukování bankovek a mincí nezměnil, změnil se jen způsob slovního vyjádření volený dnešními zpracovateli a posuzovateli předpisu.

Zhotovit hmotnou reprodukci tuzemské nebo cizozemské bankovky nebo předmět ji napodobující lze, je-li

- 1) jednostranná a její délka při zachování poměru stran činí nejvýše 75 % délky nebo nejméně 125 % délky bankovky (§ 13 odstavec 1 písmeno a) nebo

Největší velikost při zmenšení

Velikost 1:1

Nejmenší velikost při zvětšení

- 2) oboustranná a její délka při zachování poměru stran činí nejvýše 50 % délky nebo nejméně 200 % délky bankovky (§ 13 odstavec 1 písmeno b) nebo

Největší velikost při zmenšení

Velikost 1:1

Nejmenší velikost při zvětšení

- 3) jednostranná, pokud její delší a kratší strana svírají úhel menší než 70 stupňů anebo větší než 110 stupňů (§ 13 odstavec 1 písmeno c) nebo

Velikost 1:1

Nejmenší zkosení

- 4) vyrobena z materiálu nezaměnitelného s materiálem, z něhož byla vyrobena bankovka (§ 13 odstavec 1 písmeno d).

Zhotovit hmotnou reprodukci nebo napodobeninu částí bankovky lze, jsou-li jednostranné a nepřesahují 33 % plochy bankovky tak, aby z jednotlivých částí nebylo možné složit celou bankovku v rozporu s podmínkami stanovenými v odstavci 1 (§ 13 odstavec 2).

Zhotovit hmotnou reprodukci jednotlivého grafického prvku bankovky lze, pokud není takový grafický prvek zobrazen na pozadí připomínajícím bankovku (§ 13 odstavec 3).

Prováděcí vyhláška v zásadě setrvává na definici zaměnitelných materiálů bankovek negativním vymezením. Nezaměnitelným materiálem je podle § 15 odstavec 1 v případě bankovek materiál jiný než papír nebo plast, ustanovení tedy na rozdíl od vyhlášky o reprodukcích II nepředjímá jiné materiály bankovek dovětkem „nebo jiné materiály používané k výrobě bankovek“.

Zhotovit nehmotnou reprodukci nebo napodobeninu bankovky lze, jestliže má při zachování velikosti bankovky rozlišení nejvýše 72 obrazových bodů na palec a je opatřena úhlopříčně ve vrstvě neoddělitelné od zobrazení bankovky nápisem Specimen provedeným neprůhlednou barvou o délce nejméně 75 % delší strany bankovky a výšce nejméně 15 % kratší strany bankovky nebo jiným nápisem shodných rozměrů s obdobným významem (§ 13 odstavec 4).

V prováděcí vyhlášce novým a pro praxi velmi významným je ustanovení § 13 odstavec 5, podle něhož se za nehmotnou reprodukci nebo napodobeninu nepovažují nehmotné podklady určené a použité pouze pro výrobu hmotných reprodukcí nebo napodobenin za podmínek stanovených v odstavci 1. Ustanovení reaguje na technickou realitu, že v současné době jsou téměř všechny tiskové podklady pro výrobu hmotných reprodukcí připravovány v elektronické formě (grafické soubory zpracované v softwaru počítačů), tedy jako nehmotné reprodukce. Předcházející ustanovení o nehmotné reprodukci ve vyhlášce o reprodukcích II mohlo při doslovném výkladu zcela znemožnit výrobu nehmotného (elektronického) podkladu pro výrobu hmotné

reprodukce v dovolených parametrech. Po dobu aplikace vyhlášky o reprodukcích II bylo toto nepraktické ustanovení překlenováno zužujícím výkladem.

Zhotovit hmotnou reprodukcí mince nebo předmět ji napodobující lze jen z materiálu nezaměnitelného s materiálem, z něhož je mince vyrobena (§ 14). Nezaměnitelným materiálem je v případě mincí materiál jiný než kov, nebo kov barevně odlišný, pokud výrobek z něj zhotovený nemůže být vzhledem ke svým fyzikálním a chemickým vlastnostem použitelný místo mincí v anonymních nebo neanonymních zařízeních (§ 15 odstavec 2). Bez omezení je možné zhotovovat také nehmotná zobrazení mincí (§ 14).

Právní úpravou nedořešená zůstává oblast reprodukcí bankovek, které v úřední praxi označujeme jako reprodukce „ze života“. Jedná se o dva typy reprodukcí. První typ lze jednoduše demonstrovat na následujícím hypotetickém příkladu. Česká národní banka u příležitosti výročí vzniku české měny vyvěsí na svou budovu billboard s vyobrazením jedné strany bankovky (zde z bezpečnostních důvodů demonstrováno na bankovce neplatné a nevyměnitelné). Billboard sám je svou velikostí $x \times y$ metrů v souladu s podmínkami reprodukování bankovek. Budova banky s vyvěšeným billboardem bude poskytovat zajímavý pohled a bude předmětem fotografování.

Při určitém zvětšení fotografie (ať už pořízené klasickou „mokrou“ cestou negativ-pozitiv nebo z digitálního podkladu) dojde ke vzniku hmotné reprodukce v nedovoleném pásmu 75-125 % původní velikosti. Podobně pořízením elektronického podkladu (ať už digitálním zařízením či druhotným naskenováním podkladu pořízeného klasickou cestou) dojde ke vzniku nehmotné reprodukce v nedovolených parametrech bez nápisu Specimen a případně i v rozlišení vyšším než 72 dpi při velikosti 1:1 původní velikosti.

Podle převažujícího názoru z úřední praxe je nemožné po právnických a fyzických osobách spravedlivě žádat (natož prakticky sledovat a sankcionovat), aby takové objekty nefotografovaly či je následně v hmotné podobě nezvětšovaly do určitých velikostí resp. v nehmotné podobě je opatřovaly nápisem Specimen a zmenšovaly je na rozlišení 72 dpi při velikosti 1:1 původní velikosti.

Druhým typem jsou „vícečetné“ reprodukce, tedy reprodukce více exemplářů na jednom snímku. Je přitom nejasné, zda podmínku velikosti či úhlu či části bankovky u hmotné reprodukce by měl splnit jediný exemplář či celá kompozice a zda

nápisem Specimen by u nehmotné reprodukce měl být opatřen každý jednotlivý exemplář či celý snímek.

V úřední praxi se ke vzniku obou těchto typů reprodukcí přistupuje benevolentně tím, že nejsou považovány za nedovolené. Prozatím však jde jen o úvahy na teoretické úrovni, případně vyjádření k dotazům. Prozatím nedošlo k žádnému zneužití takových reprodukcí v oběhu. K tomu nepochybně přispívá skutečnost, že potenciální pachatel má v dnešní době k dispozici lepší podklady pro případnou výrobu zneužitelných hmotných reprodukcí, než takovéto reprodukce „ze života“. Analogicky k jiným případům zneužití reprodukcí lze však důvodně předpokládat, že dříve či později i k takovému zneužití dojde. Úprava právního předpisu v tomto směru se však v současné době nepřipravuje (ani v rámci novely zákona o oběhu, která byla v okamžiku uzávěrky této práce v etapě projednávání mezi Českou národní bankou a ministerstvem financí před zasláním do meziresortního připomínkového řízení).

Pokouším se proto formulovat vlastní návrh ustanovení, které by tuto oblast reprodukování upravilo. Jednalo by se o analogii ustanovení § 13 odstavec 5 prováděcí

vyhlášky, podle kterého se za nehmotnou reprodukci nebo nehmotnou napodobeninu se nepovažují nehmotné podklady určené a použité pouze pro výrobu hmotných reprodukcí nebo napodobenin za podmínek stanovených v odstavci 1.

Ustanovení by v současné systematice předpisu představovalo nový odstavec 6 a znělo by:

(6) Za nehmotnou nebo hmotnou reprodukci nebo napodobeninu se nepovažují nehmotná nebo hmotná zobrazení bankovek pořízená ve spojení s jinými předměty, pokud každá jednotlivá bankovka není v zobrazení dominantní.

Konkrétní příklady uplatnění toho ustanovení by byly následující.

Dovolené provedení

Nedovolené provedení

Dovolené provedení¹⁰³

Dovolené provedení¹⁰⁴

¹⁰³Pramen: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2011/download/20110201_ukoncení_platnosti_50czk_fotogalerie/, stav k 31.5.2012.

¹⁰⁴Pramen: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2011/download/20110201_ukoncení_platnosti_50czk_fotogalerie/, stav k 31.5.2012.

5.12. Podezřelé peníze

5.12.1. Úprava do 30. června 2011

Nakládání s penězi padělanými, pozměněnými a podezřelými upravoval do 30. června 2011 zákon o ČNB a vyhláška o příjmu peněz. Padělané a pozměněné bankovky a mince znějící na koruny české nebo cizí měnu a bankovky a mince, u nichž vzniklo takové důvodné podezření, odebíraly banky a právnické osoby bez náhrady a předávaly je České národní bance podle § 21 zákona o ČNB. Veškeré právnické osoby na území České republiky tedy byly podle tohoto ustanovení povinny padělané, pozměněné a podezřelé peníze odebrat bez náhrady a předat je České národní bance, neměly tedy právo přijetí padělaných, pozměněných a podezřelých peněz odmítnout. V důsledku neznalosti právního řádu, úmyslu či nedbalosti však bylo odmítnutí přijetí takových peněz poměrně častým jevem v obchodních jednotkách, zatímco v bankách, mimobankovních směnárnách, na poštách a celních úřadech bylo nedodržování zákonného postupu spíše výjimkou. Podle citovaného ustanovení měly navíc právnické osoby právo požadovat po předložitelích věrohodné prokázání totožnosti, ale také povinnost odebrání padělaných, pozměněných a podezřelých platidel oznámit orgánům činným v trestním řízení. O fyzických osobách se zákon o ČNB nezmiňoval, ale protože povinnost odebírat padělané, pozměněné a podezřelé bankovky a mince ukládal pouze bankách a právnických osobám, fyzické osoby tuto povinnost neměly. Tuto skutečnost potvrzovala vyhláška o příjmu peněz, která v § 2 odstavec 2 výslovně uváděla, že fyzické osoby mohou přijetí takovýchto platidel odmítnout.

Zajímavá je skutečnost, že zákon rozeznával bankovky a mince padělané, pozměněné a podezřelé. Uváděl, že se tato platidla předávají České národní bance a vyhláška o příjmu peněz v § 2 odstavec 6 stanovila, že se předávají k odbornému posouzení. Jestliže je Česká národní banka jedinou institucí v České republice oprávněnou provádět posouzení podezřelých platidel, je otázkou, zda některá platidla mohla být označena jako padělaná nebo pozměněná již v okamžiku jejich odebrání. I když je kvalita některých typů padělaných a pozměněných platidel velmi nízká a jsou

na první pohled rozpoznatelné, de iure to podle mého názoru možné není. Zákon o ČNB tedy zřejmě mohl zmiňovat pouze peníze podezřelé, u nichž se po provedení odborného posouzení v České národní bance podezření z padělání nebo pozměnění potvrdilo nebo nepotvrdilo. O padělaných nebo pozměněných penězích v okamžiku odebrání snad bylo možné hovořit jen v případě, kdy oním zadržitelem byla Česká národní banka sama. I přesto však samotné odebrání platidel Českou národní bankou nelze považovat za potvrzení podezření z padělání nebo pozměňování, neboť k tomuto výroku je delegováno jediné zmíněné odborné pracoviště (zkušebna platidel). I peníze zadržené různými útvary České národní banky (některé útvary ústředí a poboček) jako podezřelé, identifikovala v některých případech zkušebna platidel jako pravé peníze a vracela je předložitelům.

Na tuto dle mého názoru jistou nepřesnost jsem upozornil ve své rigorózní práci a jako jednomu ze zpracovatelů nové legislativy v oblasti peněžního oběhu se mi ji podařilo odstranit v nové úpravě dané problematiky. Zákon o oběhu, účinný od 1. července 2011, hovoří výlučně o bankovkách a mincích, podezřelých z padělání nebo pozměňování.

Pokud nebylo dohodou mezi plátcem a příjemcem zákonných peněz stanoveno jinak, přecházela na příjemce převzetím peněz odpovědnost za jejich správný počet a pravost podle § 2 odstavce 1 vyhlášky o příjmu peněz. Příjemce však musel mít možnost si správný počet a pravost zákonných peněz zkontrolovat.

Podle odstavce 3 vystavily právnické osoby o odebrání bankovek nebo mincí jejich předložiteli potvrzení, které muselo obsahovat

- u fyzické osoby jméno, příjmení, rodné číslo, popř. datum narození a státní příslušnost, adresu místa trvalého nebo přechodného pobytu, popř. trvalého, dlouhodobého nebo krátkodobého pobytu na území České republiky, pokud takový pobyt neměl a lze důvodně předpokládat, že jeho pobyt na území České republiky bude ukončen dříve, než se potvrdí nebo vyloučí podezření z padělání nebo pozměňování bankovek nebo mincí, uvedla se i adresa stálého bydliště v zahraničí,

- u právnické osoby její název, identifikační číslo a sídlo, pokud sídlo neměla a lze důvodně předpokládat, že pobyt na území České republiky bude ukončen dříve, než se potvrdí nebo vyloučí podezření z padělání nebo pozměňování bankovek nebo mincí, uvedlo se i sídlo v zahraničí (§ 2 odstavec 3 písmeno a),
- druh a číslo dokladu, podle kterého byla zjišťována totožnost předložitele (§ 2 odstavec 3 písmeno b),
- druh a nominální hodnotu bankovky a její sérii a číslo nebo nominální hodnotu a letopočet ražby mince, počet kusů jednotlivých druhů a nominálních hodnot bankovek nebo mincí a jejich celkovou nominální hodnotu (§ 2 odstavec 3 písmeno c),
- datum odebrání bankovek nebo mincí a název a sídlo právnické osoby, která je odebrala (§ 2 odstavec 3 písmeno d),
- podpis předložitele (§ 2 odstavec 3 písmeno e).

Podle odstavce 4 se na žádost předložitele uvedlo na potvrzení o odebrání bankovek nebo mincí české měny bankovní spojení na území České republiky, kam je možné protihodnotu odebraných bankovek nebo mincí poukázat, prokáže-li se jejich pravost. Na žádost předložitele, který neměl na území České republiky trvalý, přechodný, dlouhodobý ani krátkodobý pobyt, popřípadě sídlo, anebo který předpokládá, že jeho pobyt skončí dříve, než se potvrdí nebo vyloučí podezření z padělání nebo pozměňování bankovek nebo mincí, se na potvrzení mohlo uvést i jméno, příjmení a adresa osoby, resp. název a sídlo právnické osoby, která se na území České republiky zmocňuje k převzetí takových bankovek nebo mincí, popřípadě bankovní spojení takto zmocněné osoby.

Vzor potvrzení o odebrání bankovek nebo mincí byl podle odstavce 5 přílohou vyhlášky o příjmu peněz.

Příloha k vyhlášce č. 37/1994 Sb.

**VZOR POTVRZENÍ O ODEBRÁNÍ BANKOVEK
A MINCÍ PODLE ZÁKONA O ČNB**

POTVRZENÍ o odebrání bankovek nebo mincí podle zákona o ČNB				
Datum odebrání:		Sdělení pro ČNB		
Poč. ks/ /hodnota	měna	série/vzor (ročník ražby)	sér. číslo	celková částka (slovy)
Jméno a příjmení předložitele: ..... (u cizinců st. přísl., u právnických osob - název a IČO)				
Adresa pobytu na území ČR: ..... (u právnických osob - sídlo)				
Adresa stálého bydliště (sídla) cizince v zahraničí:				
Jméno, příjmení a adresa (název a sídlo) osoby pověřené v ČR převzít zpět peníze, pokud jsou pravé:				
Bankovní spojení v ČR:				
Rodné číslo:		Druh a číslo dokladu:		
(datum narození)				
Podpis předložitele:		Razítko a podpis právnické osoby, která bankovky nebo mince odebrala		

Podle § 21 zákona ČNR č. 6/1993 Sb., o České národní bance, jsou právnické osoby oprávněny bez náhrady odebrat bankovky nebo mince znějící na korunu české nebo na cizí měnu, u kterých vznikne podezření, že by mohly být padělané nebo pozmeněny. Současně jsou oprávněny požadovat od osoby, která takové bankovky nebo mince předložila, aby věrohodným způsobem prokázala svou totožnost. Pokud osoba, které jsou bankovky nebo mince podle zákona odebrány, odmítne věrohodným způsobem prokázat svou totožnost, popř. sdělit další údaje potřebné k vystavení tohoto potvrzení, je pracovník banky nebo jiné právnické osoby oprávněn podle § 43 zákona ČNR č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, požádat o pomoc policii.

str. 1

str. 2

Vzor potvrzení o odebrání bankovek nebo mincí

Odebrané bankovky nebo mince vložily právnické osoby spolu s kopií potvrzení o jejich odebrání v přítomnosti předložitele do obálky nebo jiného vhodného obalu, který zajistily před neoprávněným otevřením lepicí páskou podle odstavce 6. Předložitel potvrdil svou přítomnost při uložení odebraných bankovek nebo mincí do obalu vlastnoručními podpisy přes lepicí pásku. Své podpisy učinila přes lepicí pásku i osoba, která bankovky nebo mince odebrala, tedy tzv. zadržitel. Takto uložené bankovky nebo mince zasílaly právnické osoby k odbornému posouzení zkušebně platidel ústředí České národní banky v Praze.

Jestliže předložitel nebyl znám nebo odmítl uvést některý z požadovaných údajů nebo potvrdit svou přítomnost při uložení odebraných bankovek nebo mincí do obalu, uvedla se tato skutečnost podle odstavce 7 na potvrzení o odebrání bankovek nebo mincí.

Kromě toho byla právnická osoba, která odebrala bankovky nebo mince uvedené v odstavci 2, povinna tuto skutečnost bezodkladně oznámit orgánům policie nebo státního zastupitelství podle odstavce 8. Tato povinnost však byla v praxi často opomíjena.

Pokud odborné posouzení prokázalo, že odebrané bankovky nebo mince byly padělané nebo pozměněny, zasílala Česká národní banka oznámení o výsledku odborného posouzení právnické osobě, která bankovky nebo mince odebrala podle odstavce 9. Předložiteli vyrozuměla právnická osoba, která bankovky nebo mince odebrala, na jeho žádost (předpis nevyžadoval písemnou formu, postačila tedy informace ústní či telefonická).

Pokud Česká národní banka zjistila, že odebrané bankovky nebo mince jsou pravé, vrátila je neprodleně předložiteli, popřípadě osobě zmocněné na území České republiky k jejich převzetí podle odstavce 10. Výsledek odborného posouzení oznámila Česká národní banka právnické osobě, která bankovky nebo mince odebrala. Pokud v potvrzení o odebrání bankovek nebo mincí údaje o osobě předložiteli chyběly nebo byly neúplné, a proto mu bankovky nebo mince nebylo možné vrátit, Česká národní banka o tom neprodleně vyrozuměla právnickou osobu, která je odebrala. Pokud do 30 dnů ode dne vyrozumění neupřesnila právnická osoba, která bankovky nebo mince odebrala, údaje o předložiteli, ani se takové údaje nepodařilo v této době zjistit jiným způsobem, uložila se protihodnota odebraných bankovek nebo mincí na zvláštní účet vedený u České národní banky. Protihodnota odebraných bankovek nebo mincí se předložiteli vyplatila na jeho žádost.

Podle § 3 pokud byly zjištěny padělané nebo pozměněné bankovky nebo mince cizí měny nebo vzniklo-li takové podezření, postupovalo se přiměřeně podle § 2 odstavce 2 až 10, tedy jako u tuzemské měny. V případě, že bylo nutné bankovky nebo mince cizí měny uložit na zvláštní účet podle § 2 odstavec 10, přepočítala se jejich nominální hodnota na českou měnu podle kurzu střed vyhlášeného Českou národní bankou. Pokud předložitel uplatnil právo na vrácení bankovek nebo mincí, proplatila se mu jejich protihodnota v měně, na kterou zněly odebrané bankovky nebo mince.

Ustanovení §§ 2 a 3 vyhlášky o příjmu peněz byly zpřesněnou a doplněnou obdobou předcházející úpravy. Vyhláška č.147/1992 Sb. zejména nepožadovala uvedení některých údajů o předložiteli (státní příslušnost, identifikační číslo, adresu resp. sídlo v zahraničí), počtu kusů a celkové hodnoty bankovek nebo mincí, data

odebrání a podpis předložitel. Nezmiňovala se také o bankovním spojení a osobě zmocněné k převzetí peněz, přílohou vyhlášky nebyl vzor potvrzení. Chyběla také zmínka o zasílání odborného posouzení, výzvě k doplnění a uložení nedoručitelných bankovek a mincí na účet.

Původní znění § 21 zákona o ČNB bylo doplněno zákonem č. 254/2008 Sb.¹⁰⁵ o ustanovení § 21 odstavec 2, podle něhož měly oprávnění a povinnosti podle odstavce 1 i fyzické osoby provádějící směnářenskou činnost nebo poskytující peněžní služby podle devizového zákona¹⁰⁶. Tato změna souvisela s liberalizací devizověprávních předpisů.

5.12.2. Změny od 1. července 2011

I když popsaná právní úprava, účinná do 30. června 2011, obsahovala základní postupy pro nakládání s podezřelými platidly, některé základní činnosti České národní banky upraveny nebyly a vykonávaly se bez jasné první úpravy na základě tradice, která sahala až před dobu vzniku samostatného československého státu v roce 1918.

Již zmíněné ustanovení zákona o ČNB obsahovalo pouze

- odebrání podezřelých platidel právníckými osobami bez náhrady,
- jejich předávání České národní bance a
- oznamování jejich odebrání orgánům činným v trestním řízení.

V úpravě naopak chybělo zejména

- zkoumání podezřelých platidel Českou národní bankou,
- vydávání odborných vyjádření o výsledcích zkoumání a
- další nakládání (archivace) s padělanými a pozměněnými platidly,
- vymezení role národních analytických orgánů ve vztahu k orgánům Evropské unie.

¹⁰⁵Zákon č. 254/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

¹⁰⁶Zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Doplnění přinesl § 4 zákona o oběhu stanovující, že Česká národní banka zkoumá pravost podezřelých bankovek a mincí, vypracovává k nim odborná vyjádření (§ 4 odstavec 1 písmeno c) a padělané a pozměněné bankovky a mince uschovává (§ 4 odstavec 1 písmeno d). Česká národní banka (v její vnitřní organizační struktuře konkrétně odbor ochrany platidel) plní v rámci systému Evropské unie (členů i nečlenů EMU) funkce Národního střediska pro padělky, Národního střediska pro analýzu padělků bankovek a Národního střediska pro analýzu padělků mincí¹⁰⁷.

5.12.3. Orgány Evropské unie pro boj proti penězokazectví

Národní středisko pro padělky je zřízeno v každé národní centrální bance Evropského systému centrálních bank (European System of Central Banks, zkr. ESCB) k řízení přístupu do Systému monitorování padělků (Counterfeit Monitoring System, zkr. CMS). Tento způsob řízení přístupu je nutný proto, že národní analytické orgány (viz níže) jsou z národní tradice součástí různých institucí (centrální banky, mincovny, tiskárny bankovek, policie) s odlišnými strukturami a způsoby práce. Řízení přístupu do CMS Národními středisky pro padělky tak představuje určitý koordinační prvek, jelikož CMS je (pro padělky bankovek i mincí) provozován Evropskou centrální bankou, řízení prostřednictvím ESCB je proto nejefektivnější.

Národní středisko pro analýzu padělků bankovek (National Analysis Centre, zkr. NAC) je zřízeno v každém státu Evropské unie tam, kde je z národní tradice soustředěna analýza podezřelých bankovek. Jedná se většinou o centrální banky (Belgie, Bulharsko, Česká republika, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Litva, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Rumunsko, Slovensko, Španělsko, Švédsko, Velká Británie), ale také policii (Dánsko, Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Portugalsko, Řecko, Slovinsko) a výjimečně i tiskárnu bankovek (Rakousko).

---

¹⁰⁷Již zmíněná nařízení Rady (ES) č. 1338/2001 a č. 1339/2001, dále rozhodnutí Evropské centrální banky ze dne 8. listopadu 2001 o některých podmínkách přístupu k systému monitorování padělků (ECB/2001/11) a rozhodnutí Rady ze dne 6. prosince 2001 o ochraně eura proti padělání (2001/887/SVV).

Národní středisko pro analýzu padělků mincí (Coin National Analysis Centre, zkr. CNAC) je rovněž zřízeno v každém státu Evropské unie tam, kde je z národní tradice soustředěna analýza podezřelých mincí. Jedná se většinou o centrální banky (Bulharsko, Česká republika, Irsko, Litva, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Polsko, Rumunsko, Slovensko), ale také policii (Dánsko, Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Portugalsko, Řecko, Slovinsko, Velká Británie) a mincovny (Belgie, Finsko, Francie, Itálie, Nizozemsko, Rakousko, Španělsko, Švédsko).

Na rozdíl od Národních středisek pro padělky, zřízených povinně u centrální banky, tak v případě Národních středisek pro analýzu padělků bankovek a mincí nebylo po vzniku Evropské unie sjednocování do jednoho typu instituce, ale bylo ponecháno jejich zařazení podle národní tradice. Jednotlivé národní analytické orgány proto spolupracují při analýze podezřelých eurobankovek a euromincí na odborných principech, bez ohledu na to, zda jsou zařazeny v centrální bance, mincovně, tiskárně či u policie).

Pro úplnost ještě doplňuji, že dalšími důležitými orgány pro boj proti padělání eurobankovek je Středisko pro analýzu padělků (Counterfeit Analysis Centre, CAC), působící při Evropské centrální bance, které je odborným celoevropským protějškem NAC. Obdobně pro boj proti padělání mincí je Evropské technické a vědecké středisko (European Technical and Scientific Centre, ETSC), působící při Evropské komisi – Evropskému úřadu proti podvodům (European Anti-fraud Office, Office de Lutte Anti-Fraude, zkr. OLAF), které je odborným celoevropským protějškem CNAC.

Ke koordinaci a vzájemné spolupráci v boji proti padělání europlatidel jsou zřízeny i další orgány. Vrcholným orgánem spojujícím v problematice padělání peněz bankovky i mince je Skupina expertů pro padělky eura (Euro counterfeit experts group, zkr. ECEG), působící při Evropské komisi. Ke koordinaci práce CAC a NCC je zřízena Pracovní skupina pro padělky (Counterfeit Working Group, zkr. CWG) při Evropské centrální bance, ke koordinaci práce CAC a NAC je zřízena Skupina expertů Národních středisek pro analýzu padělků (National Analysis Centres Experts Group,

zkr. NAC EG) rovněž při Evropské centrální bance a ke koordinaci práce ETSC a CNAC je zřízena Skupina expertů pro padělané mince (Counterfeit coin experts group, zkr. CCEG) při Evropské komisi.

Obdobou NAC a CNAC v oblasti technické stránky padělání eurobankovek a euromincí jsou Národní centrální úřady (National Central Office, zkr. NCO) v oblasti vyšetřování případů padělaní a výskytu padělků eurobankovek a euromincí. Národní centrální úřady jsou zřízeny při národních policiích. V České republice plní funkce NCO již tradiční Národní centrála boje proti penězokazectví, v současné době součást odboru padělaní Úřadu pro odhalování organizovaného zločinu (zkr. ÚOOZ) Policie České republiky¹⁰⁸ (v minulosti byla součástí Kriminální ústředny resp. Federální kriminální ústředny v Praze).

5.12.4. Nakládání s podezřelými penězi

Samotné nakládání s podezřelými penězi upravuje od 1. července 2011 hlava III zákona o oběhu. Zákon obsahuje i jistou definici pozměněného platidla, zatímco dosavadní úprava hovořila o padělaných a pozměněných platidlech, ale jejich definici a vzájemné rozlišení neobsahovala. Podle § 12 odstavec 1 věta druhá je pozměněnou bankovkou nebo mincí tuzemská nebo cizozemská bankovka nebo mince, která byla nedovoleně upravena takovým způsobem, že je způsobilá vyvolat klamnou představu o své platnosti nebo o své nominální hodnotě.

Stejně jako u platidel nevhodných pro další oběh (viz výše) jsou při nakládání s podezřelými platidly stanoveny odlišné povinnosti pro různé subjekty podílející se na hotovostním peněžním oběhu, které jsem seřadil do následující tabulky.

---

¹⁰⁸<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/aktualit/sdeleni/2000/zlocin.html>, stav k 1.5.2012.

Subjekt	Podezřelé bankovky nebo mince
Česká národní banka	zadrží bez náhrady (§ 12 odst. 2 písm. a), vyzve předložiteli k prokázání totožnosti, zaznamená jeho osobní údaje a vystaví mu potvrzení o zadržení (§ 12 odst. 2 písm. b), předá stejnopis potvrzení neprodleně Policii České republiky (§ 12 odst. 2 písm. e)
úvěrová instituce provádějící pokladní operace	<i>není speciálně upraveno, uplatní se režim pro právnické osoby</i>
zpracovatel bankovek a mincí	<i>není speciálně upraveno, uplatní se režim pro právnické osoby</i>
Policie České republiky	předá je neprodleně České národní bance (§ 12 odst. 2 písm. c), předá stejnopis potvrzení o zadržení České národní bance (§ 12 odst. 2 písm. d), dále postupuje podle zákona o Policii České republiky ¹⁰⁹
Celní správa České republiky	předá je neprodleně České národní bance (§ 12 odst. 2 písm. c), předá stejnopis potvrzení o zadržení České národní bance (§ 12 odst. 2 písm. d), dále postupuje podle zákona o Celní správě České republiky ¹¹⁰
právnická osoba, směnárník, provozovatel kasina	zadrží bez náhrady (§ 12 odst. 2 písm. a), vyzve předložiteli k prokázání totožnosti, zaznamená jeho osobní údaje a vystaví mu potvrzení o zadržení (§ 12 odst. 2 písm. b), předá je neprodleně České národní bance (§ 12 odst. 2 písm. c), předá stejnopis potvrzení o zadržení České národní bance (§ 12 odst. 2 písm. d), předá stejnopis potvrzení neprodleně Policii České republiky (§ 12 odst. 2 písm. e)
jiná podnikající fyzická osoba	může odmítnout (§ 12 odst. 1)
jiná fyzická osoba	může odmítnout (§ 12 odst. 1)

Zvláštní situace	
při předání v uzavřeném obalu ¹¹¹ nebo vložení do neanonymního zařízení	příjemce nebo provozovatel zadrží bez náhrady, zjistí totožnost předložiteli, vydá mu potvrzení o zadržení (§ 12 odst. 4), předá je neprodleně České národní bance (§ 12 odst. 2 písm. c), předá stejnopis potvrzení o zadržení České národní bance (§ 12 odst. 2 písm. d), předá stejnopis potvrzení neprodleně Policii České republiky (§ 12 odst. 2 písm. e)
při zpracování vlastní hotovosti	úvěrová instituce provádějící pokladní operace a zpracovatel tuzemských bankovek a mincí zadrží bez náhrady (§ 12 odst. 2 písm. a), předá je neprodleně České národní bance (§ 12 odst. 2 písm. c), předá stejnopis potvrzení o zadržení České národní bance (§ 12 odst. 2 písm. d), předá stejnopis potvrzení neprodleně Policii České republiky (§ 12 odst. 2 písm. e)

¹⁰⁹Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

¹¹⁰Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky (v době přijetí zákona o oběhu byl ještě účinný předcházející zákon č. 185/2004 Sb., o Celní správě České republiky).

¹¹¹Jedná se o jeden ze způsobů předávání odvodů hotovostí v současném bankovníctví. Hotovosti jsou na základě smluvních ujednání předávány v uzavřených obalech, které jsou později otevřeny a obsažená hotovost je zpracována. Případné diference v množství (schodky nebo přebytky), pravosti a platnosti obsažených platidel jsou oznámeny a řešeny následně. Typickým příkladem uzavřených obalů je předávání tržeb obchodních jednotek ke zpracování zpracovatelům v zapečetěných obalech různých typů či odvod prostřednictvím tzv. nočního trezoru (vhození obalu s hotovostí do určené schránky na dohodnutém místě).

Postup při zadržování podezřelých bankovek a mincí a náležitosti potvrzení stanoví podle § 12 odstavec 6 prováděcí vyhláška v části páté „Postupy při zadržování podezřelých bankovek nebo mincí, náležitosti potvrzení o jejich zadržení a postup při jejich předávání České národní bance“.

Potvrzení o zadržení podezřelých bankovek nebo mincí musí obsahovat

- u předložitel-fyzické osoby jméno, příjmení, datum narození¹¹² a státní příslušnost (§ 9 odstavec 1 písmeno a), adresu trvalého pobytu popřípadě adresu dlouhodobého nebo trvalého pobytu na území České republiky, pokud takový pobyt nemá a lze důvodně předpokládat, že jeho pobyt na území České republiky skončí do 3 týdnů, uvede se i adresa stálého bydliště v zahraničí (§ 9 odstavec 1 písmeno b),
- u předložitel-právnícké osoby její obchodní firmu nebo název (§ 9 odstavec 1 písmeno a) a sídlo na území České republiky, pokud takové sídlo nemá, uvede se sídlo v zahraničí (§ 9 odstavec 1 písmeno b),
- druh a číslo dokladu, podle kterého byla zjištěna totožnost předložitel (§ 9 odstavec 1 písmeno c),
- měnu a nominální hodnotu bankovky a její sérii a číslo nebo měnu a nominální hodnotu mince a ročník její ražby, počet kusů jednotlivých druhů a nominálních hodnot bankovek nebo mincí a úhrnnou částku (§ 9 odstavec 1 písmeno d),
- místo a datum zadržení (§ 9 odstavec 1 písmeno e),
- u zadržitel-fyzické osoby jméno, příjmení a adresu trvalého pobytu (§ 9 odstavec 1 písmeno f),
- u zadržitel-právnícké osoby její obchodní firmu nebo název a sídlo (§ 9 odstavec 1 písmeno f),
- okolnosti za kterých byly bankovky nebo mince zadrženy¹¹³ (§ 9 odstavec 1 písmeno g) a

¹¹²Datum narození nahradilo rodné číslo z předcházející úpravy na základě požadavku Úřadu pro ochranu osobních údajů v návaznosti na obecný trend neuvádění rodných čísel.

¹¹³Tyto okolnosti jsou standardizovány ve vzoru potvrzení, v němž má zadržitel danou okolnost zakroužkovat:

- a) při zpracování bankovek a mincí Českou národní bankou,
- b) při příjmu na přepážce úvěrové instituce provádějící pokladní operace,

- podpis předložitele, je-li přítomen vystavení potvrzení (§ 9 odstavec 1 písmeno h).

Podle odstavce 2 se na žádost předložitele uvede na potvrzení o zadržení bankovek nebo mincí číslo účtu, na který lze převést částku odpovídající nominální hodnotě zadržených bankovek nebo mincí, jestliže se ukáže, že jsou pravé.

Podle odstavce 3 označí zadržitel na potvrzení text „podezřelé bankovky nebo mince“. Toto označení je požádáno proto, že potvrzení o zadržení bankovek a mincí slouží podle vzoru k zadržování platidel podezřelých i nestandardně poškozených, proto je důvod zadržení třeba rozlišit. Částečně odlišné je pak i vyplňování některých částí potvrzení (viz níže).

Vzor potvrzení o zadržení bankovek nebo mincí je podle odstavce 6 přílohou č. 1 prováděcí vyhlášky.

-
- c) v zázemí úvěrové instituce provádějící pokladní operace nebo zpracovatelem tuzemských bankovek a mincí při dalším zpracování,
  - d) jinými právníckými nebo fyzickými osobami jako podezřelé z padělání před odvodem k dalšímu zpracování,
  - e) Policií České republiky před rozšířením do peněžního oběhu,
  - f) jiné (upřesnit).

Tyto okolnosti jsou s malou národní modifikací převzaty z Counterfeit Monitoring System a pro podezřelé eurobankovky a euromince jsou standardizovány pro celou Evropskou unii. Česká národní banka je převzala do svého informačního systému Padělky a používá je i pro ostatní měny.

Počet kusů / hodnota	Měna	Vzor (série)	Sériové číslo nebo ročník ražby	Celková částka (slovy)

Příloha č. 1 k vyhlášce č. 274/2011 Sb.

VZOR
Potvrzení o zadržení bankovek nebo mincí

Datum zadržení:.....

Důvod zadržení (*zakroužkujte některou z níže uvedených možností*):
a) podezřelá bankovka nebo mince
b) nestandardně poškozené tuzemské bankovky nebo mince

Název a sídlo nebo adresa trvalého pobytu zadržitele:.....

Jméno/jména a příjmení předložitel:
(u cizinců státní příslušnost,
u právnických osob - název).....

Datum narození:..... Druh a číslo dokladu: .....

Adresa dlouhodobého nebo trvalého pobytu na území ČR (u právnických osob sídlo).....

Adresa stálého bydliště (sídlu) cizince v zahraničí:.....

Prokáže-li se pravost bankovek nebo mincí nebo rozhodne-li Česká národní banka o poskytnutí náhrady za nestandardně poškozené bankovky nebo mince, upřednostňují, aby Česká národní banka částku v nominální hodnotě bankovek a mincí (*zakroužkujte některou z níže uvedených možností*):
a) poukázala na bankovní účet..... kód banky .....

u zahraničního účtu IBAN.....

a) případně SWIFT.....
b) zaslala poštu na shora uvedenou adresu.

Okolnosti, zadržení bankovek nebo mincí (*zakroužkujte některou z níže uvedených možností*):
a) při zpracování bankovek a mincí Českou národní bankou
b) při příjmu na přepážce úvěrové instituce provádějící pokladní operace
c) v zájmu úvěrové instituce provádějící pokladní operace nebo zpracovatelem tuzemských bankovek a mincí při dalším zpracování

d) jinými právníckými nebo fyzickými osobami jako podezřelé z padělání před odvodem k dalšímu zpracování
e) Policií České republiky před rozšířením do peněžního oběhu
f) jiné:.....

Místo zadržení bankovek nebo mincí:.....

Tuto část vyplňuje předložitel v případě, že žádá o náhradu nestandardně poškozených tuzemských bankovek a mincí. Vyplnění této části se pokládá za žádost o poskytnutí náhrady za nestandardně poškozené bankovky a mince podle § 10 odst. 3 zákona č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí.

Popis okolností a způsobu, jakým došlo k poškození tuzemských bankovek a mincí, včetně časových údajů:.....

Tuto část vyplňte pouze v případě, že došlo k zadržení bankovek nebo mincí v neanonymním zařízení (§ 11 odst. 2 zákona č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí).

Typ, model a výrobní nebo jiné číslo neanonymního zařízení:.....

Místo, kde je neanonymní zařízení provozováno:.....

.....
Podpis předložitel Razítko a podpis zadržitele

Poučení k zadržení nestandardně poškozených bankovek a mincí:
Předložitel, kterému byly zadrženy nestandardně poškozené bankovky a mince, se může obrátit se žádostí o jejich náhradu na Českou národní banku. Ta je oprávněna náhradu poskytnout na základě § 10 odst. 3 zákona č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí, ve výjimečných a odůvodněných případech, souvisejících zejména se živelní pohromou či jinou událostí vážně postihující nebo ohrožující život či majetek nebo s následkem trestného činu. Nevyplnil-li předložitel „Popis okolností a způsobu, jakým došlo k poškození tuzemských bankovek a mincí“, může žádost o poskytnutí náhrady předat České národní bance do 60 dnů ode dne, kdy byly nestandardně poškozené bankovky a mince zadrženy. Žádost je k dispozici na internetových stránkách České národní banky a v pobočkách České národní banky.

Vzor potvrzení o zadržení bankovek nebo mincí

Podle odstavce 4 zadržené bankovky nebo mince vloží zadržitel spolu se stejnopisem potvrzení o jejich zadržení do obálky nebo jiného vhodného obalu, který zajistí vhodným způsobem před neoprávněným otevřením. Předložitel, pokud je zadržení přítomen, potvrdí svou přítomnost při uložení zadržených bankovek nebo mincí do obalu vlastnoručním podpisem přes přelep obalu. Svůj podpis přes přelep obalu připojí i zadržitel. Pokud předložitel podepsání odmítne, zadržitel tuto skutečnost uvede. Takto uložené bankovky nebo mince předá zadržitel k odbornému posouzení České národní bance. Druhý výtisk potvrzení předá zadržitel předložiteli.

Podle odstavce 5 jestliže předložitel není znám nebo odmítne uvést některý z požadovaných údajů nebo potvrdit svou přítomnost při uložení zadržených bankovek nebo mincí do obalu, uvede zadržitel tuto skutečnost na potvrzení o zadržení.

Pro zadržování podezřelých platidel v neanonymním zařízení obsahuje § 10 prováděcí vyhlášky zvláštní ustanovení. Ustanovené § 9 se použijí přiměřeně s tím, že zadržitel

- jako místo zadržení uvede místo provozování zařízení (§ 10 písmeno a),
- jako datum zadržení uvede datum provedené transakce (§ 10 písmeno b),
- jako předložitele uvede držitele karty a není-li to možné, majitele účtu (§ 10 písmeno c),
- na potvrzení zapíše typ, model a výrobní číslo nebo jiný vhodný identifikační údaj zařízení (§ 10 písmeno d).

5.13. Výkon dohledu a správní delikty

Dohled nad dodržováním zákona o oběhu a přímo použitelných předpisů Evropské unie v oblasti oběhu hotovostních peněz vykonává podle hlavy V zákona o oběhu Česká národní banka (§ 24 odstavec 1). Ta má také právo na informace a požadovaná vysvětlení při tomto dohledu (odstavec 2) a na provádění kontroly na místě u osob důvodně podezřelých z neoprávněného zpracovávání tuzemských bankovek a mincí (odstavec 3).

Podle § 25 má Česká národní banka právo ukládat i opatření k nápravě, např. zakázat vracet do oběhu řádně nezpracované bankovky a mince (§ 25 odstavec 2 písmeno a), nařídit nápravu řídicího a kontrolního systému (§ 25 odstavec 2 písmeno c) a další opatření. Za podmínek stanovených správním řádem může Česká národní banka udělovat pořádkové pokuty až do výše 500 000 Kč (§ 27 odstavec 1), a to i opakovaně až do celkové výše 2 500 000 Kč (§ 27 odstavec 2).

Porušení celé řady ustanovení zákona o oběhu je sankcionováno jako správní delikty nebo přestupky, které jsou upraveny v hlavě VI zákona o oběhu. Jedná se o správní delikty a přestupky proti zhotovení reprodukcí bankovek a mincí (§ 28), proti peněžnímu oběhu (§ 29) a několik dalších (§ 30). Nejvyšší uložitelná pokuta podle zákona o oběhu činí 10 000 000 Kč.

Problematikou výkonu dohledu a správních deliktů se detailně nezabývám, neboť tyto dohledové mechanismy začaly pracovat teprve před velmi krátkou dobou a jejich výstupem jsou převážně jen pochybení při výměně opotřebovaných a poškozených platidel, které byly řešeny upozorněními s následnou promptní nápravou. Jakákoliv hodnocení dohledů podle zákona o oběhu a účinku sankcí by byla v tento okamžik předčasná a na nereprezentativním vzorku případů.

5.14. Struktura vyhlášek o vydání bankovek a mincí

Všechny vyhlášky České národní banky o vydání mincí a bankovek do oběhu mají stejnou nebo velmi podobnou strukturu a obsahují níže uvedené údaje.

1) U oběžných mincí je obsahem vyhlášek

- datum vydání mince do oběhu,
- nominální hodnota a vzor¹¹⁴,
- materiál, hmotnost, průměr a síla včetně tolerancí a úprava hrany,
- podrobný popis lící a rubové strany a jméno autora návrhu,
- u některých vyhlášek datum ukončení platnosti a doba a způsob výměny neplatných mincí,
- účinnost vyhlášky, která nemá přímou vazbu na datum vydání mince do oběhu.

2) U pamětních stříbrných mincí a pamětní stříbrné mince se zlatou inlejí je obsahem vyhlášek

- nominální hodnota a příležitost vydání,
- ražební provedení (běžné nebo zvláštní),
- materiál, hmotnost, průměr a síla včetně tolerancí a úprava hrany,

---

¹¹⁴Vzor je v bankovní praxi označení pro mince nebo papírová platidla určité emise, u mincí zpravidla první ročník ražby, u papírových platidel zpravidla rok uvedený na platidle nebo rok vydání. K jemnějšímu rozdělení slouží pojem varianta vzoru, zkráceně jen varianta. Ve sběratelské praxi má shodný význam pojem typ. Nejdříve vydané oběžné mince jsou označeny jako vzor 1993, mince s drobnými úpravami (10 Kč od roku 1995 s přesunutou signaturou autora na rubu a 20 h od roku 1998

- podrobný popis lící a rubové strany a jméno autora návrhu,
- účinnost vyhlášky, která je v dosavadní praxi České národní banky vždy datem vydání mince do oběhu (v budoucnosti to však nemusí být pravidlem).

3) U zlatých mincí je obsahem vyhlášek

- datum vydání mince do oběhu,
- nominální hodnota a námět nebo námět a příležitost vydání,
- ražební provedení (běžné nebo zvláštní),
- materiál, hmotnost, průměr a síla včetně tolerancí a úprava hrany,
- podrobný popis lící a rubové strany a jméno autora návrhu,
- účinnost vyhlášky, která nemá vždy přímou vazbu na datum vydání mince do oběhu.

4) U bankovek nových nominálních hodnot je obsahem vyhlášek

- datum vydání bankovky do oběhu,
- nominální hodnota a vzor¹¹⁵,
- rozměry včetně tolerancí, popis papíru a ochranných prvků ve viditelném světelném spektru¹¹⁶,
- podrobný popis lící a rubové strany včetně barevného provedení a použitých tiskových technik a jméno autora návrhu a ryteckého přepisu,
- u některých vyhlášek datum ukončení platnosti a doba a způsob výměny neplatných bankovek,
- účinnost vyhlášky, která nemá přímou vazbu na datum vydání bankovky do oběhu.

5) U bankovek nových vzorů stávajících nominálních hodnot je obsahem vyhlášek

- datum vydání bankovky do oběhu,

---

s upravenou obrubou a hodnotovou číslicí 2 na rubu) jako vzor 1993, varianta 1995 resp. 1998 a mince s motivem roku 2000 jsou vzor 2000.

¹¹⁵První vydané vzory jednotlivých nominálních hodnot bankovek jsou označeny jako vzor 1993, kromě později vydaných 20 Kč vzoru 1994 a 2.000 Kč vzoru 1996. Bankovka 20 Kč s posunutým ochranným proužkem je označena jako vzor 1994, varianta 1996, ovšem ve vyhlášce o ukončení její platnosti je označena jako vzor 1996 a bankovky s většími úpravami jako nové vzory (50 Kč 1994 a 1997, 100 Kč 1995 a 1997, 200 Kč 1996 a 1998, 500 Kč 1995, 1997 a 2009, 1 000 Kč 1996 a 2008, 2 000 1999 a 2007 a 5 000 Kč 1999 a 2009).

¹¹⁶Ochranné prvky v neviditelném (ultrafialovém a infračerveném) světelném spektru nejsou ve vyhláškách popisovány.

- nominální hodnota a vzor,
- potvrzení nebo popis rozdílů rozměrů včetně tolerancí, papíru a ochranných prvků ve viditelném světelném spektru oproti předchozímu vzoru,
- popis rozdílů lící a rubové strany oproti předchozímu vzoru,
- účinnost vyhlášky, která nemá přímou vazbu na datum vydání bankovky do oběhu.

Z uvedeného přehledu vyplývají tři základní poznatky.

- 1) U oběžných mincí a bankovek je pro identifikaci popisované emise uváděna nominální hodnota a vzor, u pamětních stříbrných, pamětní bimetálové a zlatých mincí nominální hodnota a příležitost vydání nebo námět. I u těchto mincí je však vzor používán v bankovní a sběratelské praxi¹¹⁷.
- 2) U oběžných a zlatých mincí a u bankovek je uváděno datum vydání do oběhu, přičemž účinnost vyhlášky nemá přímou vazbu na datum vydání, u pamětních stříbrných a pamětní bimetálové mince není datum vydání uváděno, datem vydání je však v dosavadní praxi České národní banky účinnost vyhlášky.
- 3) U bankovek nových vzorů již existujících nominálních hodnot není používán úplný popis, ale popis rozdílů oproti předchozímu vzoru.

---

¹¹⁷ Pokud jsou v jednom roce vydávány mince více námětů týchž nominálních hodnot, používá se pro odlišení za označením ročníku ještě pořadí emise, častěji římskými číslicemi, nověji (vynuceno možnostmi některých počítačových programů) též malými písmeny abecedy, tedy např. 1998 I, 1999 III resp. 1998a, 1999c apod.

6. Penězokazectví

Podstatnou součástí řízení hotovostního peněžního oběhu je také boj proti penězokazectví, tedy zejména padělání peněz, ale také pozměňování peněz a v minulosti i zlehčování mincí. Vedle penězokazectví, trestaného tradičně podle zvláštních ustanovení trestních zákonů a zákoníků, stojí ještě další nezákonné manipulace s hotovostními penězi, které nejsou penězokazectvím, ale jsou obvykle stíhány jako podvody. Nepřímo souvisí s penězokazectvím také ve starší terminologii nazývané padělání peněz bez podvodného úmyslu, v novější terminologii výroba reprodukcí a napodobenin peněz, kterou jsem se již zabýval v příslušné části výše.

Tato problematika prolíná mezi trestněprávní, správněprávní a finančněprávní úpravou. Zejména oblast trestněprávní je velmi bohatá nejen na zajímavý historický vývoj právní úpravy, ale také na konkrétní případy, rozsudky a judikaturu. Ve své práci se však nebudu zabývat trestněprávním pohledem, neboť by výrazně přesáhl rámec této práce. Budu však prezentovat výsledky svého výzkumu v oblasti forem penězokazectví a některých dalších výběrových aspektů, které jsem shromáždil studiem starší i současné literatury, archivních pramenů i v úřední praxi, když jsem byl v letech 1991-2010 expertem zkušebny platidel naší centrální banky a tyto případy jsem prakticky řešil technicky a někdy i právně. Vzhledem k tomu, že pouhý popis by nemusel ozřejmit všechny formy penězokazectví, je právě tato část bohatěji doplněna vyobrazeními přímo v textu včetně detailů podstatných partií platidel.

6.1. Formy penězokazectví

Penězokazectví je pojem poněkud archaický, ale přesto obecně známý pro trestné činy proti pravosti a platnosti peněz. Penězokazectví rozdělují na jeho tři základní formy – padělání peněz, pozměňování peněz a zlehčování mincí¹¹⁸.

6.1.1. Padělání peněz

Padělání peněz (ve starší terminologii ovlivněné německým jazykem též falsifikace, falšování) je výroba jakýchkoliv reprodukcí či kopií (v nejširším slova smyslu) peněz za účelem jejich udání do oběhu namísto pravých peněz. Výsledkem padělání je tedy vždy nový jedinec, nepravé platidlo. Je přitom lhostejné, jaké jsou jeho materiálové vlastnosti, tedy z jakých materiálů a jakými technikami bylo vyrobeno a jak je zdařilé, pokud je zdařilé alespoň tak, že je schopno plnit funkci pravého platidla. Za takovou schopnost obvykle považují orgány policie, státních zastupitelství a soudů včetně judikatury i padělky nejnižšího stupně nebezpečnosti (vysvětlení uvádím níže), naopak za padělky se obvykle nepovažují nastříhané kousky papíru vložené do obálky, které pouze vyvolávají dojem, že jsou penězi. Padělání peněz představuje nejrozšířenější formu penězokazectví, která je v současné době nejvíce nebezpečná, i když na rozdíl od pozměňování peněz typově jednoduchá – jde vždy o nepravé peníze, padělky, kopie, reprodukce. Od případných „padělků bez podvodného úmyslu“, tedy reprodukcí a napodobenin, se nemusí technicky vůbec lišit, rozdíl je pouze v úmyslu udát je namísto pravých peněz.

Typický zdařilý (průměrný) padělek české bankovky 1 000 Kč vzoru 1996, zhotovený současnou nejrozšířenější technikou, inkoustovým tiskem.

¹¹⁸Vyobrazeny exempláře ze souboru srovnávacího materiálu zkušebny platidel Státní banky československé a České národní banky v Praze a soukromých sbírek z Prahy a Brna.

6.1.2. Pozměňování peněz

Pozměňování peněz (ve starší terminologii též změňování, porušování či zfalšování) je úprava pravých peněz za účelem jejich udání do oběhu jako peněz vyšší hodnoty nebo peněz platných, případně peněz jiné měny nebo peněz nesložených z více částí. Pozměňování peněz je méně rozšířenou formou penězokazectví, ale na rozdíl od padělání může pozměňování spočívat v několika způsobech a jejich variantách, které jsou známé z úřední praxe a některé z nich podchytila jako pozměňování i judikatura.

6.1.2.1. Pozměňování zvýšením nominální hodnoty

K pozměňování zvýšením nominální hodnoty dochází u bankovek grafickou úpravou označení hodnoty a u mincí úpravou technických parametrů. I když si lze představit i opak (zvýšení hodnoty bankovky zvětšením rozměru při akceptaci nevidomou, slabozrakou, mentálně opožděnou nebo zcela nepozornou osobou nebo zvýšení hodnoty mince přepsáním hodnotového čísla), jednalo by se o výrobky značně primitivní a z novodobé praxe takové případy známé nejsou.

Grafická úprava označení hodnoty u bankovek spočívá v odstranění či překrytí původního číselného a/nebo slovního označení hodnoty a jeho nahrazení jinou hodnotou nebo jen v připsání další číslice. Nejznámější jsou případy amerických dolarů, u nichž je původní označení hodnoty odstraněno mechanicky (např. vyškrábáním žiletkou) nebo chemicky (např. odbarvením různými rozpouštědly) nebo zakryto (např. bílou barvou, opravným lakem) a upraveno (nejčastěji ruční kresbou nebo tiskem) na vyšší hodnotu. U amerických dolarů pozměňovatelé tradičně využívají skutečnosti, že tato platidla mají u všech nominálních hodnot stejný rozměr, obdobné výtvarné řešení a až do nových emisí z posledních let i shodné barevné provedení. Pozměnění proto může být velmi věrohodné, záměna laikem je poměrně dobře možná a nebezpečnost takto pozměněných platidel může být relativně vysoká. U bankovek měn neamerických měnových oblastí je pozměňování vzácnější, neboť bankovky

těchto oblastí jsou obvykle pro různé hodnoty různě velké, odlišně barevné a s jinými motivy, je v některých případech (zejména monarchie) mají jednu shodnou osobnost na lící straně (císař, král, královna, kníže ...).

Bankovka 1 USD pozměněná na 100 USD úpravou číselného označení hodnoty 1 na 100 a slovního označení hodnoty ONE DOLLAR na ONE HUNDRED DOLLARS.

K úpravě došlo přelepením původního označení hodnoty jednobarevnými elektrografickými (xerografickými) reprodukcemi částí pravé bankovky 100 USD. Slovní označení hodnoty ONE pod pečeti ministerstva financí (zelené ozubené kolo) pozměněno nebylo, pozměňovatel zřejmě předpokládal, že si jej příjemce nevšimne.

Bankovka 5 USD pozměněná na 50 USD úpravou číselného označení hodnoty 5 na 50.

K úpravě došlo přelepením původního označení hodnoty jednobarevnými elektrografickými (xerografickými) reprodukcemi částí pravé bankovky 50 USD.

Slovní označení hodnoty FIVE DOLLARS v dolním rámci ani slovní označení hodnoty FIVE pod pečeti ministerstva financí pozměněny nebyly, pozměňovatel zřejmě předpokládal, že si jich příjemce nevšimne.

Bankovka 5 USD pozměněná na 50 USD úpravou číselného označení hodnoty 5 na 50 a slovního označení hodnoty FIVE DOLLARS na FIFTY DOLLARS. K úpravě došlo přelepením původního označení hodnoty barevnými elektrografickými (xerografickými) reprodukcemi částí pravé bankovky 50 USD. Slovní označení hodnoty FIVE pod pečeti ministerstva financí (zelené ozubené kolo) bylo pozměněno jen částečně do zkomoleniny FIVY, pozměňovatel zřejmě předpokládal, že si jej příjemce nevšimne.

Bankovka 5 GBP pozměněná na 50 GBP úpravou číselného označení hodnoty 5 na 50 a slovního označení hodnoty FIVE POUNDS na FIFTY POUNDS. K úpravě došlo mechanickým odstraněním (vyškrábáním) původního označení hodnoty a ručním dokreslením pozměněného označení hodnoty zeleným inkoustem.

Bankovka 20 DEM pozměněná na 200 DEM úpravou číselného označení hodnoty 20 na 200. K úpravě došlo vystřížením dvou číslic 0 (vlevo dole a vpravo nahoře) z pravé bankovky 20 DEM a jejich přilepením za hodnotové číslo 20 na jiné pravé bankovce 20 DEM. Pozměňovatel tak ze dvou bankovek celkové hodnoty 40 DEM vyrobil pozměněnou bankovku pětinasobné hodnoty. Na druhé velké číslici 0 jsou zřetelné zbytky ochranného proužku zapuštěného v papíru bankovky, z něhož byla číslice vystřižena. Pozměněním slovního označení hodnoty ZWANZIG DEUTSCHE MARK se pozměňovatel nezabýval, zřejmě předpokládal, že si jej příjemce nevšimne.

Ukázky velmi primitivního pozměnění českých bankovek 50 a 200 Kč na existující nominální hodnoty 500 a 2 000 Kč přikreslením číslic za číselné označení hodnoty. Tyto případy většinou nejsou stíhány pro nedostatek jakýchkoliv informací, neboť se nacházejí při zpracování peněz v příslušných (původních) hodnotách. V některých případech je lze považovat spíše za úmyslné poškozování tuzemských peněz (které je také trestným činem), ale existují vyřešené případy, kdy byly skutečně vyrobeny za účelem udání do oběhu ve vyšší nominální hodnotě a udání byla úspěšná.

Jiné ukázky velmi primitivního pozměnění českých bankovek 50 a 200 Kč dokonce na neexistující nominální hodnoty 1 500 a 200 000 Kč přikreslením číslic za číselné označení hodnoty. I tyto případy s neexistujícími hodnotami mohou být stíhány jako pozměňování peněz. Je znám případ úspěšného udání 1 000 Kč pozměněné na 10 000 Kč, kterou přijal restaurátér v neexistující zvýšené hodnotě nebo případ neúspěšného pokusu o udání 1 000 Kč pozměněné na 100 000 Kč.

Vlevo mince 1 Kč pozměněná na 5 Kč přilepením kartónového terče, díky kterému byla mince detekována v určitém jednoduchém typu mincovního automatu jako vyšší hodnota (automat pracoval s výpočtem průměru mince podle zastínění senzorů a verifikací materiálu, který je u hodnot 1-5 Kč shodný). Uprostřed mince 20 Kč pozměněná na 50 Kč plošným rozlisováním na její průměr, kterou akceptoval určitý typ automatu neverifikující sílu mince, která byla rozlisováním ztenčena. Vpravo mince 20 Kč pozměněná na 50 Kč zvětšením průměru tak, že na její hranu bylo obtočeno několik svitků lepicí pásky.

6.1.2.2. Pozměňování úpravou peněz neplatných na peníze platné

K pozměňování úpravou peněz neplatných na peníze platné rovněž dochází u bankovek grafickou úpravou směřodatných údajů (název státu, název emisní banky, státní znak, označení peněžní jednotky, označení vzoru vydání) a u mincí úpravou technických parametrů.

Neplatná a nevyměnitelná bankovka 1 000 Kčs pozměněná na 1 000 Kč tak, že byl gilošovým pásem z jiné bankovky zakryt nápis s firmou Státní banky československé, označení peněžní jednotky ČESKOSLOVENSKÝCH bylo zakryto a přepsáno na ČESKÝCH a letopočet 1985 byl upraven na vzor prvních českých bankovek 1993. Levným zdrojem materiálu pro pozměnění byly pravé bankovky, které jejich majitelé z různých důvodů nevyměnili ve dnech výměny při měnové odluce.

Neplatná mědiniklová mince 1 Kčs vzoru 1946 pozměněná na platnou 1 Kčs vzoru 1957 z hliníkového bronzu tak, že byla pomosazena, tedy potažena kovem podobné barvy a s platnou mincí tak byla snadno zaměnitelná.

Nahoře pravá mince fyzicky i účetně vyřazená z oběhu a demonetizovaná vlisem s obdélníkovým vzorem. Dole táž mince, která byla odcizena při hutním přepracování, slisována a udána do mincovního automatu. I taková úprava je považována za pozměňování neplatných peněz na platné, zde však nejde o absolutní neplatnost všech mincí příslušného vzoru, ale pouze o neplatnost daného exempláře.

6.1.2.3. Pozměňování úpravou na peníze jiné měny

K pozměňování úpravou na peníze jiné měny dochází rovněž u bankovek grafickou úpravou směrodatných údajů a u mincí úpravou technických parametrů. V roce 1993 pak byly zaznamenány i zvláštní způsoby související s přechodným nestandardním stavem oběživa.

V době udání ještě platná, ale masivní inflací polské měny znehodnocená bankovka 1 000 PLZ pozměněná na 1 000 Kč tak, že název emisní banky NARODOWY BANK POLSKI byl mechanickým odstraněním a dokreslením upraven na název neexistující banky NARODOWY BANK ČESKI. Tyto bankovky byly udávány zahraničním turistům jako česká platidla. Domicil vydavatele (WARSZAWA) byl raději odstraněn, rovněž název peněžní jednotky ZŁOTYCH byl částečně odstraněn a tím zkomolen, aby nebudil podezření.

V době udání již neplatná, ale ještě vyměnitelná bankovka 500 PEI pozměněná na 500 DEM tak, že název emisní banky BANCO CENTRAL DE RESERVA DEL PERÚ a slovní označení hodnoty QUINIENTOS INTIS byly zakryty pásky z hliníkové fólie a na bankovku byly na mechanickém psacím stroji dopsány texty FÜNF HUNDERT MARK a DEUTSCHE BUNDESBANK. Exempláře tohoto typu byly rovněž úspěšně udány cizinci, ovšem řezníkovi z Bratislavy, který je považoval za západoněmecké marky a uložil do nich celé jmění.

Mince 2 Sk pozměněné na 5 Kč pro použití v mincovních automatech v České republice. Vlevo průměr zvětšený rozlisováním po celé ploše, uprostřed zvětšený kruhovým razidlem při obvodu mince, vpravo zvětšený přiletování drátu na hranu mince. Dole detail přiletování drátu. Vypátraný pachatel takto ručně upravil více než tisícovku mincí. Tento typ pozměnění využíval skutečnosti, že tyto české a slovenské mince byly z totožného materiálu a byl mezi nimi nominálový rozdíl 3 koruny a ještě menší rozdíl kurzový.

Přechodný způsob pozměňování využívající nestandardní stav oběživa po měnové odluce. Pozměňování 20 Sk na 20 Kč bylo spatřováno v pouhém odstranění slovenského kolku, neboť bankovky 20 a 50 Kčs byly kolkovány jen na Slovensku, v České republice platily neokolkované. Podmíněně byla odsouzena česká rodina žijící na Slovensku, která tímto způsobem přilepšovala synovi na studiích v Praze.

Jiný přechodný způsob pozměňování po měnové odluce. V přelepění pravého českého kolku z kolkované bankovky 100 Kč na neokolkovanou bankovku 1 000 Kčs bylo spatřováno pozměnění 1 000 Kčs na 1 000 Kč, která již byla neplatná a nevyměnitelná, tím, že pravý kolek nižší hodnoty vyvolal dojem platně okolované bankovky vyšší hodnoty. V oběhu se vyskytly stovky kusů, předchozích bankovek nižších hodnot s odstraněnými slovenskými kolky dokonce tisíce.

6.1.2.4. Pozměňování složením různých pravých peněz

K pozměňování peněz může docházet také podvodným složením různých pravých peněz, tedy peněz, které k sobě nepatří. Nejznámějším způsobem tohoto typu pozměňování je tzv. Shapirův řez podélný (v horizontální poloze) nebo příčný (ve vertikální poloze). Shapirův řez, pojmenovaný po svém autorovi, kterým byl Polák Suchim Shapiro, je trik s papírovými penězi, umožňující určitým rozřezáním a následním spojením částí různých platidel získat jedno neúplné platidlo navíc.

Jelikož nákras Shapirova řezu byl již několikrát publikován, je možné ho na rozdíl od jiných způsobů skládání různých pravých peněz zde uvést. Princip Shapirova řezu obsahuje příloha č. 16. Dva krajní exempláře se udají do oběhu necelé bez okrajových částí, u dalších se vždy spojuje levá část jednoho exempláře s pravou částí sousedního exempláře. Žádná bankovka není celá, ale každé chybí proužek na jiném místě. Nejčastější je tento trik z deseti kusů bankovek.

Na našem území se Shapirův řez vyskytl už v roce 1919, když byly takto pozměňovány bankovkové kolky, dále byl zaznamenán na bankovkách 100 Kč vzoru

1931, 100 Kčs vzoru 1961, 500 Kčs vzoru 1973 a 1 000 Kčs vzoru 1985. V 70. letech byla původcem jednoho úspěšně vyšetřeného případu pokladní pobočky Státní banky československé, která používala bankovky ze svého pokladního zůstatku a pozměněné bankovky pak odváděla v odvodu své pokladny. Za současné České republiky se v roce 1996 vyskytl případ pozměňování bankovek 100, 500 a 1 000 Kč a v roce 2002 1 000 a 2 000 Kč. V prvním případě byl vypátrán pachatel z Českých Budějovic, v druhém případě bylo pátrání neúspěšné.

Dvě bankovky 1 000 Kčs pozměněné Shapirovým řezem příčným z různé polohy řezu.

Na detailech je patrné, jak nenápadná a tudíž nebezpečná může být pozměněná bankovka s řezem v místě textů a dekorů a naopak jak významně pomáhá odhalení řez v místě figurální rytiny, neboť na deformace portrétů osob je lidské oko zvláště citlivé.

Dvě bankovky 1 000 Kč pozměněné Shapirovým řezem podélným z různé polohy řezu. Na detailech je opět patrná velká nebezpečnost řezu při horním okraji a naopak menší nebezpečnost při řezu v místě figurální rytiny.

Skládání různých pravých peněz však nemusí spočívat jen v Shapirově řezu. Další typickou ukázkou jsou bankovky stažené z oběhu nejčastěji z důvodu nadměrného opotřebení. Ještě předtím, než byly ničeny v kontinuálních drtičích strojů na zpracování bankovek, opatřovaly se ve vřetenovém prorážeci jedním až pěti otvory o průměru 10 mm. To bylo známkou jejich neplatnosti a určení k dalšímu zničení spálením nebo přepracováním na papírenskou surovinu. Znehodnocené bankovky se však dostávaly do nepovolných rukou. Pokud byly odcizeny a byly učiněny pokusy o jejich výměnu za bezvadné bankovky (předložitelé obvykle uváděli důvod poškození propálením cigaretou nebo prostříháním dítětem, avšak otvory byly příliš charakteristické a bankovním úředníkům známé), mohlo se jednat jen o podvod.

Někdy však pozměňovatelé zalepili otvor s chybějící částí bankovky malým fragmentem, vystřiženým z jiného exempláře. V tomto podvodném spojení dvou různých pravých bankovek je také spatřováno pozměňování peněz. Tyto případy se

vyskytovaly až do konce 90. let, kdy byla ukončena delegovaná správa zásob peněz ve smluvních obchodních bankách a Česká národní banka začala zajišťovat likvidaci vyřazených bankovek sama. I to ukazuje na pravděpodobný zdroj odcizených exemplářů.

Bankovka 1 000 Kč vyřazená z oběhu a na znamení neplatnosti proražená pětivřetenovým prorážečem. Jedním s chybějících míst je levé (pohledově pravé) oko Františka Palackého.

Jiný exemplář bankovky 1 000 Kč stejného typu znehodnocení, na němž byly otvory zalepeny fragmenty vystřiženými z jiného exempláře. Z detailu je zřejmé, že obě bankovky pocházely ze stejného balíčku a měly otvor na stejném místě. Do místa chybějící levého oka portrétu je nalepen výstřížek s pravým okem z jiného exempláře, obě oči jsou tedy pravé.

Jiný případ složení různých pravých peněz 100 a 1 000 Kč. Chybějící levý horní roh bankovky 1 000 Kč byl nahrazen fragmentem hodnotového čísla z bankovky 100 Kč.

Tím se předložitel zřejmě nekvalifikovaně bránil srážce z poměrné náhrady necelé bankovky. Jelikož převládající barva tisícikoruny je fialová, ale stokoruny zelená, byl fragment čísla přebarven fialovým fixem.

Další ukázka pozměnění bankovky 1 USD na 10 USD tak, že všechny rohy na bankovce 1 USD s hodnotovým číslem 1 byly odštířeny a na jejich místo byla vlepena hodnotová čísla 10 z pravé bankovky 10 USD. Těžko posoudit, co bylo motivem této úpravy, snad bankovka 10 USD, která byla ve střední části silně poškozená např. požárem, tlením apod.

6.1.2.5. Pozměňování složením pravých a nepravých peněz

Podobně jako skládání různých pravých peněz je pozměňováním také skládání peněz pravých a nepravých. Skládání pravých a nepravých peněz je možné uskutečnit dvěma způsoby, plošně nebo vrstevně.

Plošné skládání spočívá v nahrazení chybějící části pravé bankovky částí nepravou. Je přitom lhostejné, zda nepravá část je padělek v trestněprávním smyslu nebo jen nedovolená reprodukce v správněprávním smyslu.

Plošně složená bankovka 200 Kč s chybějící portrétní částí, která je nahrazena padělkem zhotoveným černobílou xerografií s ručním kolorováním oranžovou pastelkou. Na detailu je patrné přilepení padělané části na necelou pravou bankovku lepící páskou.

Plošně složená bankovka 200 Kč s chybějící částí mezi slovním označením hodnoty a portrétem. Do chybějící části byl vlepěn bílý papír, který byl pokreslen barevnými pastelkami a fixami s napodobením chybějící části obrazce. Na detailu je patrné ruční dokreslení a přilepení fragmentu na pravou bankovku lepící páskou.

Jiné plošné složení pravé a nepravé bankovky 1 000 Kč vzoru 1993.

Fragment, který nahradil vytržený okraj bankovky, pochází z propagačního letáku k českým bankovkám. Lícni strana nese tisk plakátu, bílá zadní strana byla přibarvena pastelkami. I tento případ svědčí o naprosté neznalosti podmínek výměny poškozených bankovek, předložitel by za takto malou chybějící část obdržel náhradu v plné nominální hodnotě.

Vrstvové skládání, tzv. rozštěp, spočívá v rozštěpení pravé bankovky ve vrstvě papíru a jeho rozdělení na dvě části, z nichž jedna nese pouze lícni a druhou pouze rubovou stranu. Tyto dvě části rozštěpené bankovky jsou pak doplněny nepravými bankovkami. Je přitom lhostejno, zda se jedná o padělky v trestněprávním smyslu či reprodukce ve správněprávním smyslu. Je také nepodstatné, jakou technikou je vyrobena reprodukce. Z historie jsou známé ruční kresby, fotografie i tisky klasickými tiskovými technikami. Pozměňoval při udávání bankovky předkládá vždy tu stranu směrem nahoru, která je pravá a padělanou stranu směrem dolů.

Vrstvové složení neboli rozštěp na státovce 100 Kč vzoru 1920. Pravá stávka byla rozštěpena na dvě části a chybějící strany byly nahrazeny tónovanou a kolorovanou fotografickou reprodukcí. Na horním exempláři je lícní strana pravá, rubová padělaná, na dolním exempláři naopak, lícní padělaná a rubová pravá.

Zatím poslední zaznamenaný případ rozštěpu na bankovce 1 000 Kčs vzoru 1985. Lící strana je pravá, rubová strana je ručně dokreslena. Druhý exemplář s padělanou lící a pravou rubovou stranou zřejmě nebyl z oběhu nikdy zachycen.

6.1.3. Zlehčování mincí

Zlehčování mincí (ve starší terminologii též olupování mincí), které bylo trestné jen do 31. prosince 1961, je poslední formou penězokazectví. Spočívá ve zmenšení množství kovu v minci. Tato forma penězokazectví se vyskytovala od starověku až do 50. let, kdy v některých zemích reálně obíhaly mince z drahých kovů, zlaté, případně stříbrné. Zlehčovatel využíval skutečnosti, že s mincemi není placeno na hmotnost, ale na nominální hodnotu, která je na nich uvedena. Ztráty z oběhu, v tomto případě úbytek drahého kovu, nutnost mincí předčasně vyřadit z oběhu a nahradit mincí novou šly k tíži státu.

Množství kovu v minci snižovali zlehčovatelé různým způsobem. Nejstarší byly způsoby mechanické. U velmi tenkých středověkých mincí typu denárů a brakteátů šlo o ostříhávání nůžkami, u silných mincí starověkých a novověkých o opílovávání či obrušování mincí na hraně. U velkých a silných mincí našli zlehčovatelé další

způsob, když minci (nejčastěji zlatou) směrem z hrany vyhloubili tenkými vrtáčky a dutiny poté vylili kovem podobné hmotnosti, nejčastěji olovem nebo pájkou. Zlehčené mince pak vrátili do oběhu v plné nominální hodnotě, zatímco získané zlato prodali jako kov.

Novějšími způsoby zlehčování mincí bylo chemické rozpouštění mince roztoky kyselin, z nichž se pak kov chemickou cestou extrahoval. Mince samozřejmě mohla být vystavena působení kyselin jen krátkou dobu, aby míra úbytku kovu na celém povrchu mince nebyla nápadná nebo aby se mince zcela nerozpustila.

Posledním zaznamenaným způsobem zlehčování mincí bylo elektrochemické rozpouštění, tedy galvanická cesta. Mince se na přiměřenou dobu zavěsila do galvanické lázně jako anoda a malé množství kovu se bez viditelného úbytku přeneslo na katodu, kde byl získán ryzí kov.

Tato forma penězokazectví byla naposledy trestná do konce roku 1961 na základě trestního zákona z roku 1950. Poté, co mince z drahých kovů reálně přestaly obíhat, do nového trestního zákona z roku 1961 už tato skutková podstata nebyla pojata. Těžko si lze dnes představit pachatele, který by např. z každé desetikoruny získal několik setin gramu mědi a poté prodal kilogram do sběrný surovin za 60 Kč. Principiálně je ale možné i zlehčování mincí z obecných kovů.

Tak bylo zvykem v Anglii v 16. a 17. století, že i šlechta a kněží nosili malý pilník, jímž opilovali okraj mincí a piliny takto vytěžené prodávali zlatníkům. Gustav Schöttle vypráví ve svém článku „Münzverbrecheralbum“ o jakémsi faráři v Bothal, o němž bylo prý známo, že prodal těchto pilin v New-Castlu za více než 200 liber šterlinků. Jakýsi Daniel Auty vypůjčoval si na malý úrok na několik dní vždy 100 liber šterlinků a chlubil se, že z každé libry získal opilováním asi 3 shillingy (15⁹/₁₆ ceny). Tento nešvar zamezen byl vroubkováním (rolierováním) okrajů mincí.

Absenci praktických ukázek zlehčených mincí nahrazuje tato zpráva¹¹⁹.

6.2. Klasifikace padělků

Padělky se podle kvality svého technického provedení a míry zaměnitelnosti s pravými penězi rozdělují do stupňů nebezpečnosti. Již po vzniku zkušebny státovek Bankovního úřadu ministerstva financí se padělky označovaly různými pojmy vztahujícími se k nebezpečnosti (např. velmi nebezpečný, velmi šálivý, nebezpečný, šálivý, dosti zdařilý apod.), tato označení však nepředstavovala jasně definovanou stupnici. Až po vzniku Státní banky československé v roce 1950 vytvořil úředník Julius Sém pětistupňovou škálu s jasně definovaným číslováním typu školního známkování a neměnným slovním označením:

1 – velmi nebezpečný padělek

2 – nebezpečný padělek

3 – zdařilý padělek

4 – méně zdařilý padělek

5 – neumělý padělek¹²⁰.

Tato stupnice nikdy neměla a nemá oporu v obecně závazných právních předpisech ani vnitřních předpisech emisní banky. Stupně nebezpečnosti vždy byly a jsou vnitřním technickým označením zkušebny platidel, ale orgány činné v trestním řízení podle nich tradičně posuzují společenskou nebezpečnost související trestné činnosti. Úvěrové instituce a i některé další právnické osoby také podle nich někdy posuzují pracovněprávní odpovědnost zaměstnanců, kteří přijali padělané a pozměněné peníze, případně pojištění odpovědnosti. Pro tyto účely jsou však stupně nebezpečnosti stanovené Českou národní bankou pomocným kritériem, způsob vypořádání je plně v kompetenci příslušného zaměstnavatele a Česká národní banka do něj zásadně nezasahuje.

Stupně nebezpečnosti se původně stanovovaly pouze u padělaných peněz. Z výše uvedených důvodů však vždy existovala poptávka bezpečnostních orgánů po jejich

¹¹⁹Výstřižek ze starší tiskoviny, původ neznámý.

¹²⁰Sém, J.: Těze k přednáškám o technické stránce peněz a rozpoznávání falsifikátů, určené pro instruktory krajských poboček, Státní banka československá, Praha 1968.

stanovování i u ostatních forem penězokazectví, reprodukcí a napodobenin. Česká národní banka tomuto zájmu částečně vyhověla, když s přechodem na nové programové prostředí evidence reprodukcí a napodobenin peněz začala stanovovat nebezpečnost padělků i u reprodukcí a napodobenin bankovek a mincí, které, ač nejsou vyrobeny za účelem udání do oběhu namísto pravých peněz, jsou padělkům technicky podobné, jelikož jde o nové jedince. Stanovování nebezpečnosti pozměněných peněz se Česká národní banka nadále brání, protože stanovit nebezpečnost různých úprav je velice obtížné a relativní, jak je možné vidět z přehledu typů pozměňování výše.

Zařazování padělků do stupnice nebezpečnosti není absolutní, je naopak relativní vzhledem k platidlům jednotlivých měn a vzorů a mění se také v průběhu času. Např. padělek nízké nominální hodnoty někdejších italských lir, který byl stejně jako pravá bankovka vyroben tiskem s plochy, mohl být klasifikován vyšším stupněm nebezpečnosti, než kvalitnější padělek amerického dolaru, jehož míra ochrany proti padělání však byla podstatně vyšší. Podobně velmi kvalitní padělek amerického dolaru zhotovený tiskem s plochy mohl být až do výskytu tzv. superdolarů¹²¹ klasifikován i stupněm 1, zatímco po začátku výskytu superdolarů jsou takovým stupněm klasifikovány jen tyto padělky zhotovené kombinací tisku z hloubky a tisku s výšky, tedy technikami, jakými jsou vyráběny i pravé bankovky amerických dolarů.

Po dobu používání uvedené stupnice nebezpečnosti není využíván jednotný popis obsahu jednotlivých stupňů nebezpečnosti. Některé popisy se zabývají jen

---

¹²¹Superdolary je označení pro velmi nebezpečné padělky amerických dolarů hodnot 100 a 50 USD, které jsou zhotoveny na papíru vlastnostmi prakticky shodnými s papírem pravých bankovek a jsou vytištěny totožnými tiskovými technikami (kombinace tisku z hloubky a tisku s výšky) jako pravé bankovky. Většina exemplářů je rozpoznatelná jen školenými odborníky na základě odhalených a vyhlášených odchylek v tisku, spočívajících v nepatrných rozdílech ve vedení tiskových linek. Padělky této skupiny se ve světě poprvé vyskytly v roce 1990, v bývalém Československu pak v roce 1991. Primárně byly rozpoznány zkušenými pokladníky bank, kterým byla nápadná nažloutlá barva papíru (kterou padělatelé u pozdější výroby korigovali) a tiskové odchylky v některých písmenech textů (které padělatelé záhy odstranili). O původu padělků není obecně známo nic relevantního, výroba se přisuzovala státům s režimy nepřátelskými Spojeným státům americkým (Libye, Irák, Írán, Korejská lidově demokratická republika), ale nikdy nebyly publikovány informace o potvrzení nebo vyvrácení těchto podezření. Ve vrcholném období 90. let se v České republice vyskytovaly desítky kusů ročně, v posledních letech už jde jen o jednotky kusů. Předpokládá se, že v zemích, které americký dolar má nebo měl funkci záložní měny bylo úspěšně udáno a dosud nerušeně obíhá velké množství těchto nerozpoznaných padělků.

bankovkami, jiné i mincemi, některé zmiňují konkrétní příklady, jiné nikoliv, měnil se také jazykový styl popisu. Pro příklad uvádím popis stupňů nebezpečnosti, který jsem vytvořil v roce 2001 pro publikační činnost¹²² a následně je využíván i v úřední praxi v odpovědích na dotazy orgánů činných v trestním řízení:

1 - velmi nebezpečný padělek

Bankovka: Padělek zhotovený odborníkem shodnými technikami jako pravé platidlo nebo technikami jen těžko odlišitelnými. Padělek charakterizuje použití mimořádně kvalitní reprodukční techniky a mimořádně kvalitní napodobení všech ochranných prvků. Velmi nebezpečný padělek musí rozpoznat vrcholový expert, nikoliv však zkušený pokladník peněžního ústavu, pokud není o jeho výskytu předem informován a není upozorněn na charakteristické znaky. Spolehlivě zjistitelný jen pod lupou nebo za použití jiných technických prostředků. Příklad: hlubotiskový padělek hlubotiskového platidla s napodobením všech ochranných prvků na papíru s vlastnostmi velmi podobnými papíru bankovkovému.

Mince: padělek zhotovený odborníkem technikou ražby jako pravé platidlo. Rozpozná ho pouze náležitě poučený odborník s pomocí lupy příp. dalších pomůcek. Příklad: padělek zhotovený ražbou se všemi částmi reliéfu včetně kvalitního napodobení nápisu na hraně.

2 - nebezpečný padělek

Bankovka: Padělek zhotovený shodnými nebo jinými technikami, charakteristickým použitím kvalitní reprodukční techniky a kvalitním napodobením všech podstatných ochranných prvků. Nebezpečný padělek musí rozpoznat zkušený pokladník peněžního ústavu, aniž je o jeho charakteristických znacích předem informován, jsou-li mu vytvořeny náležité časové a technické podmínky. Nemusí jej však rozpoznat laik. Příklad: Padělek hlubotiskového platidla zhotovený kvalitním tiskem s plochy s napodobením protlaku hlubotisku a s kvalitním napodobením ochranných prvků.

Pramen: Evidence padělaných bankovek Státní banky československé a České národní banky; Contrefaçon et falsification, Interpol, Paris.

¹²²Moravec, J.: Padělky československých papírových platidel, 1.část, 1 Kč vzor 1919, Příloha Merkur Revue 3/2001, Brno 2001.

Mince: Padělek zhotovený technikou ražby jako pravé platidlo nebo velmi dobře zhotovený jinou technikou, na první pohled se neliší od pravé mince. Rozpozná ho odborník i bez předchozího upozornění a poučený laik. Příklad: padělek zhotovený ražbou nebo kvalitním odlitím nebo galvanickou cestou se všemi podstatnými částmi reliéfu včetně napodobení nápisu na hraně, který vykazuje odchylky.

3 - zdařilý padělek

Bankovka: Padělek průměrné kvality charakteristický použitím dobré reprodukční techniky a napodobením některých ochranných prvků na dobré úrovni. Padělek by měl za náležitých technických podmínek a osobních schopností rozpoznat i laik poučený o použitých ochranných prvcích. Příklad: Padělek hlubotiskového platidla zhotovený tiskem s plochy nebo kvalitní barevnou xerografií, barevně věrný, s napodobením některých ochranných prvků.

Mince: Padělek dobře zhotovený jinou technikou než pravá mince, který je v běžném platebním styku způsobilý oklamat příjemce. Příklad: padělek zhotovený odlitím s podstatnými částmi reliéfu, které vykazují odchylky.

4 - méně zdařilý padělek

Bankovka: Padělek charakteristický použitím nepříliš kvalitní reprodukční techniky, bez napodobení ochranných prvků. Padělek musí rozpoznat i pozorný laik za přiměřených objektivních i subjektivních podmínek (náležité osvětlení, funkční zrak apod.). Příklad: Padělek zhotovený jednobarevnou xerografií, tónovaný nebo kolorovaný, barevně odlišný, bez napodobení ochranných prvků.

Mince: Padělek zhotovený jinou technikou než pravá mince, který je v běžném platebním styku způsobilý oklamat jen nepozorného laika. Příklad: padělek zhotovený odlitím s chybějícími částmi reliéfu, deformovaný, jiné barvy, příp. jednostranný.

5 - neumělý padělek

Bankovka: Padělek charakteristický použitím nekvalitní reprodukční techniky, bez napodobení ochranných prvků, odlišného barevného provedení. Padělek musí rozpoznat i laik. Příklad: Padělek zhotovený černobílou xerografií, barevně odlišný,

bez napodobení ochranných prvků, jiného rozměru, pouze jednostranný nebo slepený ze dvou samostatně reprodukovanych částí.

Mince: velmi nekvalitní padělek s podstatnými odchylkami od pravé mince, rozpoznatelný na první pohled i laikem, způsobilý k oklamání jen ve zcela výjimečných případech. Příklad: padělek zhotovený odlitím s téměř nečitelným reliéfem nebo zcela bez reliéfu.

Ukázky padělků bankovek a mincí všech stupňů nebezpečnosti obsahuje příloha č. 17.

Současná stupnice nebezpečnosti padělků, která vychází pouze ze vzhledového posouzení padělků, bude-li používána i nadále, bude vyžadovat jistou inovaci svého obsahu, a to zejména ve vztahu k tzv. technickým padělkům. Technické padělky jsou relativně novou kategorií padělků velmi jednoduchého vzhledu, avšak s kvalitním účelovým napodobením některých prvků, podle nichž rozpoznávají pravost stroje na automatizovaný příjem peněz. Technické padělky mincí se v mincovních automatech objevovaly od zahájení jejich používání před desítkami let, avšak jejich rozvoj vyvolalo masové používání automatů na příjem peněz, zprvu mincí a později i bankovek.

Technické padělky mincí jsou obvykle vystřiženy z plechů nebo vyřezány z kovových kulatin, bez jakéhokoliv reliéfu, někdy pokovené i dále kalibrované, tedy různě rozměrově upravované k přesnému plnění své funkce. Je přitom zajímavé, jakým způsobem lze docílit elektromagnetických charakteristik pravých mincí, např. hliníková fólie na oceli se za určitých okolností chová podobně jako pomosazená ocel, podobně určitým způsobem pozinkovaná a poměděná ocel se chová jako pomosazená ocel (je tedy za určitých okolností lhostejno, zda měď a zinek tvoří směs, tedy slitinu v podobě mosazi, nebo jsou v samostatných vrstvách¹²³).

---

¹²³Pramen: Evidence padělaných mincí a výsledky analýz zkušebny platidel České národní banky.

6.3. Jiné formy podvodů s hotovostními penězi

Jak jsem uvedl výše, praxe zná i další nezákonné manipulace s hotovostními penězi, které však nejsou penězokazectvím a jsou obvykle stíhány jako podvody. Z nich uvádím jen dvě ukázky jako příklady.

Pravá bankovka 2 000 BGL, která má po peněžní reformě v Bulharsku 1 000:1 hodnotu v nové měně jen 2 BGN. Bankovky jsou bez jakékoliv úpravy prodávány zahraničním turistům v Praze jako platné české bankovky. Pokud by na nich bylo provedeno pozměnění směrodatných údajů, šlo by o pozměňování.

Jiný případ podvodu související s přechodným nestandardním stavem oběživa. Pravý kolek byl sejmут z pravé kolkované bankovky 100 Kčs, roztržen na dvě části a každá aplikována na jednu bankovku. Tím se podvodník snažil vytvořit dojem dvou poškozených kolků a dojem platnosti i druhé bankovky, kterou zřejmě ve dnech výměny při měnové odluce nestačil vyměnit.

Závěr

Při zkoumání problematiky emise hotovostních peněz centrální bankou v České republice a právní úpravy hotovostního peněžního oběhu jsem došel k dílčím poznatkům a závěrům, které jsou uvedeny v textu práce. Některé poznatky jsem se snažil zobecnit a navrhnout způsoby řešení při případné změně právní úpravy. Většinu poznatků z téměř dvacetileté účinnosti zákona o České národní bance a téměř dvacetileté úřední praxe za dobu existence České národní banky jsme však v roce 2011 již vtělili do nového zákona o oběhu bankovek a mincí. V tuto chvíli proto podle mého názoru právní úprava netrpí zásadními nedostatky v tom, že by vůbec neregulovala některé právní vztahy a situace, který by regulovány být měly. To však neznamená, že nebudou nutné úpravy právních předpisů. Mnohem podrobnější úprava emise peněz Českou národní bankou a úprava hotovostního peněžního oběhu, než jaká kdy byla v našem právním řádu obsažena, si nutně vyžádá častější aktualizaci podle vývoje ve všech oblastech, které zákony regulují.

Pokud jde o samotné zakotvení emise hotovostních peněz v zákonu o České národní bance, domnívám se, že jde o velmi jednoduchou, univerzální a zcela funkční právní úpravu, která nemusí být v tuto chvíli měněna a pravděpodobně bude dostačující až do případné bezprostřední přípravy přijetí jednotné evropské měny Českou republikou, pokud však lze vůbec předpokládat, že vzhledem k lokálním i globálním problémům Evropské měnové unie bude jednotná evropská měna za několik let vůbec existovat, resp. zda nebude existovat v jiné podobě, nepřístupné státům velikosti a ekonomické síly České republiky. Pak bude nutné právní úpravu emise hotovostních peněz centrální bankou významně změnit. Na rozdíl od původního záměru při zadávání práce se však řešením této změny právní úpravy nezabývám, neboť je pravděpodobné, že nebude provedena v rámci nyní účinných zákonů České republiky ani v návaznosti na nyní účinné právní předpisy Evropské unie, ale v rámci jiných právních předpisů, které mezitím vzniknou.

Dílčí změny současné úpravy emise hotovostních peněz by byly možné a nutné v případě, kdy by Česká národní banka chtěla začít vydávat

- další druhy peněz, např. pamětní bankovky, jejichž emisi současná právní úprava nezná a neumožňuje ani jejich prodej za cenu vyšší, než je jejich nominální hodnota (pak vlastně z pohledu bankovních operací nejde o prodej, ale o výměnu); přitom možnost prodeje za vyšší cenu než je nominální hodnota je jednou z podmínek realizace pamětních bankovek, neboť jedině tento výtěžek může pokrýt enormní náklady na jejich přípravu,
- jiná zvláštní provedení a úpravy peněz, pro jejichž vydávání by Česká národní banka neviděla dostatečnou oporu v zákonu; jak jsem však již uvedl v textu práce, domnívám se, že současná úprava pokrývá všechna zvláštní provedení a úpravy peněz, které Česká národní banka vydává (např. špičková kvalita pamětních mincí) nebo jejichž vydávání Českou národní bankou si lze představit (např. piéforty),
- dukáty jako obchodní mince, tedy jiné druhy ražeb, které nejsou součástí soustavy zákonných peněz a nevztahuje se tedy na ně již účinné výhradní právo České národní banky, ale přitom svým charakterem nejsou medailemi, na jejichž vydávání není nutná zvláštní právní úprava.

Výrazně složitější právní úprava hotovostního peněžního oběhu obsažená v zákonu o oběhu bankovek a mincí bude nepochybně vyžadovat změny častější a pružnější, reagující na vývoj v této oblasti, který je ovlivňován zejména chováním České národní banky, úvěrových institucí a zpracovatelů peněz, ale i dalších subjektů podílejících se na peněžním oběhu, což je vlastně každá právnická a fyzická osoba. Lze očekávat opakované návrhy změn tohoto právního předpisu ze strany ministerstva financí České republiky jako hlavního regulátora této oblasti, České národní banky jako hlavní výkonné složky řízení peněžního oběhu, ale i profesních sdružení jednotlivých typů subjektů, kterým tento zákon ukládá různé povinnosti.

Krátce po účinnosti zákona o oběhu bankovek a mincí vznikly první úvahy a návrhy na jeho novelizaci, jednak v návaznosti na první zkušenosti s jeho naplňováním, jednak v zájmu změn některých ustanovení, které si přály profesní skupiny na trhu distribuce hotovostních peněz. Nejdůležitější změna, k níž první debaty směřovaly, totiž roční odklad konce přechodného období a začátek povinnosti zpracovávat bankovky a mince podle definovaných standardů, nakonec nemuseli řešit

předkladatelé zákona ve standardním legislativním procesu, neboť k ní došlo poslaneckým pozměňovacím návrhem při projednávání jiného zákona.

Další změny proto nemusejí probíhat pod tlakem, mohou být promyšleny delší dobu a předloženy ve vhodném okamžiku. Základní body novelizace promýšlí v současné době i Česká národní banka. Proces novelizace chce však s ministerstvem financí zahájit až v okamžiku, kdy bude mít alespoň určité zkušenosti a informace o činnostech, které začnou být prováděny po skončení přechodného období pro některé povinnosti v polovině roku 2013. Je proto pravděpodobné, že proces novelizace bude zahájen až v druhé polovině roku 2013 a do plánu legislativních prací vlády se dostane až v roce 2014.

Hlavní oblasti novelizace zákona o oběhu bankovek a mincí by měly být podle mého názoru a předpokladů následující:

- 1) Přesunout do zákona o oběhu bankovek a mincí některá ustanovení prováděcí vyhlášky a případně i úředních sdělení České národní banky, která by podle mého názoru měla být zakotvena v našem právním řádu na úrovni zákona. Jedná se zejména o problematiku nestandardně poškozených bankovek a mincí a procesu testování zařízení na zpracování bankovek a mincí, řešených až na úrovni úředních sdělení. Tento proces bude možná dokonce dvoukolový, neboť není vyloučeno, že následkem novelizace (stávajícího) zákona o České národní bance, která je v současné době v legislativním procesu jako důsledek nepřijetí (nového) zákona o České národní bance, zaniknou úřední sdělení České národní banky jako dokumenty úplně. Pak by se materie obsažená v dnešních úředních sděleních musela částečně přesunout do vyhlášek a technická ustanovení by pravděpodobně musela být přesunula do dokumentů typu metodických listů nebo pouhých sdělení na webových stránkách.
- 2) Zpřesnit některá ustanovení týkající se poškozených bankovek a mincí ve vztahu poskytování náhrad za necelé bankovky a mince.
- 3) Upravit ustanovení o povinnosti úvěrových institucí přijímat bankovky a mince roztříděné podle nominálních hodnot při ukládání na účet bez poplatku tak, že se

zákaz uložení poplatku bude vztahovat jen na vložení bankovek a mincí majitelem nebo disponentem účtu, který je spotřebitelem. V praxi se totiž projevilo zneužívání tohoto pro občany rozumného ustanovení podnikatelskými subjekty, které ukládají hotovosti získané podnikatelskou činností po malých celcích, za které nesmí být vyměřen poplatek. Přitom se v řadě případů jedná o odvody tržeb z mincovních automatů, jejichž zpracování v úvěrových institucích je časově a personálně náročné.

- 4) Provést změny v povinnostech vybraných subjektů absolvovat odborný kurz o rozpoznávání padělaných a pozměněných peněz. Tyto změny nebudou pravděpodobně provedeny novelizací, o níž jsem se zmínil k roku 2014, ale současně s přijetím zákona o směnářské činnosti, který částečně nahradí devizový zákon a částečně přesune v něm obsaženou materii do jiných zákonů. Dnes existující určitá dvojkolejnost v právní úpravě povinnosti absolvovat odborný kurz, která je obsažena v devizovém zákonu i zákonu o oběhu bankovek a mincí, tak bude nahrazena jednotnou úpravou v zákonu o oběhu bankovek a mincí. Současně pravděpodobně dojde k rozdělení dnešního jednotného typu kurzu pro směnárny na dva typy pro subjekty, které mají směnárství jako hlavní činnost a subjekty, které ji mají jako činnost vedlejší (jde zejména o směnárny hotelů, restaurací a cestovních kanceláří a agentur). Jednotný typ odborného kurzu podle devizového zákona se tak změní na dva typy kurzů, odpovídajících dnes již existujícím typům kurzů podle zákona o oběhu bankovek a mincí.
- 5) Přesunout resp. ujasnit dnešní kompetence v oblasti dohledu nad dodržováním zákona o oběhu bankovek a mincí tak, že dohled nad úvěrovými institucemi, zpracovateli peněz a směnárny provádí Česká národní banka a nad ostatními subjekty Česká obchodní inspekce.

Zkoumanou problematikou emise hotovostních peněz a řízení peněžního oběhu se chci nadále věnovat profesně jako zaměstnanec sekce peněžní a platebního styku České národní banky i zabývat mimopracovně, dále ji zkoumat a s výsledky zkoumání vhodným publikačním způsobem seznamovat i další zájemce o tuto zajímavou, ale poměrně málo zpracovávanou podoblast měnového práva.

HLAVNÍ POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA

(další prameny a literatura jsou citovány v poznámkách)

Bakeš, M. a kolektiv: Finanční právo, 2.vydání, C.H.Beck, Praha 1999.

Jízdný, M.: Katalog mincí Československa, Česká numismatická společnost pobočka Hradec Králové, Hradec Králové 1992.

Kolektiv (též Moravec, J.): Bankovky a mince České národní banky 1993-1994, Nuga a Česká národní banka, Praha 1994.

Kolektiv (též Moravec, J.): Peníze v českých zemích do roku 1919, Nuga a Česká národní banka, Praha 1996.

Kolektiv: Úvod do studia českého finančního práva II., Všehrd, Praha 1995.

Moravec, J.: České mince 1993-2012 a medaile České mincovny 1993-2010, 8. doplněné vydání, Merkur-Revue, s.r.o. a Česká mincovna, a.s., Brno-Jablonec nad Nisou 2011.

Moravec, J.: Emise platidel a hotovostní peněžní oběh, text pro webové stránky České národní banky, rukopis, Česká národní banka, Praha 2012.

Moravec, J.: Hotovostní peněžní oběh a jeho právní úprava, rigorózní práce, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2002.

Moravec, J.: K problematice právní ochrany peněz, Právo a podnikání 7-8/96, ORAC, Praha 1996.

Moravec, J.: Měnová reforma z roku 1892, studentská vědecká odborná práce, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 1990.

Moravec J.: Poukázky Zemské banky království Českého, Merkur-Revue 1, 2, 4, 6/2009, Merkur-Revue, s.r.o., Brno 2009, týž: První československý měnový zákon apoukázky Zemské banky království Českého, Pocta Milanu Bakešovi k 70. narozeninám, Leges, s.r.o., Praha 2009; týž: Místo peněz poukázky, Živá historie, Extra Publishing, s.r.o., Brno 2009.

Moravec, J.: Rakousko-uherská korunová měna 1892-1918 a její právní úprava, studentská vědecká odborná práce, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 1989.

Moravec, J.: Rakousko-uherský zlatý standard, diplomová práce, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 1991.

- Moravec, J.: Sady československých oběžných mincí 1980-1992, Numismatické listy 3/1999, Národní muzeum a Česká numismatická společnost, Praha 1999.
- Moravec, J.: Trestněprávní a správněprávní aspekty peněžokazectví, Česká národní banka, Praha 2003.
- Moravec, J.: Výsledek poptávky po ražbě oběžných mincí České republiky, Praha 1992, rukopis, nepublikováno.
- Moravec, J.: Vznik peněz a jejich vývoj na našem území, studentská vědecká odborná práce, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 1988.
- Němeček, E. a kolektiv: Úvod do studia finanční vědy a českého finančního práva I., Všehrd, Praha 1996.
- Surga, L., Pekárek, J.: České bankovky a mince 1993-1998, Nuga, Pacov 1998.
- Archiv České národní banky, Praha, fond Bankovní úřad ministerstva financí, fond Národní banka Československá (včetně Národní banky pro Čechy a Moravu), fond Státní banka československá.
- Dokumenty odboru peněžního oběhu, odboru peněžního, sekce peněžní a sekce peněžní a platebního styku Státní banky československé a České národní banky.
- Citované právní předpisy.
- Tiskové zprávy a komunikační dokumenty Česká národní banky.
- Propagační letáky České národní banky o vydání bankovek a mincí a ukončení platnosti bankovek.

PŘÍLOHY

Mince platné k 1. lednu 1993

1 h vzor 1953

platnost¹²⁴ od 1. června 1953¹²⁵ do 30. dubna 1993¹²⁶, výměna od 1. května 1993 do 31. srpna 1993 u ČNB a bank jen v částkách dělitelných deseti

1 h vzor 1962

platnost od 2. května 1962¹²⁷ do 30. dubna 1993¹²⁸, výměna od 1. května 1993 do 31. srpna 1993 u ČNB a bank jen v částkách dělitelných deseti

1 h vzor 1991

platnost od 1. dubna 1991¹²⁹ do 30. dubna 1993¹³⁰, výměna od 1. května 1993 do 31. srpna 1993 u ČNB a bank jen v částkách dělitelných deseti

5 h vzor 1977

platnost od 1. července 1977¹³¹ do 30. dubna 1993¹³², výměna od 1. května 1993 do 31. srpna 1993 u ČNB a bank jen v částkách dělitelných deseti

¹²⁴Platností se rozumí období od vydání platidla do peněžního oběhu do jeho odvolání (stažení) z peněžního oběhu. Pokud právní předpis datum emise neuvádí, je uvedeno datum účinnosti tohoto právního předpisu.

¹²⁵Vyhláška ministra financí č. 45/1953 Sb., o vydání peněz vzoru 1953.

¹²⁶Vyhláška České národní banky č. 101/1993 Sb., o vydání mincí po 50 Kč vzoru 1993 a o ukončení platnosti mincí po 1 haléři a po 5 haléřích československé měny a jejich výměně.

¹²⁷Vyhláška ministra financí č. 43/1962 Sb., o vydání bankovek po 25 Kčs a mincí po 1 haléři nového vzoru a stažení bankovek po 25 Kčs vzoru 1953.

¹²⁸Vyhláška č. 101/1993 Sb.

¹²⁹Vyhláška Státní banky československé č. 60/1991 Sb., o vydávání mincí po 1 haléři, 5 haléřích, 10 haléřích, 20 haléřích, 50 haléřích, 1 Kčs, 2 Kčs a 5 Kčs se státním znakem České a Slovenské Federativní Republiky.

¹³⁰Vyhláška č. 101/1993 Sb.

¹³¹Vyhláška federálního ministerstva financí č. 33/1977 Sb., o vydání mincí po 5 haléřích vzoru 1977.

¹³²Vyhláška č. 101/1993 Sb.

5 h vzor 1991

platnost od 1. dubna 1991¹³³ do 30. dubna 1993¹³⁴, výměna od 1. května 1993 do 31. srpna 1993 u ČNB a bank jen v částkách dělitelných deseti

10 h vzor 1974

platnost od 1. prosince 1974¹³⁵ do 31. července 1993¹³⁶, výměna od 1. srpna 1993 do 30. listopadu 1993 u ČNB a bank

10 h vzor 1991

platnost od 1. dubna 1991¹³⁷ do 31. července 1993¹³⁸, výměna od 1. srpna 1993 do 30. listopadu 1993 u ČNB a bank

20 h vzor 1972

platnost od 1. října 1972¹³⁹ do 31. července 1993¹⁴⁰, výměna od 1. srpna 1993 do 30. listopadu 1993 u ČNB a bank

20 h vzor 1991

platnost od 1. dubna 1991¹⁴¹ do 31. července 1993¹⁴², výměna od 1. srpna 1993 do 30. listopadu 1993 u ČNB a bank

¹³³Vyhláška č. 60/1991 Sb.

¹³⁴Vyhláška č. 101/1993 Sb.

¹³⁵Vyhláška federálního ministerstva financí č. 82/1974 Sb., o vydání mincí po 10 haléřích vzoru 1974.

¹³⁶Vyhláška České národní banky č. 107/1993 Sb., o vydání mincí po 10 haléřích vzoru 1993, o ukončení platnosti mincí po 10 haléřích československé měny a jejich výměně.

¹³⁷Vyhláška č. 60/1991 Sb.

¹³⁸Vyhláška č. 107/1993 Sb.

¹³⁹Vyhláška ministra financí Československé socialistické republiky č. 62/1972 Sb., o vydání mincí po 20 haléřích a 2 Kčs.

¹⁴⁰Vyhláška České národní banky č. 108/1993 Sb., o vydání mincí po 20 haléřích vzoru 1993, o ukončení platnosti mincí po 20 haléřích československé měny a jejich výměně.

¹⁴¹Vyhláška č. 60/1991 Sb.

¹⁴²Vyhláška č. 108/1993 Sb.

50 h vzor 1978

platnost od 2. října 1978¹⁴³ do 31. července 1993¹⁴⁴, výměna od 1. srpna 1993 do 30. listopadu 1993 u ČNB a bank

50 h vzor 1991

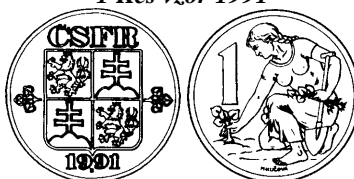
platnost od 1. dubna 1991¹⁴⁵ do 31. července 1993¹⁴⁶, výměna od 1. srpna 1993 do 30. listopadu 1993 u ČNB a bank

1 Kčs vzor 1957

platnost od 2. září 1957¹⁴⁷ do 30. září 1993¹⁴⁸, výměna od 1. října 1993 do 31. ledna 1994 u ČNB a bank

1 Kčs vzor 1961

platnost od 1. prosince 1961¹⁴⁹ do 30. září 1993¹⁵⁰, výměna od 1. října 1993 do 31. ledna 1994 u ČNB a bank

1 Kčs vzor 1991

platnost od 1. dubna 1991¹⁵¹ do 30. září 1993¹⁵², výměna od 1. října 1993 do 31. ledna 1994 u ČNB a bank

¹⁴³Vyhláška federálního ministerstva financí č. 101/1978 Sb., o vydání mincí po 50 haléřích vzoru 1978.

¹⁴⁴Vyhláška České národní banky č. 109/1993 Sb., o vydání mincí po 50 haléřích vzoru 1993, o ukončení platnosti mincí po 50 haléřích československé měny a jejich výměně.

¹⁴⁵Vyhláška č. 60/1991 Sb.

¹⁴⁶Vyhláška č. 109/1993 Sb.

¹⁴⁷Vyhláška ministra financí č. 48/1957 Sb., o vydání mincí 1 Kčs.

¹⁴⁸Vyhláška České národní banky č. 141/1993 Sb., o vydání mincí po 1 Kč vzoru 1993, o ukončení platnosti mincí po 1 Kčs a jejich výměně.

¹⁴⁹Vyhláška ministra financí č. 131/1961 Sb., o vydání bankovek po 10 Kčs, státovek po 5 Kčs a 3 Kčs a mincí po 1 Kčs a 10 haléřích nového vzoru.

¹⁵⁰Vyhláška č. 141/1993 Sb.

¹⁵¹Vyhláška č. 60/1991 Sb.

¹⁵²Vyhláška č. 141/1993 Sb.

2 Kčs vzor 1972

platnost od 1. října 1972¹⁵³ do 30. listopadu 1993¹⁵⁴, výměna od 1. prosince 1993 do 31. března 1994 u ČNB a bank

2 Kčs vzor 1991

platnost od 1. dubna 1991¹⁵⁵ do 30. listopadu 1993¹⁵⁶, výměna od 1. prosince 1993 do 31. března 1994 u ČNB a bank

5 Kčs vzor 1966

platnost od 1. srpna 1966¹⁵⁷ do 30. listopadu 1993¹⁵⁸, výměna od 1. prosince 1993 do 31. března 1994 u ČNB a bank

5 Kčs vzor 1991

platnost od 1. dubna 1991¹⁵⁹ do 30. listopadu 1993¹⁶⁰, výměna od 1. prosince 1993 do 31. března 1994 u ČNB a bank

¹⁵³Vyhláška č. 62/1972 Sb.

¹⁵⁴Vyhláška České národní banky č. 142/1993 Sb., o vydání mincí po 2 Kč vzoru 1993, o ukončení platnosti mincí po 2 Kčs a jejich výměně.

¹⁵⁵Vyhláška č. 60/1991 Sb.

¹⁵⁶Vyhláška č. 142/1993 Sb.

¹⁵⁷Vyhláška ministra financí č. 61/1966 Sb., o vydání mincí po 5 Kčs a o vydání pamětních stříbrných desetikorun "VELKÁ MORAVA - 1100 LET".

¹⁵⁸Vyhláška České národní banky č. 143/1993 Sb., o vydání mincí po 5 Kč vzoru 1993, o ukončení platnosti mincí po 5 Kčs a jejich výměně.

¹⁵⁹Vyhláška č. 60/1991 Sb.

¹⁶⁰Vyhláška č. 143/1993 Sb.

10 Kčs vzor 1990

platnost od 23. října 1990¹⁶¹, druhé vydání od 15. října 1992¹⁶² do 31. července 1993¹⁶³, výměna od 1. srpna 1993 do 30. listopadu 1993 u ČNB a bank

10 Kčs vzor 1991

platnost od 2. září 1991¹⁶⁴, druhé vydání od 15. října 1992¹⁶⁵ do 31. července 1993¹⁶⁶, výměna od 1. srpna 1993 do 30. listopadu 1993 u ČNB a bank

10 Kčs vzor 1992

platnost od 4. května 1992¹⁶⁷ do 31. července 1993¹⁶⁸, výměna od 1. srpna 1993 do 30. listopadu 1993 u ČNB a bank

¹⁶¹Vyhláška Státní banky československé č. 410/1990 Sb., o vydání mincí po 10 Kčs s letopočtem 1990.

¹⁶²Vyhláška Státní banky československé č. 463/1992 Sb., o dalším vydávání mincí po 10 Kčs.

¹⁶³Vyhláška České národní banky č. 110/1993 Sb., o vydání mincí po 10 Kč vzoru 1993, o ukončení platnosti mincí po 10 Kčs a bankovek po 10 Kčs a jejich výměně.

¹⁶⁴Vyhláška Státní banky československé č. 329/1991 Sb., o vydání mincí po 10 Kčs s letopočtem 1991.

¹⁶⁵Vyhláška č. 463/1992 Sb.

¹⁶⁶Vyhláška České národní banky č. 110/1993 Sb.

¹⁶⁷Vyhláška Státní banky československé č. 130/1992 Sb., o vydání mincí po 10 Kčs s letopočtem 1992. Teoreticky platnost druhého vydání od 15. října 1992 podle vyhlášky č. 463/1992 Sb. V důsledku zániku ČSFR však již druhé vydání nebylo realizováno.

¹⁶⁸Vyhláška České národní banky č. 110/1993 Sb.

Pamětní mince platné k 1. lednu 1993

10 Kčs vzor 1954

platnost od 21. srpna 1954¹⁶⁹ do 30. června 2000¹⁷⁰, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

25 Kčs vzor 1954

platnost od 21. srpna 1954¹⁷¹ do 30. června 2000¹⁷², výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

10 Kčs vzor 1955

platnost od 26. dubna 1955¹⁷³ do 30. června 2000¹⁷⁴, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

¹⁶⁹Vyhláška ministra financí č. 36/1954 Sb., o vydání stříbrných desetikorun a pětadvacetikorun na paměť 10. výročí Slovenského národného povstání.

¹⁷⁰Vyhláška České národní banky č. 142/2000 Sb., o ukončení platnosti pamětních stříbrných mincí vydaných Státní bankou československou.

¹⁷¹Vyhláška č. 36/1954 Sb.

¹⁷²Vyhláška č. 142/2000 Sb.

¹⁷³Vyhláška ministra financí č. 19/1955 Sb., o vydání stříbrných desetikorun, pětadvacetikorun, padesátikorun a stokorun na paměť 10. výročí osvobození Československé republiky Sovětskou armádou.

¹⁷⁴Vyhláška č. 142/2000 Sb.

25 Kčs vzor 1955

platnost od 26. dubna 1955¹⁷⁵ do 30. června 2000¹⁷⁶, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1955

platnost od 26. dubna 1955¹⁷⁷ do 30. června 2000¹⁷⁸, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1955

platnost od 26. dubna 1955¹⁷⁹ do 30. června 2000¹⁸⁰, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

¹⁷⁵Vyhláška č. 19/1955 Sb.

¹⁷⁶Vyhláška č. 142/2000 Sb.

¹⁷⁷Vyhláška č. 19/1955 Sb.

¹⁷⁸Vyhláška č. 142/2000 Sb.

¹⁷⁹Vyhláška č. 19/1955 Sb.

¹⁸⁰Vyhláška č. 142/2000 Sb.

10 Kčs vzor 1957 I

platnost od 16. března 1957¹⁸¹ do 30. června 2000¹⁸², výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

10 Kčs vzor 1957 II

platnost od 21. května 1957¹⁸³ do 30. června 2000¹⁸⁴, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

10 Kčs vzor 1964

platnost od 12. srpna 1964¹⁸⁵ do 30. června 2000¹⁸⁶, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

25 Kčs vzor 1965

platnost od 27. března 1965¹⁸⁷ do 30. června 2000¹⁸⁸, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

¹⁸¹Vyhláška ministra financí č. 16/1957 Sb., o vydání pamětních stříbrných desetikorun k oslavám J.A.Komenského v roce 1957.

¹⁸²Vyhláška č. 142/2000 Sb.

¹⁸³Vyhláška ministra financí č. 27/1957 Sb., o vydání pamětních stříbrných desetikorun k oslavám 250.výročí založení inženýrských škol v Praze.

¹⁸⁴Vyhláška č. 142/2000 Sb.

¹⁸⁵Vyhláška ministra financí č. 164/1964 Sb., o vydání pamětních stříbrných desetikorun k 20.výročí Slovenského národního povstání.

¹⁸⁶Vyhláška č. 142/2000 Sb.

¹⁸⁷Vyhláška ministra financí č. 27/1965 Sb., o vydání bankovek po 50 Kčs a pamětních stříbrných pětadvacetikorun k 20.výročí osvobození Československé socialistické republiky Sovětskou armádou.

10 Kčs vzor 1965

platnost od 11. srpna 1965¹⁸⁹ do 30. června 2000¹⁹⁰, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

10 Kčs vzor 1966

platnost od 28. července 1966¹⁹¹ do 30. června 2000¹⁹², výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

10 Kčs vzor 1967

platnost od 20. července 1967¹⁹³ do 30. června 2000¹⁹⁴, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

25 Kčs vzor 1968

platnost od 24. dubna 1968¹⁹⁵ do 30. června 2000¹⁹⁶, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

¹⁸⁸Vyhláška č. 142/2000 Sb.

¹⁸⁹Vyhláška ministra financí č. 83/1965 Sb., o vydání pamětních stříbrných desetikorun k 550.výročí upálení mistra Jana Husa.

¹⁹⁰Vyhláška č. 142/2000 Sb.

¹⁹¹Vyhláška č. 61/1966 Sb.

¹⁹²Vyhláška č. 142/2000 Sb.

¹⁹³Vyhláška ministra financí č. 76/1967 Sb., o vydání pamětních stříbrných desetikorun k 500.výročí založení university v Bratislavě.

¹⁹⁴Vyhláška č. 142/2000 Sb.

¹⁹⁵Vyhláška ministra financí č. 51/1968 Sb., ze dne 9.dubna 1968 o vydání pamětních stříbrných mincí.

10 Kčs vzor 1968

platnost od 24. dubna 1968¹⁹⁷ do 30. června 2000¹⁹⁸, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1968

platnost od 25. října 1968¹⁹⁹ do 30. června 2000²⁰⁰, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

25 Kčs vzor 1969 I

platnost od 21. července 1969²⁰¹ do 30. června 2000²⁰², výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

¹⁹⁶Vyhláška č. 142/2000 Sb.

¹⁹⁷Vyhláška č. 51/1968 Sb.

¹⁹⁸Vyhláška č. 142/2000 Sb.

¹⁹⁹Vyhláška ministra financí č. 138/1968 Sb., o vydání pamětních stříbrných padesátikorun k 50.výročí prohlášení republiky Československé a 20.výročí vítězství čs. pracujícího lidu.

²⁰⁰Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁰¹Vyhláška ministra financí Československé socialistické republiky č. 83/1969 Sb., o vydání pamětní stříbrné pětadvacetikoruny k 100.výročí úmrtí Jana Evangelisty Purkyně.

²⁰²Vyhláška č. 142/2000 Sb.

25 Kčs vzor 1969 II

platnost od 27. srpna 1969²⁰³ do 30. června 2000²⁰⁴, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

25 Kčs vzor 1970 I

platnost od 24. března 1970²⁰⁵ do 30. června 2000²⁰⁶, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1970

platnost od 15. května 1970²⁰⁷ do 30. června 2000²⁰⁸, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

25 Kčs vzor 1970 II

platnost od 15. května 1970²⁰⁹ do 30. června 2000²¹⁰, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

²⁰³Vyhláška ministra financí Československé socialistické republiky č. 101/1969 Sb., o vydání pamětní stříbrné pětadvacetikoruny k 25.výročí Slovenského národného povstání.

²⁰⁴Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁰⁵Vyhláška ministra financí Československé socialistické republiky č. 21/1970 Sb., o vydání pamětní stříbrné pětadvacetikoruny k 50.výročí Slovenského národného divadla.

²⁰⁶Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁰⁷Vyhláška ministra financí Československé socialistické republiky č. 45/1970 Sb., o vydání pamětních stříbrných mincí k 100.výročí narození V.I.Lenina a 25.výročí osvobození Československé socialistické republiky Sovětskou armádou.

²⁰⁸Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁰⁹Vyhláška č. 45/1970 Sb.

50 Kčs vzor 1971 I

platnost od 12. května 1971²¹¹ do 30. června 2000²¹², výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1971 II

platnost od 27. října 1971²¹³ do 30. června 2000²¹⁴, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1971

platnost od 27. října 1971²¹⁵ do 30. června 2000²¹⁶, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

²¹⁰Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²¹¹Vyhláška ministra financí Československé socialistické republiky č. 31/1971 Sb., o vydání pamětních stříbrných padesátikorun k 50.výročí založení Komunistické strany Československa.

²¹²Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²¹³Vyhláška ministra financí Československé socialistické republiky č. 124/1971 Sb., o vydání pamětních stříbrných padesátikorun k 50.výročí úmrtí P.O.Hviezdoslava a pamětních stříbrných stikorun k 100.výročí úmrtí J.Mánaesa.

²¹⁴Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²¹⁵Vyhláška č. 124/1971 Sb.

²¹⁶Vyhláška č. 142/2000 Sb.

20 Kčs vzor 1972

platnost od 26. dubna 1972²¹⁷ do 30. června 2000²¹⁸, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1972

platnost od 26. dubna 1972²¹⁹ do 30. června 2000²²⁰, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1973 I

platnost od 7. února 1973²²¹ do 30. června 2000²²², výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1973 II

platnost od 3. července 1973²²³ do 30. června 2000²²⁴, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

²¹⁷Vyhláška ministra financí Československé socialistické republiky č. 20/1972 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvacetikorun k 100.výročí úmrtí A.Sládkoviče a pamětních stříbrných padesátikorun k 50.výročí úmrtí J.V.Myslbeka.

²¹⁸Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²¹⁹Vyhláška č. 20/1972 Sb.

²²⁰Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²²¹Vyhláška federálního ministerstva financí č. 3/1973 Sb., o vydání pamětních stříbrných padesátikorun k 25.výročí Únorového vítězství československého pracujícího lidu.

²²²Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²²³Vyhláška federálního ministerstva financí č. 78/1973 Sb., o vydání pamětních stříbrných padesátikorun k 200.výročí narození Josefa Jungmanna.

²²⁴Vyhláška č. 142/2000 Sb.

100 Kčs vzor 1974

platnost od 19. února 1974²²⁵ do 30. června 2000²²⁶, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1974

platnost od 27. listopadu 1974²²⁷ do 30. června 2000²²⁸, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1975

platnost od 12. května 1975²²⁹ do 30. června 2000²³⁰, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

²²⁵Vyhláška federálního ministerstva financí č. 12/1974 Sb., o vydání pamětních stříbrných stokorun k 150.výročí narození Bedřicha Smetany.

²²⁶Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²²⁷Vyhláška federálního ministerstva financí č. 114/1974 Sb., o vydání pamětních stříbrných padesátikorun k 100.výročí narození Janka Jesenského.

²²⁸Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²²⁹Vyhláška Federálního ministerstva financí č. 48/1975 Sb., o vydání pamětních stříbrných padesátikorun k 100.výročí narození Stanislava Kostky Neumanna.

²³⁰Vyhláška č. 142/2000 Sb.

100 Kčs vzor 1976 I

platnost od 3. května 1976²³¹ do 30. června 2000²³², výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1976 II

platnost od 29. října 1976²³³ do 30. června 2000²³⁴, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1977

platnost od 28. prosince 1976²³⁵ do 30. června 2000²³⁶, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

²³¹Vyhláška Federálního ministerstva financí č. 47/1976 Sb., o vydání pamětních stříbrných stokorun k 100.výročí úmrtí Janka Krále.

²³²Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²³³Vyhláška Federálního ministerstva financí č. 125/1976 Sb., o vydání pamětních stříbrných stokorun k 100.výročí narození Viktora Kaplána.

²³⁴Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²³⁵Vyhláška Federálního ministerstva financí č. 164/1976 Sb., o vydání pamětních stříbrných padesátikorun k 125.výročí úmrtí Jána Kollára.

²³⁶Vyhláška č. 142/2000 Sb.

100 Kčs vzor 1977

platnost od 24. března 1977²³⁷ do 30. června 2000²³⁸, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1978 I

platnost od 30. prosince 1977²³⁹ do 30. června 2000²⁴⁰, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1978 I

platnost od 31. ledna 1978²⁴¹ do 30. června 2000²⁴², výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

²³⁷Vyhláška federálního ministerstva financí č. 17/1977 Sb., o vydání pamětních stikorun k 300.výročí úmrtí Václava Hollara.

²³⁸Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²³⁹Vyhláška Federálního ministerstva financí č. 105/1977 Sb., o vydání pamětních stříbrných padesátikorun k 100.výročí narození Zdeňka Nejedlého.

²⁴⁰Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁴¹Vyhláška federálního ministerstva financí č. 11/1978 Sb., o vydání pamětních stříbrných stikorun k 75.výročí narození Julia Fučíka.

²⁴²Vyhláška č. 142/2000 Sb.

50 Kčs vzor 1978 II

platnost od 3. května 1978²⁴³ do 30. června 2000²⁴⁴, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1978 II

platnost od 2. října 1978²⁴⁵ do 30. června 2000²⁴⁶, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1979

platnost od 24. ledna 1979²⁴⁷ do 30. června 2000²⁴⁸, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

²⁴³Vyhláška Federálního ministerstva financí č. 42/1978 Sb., o vydání pamětních stříbrných padesátikorun k 650.výročí založení mincovny v Kremnici.

²⁴⁴Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁴⁵Vyhláška federálního ministerstva financí č. 102/1978 Sb., o vydání pamětních stříbrných stokorun k 600.výročí úmrtí Karla IV.

²⁴⁶Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁴⁷Vyhláška federálního ministerstva financí č. 3/1979 Sb., o vydání pamětních stříbrných stokorun k 150.výročí narození Jána Botta.

²⁴⁸Vyhláška č. 142/2000 Sb.

50 Kčs vzor 1979

platnost od 23. května 1979²⁴⁹ do 30. června 2000²⁵⁰, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1980 I

platnost od 17. března 1980²⁵¹ do 30. června 2000²⁵², výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1980 II

platnost od 19. května 1980²⁵³ do 30. června 2000²⁵⁴, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1980 III

platnost od 24. října 1980²⁵⁵ do 30. června 2000²⁵⁶, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

²⁴⁹Vyhláška federálního ministerstva financí č. 50/1979 Sb., o vydání pamětních stříbrných padesátikorun k 30. výročí IX.sjezdu Komunistické strany Československa.

²⁵⁰Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁵¹Vyhláška federálního ministerstva financí č. 13/1980 Sb., o vydání pamětních stříbrných stikorun k 650.výročí narození Petra Parléře.

²⁵²Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁵³Vyhláška federálního ministerstva financí č. 56/1980 Sb., o vydání pamětních stříbrných stikorun u příležitosti Československé spartakiády 1980.

²⁵⁴Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁵⁵Vyhláška federálního ministerstva financí č. 128/1980 Sb., o vydání pamětních stříbrných stikorun k 100.výročí narození Bohumíra Šmerala.

²⁵⁶Vyhláška č. 142/2000 Sb.

500 Kčs vzor 1981

platnost od 19. ledna 1981²⁵⁷ do 30. června 2000²⁵⁸, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1981 I

platnost od 28. dubna 1981²⁵⁹ do 30. června 2000²⁶⁰, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1981 II

platnost od 30. června 1981²⁶¹ do 30. června 2000²⁶², výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

²⁵⁷Vyhláška federálního ministerstva financí č. 176/1980 Sb., o vydání pamětních stříbrných pětisetkorun ke 125.výročí úmrtí Ludovíta Štúra.

²⁵⁸Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁵⁹Vyhláška federálního ministerstva financí č. 38/1981 Sb., o vydání pamětních stříbrných stokorun k 20.výročí prvního letu člověka do vesmíru.

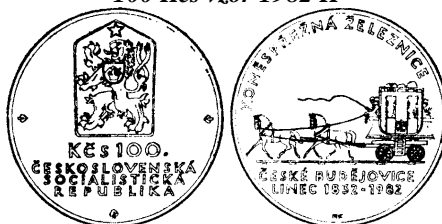
²⁶⁰Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁶¹Vyhláška federálního ministerstva financí č. 39/1981 Sb., o vydání pamětních stříbrných stokorun k 100.výročí narození Otakara Španiela.

²⁶²Vyhláška č. 142/2000 Sb.

100 Kčs vzor 1982 I

platnost od 26. ledna 1982²⁶³ do 30. června 2000²⁶⁴, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1982 II

platnost od 21. června 1982²⁶⁵ do 30. června 2000²⁶⁶, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1983 I

platnost od 10. ledna 1983²⁶⁷ do 30. června 2000²⁶⁸, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1983 II

platnost od 21. dubna 1983²⁶⁹ do 30. června 2000²⁷⁰, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. červnu 2006 u ČNB

²⁶³Vyhláška federálního ministerstva financí č. 106/1981 Sb., o vydání pamětních stříbrných stikorun k 100.výročí narození Ivana Olbracht.

²⁶⁴Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁶⁵Vyhláška federálního ministerstva financí č. 54/1982 Sb., o vydání pamětních stříbrných stikorun k 150.výročí zahájení dopravy na koněspřežné železnici České Budějovice-Linec.

²⁶⁶Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁶⁷Vyhláška federálního ministerstva financí č. 113/1982 Sb., o vydání pamětních stříbrných stikorun k 100.výročí úmrtí Karla Marxe.

²⁶⁸Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁶⁹Vyhláška federálního ministerstva financí č. 5/1983 Sb., o vydání stříbrných pamětních stikorun k 100.výročí narození Jaroslava Haška.

²⁷⁰Vyhláška č. 142/2000 Sb.

100 Kčs vzor 1983 III

platnost od 5. května 1983²⁷¹ do 30. června 2000²⁷², výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1983 IV

platnost od 3. října 1983²⁷³ do 30. června 2000²⁷⁴, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

500 Kčs vzor 1983

platnost od 3. října 1983²⁷⁵ do 30. června 2000²⁷⁶, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1984 I

platnost od 28. února 1984²⁷⁷ do 30. června 2000²⁷⁸, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

²⁷¹Vyhláška federálního ministerstva financí č. 6/1983 Sb., o vydání stříbrných pamětních stikorun k 100.výročí úmrtí Samo Chalupky.

²⁷²Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁷³Vyhláška federálního ministerstva financí č. 98/1983 Sb., o vydání pamětních stříbrných stikorun a pamětních stříbrných pětisetkorun k 100.výročí otevření Národního divadla.

²⁷⁴Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁷⁵Vyhláška č. 98/1983 Sb.

²⁷⁶Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁷⁷Vyhláška federálního ministerstva financí č. 16/1984 Sb., o vydání stříbrných pamětních stikorun k 300.výročí narození Mateje Bela.

²⁷⁸Vyhláška č. 142/2000 Sb.

100 Kčs vzor 1984 II

platnost od 12. června 1984²⁷⁹ do 30. června 2000²⁸⁰, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1984 III

platnost od 16. listopadu 1984²⁸¹ do 30. června 2000²⁸², výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1985 I

platnost od 3. ledna 1985²⁸³ do 30. června 2000²⁸⁴, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1985 III

platnost od 15. února 1985²⁸⁵ do 30. června 2000²⁸⁶, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

²⁷⁹Vyhláška federálního ministerstva financí č. 52/1984 Sb., o vydání stříbrných pamětních stokorun k 150.výročí narození Jana Nerudy.

²⁸⁰Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁸¹Vyhláška federálního ministerstva financí č. 66/1984 Sb., o vydání stříbrných pamětních stokorun k 100.výročí narození Antonína Zápotockého.

²⁸²Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁸³Vyhláška federálního ministerstva financí č. 126/1984 Sb., o vydání stříbrných pamětních stokorun k 200.výročí narození Jána Hollého.

²⁸⁴Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁸⁵Vyhláška federálního ministerstva financí č. 3/1985 Sb., o vydání pamětních stříbrných stokorun k 125.výročí narození Martina Kukučína.

²⁸⁶Vyhláška č. 142/2000 Sb.

100 Kčs vzor 1985 II

platnost od 15. února 1985²⁸⁷ do 30. června 2000²⁸⁸, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1985 IV

platnost od 1. května 1985²⁸⁹ do 30. června 2000²⁹⁰, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1985 V

platnost od 31. května 1985²⁹¹ do 30. června 2000²⁹², výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1986 I

platnost od 27. února 1986²⁹³ do 30. června 2000²⁹⁴, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

²⁸⁷Vyhláška federálního ministerstva financí č. 4/1985 Sb., o vydání pamětních stříbrných stikorun k mistrovství světa a Evropy v ledním hokeji.

²⁸⁸Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁸⁹Vyhláška federálního ministerstva financí č. 30/1985 Sb., o vydání pamětních stříbrných stikorun k 10. výročí konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě.

²⁹⁰Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁹¹Vyhláška federálního ministerstva financí č. 31/1985 Sb., o vydání pamětních stříbrných stikorun k 250. výročí úmrtí Petra Brandla.

²⁹²Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁹³Vyhláška federálního ministerstva financí č. 7/1986 Sb., o vydání stříbrných pamětních padesátikorun s tematikou městských památkových rezervací Prahy, Českého Krumlova, Telče, Bratislavy a Levoče.

²⁹⁴Vyhláška č. 142/2000 Sb.

50 Kčs vzor 1986 II

platnost od 27. února 1986²⁹⁵ do 30. června 2000²⁹⁶, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1986 III

platnost od 27. února 1986²⁹⁷ do 30. června 2000²⁹⁸, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1986 IV

platnost od 27. února 1986²⁹⁹ do 30. června 2000³⁰⁰, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1986 V

platnost od 27. února 1986³⁰¹ do 30. června 2000³⁰², výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

²⁹⁵Vyhláška č. 7/1986 Sb.

²⁹⁶Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁹⁷Vyhláška č. 7/1986 Sb.

²⁹⁸Vyhláška č. 142/2000 Sb.

²⁹⁹Vyhláška č. 7/1986 Sb.

³⁰⁰Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³⁰¹Vyhláška č. 7/1986 Sb.

³⁰²Vyhláška č. 142/2000 Sb.

100 Kčs vzor 1986

platnost od 28. července 1986³⁰³ do 30. června 2000³⁰⁴, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

500 Kčs vzor 1987

platnost od 15. května 1987³⁰⁵ do 30. června 2000³⁰⁶, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1987

platnost od 15. května 1987³⁰⁷ do 30. června 2000³⁰⁸, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

³⁰³Vyhláška federálního ministerstva financí č. 44/1986 Sb., o vydání pamětních stříbrných stokorun k 150.výročí úmrtí Karla Hynka Máchy.

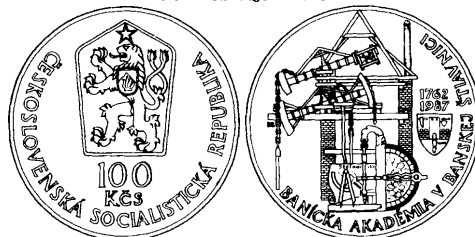
³⁰⁴Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³⁰⁵Vyhláška federálního ministerstva financí č. 33/1987 Sb., o vydání pamětních stříbrných pětisetkorun k 100.výročí narození Josefa Lada.

³⁰⁶Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³⁰⁷Vyhláška federálního ministerstva financí č. 34/1987 Sb., o vydání pamětních stříbrných padesátikorun s motivem koně Převalského.

³⁰⁸Vyhláška č. 142/2000 Sb.

100 Kčs vzor 1987

platnost od 1. července 1987³⁰⁹ do 30. června 2000³¹⁰, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1988 I

platnost od 1. května 1988³¹¹ do 30. června 2000³¹², výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

500 Kčs vzor 1988 I

platnost od 1. května 1988³¹³ do 30. června 2000³¹⁴, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

³⁰⁹Vyhláška federálního ministerstva financí č. 35/1987 Sb., o vydání pamětních stříbrných stokorun k 225.výročí založení Banické akademie v Banské Štiavnici.

³¹⁰Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³¹¹Vyhláška federálního ministerstva financí č. 55/1988 Sb., o vydání pamětních stříbrných stokorun k Světové výstavě poštovních známek PRAGA 1988.

³¹²Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³¹³Vyhláška federálního ministerstva financí č. 56/1988 Sb., o vydání pamětních stříbrných pětisetkorun k 125.výročí založení Matice slovenské.

³¹⁴Vyhláška č. 142/2000 Sb.

50 Kčs vzor 1988

platnost od 1. května 1988³¹⁵ do 30. června 2000³¹⁶, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

500 Kčs vzor 1988 II

platnost od 1. června 1988³¹⁷ do 30. června 2000³¹⁸, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1988 II

platnost od 1. června 1988³¹⁹ do 30. června 2000³²⁰, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1989

platnost od 3. dubna 1989³²¹ do 30. června 2000³²², výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

³¹⁵Vyhláška federálního ministerstva financí č. 57/1988 Sb., o vydání pamětních stříbrných padesátikorun k 300.výročí narození Juraje Jánošíka.

³¹⁶Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³¹⁷Vyhláška federálního ministerstva financí č. 58/1988 Sb., o vydání pamětních stříbrných pětisetkorun k 20.výročí československé federace.

³¹⁸Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³¹⁹Vyhláška federálního ministerstva financí č. 59/1988 Sb., o vydání pamětních stříbrných stikorun k 100.výročí narození Martina Benky.

³²⁰Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³²¹Vyhláška federálního ministerstva financí č. 39/1989 Sb., o vydání pamětních stříbrných padesátikorun k 150.výročí zahájení železniční dopravy na trati Břeclav-Brno.

100 Kčs vzor 1989

platnost od 3. dubna 1989³²³ do 30. června 2000³²⁴, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1990 I

platnost od 15. prosince 1989³²⁵ do 30. června 2000³²⁶, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1990 II

platnost od 15. prosince 1989³²⁷ do 30. června 2000³²⁸, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

³²²Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³²³Vyhláška federálního ministerstva financí č. 40/1989 Sb., o vydání pamětních stříbrných stokorun k 50. výročí události 17. listopadu 1939.

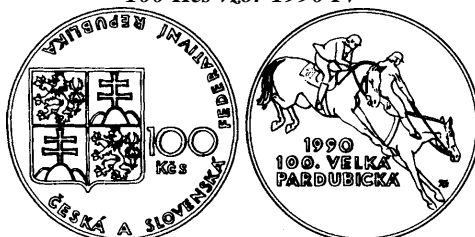
³²⁴Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³²⁵Vyhláška federálního ministerstva financí č. 138/1989 Sb., o vydání pamětních stříbrných stokorun k 100. výročí narození Karla Čapka.

³²⁶Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³²⁷Vyhláška federálního ministerstva financí č. 139/1989 Sb., o vydání pamětních stříbrných stokorun k 250. výročí úmrtí Jana Kupeckého.

³²⁸Vyhláška č. 142/2000 Sb.

100 Kčs vzor 1990 IV

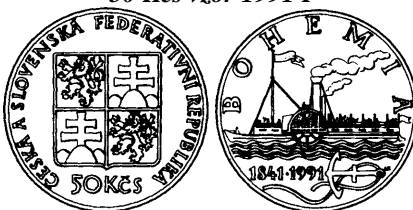
platnost od 15. září 1990³²⁹ do 30. června 2000³³⁰, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1990

platnost od 15. října 1990³³¹ do 30. června 2000³³², výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1990 V

platnost od 1. prosince 1990³³³ do 30. června 2000³³⁴, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1991 I

platnost od 15. dubna 1991³³⁵ do 30. června 2000³³⁶, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

³²⁹Vyhláška Státní banky československé č. 358/1990 Sb., o vydání pamětních stříbrných stikorun k 100.konání závodu Velká pardubická.

³³⁰Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³³¹Vyhláška Státní banky československé č. 411/1990 Sb., o vydání pamětních stříbrných padesátikorun k prvnímu výročí svatořečení Anežky České.

³³²Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³³³Vyhláška Státní banky československé č. 482/1990 Sb., o vydání pamětních stříbrných stikorun k 100.výročí narození Bohuslava Martinů.

³³⁴Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³³⁵Vyhláška Státní banky československé č. 121/1991 Sb., o vydání pamětních stříbrných padesátikorun k 150.výročí zahájení plavby prvního českého parníku Bohemia.

³³⁶Vyhláška č. 142/2000 Sb.

100 Kčs vzor 1991 I

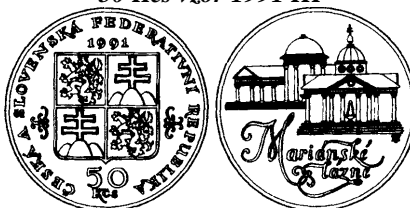
platnost od 29. května 1991³³⁷ do 30. června 2000³³⁸, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1991 II

platnost od 30. května 1991³³⁹ do 30. června 2000³⁴⁰, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1991 II

platnost od 31. října 1991³⁴¹ do 30. června 2000³⁴², výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

50 Kčs vzor 1991 III

platnost od 31. října 1991³⁴³ do 30. června 2000³⁴⁴, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

³³⁷Vyhláška Státní banky československé č. 194/1991 Sb., o vydání pamětních stříbrných stikorun k 150.výročí narození Antonína Dvořáka.

³³⁸Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³³⁹Vyhláška Státní banky československé č. 199/1991 Sb., o vydání pamětních stříbrných stikorun k znovuootevření Stavovského divadla v Praze při příležitosti 200.výročí úmrtí Wolfganga Amadea Mozarta.

³⁴⁰Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³⁴¹Vyhláška Státní banky československé č. 402/1991 Sb., o vydání pamětních stříbrných padesátikorun s motivy lázní Karlových Varů, Mariánských Lázní a Piešťan.

³⁴²Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³⁴³Vyhláška č. 402/1991 Sb.

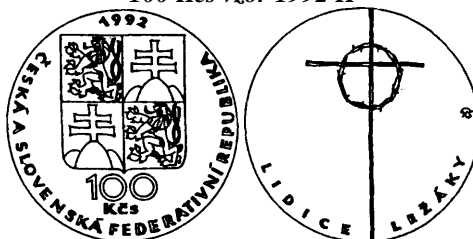
³⁴⁴Vyhláška č. 142/2000 Sb.

50 Kčs vzor 1991 IV

platnost od 31. října 1991³⁴⁵ do 30. června 2000³⁴⁶, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

500 Kčs vzor 1992

platnost od 24. března 1992³⁴⁷ do 30. června 2000³⁴⁸, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1992 II

platnost od 10. června 1992³⁴⁹ do 30. června 2000³⁵⁰, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1992 I

platnost od 10. června 1992³⁵¹ do 30. června 2000³⁵², výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

³⁴⁵Vyhláška č. 402/1991 Sb.

³⁴⁶Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³⁴⁷Vyhláška Státní banky československé č. 112/1992 Sb., o vydání pamětních stříbrných pětisetkorun k 400.výročí narození Jana Amose Komenského.

³⁴⁸Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³⁴⁹Vyhláška Státní banky československé č. 268/1992 Sb., o vydání pamětních stříbrných stokorun k 50.výročí vyhlazení Lidic a Ležáků.

³⁵⁰Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³⁵¹Vyhláška Státní banky československé č. 269/1992 Sb., o vydání pamětních stříbrných stokorun ke 175.výročí založení Moravského zemského muzea v Brně.

500 Kčs vzor 1993

platnost od 30. prosince 1992³⁵³ do 30. června 2000³⁵⁴, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1993 I

platnost od 30. prosince 1992³⁵⁵ do 30. června 2000³⁵⁶, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

100 Kčs vzor 1993 II

platnost od 30. prosince 1992³⁵⁷ do 30. června 2000³⁵⁸, výměna od 1. července 2000 do 30. června 2001 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2001 do 30. června 2006 u ČNB

³⁵²Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³⁵³Vyhláška Státní banky československé č. 468/1992 Sb., o vydání pamětních stříbrných pětisetkorun ke 100.výročí československého tenisu.

³⁵⁴Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³⁵⁵Vyhláška Státní banky československé č. 469/1992 Sb., o vydání pamětních stříbrných stokorun k 1 000.výročí založení Břevnovského kláštera.

³⁵⁶Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³⁵⁷Vyhláška Státní banky československé č. 470/1992 Sb., o vydání pamětních stříbrných stokorun ke 100.výročí založení Muzeální slovenské společnosti.

Bankovky platné k 1. lednu 1993

10 Kčs vzor 1986

platnost od 1. července 1986³⁵⁹ do 31. července 1993³⁶⁰, výměna od 1. srpna 1993 do 30. listopadu 1993 u ČNB a bank

20 Kčs vzor 1988

platnost od 1. října 1988³⁶¹ do 31. července 1993³⁶², výměna od 1. srpna 1993 do 30. listopadu 1993 u ČNB a bank

50 Kčs vzor 1987

platnost od 1. října 1987³⁶³ do 31. července 1993³⁶⁴, výměna od 1. srpna 1993 do 30. listopadu 1993 u ČNB a bank

³⁵⁸Vyhláška č. 142/2000 Sb.

³⁵⁹Vyhláška federálního ministerstva financí č. 36/1986 Sb., o vydání bankovek po 10 Kčs.

³⁶⁰Vyhláška č. 110/1993 Sb.

³⁶¹Vyhláška federálního ministerstva financí č. 122/1988 Sb., o vydání bankovek po 20 Kčs.

³⁶²Vyhláška České národní banky č. 111/1993 Sb., o vydání mincí po 20 Kč vzoru 1993, o ukončení platnosti bankovek po 20 Kčs a po 50 Kčs a jejich výměně.

³⁶³Vyhláška federálního ministerstva financí č. 68/1987 Sb., o vydání bankovek po 50 Kčs.

³⁶⁴Vyhláška č. 111/1993 Sb.

100 Kčs vzor 1961

platnost od 1. prosince 1962³⁶⁵, druhé vydání od 1. března 1990³⁶⁶ do 7. února 1993³⁶⁷, výměna v odůvodněných případech od 8. února 1993 do 7. srpna 1993 u ČNB

500 Kčs vzor 1973

platnost od 1. listopadu 1973³⁶⁸ do 7. února 1993³⁶⁹, výměna v odůvodněných případech od 8. února 1993 do 7. srpna 1993 u ČNB

1 000 Kčs vzor 1985

platnost od 1. října 1985³⁷⁰ do 7. února 1993³⁷¹, výměna v odůvodněných případech od 8. února 1993 do 7. srpna 1993 u ČNB

³⁶⁵Vyhláška ministra financí č. 110/1962 Sb., o vydání bankovek po 100 Kčs a mincí po 25 haléřích, 5 haléřích a 3 haléřích nového vzoru a o stažení bankovek po 10 Kčs vzoru 1953.

³⁶⁶Vyhláška Státní banky československé č. 42/1990 Sb., o druhém vydání bankovek po 100 Kčs.

³⁶⁷Zákon č. 60/1993 Sb.

³⁶⁸Vyhláška federálního ministerstva financí č. 109/1973 Sb., o vydání bankovek po 500 Kčs.

³⁶⁹Zákon č. 60/1993 Sb.

³⁷⁰Vyhláška federálního ministerstva financí č. 71/1985 Sb., o vydání bankovek po 1000 Kčs.

³⁷¹Zákon č. 60/1993 Sb.

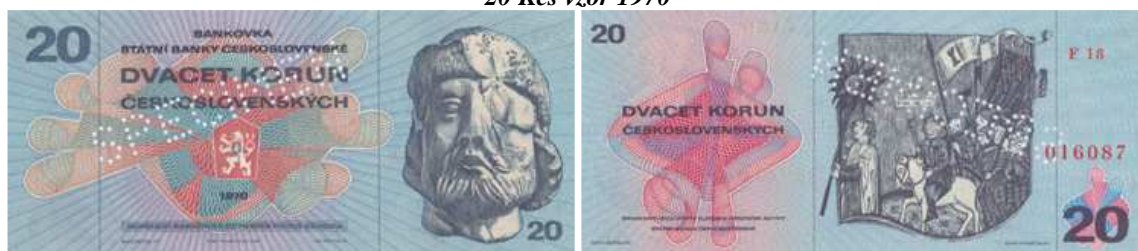
Bankovky v prekluzi k 1. lednu 1993

10 Kčs vzor 1961

platnost od 1. prosince 1961³⁷² do 30. června 1988³⁷³, výměna od 1. července 1988 do 30. června 1989 u poštovních úřadů, státních spořitelen a poboček SBČS, od 1. července 1989 do 31. prosince 1989 u poboček SBČS, dodatečná výměna na žádost předkladatele od 11. října 1990³⁷⁴ do 7. února 1993³⁷⁵ u SBČS resp. ČNB

20 Kčs vzor 1970

platnost od 1. dubna 1971³⁷⁶ do 30. června 1991³⁷⁷, výměna od 1. července 1991 do 30. června 1992 u bank, spořitelen a pošt, od 1. července 1992 do 31. prosince 1992 u bank a spořitelen, od 1. ledna 1993 do 7. února 1993³⁷⁸ u ČNB

³⁷²Vyhláška č. 131/1961 Sb.

³⁷³Vyhláška federálního ministerstva financí č. 8/1988 Sb., o stažení bankovek po 10 Kčs vzoru 1960.

³⁷⁴Vyhláška Státní banky československé č. 413/1990 Sb., o stažení bankovek po 50 Kčs vzoru 1964 a po 20 Kčs vzoru 1970 a o dodatečné výměně bankovek po 10 Kčs vzoru 1960.

³⁷⁵Zákon č. 60/1993 Sb.

³⁷⁶Vyhláška ministra financí Československé socialistické republiky č. 24/1971 Sb., o vydání bankovek po 20 Kčs.

³⁷⁷Vyhláška č. 413/1990 Sb.

³⁷⁸Zákon č. 60/1993 Sb.

50 Kčs vzor 1964

platnost od 1. dubna 1965³⁷⁹ do 30. června 1991³⁸⁰, výměna od 1. července 1991 do 30. června 1992 u bank, spořitelén a pošt, od 1. července 1992 do 31. prosince 1992 u bank a spořitelén, od 1. ledna 1993 do 7. února 1993³⁸¹ u ČNB

100 Kčs vzor 1989

platnost od 1. října 1989³⁸² do 31. prosince 1990³⁸³, výměna od 1. ledna 1991 do 30. června 1991 u bank, spořitelén a pošt, od 1. července 1991 do 31. prosince 1991 u bank a spořitelén, od 1. ledna 1992 do 7. února 1993³⁸⁴ u SBČS resp.ČNB

³⁷⁹Vyhláška č. 27/1965 Sb.

³⁸⁰Vyhláška č. 413/1990 Sb.

³⁸¹Zákon č. 60/1993 Sb.

³⁸²Vyhláška federálního ministerstva financí č. 79/1989 Sb., o vydání bankovek po 100 Kčs.

³⁸³Vyhláška Státní banky československé č. 412/1990 Sb., o stažení bankovek po 100 Kčs vzoru 1989.

Bankovky okolkované na území České republiky

100 Kčs vzor 1961

platnost od 8. února 1993³⁸⁵ do 31. srpna 1993³⁸⁶, výměna od 1. září 1993 do 31. května 1994 u ČNB a bank

500 Kčs vzor 1973

platnost od 8. února 1993³⁸⁷ do 31. srpna 1993³⁸⁸, výměna od 1. září 1993 do 31. května 1994 u ČNB a bank

1 000 Kčs vzor 1985 s nalepeným kolkem

platnost od 8. února 1993³⁸⁹ do 31. srpna 1993³⁹⁰, výměna od 1. září 1993 do 31. května 1994 u ČNB a bank

³⁸⁴Zákon č. 60/1993 Sb.

³⁸⁵Vyhláška č. 62/1993 Sb.

³⁸⁶Vyhláška České národní banky č. 158/1993 Sb., o vydání bankovek po 100 Kč, ukončení platnosti bankovek po 100 Kčs opatřených kolkem a jejich výměně.

³⁸⁷Vyhláška č. 62/1993 Sb.

³⁸⁸Vyhláška České národní banky č. 159/1993 Sb., o vydání bankovek po 500 Kč, ukončení platnosti bankovek po 500 Kčs opatřených kolkem a jejich výměně.

³⁸⁹Vyhláška č. 62/1993 Sb.

³⁹⁰Vyhláška České národní banky č. 112/1993 Sb., o vydání bankovek po 1000 Kč, o ukončení platností bankovek po 1000 Kčs opatřených kolkem a jejich výměně.

1 000 Kčs vzor 1985 s natištěným kolčem

platnost od 8. února 1993³⁹¹ do 31. května 1993³⁹², výměna od 1. září 1993 do 31. května 1994 u ČNB a bank

---

³⁹¹Vyhláška č. 62/1993 Sb.

Pokladní potvrzenky

2 000 Kčs

splatnost od 15. února 1993³⁹³ do 31. července 1993

5 000 Kčs

splatnost od 15. února 1993³⁹⁴ do 31. července 1993

³⁹²Vyhláška č. 112/1993 Sb.

³⁹³Vyhláška č. 62/1993 Sb.

³⁹⁴Vyhláška č.62/1993 Sb.

NÁZVY SOUSTAVY NOVÝCH ČESKOSLOVENSKÝCH DROBNÝCH MINCÍ - varianta 1											
Nominál	50 Kčs	20 Kčs	10 Kčs	5 Kčs	2 Kčs	1 Kčs	50 h	20 h	10 h	5 h	1 h
Tvar	1/1	7	1	1	7	1	1/1	1	1/1	1	1
Průměr (mm)	mezikruží 30.00 střed dle návrhu	27.00	24.50	23.00	22.00	20.80	19.80	19.00	18.20	16.20	16.00
Hmotnost (g)	10.00	7.00	8.00	6.00	5.00	4.00	3.00	0.90	0.80	0.75	0.50
Kov (Slitina)	mezikruží NBS střed CuAl	BBS	CuAlNi	NBS	NBS	BBS	CBS	Al	Al	Al	Al
Hrana	vroubkovaná	hladká	střídavě hladá a vroubkovaná	vroubkovaná	hladá	vroubkovaná	hladá	vroubkovaná	hladá	hladá	hladá
Barva	mezikruží bílá střed žlutohnědá	žlutohnědá	žlutohnědá	bílá	bílá	žlutohnědá	červeno-hnědá	bílá	bílá	bílá	bílá
Magnetičnost	magnetická	magnetická	nemagnetická	magnetická	magnetická	magnetická	magnetický	nemagnet.	nemagnet.	nemagnet.	nemagnet.
Cena cca (Kčs)	5.00	2.00	1.70	1.50	1.50	0.80	0.45	0.17	0.20	0.17	0.17
Plánovaná emise	(1996)	(1996)	stávající (1990)	1995	1995	1994	1993	1994	1993	stávající (1977)	stávající (1953)

Oceněné návrhy na nové československé mince 10, 20 a 50 haléřů

Oceněné návrhy na minci 10 haléřů

akademický sochař Vladimír Oppl

akademický sochař Jiří Prádler

Miroslav Ronai

Oceněné návrhy na minci 20 haléřů

Miroslav Ronai

Jaroslav Bejvl

akademický sochař Vladimír Oppl

Oceněné návrhy na minci 50 haléřů

akademický sochař Jiří Prádler

akademická sochařka Jarmila Truhlíková-Spěváková

akademický sochař Vladimír Oppl

Odměněný návrh na minci 10 haléřů, který posloužil jako inspirace pro motiv pětikoruny

akademický sochař Jiří Hrcuba

Návrhy předložené v zakázce na minci 1 Kč

Jaroslav Bejvl

akademický sochař Ladislav Kozák

akademický sochař Vladimír Oppl

akademický sochař Jiří Prádler

akademická sochařka Jarmila Truhlíková-Spěváková

akademický sochař Josef Uprka

Návrhy předložené v zakázce na mince 10, 20, 50 haléřů, 1, 2, 5, 10, 20 a 50 Kč

akademický sochař Jiří Prádler

Jaroslav Bejvl

akademický sochař Vladimír Oppl

akademická sochařka Jarmila Truhlíková-Spěváková

akademický sochař Jiří Harcuba

akademický sochař Ladislav Kozák

akademický sochař Vladimír Oppl

akademický sochař Ladislav Kozák

Pamětní list s první vyraženou českou mincí

Cena za nejlepší oběžnou minci roku 1993 v soutěži World Coins News

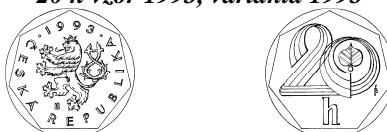
Oběžné mince České republiky

10 h vzor 1993

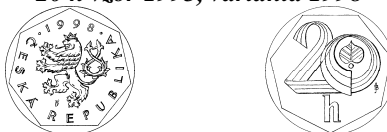
platnost od 12. května 1993³⁹⁵, špičková kvalita od 1. října 1997³⁹⁶ do 31. října 2003³⁹⁷, výměna od 1. listopadu 2003 do 31. října 2004 u bank provádějících pokladní operace, od 1. listopadu 2004 do 31. října 2009 u ČNB

20 h vzor 1993, varianta 1993

platnost od 12. května 1993³⁹⁸, špičková kvalita od 1. října 1997³⁹⁹ do 31. října 2003⁴⁰⁰, výměna od 1. listopadu 2003 do 31. října 2004 u bank provádějících pokladní operace, od 1. listopadu 2004 do 31. října 2009 u ČNB

20 h vzor 1993, varianta 1998

platnost (běžné i špičkové kvality) od 1. ledna 1998⁴⁰¹ do 31. října 2003⁴⁰², výměna od 1. listopadu 2003 do 31. října 2004 u bank provádějících pokladní operace, od 1. listopadu 2004 do 31. října 2009 u ČNB

50 h vzor 1993

platnost od 12. května 1993⁴⁰³, špičková kvalita od 1. října 1997⁴⁰⁴ do 31. srpna 2008⁴⁰⁵, výměna od 1. září 2008 do 31. srpna 2009 u ČNB a bank provádějících pokladní operace, od 1. září 2009 do 31. srpna 2014 u ČNB

³⁹⁵Vyhláška č. 107/1993 Sb.

³⁹⁶Vyhláška České národní banky č. 198/1997 Sb., o vydání mincí po 10 haléřích vzoru 1993, 20 haléřích vzoru 1993, 50 haléřích vzoru 1993, 1 Kč vzoru 1993, 2 Kč vzoru 1993, 5 Kč vzoru 1993, 10 Kč vzoru 1993, 20 Kč vzoru 1993 a 50 Kč vzoru 1993 ve zvláštním provedení určeném pro sběratelské účely.

³⁹⁷Vyhláška č. 79/2003 Sb., o ukončení platnosti mincí po 10 haléřích vzoru 1993 a mincí po 20 haléřích vzoru 1993.

³⁹⁸Vyhláška č. 108/1993 Sb.

³⁹⁹Vyhláška č. 198/1997 Sb.

⁴⁰⁰Vyhláška č. 79/2003 Sb.

⁴⁰¹Vyhláška České národní banky č. 290/1997 Sb., kterou se mění vyhláška České národní banky č. 108/1993 Sb., o vydání mincí po 20 haléřích vzoru 1993, o ukončení platnosti mincí po 20 haléřích československé měny a jejich výměně.

⁴⁰²Vyhláška č. 79/2003 Sb.

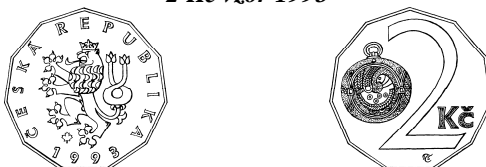
⁴⁰³Vyhláška č. 109/1993 Sb.

⁴⁰⁴Vyhláška č. 198/1997 Sb.

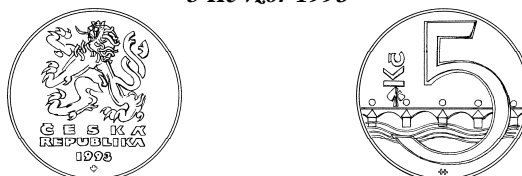
⁴⁰⁵Vyhláška č. 174/2008 Sb., o ukončení platnosti mincí po 50 haléřích vzoru 1993.

1 Kč vzor 1993

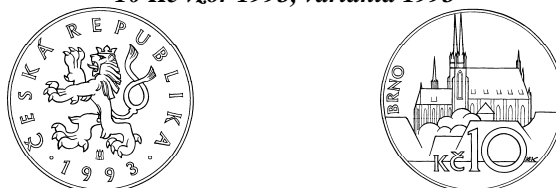
platnost od 9. června 1993⁴⁰⁶, špičková kvalita od 1. října 1997⁴⁰⁷

2 Kč vzor 1993

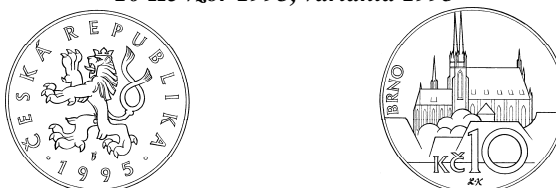
platnost od 9. června 1993⁴⁰⁸, špičková kvalita od 1. října 1997⁴⁰⁹

5 Kč vzor 1993

platnost od 9. června 1993⁴¹⁰, špičková kvalita od 1. října 1997⁴¹¹

10 Kč vzor 1993, varianta 1993

platnost od 12. května 1993⁴¹²

10 Kč vzor 1993, varianta 1995

platnost od 1. listopadu 1995⁴¹³, špičková kvalita od 1. října 1997⁴¹⁴

⁴⁰⁶Vyhláška č. 141/1993 Sb.

⁴⁰⁷Vyhláška č. 198/1997 Sb.

⁴⁰⁸Vyhláška č. 142/1993 Sb.

⁴⁰⁹Vyhláška č. 198/1997 Sb.

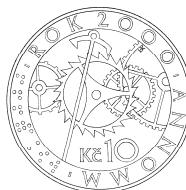
⁴¹⁰Vyhláška č. 143/1993 Sb.

⁴¹¹Vyhláška č. 198/1997 Sb.

⁴¹²Vyhláška č. 110/1993 Sb.

⁴¹³Vyhláška České národní banky č. 232/1995 Sb., kterou se mění vyhláška České národní banky č. 110/1993 Sb., o vydání mincí po 10 Kč vzoru 1993, o ukončení platnosti mincí po 10 Kčs a bankovek po 10 Kčs a jejich výměně.

⁴¹⁴Vyhláška č. 198/1997 Sb.

10 Kč vzor 2000

platnost od 12. ledna 2000⁴¹⁵, špičková kvalita od 31. března 2000⁴¹⁶

20 Kč vzor 1993

platnost od 12. května 1993⁴¹⁷, špičková kvalita od 1. října 1997⁴¹⁸, verze 2012 od 3.9.2012⁴¹⁹

20 Kč vzor 2000

platnost od 12. ledna 2000⁴²⁰, špičková kvalita od 31. března 2000⁴²¹

50 Kč vzor 1993

platnost od 7. dubna 1993⁴²², špičková kvalita od 1. října 1997⁴²³

⁴¹⁵Vyhláška České národní banky č. 335/1999 Sb., o vydání mincí po 10 Kč vzoru 2000.

⁴¹⁶Vyhláška České národní banky č. 33/2000 Sb., o vydávání mincí ve zvláštním provedení určeném pro sběratelské účely.

⁴¹⁷Vyhláška č. 111/1993 Sb.

⁴¹⁸Vyhláška č. 198/1997 Sb.

⁴¹⁹Vyhláška č. 283/2012 Sb., kterou se mění vyhláška č. 111/1993 Sb., o vydání mincí po 20 Kč vzoru 1993, o ukončení platnosti bankovek po 20 Kčs a po 50 Kčs a jejich výměně. Odlišnost verze 2012 spočívá pouze ve změně poměru mědi a zinku v mosazi (ze 720:280 na 700:300 dílů) a její tolerance (z 1 na 10 %) v galvanické vrstvě na povrchu mince. Změny byly vynuceny změnami v nabídce výrobců mincovních materiálů. Změna není pozorovatelná pouhým okem ani optickými pomůckami, ale zjištělná pouze speciálními měřicími metodami.

⁴²⁰Vyhláška České národní banky č. 336/1999 Sb., o vydání mincí po 20 Kč vzoru 2000.

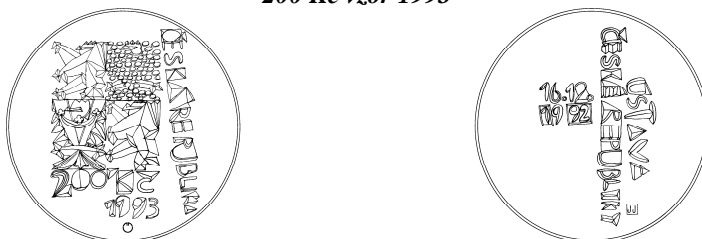
⁴²¹Vyhláška č. 33/2000 Sb.

⁴²²Vyhláška České národní banky č. 101/1993 Sb.

⁴²³Vyhláška č. 198/1997 Sb.

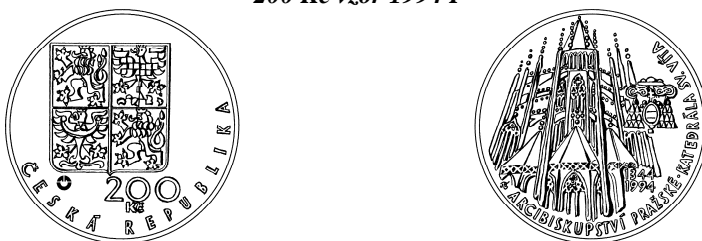
Pamětní mince České republiky

200 Kč vzor 1993

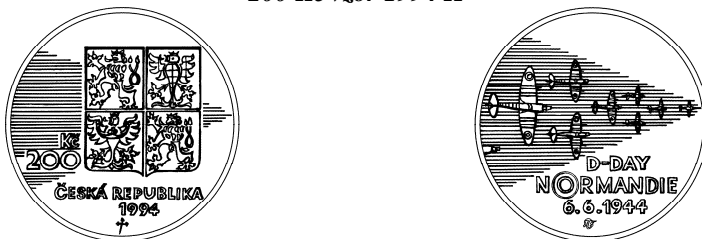
platnost od 15. prosince 1993⁴²⁴

200 Kč vzor 1994 I

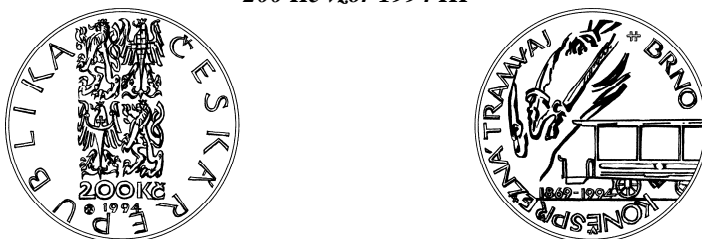
platnost od 20. dubna 1994⁴²⁵

200 Kč vzor 1994 II

platnost od 1. června 1994⁴²⁶

200 Kč vzor 1994 III

platnost od 3. srpna 1994⁴²⁷

⁴²⁴Vyhláška České národní banky č. 261/1993 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k prvnímu výročí schválení Ústavy České republiky.

⁴²⁵Vyhláška České národní banky č. 67/1994 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 650.výročí založení pražského arcibiskupství a položení základního kamene ke Katedrále sv. Víta.

⁴²⁶Vyhláška České národní banky č. 103/1994 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 50.výročí vylodění spojenců v Normandii.

⁴²⁷Vyhláška České národní banky č. 147/1994 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke 125.výročí zahájení provozu první konšpřežné městské tramvaje v Brně.

200 Kč vzor 1994 IV

platnost od 30. listopadu 1994⁴²⁸

200 Kč vzor 1995 I

platnost od 26. dubna 1995⁴²⁹

200 Kč vzor 1995 II

platnost od 26. dubna 1995⁴³⁰

1.000 Kč vzor 1995

platnost od 4. října 1995⁴³¹

2.500 Kč vzor 1995

platnost od 4. října 1995⁴³²

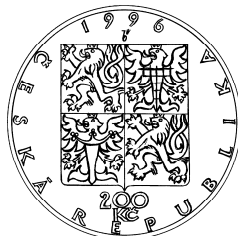
⁴²⁸Vyhláška České národní banky č. 206/1994 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k ochraně a tvorbě životního prostředí.

⁴²⁹Vyhláška České národní banky č. 63/1995 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 50.výročí vítězství nad fašismem.

⁴³⁰Vyhláška České národní banky č. 64/1995 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 200.výročí narození Pavla Josefa Šafaříka.

⁴³¹Vyhláška České národní banky č. 156/1995 Sb., o vydání zlatých mincí po 1000 Kč.

⁴³²Vyhláška České národní banky č. 157/1995 Sb., o vydání zlatých mincí po 2500 Kč.

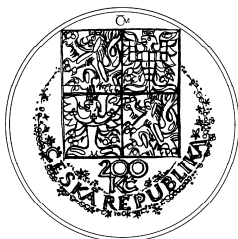
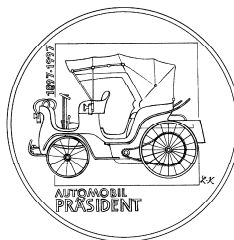
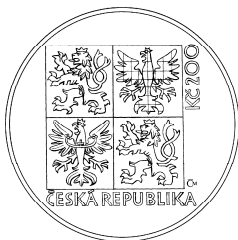
5.000 Kč vzor 1995platnost od 4. října 1995⁴³³**10.000 Kč vzor 1995**platnost od 4. října 1995⁴³⁴**200 Kč vzor 1995 III**platnost od 11. října 1995⁴³⁵**200 Kč vzor 1996 I**platnost od 13. prosince 1995⁴³⁶

⁴³³Vyhláška České národní banky č. 158/1995 Sb., o vydání zlatých mincí po 5000 Kč.

⁴³⁴Vyhláška České národní banky č. 159/1995 Sb., o vydání zlatých mincí po 10000 Kč.

⁴³⁵Vyhláška České národní banky č. 214/1995 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 50.výročí založení Organizace spojených národů.

⁴³⁶Vyhláška České národní banky č. 267/1995 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 100.výročí zahájení činnosti České filharmonie.

200 Kč vzor 1996 IIplatnost od 10. ledna 1996⁴³⁷**200 Kč vzor 1996 III**platnost od 12. června 1996⁴³⁸**200 Kč vzor 1996 IV**platnost od 27. listopadu 1996⁴³⁹**200 Kč vzor 1997 I**platnost od 5. března 1997⁴⁴⁰

⁴³⁷Vyhláška České národní banky č. 297/1995 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke 100.výročí narození Karla Svobinského.

⁴³⁸Vyhláška České národní banky č. 128/1996 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 200.výročí narození Jean-Baptista Gasparda Deburaau.

⁴³⁹Vyhláška České národní banky č. 266/1996 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 200.výročí České mše vánoční Jakuba Jana Ryby.

⁴⁴⁰Vyhláška České národní banky č. 4/1997 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke 100.výročí výroby prvního osobního automobilu ve střední Evropě "Präsident".

200 Kč vzor 1997 II

platnost od 16. dubna 1997⁴⁴¹

200 Kč vzor 1997 III

platnost od 7. května 1997⁴⁴²

200 Kč vzor 1997 IV

platnost od 19. listopadu 1997⁴⁴³

1.000 Kč vzor 1998

platnost od 18. března 1998⁴⁴⁴

1.000 Kč vzor 1998, varianta 1999

platnost od 18. března 1998⁴⁴⁵

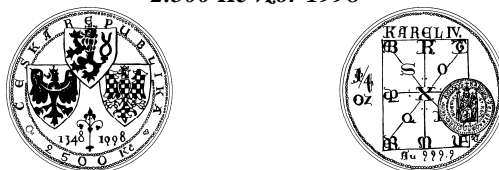
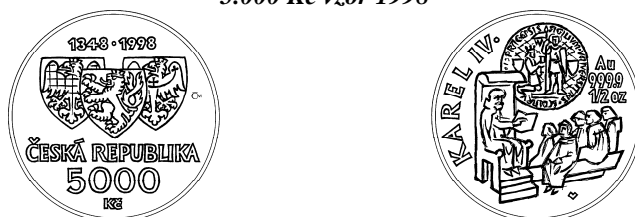
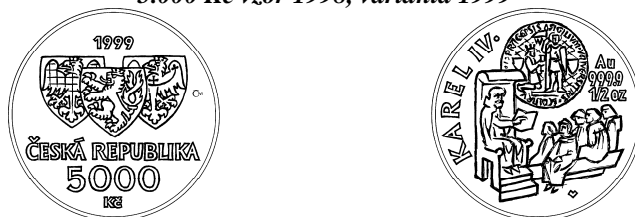
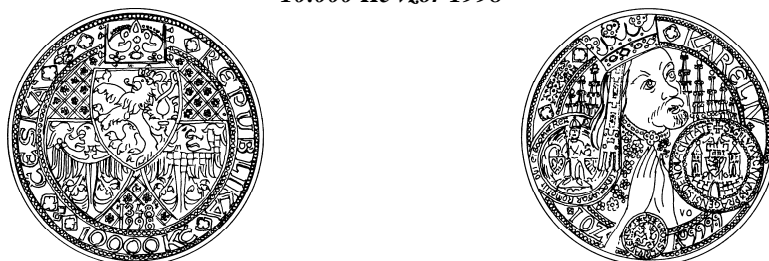
⁴⁴¹Vyhláška České národní banky č. 36/1997 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 1000.výročí úmrtí sv. Vojtěcha.

⁴⁴²Vyhláška České národní banky č. 80/1997 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke 100.výročí založení České amatérské atletické unie a konání nejstaršího běhu Běchovice-Praha.

⁴⁴³Vyhláška České národní banky č. 271/1997 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 650.výročí založení kláštera Na Slovanech-Emauzy.

⁴⁴⁴Vyhláška České národní banky č. 36/1998 Sb., o vydání zlatých mincí "Karel IV." po 1000 Kč.

⁴⁴⁵Vyhláška č. 36/1998 Sb.

2.500 Kč vzor 1998platnost od 18. března 1998⁴⁴⁶**2.500 Kč vzor 1998, varianta 1999**platnost od 18. března 1998⁴⁴⁷**5.000 Kč vzor 1998**platnost od 18. března 1998⁴⁴⁸**5.000 Kč vzor 1998, varianta 1999**platnost od 18. března 1998⁴⁴⁹**10.000 Kč vzor 1998**platnost od 18. března 1998⁴⁵⁰

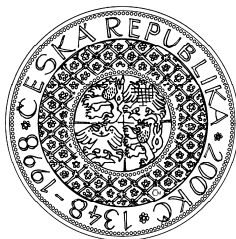
⁴⁴⁶Vyhláška České národní banky č. 37/1998 Sb., o vydání zlatých mincí "Karel IV." po 2500 Kč.

⁴⁴⁷Vyhláška č. 37/1998 Sb.

⁴⁴⁸Vyhláška České národní banky č. 38/1998 Sb., o vydání zlatých mincí "Karel IV." po 5000 Kč.

⁴⁴⁹Vyhláška č. 38/1998 Sb.

⁴⁵⁰Vyhláška České národní banky č. 39/1998 Sb., o vydání zlatých mincí "Karel IV." po 10000 Kč.

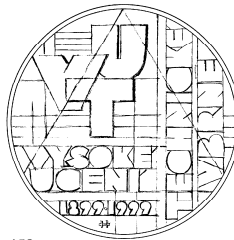
10.000 Kč vzor 1998, varianta 1999platnost od 18. března 1998⁴⁵¹**200 Kč vzor 1998 I**platnost od 18. března 1998⁴⁵²**200 Kč vzor 1998 II**platnost od 10. června 1998⁴⁵³**200 Kč vzor 1998 III**platnost od 22. července 1998⁴⁵⁴

⁴⁵¹Vyhláška č. 39/1998 Sb.

⁴⁵²Vyhláška České národní banky č. 40/1998 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 650.výročí založení University Karlovy.

⁴⁵³Vyhláška České národní banky č. 97/1998 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 200.výročí narození Františka Palackého.

⁴⁵⁴Vyhláška České národní banky č. 122/1998 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke 150.výročí narození Františka Kmocha.

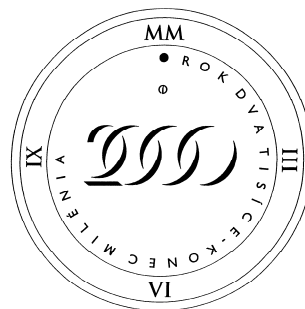
200 Kč vzor 1998 IVplatnost od 5. srpna 1998⁴⁵⁵**200 Kč vzor 1999 I**platnost od 24. března 1999⁴⁵⁶**200 Kč vzor 1999 II**platnost od 1. září 1999⁴⁵⁷**200 Kč vzor 1999 III**platnost od 16. září 1999⁴⁵⁸

⁴⁵⁵Vyhláška České národní banky č. 176/1998 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 800.výročí korunovace Přemysla I. Otakara českým králem.

⁴⁵⁶Vyhláška České národní banky č. 35/1999 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 50.výročí založení Organizace Severoatlantické smlouvy.

⁴⁵⁷Vyhláška České národní banky č. 150/1999 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 200.výročí založení Akademie výtvarných umění.

⁴⁵⁸Vyhláška České národní banky č. 185/1999 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke 100.výročí založení Vysokého učení technického v Brně.

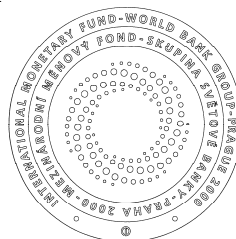
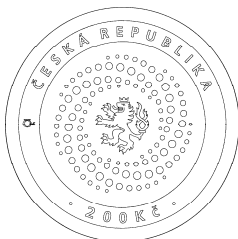
200 Kč vzor 1999 IVplatnost od 22. září 1999⁴⁵⁹**2.000 Kč vzor 2000**platnost od 1. prosince 1999⁴⁶⁰**200 Kč vzor 2000 I**platnost od 17. května 2000⁴⁶¹**200 Kč vzor 2000 II**platnost od 21. června 2000⁴⁶²

⁴⁵⁹Vyhláška České národní banky č. 186/1999 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke 100.výročí narození Ondřeje Sekory.

⁴⁶⁰Vyhláška České národní banky č. 241/1999 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoutisícikorun se zlatou inlejí k roku 2000.

⁴⁶¹Vyhláška České národní banky č. 111/2000 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke 100.výročí narození Vítězslava Nezvala.

⁴⁶²Vyhláška České národní banky č. 139/2000 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 700.výročí měnové reformy Václava II. a zahájení ražby pražských grošů.

200 Kč vzor 2000 III

platnost od 13. září 2000⁴⁶³

200 Kč vzor 2000 IV

platnost od 4. října 2000⁴⁶⁴

200 Kč vzor 2000 V

platnost od 29. listopadu 2000⁴⁶⁵

2.000 Kč vzor 2001 I

platnost od 21. března 2001⁴⁶⁶

⁴⁶³Vyhláška České národní banky č. 280/2000 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k zasedání Mezinárodního měnového fondu a Skupiny Světové banky v Praze.

⁴⁶⁴Vyhláška České národní banky č. 314/2000 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke 150.výročí narození a 100.výročí úmrtí Zdeňka Fibicha.

⁴⁶⁵Vyhláška České národní banky č. 382/2000 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k počátku nového tisíciletí.

⁴⁶⁶Vyhláška České národní banky č. 76/2001 Sb., o vydání zlatých mincí "Románský sloh - rotunda ve Znojmě" po 2 000 Kč.

200 Kč vzor 2001 I

platnost od 30. května 2001⁴⁶⁷

200 Kč vzor 2001 II

platnost od 5.9.2001⁴⁶⁸

200 Kč vzor 2001 III

platnost od 19. září 2001⁴⁶⁹

2.000 Kč vzor 2001 II

platnost od 26. září 2001⁴⁷⁰

⁴⁶⁷Vyhláška České národní banky č. 158/2001 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 200. výročí narození Františka Škroupa.

⁴⁶⁸Vyhláška České národní banky č. 307/2001 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke 100. výročí založení Českého fotbalového svazu.

⁴⁶⁹Vyhláška České národní banky č. 308/2001 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke 100. výročí narození Jaroslava Seiferta.

⁴⁷⁰Vyhláška České národní banky č. 309/2001 Sb., o vydání zlatých mincí "Raná gotika - klášter ve Vyšším Brodě" po 2.000 Kč.

*200 Kč vzor 2001 IV*platnost od 21. listopadu 2001⁴⁷¹*200 Kč vzor 2001 V*platnost od 5. prosince 2001⁴⁷²*200 Kč vzor 2002 I*platnost od 2. ledna 2002⁴⁷³*200 Kč vzor 2002 II*platnost od 20. února 2002⁴⁷⁴

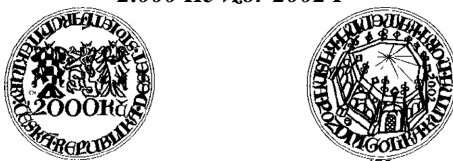
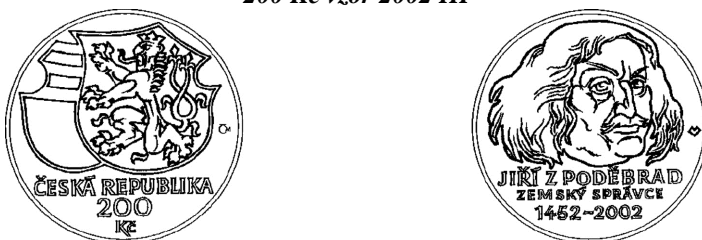
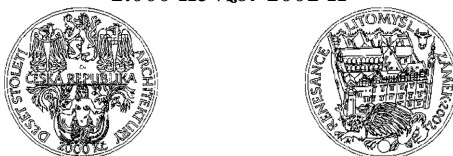
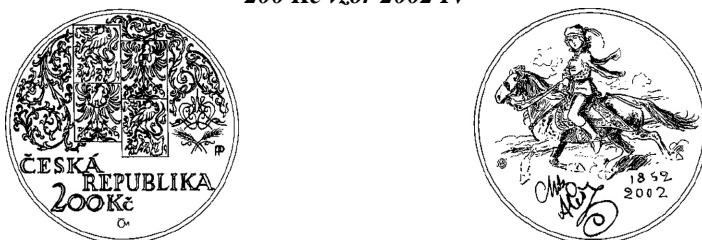
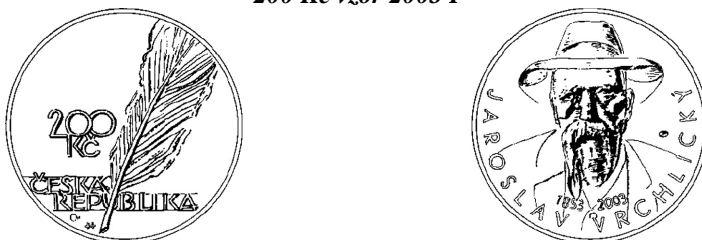
⁴⁷¹Vyhláška České národní banky č. 401/2001 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke 250. výročí úmrtí Kiliána Ignáce Dientzenhofera.

⁴⁷²Vyhláška České národní banky č. 412/2001 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k zavedení jednotné evropské měny euro jako oběživa.

⁴⁷³Vyhláška České národní banky č. 434/2001 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 750. výročí úmrtí sv. Zdislavy z Lemberka.

⁴⁷⁴Vyhláška České národní banky č. 34/2002 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke 100. výročí úmrtí Emila Holuba.

2.000 Kč vzor 2002 Iplatnost od 15. března 2002⁴⁷⁵**200 Kč vzor 2002 III**platnost od 24. dubna 2002⁴⁷⁶**2.000 Kč vzor 2002 II**platnost od 15. května 2002⁴⁷⁷**200 Kč vzor 2002 IV**platnost od 6. listopadu 2002⁴⁷⁸**200 Kč vzor 2003 I**platnost od 5. února 2003⁴⁷⁹

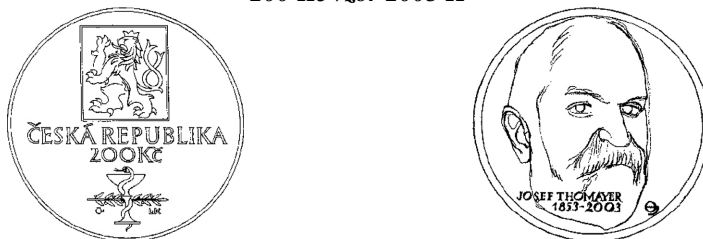
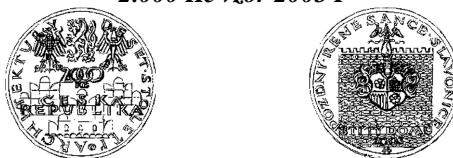
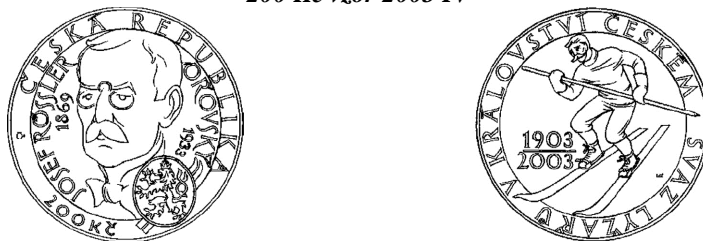
⁴⁷⁵Vyhláška České národní banky č. 84/2002 Sb., o vydání zlatých mincí "Pozdní gotika - kamenná kašna v Kutné Hoře" po 2.000 Kč.

⁴⁷⁶Vyhláška České národní banky č. 113/2002 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 550. výročí ustanovení Jiřího z Poděbrad zemským správcem.

⁴⁷⁷Vyhláška České národní banky č. 389/2002 Sb., o vydání zlatých mincí "Renesance - zámek v Litomyšli" po 2.000 Kč.

⁴⁷⁸Vyhláška České národní banky č. 445/2002 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke 150. výročí narození Mikoláše Alše.

⁴⁷⁹Vyhláška č. 8/2003 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke 150. výročí narození Jaroslava Vrchlického.

200 Kč vzor 2003 IIplatnost od 19. března 2003⁴⁸⁰**2.000 Kč vzor 2003 I**platnost od 15. dubna 2003⁴⁸¹**200 Kč vzor 2003 III**platnost od 18. června 2003⁴⁸²**2.000 Kč vzor 2003 II**platnost od 15. září 2003⁴⁸³**200 Kč vzor 2003 IV**platnost od 19. listopadu 2003⁴⁸⁴

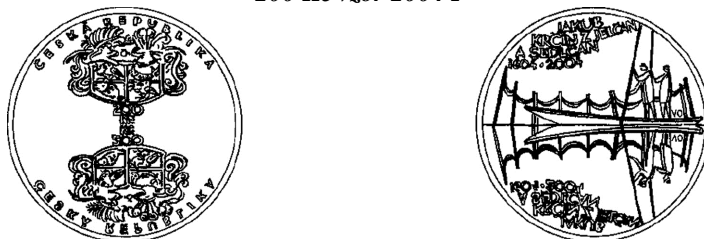
⁴⁸⁰Vyhláška č. 51/2003 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun ke 150. výročí narození Josefa Thomayera.

⁴⁸¹Vyhláška č. 80/2003 Sb., o vydání zlatých mincí "Pozdní renesance - štítý domů ve Slavonicích" po 2.000 Kč.

⁴⁸²Vyhláška č. 161/2003 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun ke 100. výročí první elektrifikované trati z Tábora do Bechyně.

⁴⁸³Vyhláška č. 275/2003 Sb., o vydání zlatých mincí "Baroko - zámek Buchlovice" po 2.000 Kč.

⁴⁸⁴Vyhláška č. 365/2003 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun ke 100. výročí ustavení Svazu lyžařů v Království českém.

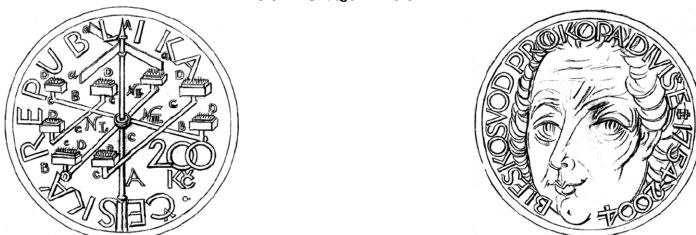
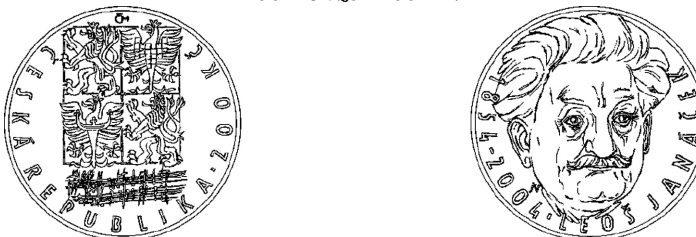
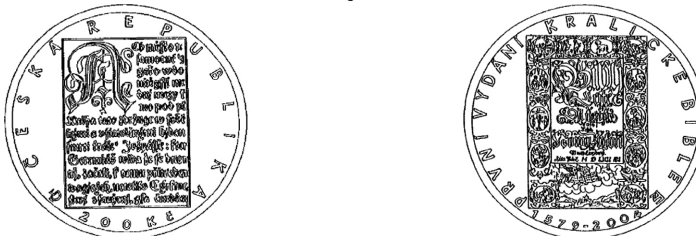
200 Kč vzor 2004 Iplatnost od 21. ledna 2004⁴⁸⁵**2.000 Kč vzor 2004 I**platnost od 15. dubna 2004⁴⁸⁶**200 Kč vzor 2004 II**platnost od 28. dubna 2004⁴⁸⁷**2.500 Kč vzor 2004 I**platnost od 28. dubna 2004⁴⁸⁸

⁴⁸⁵Vyhláška č. 3/2004 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke 400. výročí úmrtí Jakuba Krčína z Jelčan a Sedlčan.

⁴⁸⁶Vyhláška č. 130/2004 Sb., o vydání zlatých mincí "Empír - zámek Kačina" po 2.000 Kč.

⁴⁸⁷Vyhláška č. 162/2004 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke vstupu České republiky do Evropské unie.

⁴⁸⁸Vyhláška č. 163/2004 Sb., o vydání pamětních 2500 Kč mincí se zlatým středem a stříbrným mezikružím ke vstupu České republiky do Evropské unie.

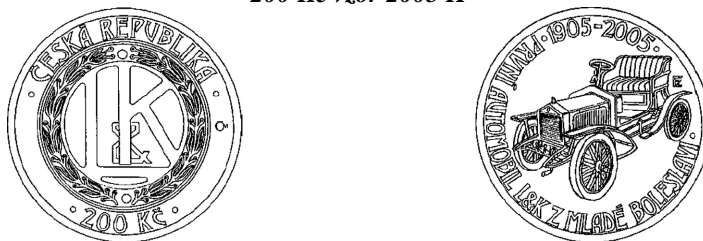
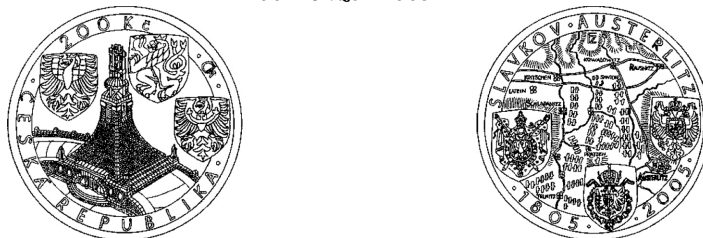
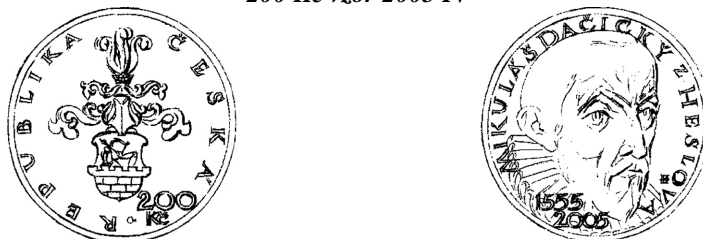
200 Kč vzor 2004 IIIplatnost od 25. května 2004⁴⁸⁹**200 Kč vzor 2004 IV**platnost od 23. června 2004⁴⁹⁰**2.000 Kč vzor 2004 II**platnost od 1. září 2004⁴⁹¹**200 Kč vzor 2004 V**platnost od 20. října 2004⁴⁹²**200 Kč vzor 2005 I**platnost od 2. února 2005⁴⁹³

⁴⁸⁹Vyhláška č. 297/2004 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun k 250. výročí sestrojení bleskosvodu Prokopem Divišem.

⁴⁹⁰Vyhláška č. 346/2004 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun ke 150. výročí narození Leoše Janáčka.

⁴⁹¹Vyhláška č. 459/2004 Sb., o vydání zlatých mincí "Novogotika - zámek Hluboká" po 2.000 Kč.

⁴⁹²Vyhláška č. 510/2004 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun k 425. výročí prvního vydání Kralické bible.

2.000 Kč vzor 2005 Iplatnost od 15. dubna 2005⁴⁹⁴**200 Kč vzor 2005 II**platnost od 18. května 2005⁴⁹⁵**2.000 Kč vzor 2005 II**platnost od 15. září 2005⁴⁹⁶**200 Kč vzor 2005 III**platnost od 16. listopadu 2005⁴⁹⁷**200 Kč vzor 2005 IV**platnost od 7. prosince 2005⁴⁹⁸

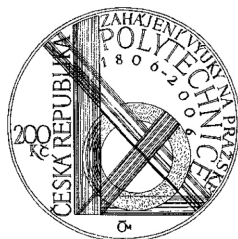
⁴⁹³Vyhláška č. 18/2005 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun ke 100. výročí narození Jana Wericha a Jiřího Voskovce.

⁴⁹⁴Vyhláška č. 115/2005 Sb., o vydání zlatých mincí "Kubismus - Lázeňský dům v Lázních Bohdanči" po 2.000 Kč.

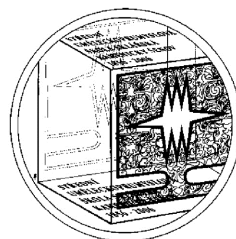
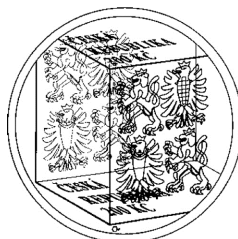
⁴⁹⁵Vyhláška č. 176/2005 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun ke 100. výročí výroby prvního automobilu v Mladé Boleslavi.

⁴⁹⁶Vyhláška č. 314/2005 Sb., o vydání zlatých mincí "Současnost - Tančící dům v Praze" po 2.000 Kč.

⁴⁹⁷Vyhláška č. 435/2005 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun k 200. výročí bitvy u Slavkova.

200 Kč vzor 2006 I

platnost od 22. února 2006⁴⁹⁹

200 Kč vzor 2006 II

platnost od 29. března 2006⁵⁰⁰

2.500 Kč vzor 2006 I

platnost od 1. května 2006⁵⁰¹

200 Kč vzor 2006 III

platnost od 21. června 2006⁵⁰²

⁴⁹⁸Vyhláška č. 463/2005 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun k 450. výročí narození Mikuláše Dačického z Heslova.

⁴⁹⁹Vyhláška č. 19/2006 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun k 250. výročí narození F.J. Gerstnera a k 200. výročí zahájení výuky na pražské polytechnice.

⁵⁰⁰Vyhláška č. 52/2006 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun ke 150. výročí založení Střední uměleckoprůmyslové školy sklářské v Kamenickém Šenově.

⁵⁰¹Vyhláška č. 150/2006 Sb., o vydání zlatých mincí "Národní kulturní památka papírna Velké Losiny" po 2.500 Kč.

⁵⁰²Vyhláška č. 271/2006 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun k 500. výročí úmrtí Matěje Rejska.

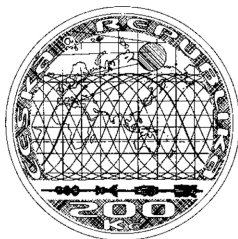
200 Kč vzor 2006 IVplatnost od 26. července 2006⁵⁰³**200 Kč vzor 2006 V**platnost od 20. září 2006⁵⁰⁴**2.500 Kč vzor 2006 II**platnost od 1. října 2006⁵⁰⁵**200 Kč vzor 2007 I**platnost od 21. března 2007⁵⁰⁶**2.500 Kč vzor 2007 I**platnost od 15. května 2007⁵⁰⁷

⁵⁰³Vyhláška č. 364/2006 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun k 700. výročí vymření Přemyslovců po meči.

⁵⁰⁴Vyhláška č. 408/2006 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun ke 100. výročí narození Jaroslava Ježka.

⁵⁰⁵Vyhláška č. 451/2006 Sb., o vydání zlatých mincí "Národní kulturní památka Klementinum - observatoř" po 2500 Kč.

⁵⁰⁶Vyhláška č. 14/2007 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun k 550. výročí založení Jednoty bratrské.

200 Kč vzor 2007 IIplatnost od 20. června 2007⁵⁰⁸**200 Kč vzor 2007 III**platnost od 5. září 2007⁵⁰⁹**200 Kč vzor 2007 IV**platnost od 19. září 2007⁵¹⁰**2.500 Kč vzor 2007 II**platnost od 1. října 2007⁵¹¹

⁵⁰⁷Vyhláška č. 73/2007 Sb., o vydání zlatých mincí "Kulturní památka Ševčinský důl Příbram - Březové Hory" po 2500 Kč.

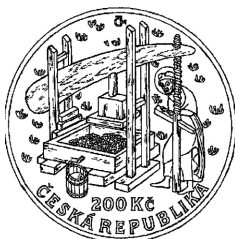
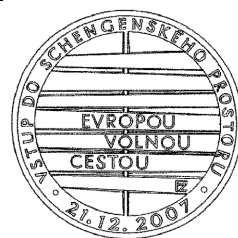
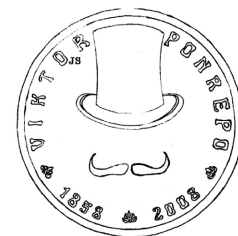
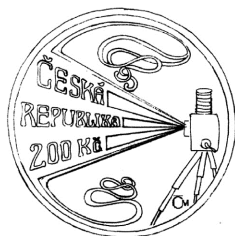
⁵⁰⁸Vyhláška č. 113/2007 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun k 650. položení základního kamene Karlova mostu.

⁵⁰⁹Vyhláška č. 203/2007 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun ke 100. výročí narození Jarmily Novotné.

⁵¹⁰Vyhláška č. 235/2007 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun k 50. výročí vypuštění první umělé družice Země.

⁵¹¹Vyhláška č. 204/2007 Sb., o vydání zlatých mincí "Národní kulturní památka vodní mlýn ve Slupi po 2500 Kč.

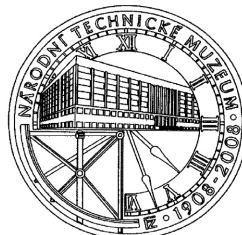
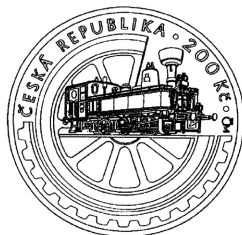
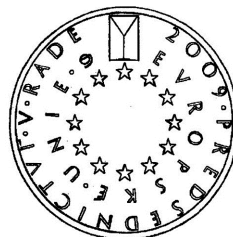
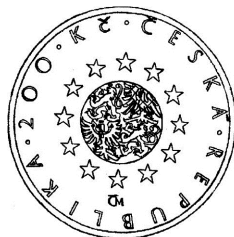
200 Kč vzor 2008 Iplatnost od 6. února 2008⁵¹²**200 Kč vzor 2008 II**platnost od 5. března 2008⁵¹³**200 Kč vzor 2008 III**platnost od 26. března 2008⁵¹⁴**2.500 Kč vzor 2008 I**platnost od 1. května 2008⁵¹⁵**200 Kč vzor 2008 IV**platnost od 28. května 2008⁵¹⁶

⁵¹²Vyhláška č. 8/2008 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun k 650. výročí vydání nařízení Karla IV. o zakládání vinic.

⁵¹³Vyhláška č. 9/2008 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke 100. výročí úmrtí Josefa Hlávky.

⁵¹⁴Vyhláška č. 101/2008 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun u příležitosti vstupu České republiky do schengenského prostoru.

⁵¹⁵Vyhláška č. 144/2008 Sb., o vydání zlatých mincí „Národní kulturní památka řetězový most ve Stádlci“ po 2500 Kč.

200 Kč vzor 2008 Vplatnost od 18. června 2008⁵¹⁷**200 Kč vzor 2008 VI**platnost od 20. srpna 2008⁵¹⁸**2.500 Kč vzor 2008 II**platnost od 1. října 2008⁵¹⁹**200 Kč vzor 2009 I**platnost od 7. ledna 2009⁵²⁰

⁵¹⁶Vyhláška č. 159/2008 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustek korun ke 150. výročí narození Viktora Ponrepa.

⁵¹⁷Vyhláška č. 209/2008 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustek korun ke 100. výročí založení Národního technického muzea.

⁵¹⁸Vyhláška č. 285/2008 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustek korun ke 100. výročí založení Českého svazu ledního hokeje.

⁵¹⁹Vyhláška č. 284/2008 Sb., o vydání zlatých mincí „Technická památka pivovar v Plzni“ po 2500 Kč.

⁵²⁰Vyhláška č. 474/2008 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustek korun u příležitosti předsednictví České republiky v Radě Evropské unie.

200 Kč vzor 2009 II

platnost od 18. února 2009⁵²¹

200 Kč vzor 2009 III

platnost od 4. března 2009⁵²²

2.500 Kč vzor 2009 I

platnost od 15. května 2009⁵²³

200 Kč vzor 2009 IV

platnost od 17. června 2009⁵²⁴

2.500 Kč vzor 2009 II

platnost od 1. října 2009⁵²⁵

⁵²¹Vyhláška č. 31/2009 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun u příležitosti konání FIS mistrovství světa v klasickém lyžování Liberec 2009.

⁵²²Vyhláška č. 32/2009 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke 100. výročí dosažení severního pólu.

⁵²³Vyhláška č. 123/2009 Sb., o vydání zlatých mincí „Kulturní památka zdymadlo na Labi pod Střekovem“ po 2500 Kč.

⁵²⁴Vyhláška č. 160/2009 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvousetkorun ke 400. výročí úmrtí rabiho Jehudy Löwa ben Becalel.

200 Kč vzor 2009 V

platnost od 21. října 2009⁵²⁶

200 Kč vzor 2010 I

platnost od 17. března 2010⁵²⁷

2.500 Kč vzor 2010 I

platnost od 5. května 2010⁵²⁸

200 Kč vzor 2010 II

platnost od 9. června 2010⁵²⁹

⁵²⁵Vyhláška č. 263/2009 Sb., o vydání zlatých mincí „Kulturní památka větrný mlýn v Ruprechtově“ po 2500 Kč.

⁵²⁶Vyhláška č. 360/2009 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun ke 400. výročí formulování Keplerových zákonů pohybu planet.

⁵²⁷Vyhláška č. 34/2010 Sb., o vydání pamětních stříbrných dvoustekorun k 600. výročí sestrojení Staroměstského orloje.

⁵²⁸Vyhláška č. 116/2010 Sb., o vydání zlatých mincí „Kulturní památka hamr v Dobřívě“ po 2500 Kč.

⁵²⁹Vyhláška č. 181/2010 Sb., o vydání pamětní stříbrné dvoustekoruny ke 150. výročí narození Gustava Mahlera.

200 Kč vzor 2010 III

platnost od 23. června 2010⁵³⁰

200 Kč vzor 2010 IV

platnost od 1. září 2010⁵³¹

2.500 Kč vzor 2010 II

platnost od 6. října 2010⁵³²

200 Kč vzor 2010 V

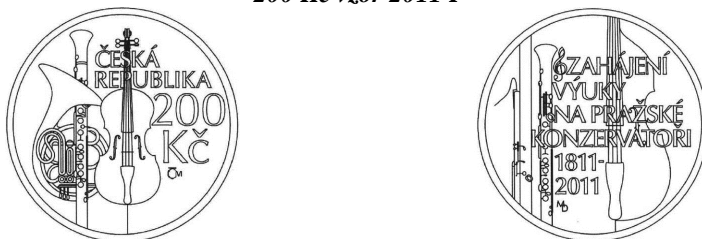
platnost od 27. října 2010⁵³³

⁵³⁰Vyhláška č. 182/2010 Sb., o vydání pamětní stříbrné dvousetkoruny ke 150. výročí narození Alfonse Muchy.

⁵³¹Vyhláška č. 238/2010 Sb., o vydání pamětní stříbrné dvousetkoruny k 700. výročí sňatku Jana Lucemburského s Eliškou Přemyslovnou.

⁵³²Vyhláška č. 271/2010 Sb., o vydání zlatých mincí „Národní kulturní památka důl Michal v Ostravě“ po 2500 Kč.

⁵³³Vyhláška č. 272/2010 Sb., o vydání pamětní stříbrné dvousetkoruny k 100. výročí narození Karla Zemana.

200 Kč vzor 2011 Iplatnost od 30. března 2011⁵³⁴**200 Kč vzor 2011 II**platnost od 27. dubna 2011⁵³⁵**5.000 Kč vzor 2011 I**platnost od 25. května 2011⁵³⁶**200 Kč vzor 2011 III**platnost od 15. června 2011⁵³⁷

⁵³⁴Vyhláška č. 58/2011 Sb., o vydání pamětní stříbrné dvousetkoruny ke 200. výročí zahájení výuky na Pražské konzervatoři.

⁵³⁵Vyhláška č. 99/2011 Sb., o vydání pamětní stříbrné dvousetkoruny ke 100. výročí prvního dálkového letu Jana Kašpara.

⁵³⁶Vyhláška č. 127/2011 Sb., o vydání zlaté mince "Gotický most v Písku" po 5 000 Kč.

⁵³⁷Vyhláška č. 159/2011 Sb., o vydání pamětní stříbrné dvousetkoruny k 500. výročí narození Jiřího Melantricha z Aventina.

5.000 Kč vzor 2011 IIplatnost od 11. října 2011⁵³⁸**200 Kč vzor 2011 IV**platnost od 19. října 2011⁵³⁹**500 Kč vzor 2011**platnost od 2. listopadu 2011⁵⁴⁰**200 Kč vzor 2012 I**platnost od 11. ledna 2012⁵⁴¹

⁵³⁸Vyhláška č. 292/2011 Sb., o vydání zlaté mince "Renesanční most ve Stříbrě" po 5 000 Kč.

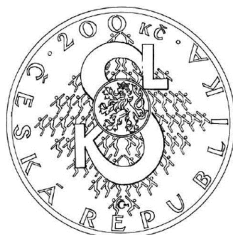
⁵³⁹Vyhláška č. 305/2011 Sb., o vydání pamětní stříbrné dvoustekoruny ke 400. výročí úmrtí Petra Voka z Rožmberka.

⁵⁴⁰Vyhláška č. 296/2011 Sb., o vydání pamětní stříbrné pětisetkoruny ke 200. výročí narození Karla Jaromíra Erbena.

⁵⁴¹Vyhláška č. 5/2012 Sb., o vydání pamětní stříbrné dvoustekoruny ke 400. výročí úmrtí Rudolfa II.

500 Kč vzor 2012

platnost od 1. února 2012⁵⁴²

200 Kč vzor 2012 II

platnost od 15. února 2012⁵⁴³

200 Kč vzor 2012 III

platnost od 11. dubna 2012⁵⁴⁴

5.000 Kč vzor 2012 I

platnost od 15. května 2012⁵⁴⁵

⁵⁴²Vyhláška č. 11/2012 Sb., o vydání pamětní stříbrné pětisetkoruny ke 100. výročí narození Jiřího Trnky.

⁵⁴³Vyhláška č. 12/2012 Sb., o vydání pamětní stříbrné dvousetkoruny ke 150. výročí založení Sokola.

⁵⁴⁴Vyhláška č. 112/2012 Sb., o vydání pamětní stříbrné dvousetkoruny ke 100. výročí založení Junáka.

⁵⁴⁵Vyhláška č. 113/2012 Sb., o vydání zlaté mince Barokní most v Náměšti nad Oslavou po 5 000 Kč.

200 Kč vzor 2012 IV

platnost od 20. června 2012⁵⁴⁶

10.000 Kč vzor 2012

platnost od 26. září 2012⁵⁴⁷

⁵⁴⁶Vyhláška č. 209/2012 Sb., o vydání pamětní stříbrné dvousetkoruny ke 100. výročí narození Kamila Lhotáka.

⁵⁴⁷Vyhláška č. 300/2012 Sb., o vydání zlaté mince po 10000 Kč k 800. výročí vydání Zlaté buly sicilské.

Bankovky České národní banky

20 Kč vzor 1994, varianta 1994

platnost od 20. dubna 1994⁵⁴⁸ do 31. srpna 2008⁵⁴⁹, výměna od 1. září 2008 do 31. srpna 2009 u ČNB a bank provádějících pokladní operace, od 1. září 2009 do 31. srpna 2014 u ČNB

20 Kč vzor 1994, varianta 1996

platnost od 1. února 1996⁵⁵⁰ do 31. srpna 2008⁵⁵¹, výměna od 1. září 2008 do 31. srpna 2009 u ČNB a bank provádějících pokladní operace, od 1. září 2009 do 31. srpna 2014 u ČNB

50 Kč vzor 1993

platnost od 6. října 1993⁵⁵² do 31. ledna 2007⁵⁵³, výměna od 1. února 2007 do 31. ledna 2010 u bank, od 1. února 2010 do 31. března 2017 u ČNB⁵⁵⁴

⁵⁴⁸Vyhláška České národní banky č. 66/1994 Sb., o vydání bankovek po 20 Kč.

⁵⁴⁹Vyhláška č. 173/2008 Sb., o ukončení platnosti bankovek po 20 Kč vzoru 1994 a vzoru 1996.

⁵⁵⁰Vyhláška České národní banky č. 17/1996 Sb., kterou se mění vyhláška České národní banky č. 66/1994 Sb., o vydání bankovek po 20 Kč.

⁵⁵¹Vyhláška č. 173/2008 Sb.

⁵⁵²Vyhláška České národní banky č. 226/1993 Sb., o vydání bankovek po 50 Kč.

⁵⁵³Vyhláška č. 2/2007 Sb., o ukončení platnosti bankovek po 50 Kč vzoru 1993, bankovek po 100 Kč vzoru 1993, bankovek po 200 Kč vzoru 1993 a bankovek po 500 Kč vzoru 1993.

⁵⁵⁴Vyhláška č. 21/2011 Sb., o ukončení platnosti bankovek po 50 Kč vzoru 1994 a vzoru 1997 a o změně vyhlášky č. 2/2007 Sb., o ukončení platnosti bankovek po 50 Kč vzoru 1993, bankovek po 100 Kč vzoru 1993, bankovek po 200 Kč vzoru 1993 a bankovek po 500 Kč vzoru 1993.

50 Kč vzor 1994

platnost od 21. prosince 1994⁵⁵⁵ do 31. března 2011⁵⁵⁶, výměna od 1. dubna 2011 do 31. března 2012 u ČNB a bank provádějících pokladní operace, od 1. dubna 2012 do 31. března 2017 u ČNB

50 Kč vzor 1997

platnost od 10. září 1997⁵⁵⁷ do 31. března 2011⁵⁵⁸, výměna od 1. dubna 2011 do 31. března 2012 u ČNB a bank provádějících pokladní operace, od 1. dubna 2012 do 31. března 2017 u ČNB

100 Kč vzor 1993

platnost od 30. června 1993⁵⁵⁹ do 31. ledna 2007⁵⁶⁰, výměna od 1. února 2007 do 31. ledna 2010 u bank, od 1. února 2010 u ČNB

100 Kč vzor 1995

platnost od 21. června 1995⁵⁶¹

⁵⁵⁵Vyhláška České národní banky č. 205/1994 Sb., o vydání bankovek po 50 Kč vzoru 1994.

⁵⁵⁶Vyhláška č. 21/2011 Sb.

⁵⁵⁷Vyhláška České národní banky č. 197/1997 Sb., o vydání bankovek po 50 Kč vzoru 1997.

⁵⁵⁸Vyhláška č. 21/2011 Sb.

⁵⁵⁹Vyhláška č. 158/1993 Sb.

⁵⁶⁰Vyhláška č. 2/2007 Sb.

⁵⁶¹Vyhláška České národní banky č. 65/1995 Sb., o vydání bankovek po 100 Kč vzoru 1995.

100 Kč vzor 1997

platnost od 15. října 1997⁵⁶²

200 Kč vzor 1993

platnost od 8. února 1993⁵⁶³ do 31. ledna 2007⁵⁶⁴, výměna od 1. února 2007 do 31. ledna 2010 u bank,
od 1. února 2010 u ČNB

200 Kč vzor 1996

platnost od 14. srpna 1996⁵⁶⁵

200 Kč vzor 1998

platnost od 6. ledna 1999⁵⁶⁶

⁵⁶²Vyhláška České národní banky č. 236/1997 Sb., o vydání bankovek po 100 Kč vzoru 1997.

⁵⁶³Vyhláška České národní banky č. 63/1993 Sb., o vydání bankovek po 200 Kč.

⁵⁶⁴Vyhláška č. 2/2007 Sb.

⁵⁶⁵Vyhláška České národní banky č. 198/1996 Sb., o vydání bankovek po 200 Kč vzoru 1996.

⁵⁶⁶Vyhláška České národní banky č. 283/1998 Sb., o vydání bankovek po 200 Kč vzoru 1998.

500 Kč vzor 1993

platnost od 21. července 1993⁵⁶⁷ do 31. ledna 2007⁵⁶⁸, výměna od 1. února 2007 do 31. ledna 2010 u bank,
od 1. února 2010 u ČNB

500 Kč vzor 1995

platnost od 27. prosince 1995⁵⁶⁹

500 Kč vzor 1997

platnost od 18. března 1998⁵⁷⁰

500 Kč vzor 2009

platnost od 1. dubna 2009⁵⁷¹

⁵⁶⁷Vyhláška č. 159/1993 Sb.

⁵⁶⁸Vyhláška č. 2/2007 Sb.

⁵⁶⁹Vyhláška České národní banky č. 268/1995 Sb., o vydání bankovek po 500 Kč vzoru 1995.

⁵⁷⁰Vyhláška České národní banky č. 33/1998 Sb., o vydání bankovek po 500 Kč vzoru 1997.

⁵⁷¹Vyhláška č. 78/2009 Sb., o vydání bankovek po 500 Kč vzoru 2009.

1.000 Kč vzor 1993

platnost od 12. května 1993⁵⁷² do 30. června 2001⁵⁷³, výměna od 1. července 2001 do 30. června 2004 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2004 u ČNB

1.000 Kč vzor 1996

platnost od 6. prosince 1996⁵⁷⁴

1.000 Kč vzor 2008

platnost od 1. dubna 2008⁵⁷⁵

2.000 Kč vzor 1996

platnost od 1. října 1996⁵⁷⁶

⁵⁷²Vyhláška č. 112/1993 Sb.

⁵⁷³Vyhláška České národní banky č. 433/2000 Sb., o ukončení platnosti bankovek po 1000 Kč vzoru 1993 a po 5000 Kč vzoru 1993.

⁵⁷⁴Vyhláška České národní banky č. 279/1996 Sb., o vydání bankovek po 1000 Kč vzoru 1996.

⁵⁷⁵Vyhláška č. 100/2008 Sb., o vydání bankovek po 1 000 Kč vzoru 2008.

⁵⁷⁶Vyhláška České národní banky č. 226/1996 Sb., o vydání bankovek po 2000 Kč.

2.000 Kč vzor 1999

platnost od 1. prosince 1999⁵⁷⁷

2.000 Kč vzor 2007

platnost od 2. července 2007⁵⁷⁸

5.000 Kč vzor 1993

platnost od 15. prosince 1993⁵⁷⁹ do 30. června 2001⁵⁸⁰, výměna od 1. července 2001 do 30. června 2004 u bank provádějících pokladní operace, od 1. července 2004 u ČNB

5.000 Kč vzor 1999

platnost od 8. září 1999⁵⁸¹

⁵⁷⁷Vyhláška České národní banky č. 242/1999 Sb., o vydání bankovek po 2000 Kč vzoru 1999.

⁵⁷⁸Vyhláška č. 140/2007 Sb., o vydání bankovek po 2 000 Kč vzoru 2007.

⁵⁷⁹Vyhláška České národní banky č. 289/1993 Sb., o vydání bankovek po 5000 Kč.

⁵⁸⁰Vyhláška č. 433/2000 Sb.

⁵⁸¹Vyhláška České národní banky č. 141/1999 Sb., o vydání bankovek po 5000 Kč vzoru 1999.

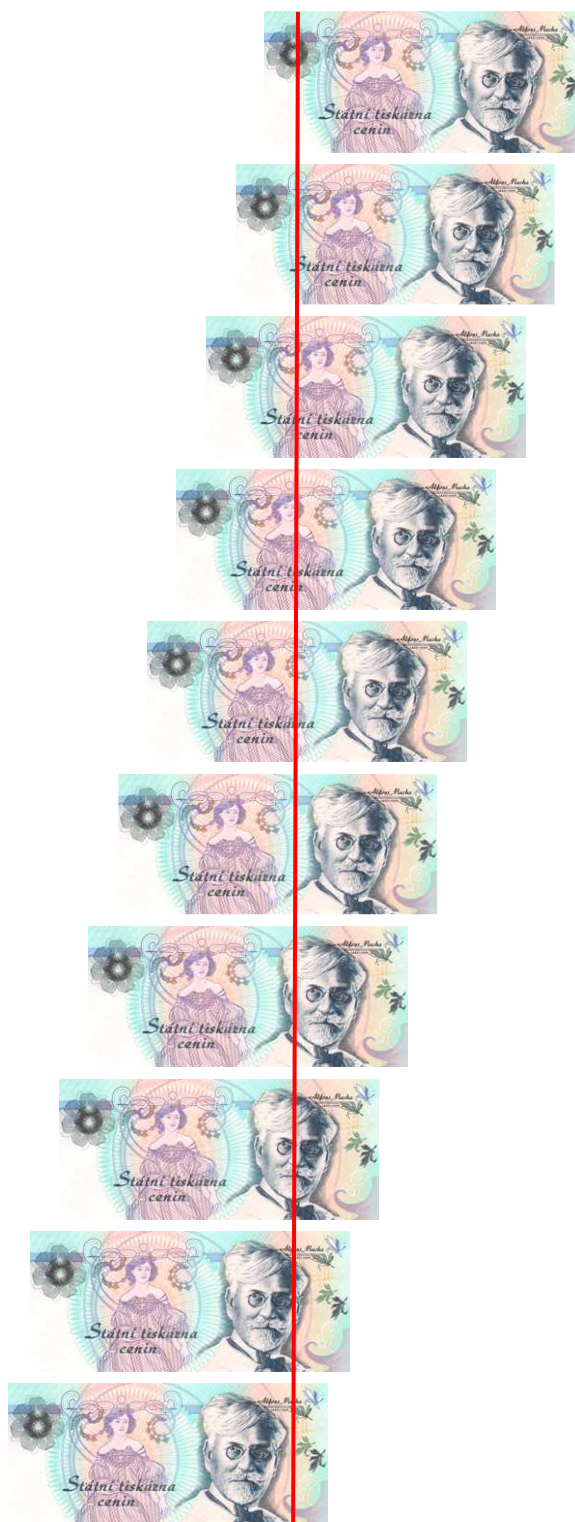
5.000 Kč vzor 2009

platnost od 1. prosince 2009⁵⁸²

---

⁵⁸²Vyhláška č. 412/2009 Sb., o vydání bankovek po 5000 Kč vzoru 2009.

Princip příčného Shapirova řezu z deseti bankovek – způsob rozřezání**Místo řezu**

**Princip příčného Shapirova řezu z deseti bankovek – způsob sesazení
a udání do oběhu**

Ukázky padělků bankovek a mincí všech stupňů nebezpečnosti

1 - velmi nebezpečný padělek

2 - nebezpečný padělek

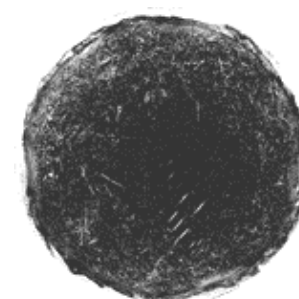
3 - zdařilý padělek

4 - méně zdařilý padělek

5 - neumělý padělek

Emise peněz centrální bankou a její výhledy po vstupu do Evropské měnové unie

(abstrakt)

Předložená práce zkoumá problematiku emise hotovostních peněz centrální bankou v České republice. Emise hotovostních peněz je zkoumána zejména z pohledu její právní úpravy, ale pozornost je věnována tak jejímu praktickému naplňování v úřední praxi naší centrální banky. Cílem práce je komplexní zpracování podstatné části právní úpravy této oblasti. Pozornost je věnována zejména právní úpravě platné, ale také předpisům, které byly v době od vzniku České republiky do současnosti již zrušeny. Tato oblast našeho každodenního života není často zkoumána a existuje k ní jen minimum finančněprávní literatury. To na druhé straně poskytuje více prostoru pro zkoumání málo známých informací z úřední praxe.

První část práce podává přehled o historii emise hotovostních peněz na našem území po roce 1918. Nejprve je pojednáno o rakousko-uherské korunové měně a jejích bankovkách a mincích, které u nás obíhaly po vzniku samostatného československého státu. Dále byl zkoumán vývoj hotovostního peněžního oběhu Československé republiky do odluky československé měny od měny rakousko-uherské, která proběhla podle plánu prvního ministra financí Aloise Rašína. Poté je sledováno vydávání prvních československých definitivních státovek Bankovním úřadem ministerstva financí a převzetí jeho funkcí Národní bankou československou v roce 1926. Práce pak sleduje emisní činnost Národní banky Československé až do jejího zániku v roce 1950 včetně období druhé světové války, kdy působila pod názvem Národní banka pro Čechu Moravu. Následně je sledován složitý měnový vývoj po roce 1945 včetně dvou peněžních reforem v letech 1945 a 1953. Poté je sledován vývoj emise bankovek za dobu existence Státní banky československé, která řídila náš peněžní oběh více než 40 let až do konce roku 1992.

Druhá část pojednává podrobněji o československých bankovkách a mincích, které se uplatňovaly v peněžním oběhu po vzniku samostatné České republiky. Jednalo se o bankovky a mince, které pocházely z několika sérií starých až 40 let a byly proto výtvarně i technické nejednotné. Státní banka československá proto už od roku 1990 připravovala nové soustavy bankovek a mincí s novou státní symbolikou, jinými motivy a lepší ochranou proti padělání. K vydání těchto nových soustav však nikdy nedošlo v důsledku rozpadu společného československého státu. Mezi tato platidla patří i několik desítek typů československých pamětních stříbrných mincí, které byly vydávány v letech 1954-1992 a od roku 1964 každoročně.

Třetí část práce popisuje vývoj emise peněz a peněžního oběhu po rozhodnutí o rozdělení společného československého státu v polovině roku 1992. Ekonomický vývoj nutně vedl k tzv. měnové odluce, oddělení měny České republiky a měny Slovenské republiky od měny československé. Práce se zabývá stavem zásob peněz a situací v nových dodávkách z výroby. Následně je pojednáno o právní zakotvení a organizačním zajištění měnové odluky. Při ní došlo k rozdělení československého oběživa a okolkování bankovek vyšších nominálních hodnot, což potvrzovalo jejich platnost jen v jedné části bývalého společného území.

Čtvrtá část práce pojednává o současných českých bankovkách a mincích. Objasňuje okolnosti zadání přípravy výtvarných návrhů na české mince na podzim 1992 a hledání vhodné zahraniční mincovny, které by byla svěřena výroba nových českých mincí. Návrhy na bankovky byly vybrány v letech 1991-1992 ještě na připravovanou novou československou emisi a první bankovka, dvousetkoruna, byla připravena k sériové výrobě. Politický a ekonomický vývoj však znamenal přípravu nových platidel samostatné České republiky a tak došlo k úpravě všech návrhů z bankovek Státní banky československé na Českou národní banku a z korun československých na koruny české.

Pátá a z hlediska právního výzkumu nejdůležitější část se zabývá právní úpravou emise hotovostních peněz a peněžního oběhu České republiky. Tato úprava se zprvu nacházela v zákonu o České národní bance, ale v roce 2011 byla podstatná část přenesena do zákona o oběhu bankovek a mincí. V zákonu o České národní bance byla ponechána jen základní ustanovení o výhradním právu České národní banky vydávat bankovky a mince včetně mincí pamětních. Materie provozního charakteru byla přenesena do zákona o oběhu bankovek a mincí. Práce se pak věnuje jednotlivým oblastem činnosti centrální banky v oblasti hotovostních peněz. Jde např. sledování potřeb peněžního oběhu, zadávání výroby peněz a správy jejich zásob. Práce také analyzuje jednotlivé druhy platidel vydávané Českou národní bankou. Pozornost je věnována také aspektům balení bankovek a mincí, výměny platidel opotřebovaných oběhem i poškozeným apod. Zvláštní pozornost je věnována také novinkám v právní úpravě, tedy oblastem, které ve stávajících předpisech nebyly upraveny vůbec.

Práce se pak podrobně zabývá některými vybranými oblastmi právní úpravy. Zvláštní pozornost je věnována problematice reprodukcí platidel, jejichž předpisy se v průběhu několika let dvakrát změnily a byly harmonizovány s právem Evropské unie. Ustanovení právních předpisů jsou doplněna řadou ilustrací ke správnému pochopení možností v reprodukování platidel a s praktickými ukázkami dovolených a nedovolených reprodukcí. V rámci této části bylo zkoumáno také nakládání s podezřelými penězi a pojednáno o orgánech Evropské unie pro boj proti padělání peněz.

Poslední šestá část se věnuje výzkumu některých aspektů souvisejících s paděláním peněz, zejména formám penězokazectví a praktickým ukázkám různých způsobů podvodných úprav bankovek a mincí. Vysvětleny jsou jednotlivé formy penězokazectví a dále klasifikace padělků podle stupňů nebezpečnosti.

Issuance of money by the central bank and its prospect after accession to the European Monetary Union

(abstract)

The presented thesis analyzes the problems of issuance of money by the Central Bank in the Czech Republic. The issuance of money is analyzed particularly from the viewpoint of its legal regulation but attention is also paid to its practical implementation in the official practice of our Central Bank. The aim of the thesis is to comprehensively elaborate substantial part of the legal regulation in this area. Attention is paid particularly to applicable legal regulation but also to regulations that have been repealed in the period from establishment of the Czech Republic to the present time. This area of our day to day life has not been frequently explored and there is only minimum related financial-law literature. This, on the other hand, provides more space for the analysis of little known information from official practice.

The first part of the thesis provides an overview of the history of issuance of money in our territory after 1918. Initially, it deals with the Austro-Hungarian crown currency and its banknotes and coins that had been circulating in this country after the establishment of the independent Czechoslovak state. It further analyzes the development of cash circulation of the Czechoslovak Republic since the separation of the Czechoslovak currency from the Austro-Hungarian currency which took place according to the plan of the first Finance Minister Alois Rašín. Subsequently, it monitors the issuance of the first Czechoslovak definitive treasury notes by the Bank Office of the Ministry of Finance and assumption of its functions by the National Bank of Czechoslovakia in 1926. The thesis then monitors issuing activity of the National Bank of Czechoslovakia up until its dissolution in 1950, including the Second World War period during which it operated under the name of the National Bank for Bohemia and Moravia. Subsequently, it monitors the complex currency development after 1945 including two monetary reforms in 1945 and 1953. It further monitors the development of issuance of banknotes for the period of existence of the State Bank of Czechoslovakia which controlled monetary circulation in this country for more than 40 years until the end of 1992.

The second part deals in more detail with the Czechoslovak banknotes and coins that were used in monetary circulation after the establishment of the independent Czech Republic. These were the banknotes and coins originating from several sets up to 40 years old and, consequently, were inconsistent from artistic and technical point of view. Therefore, already since 1990, the State Bank of Czechoslovakia had been preparing new sets of banknotes and coins with the new state symbols, different motifs and better fraud protection. However, these new sets were never issued due to the break-up of the common Czechoslovak state. These payment instruments include also several dozens of types of Czechoslovak of commemorative silver coins that had been issued between 1954 and 1992 and annually since 1964.

The third part of the thesis describes the development of issuance of money and monetary circulation after the decision on separation of the common Czechoslovak state in mid-1992. The economic development lead inevitably to the so-called currency split, i.e. separation of the currency of the Czech Republic and of the currency of the Slovak Republic from the Czechoslovak currency. The thesis deals with the state of money supply and situation in the new supplies from the production. It subsequently discusses incorporation of the currency split into the legislation and its organizational provision. During the currency split, the Czechoslovak money in circulation was separated and the banknotes with higher denominations were stamped which confirmed their validity in only one part of the former common territory.

The fourth part deals with the current Czech banknotes and coins. It clarifies the circumstances of contracting the preparation of designs of the Czech coins in autumn of 1992 and looking for suitable foreign mint to which the production of the new Czech coins would be entrusted. The designs of banknotes were selected between 1991 and 1992, as part of the prepared new Czechoslovak issue, and the first banknote, two hundred-crown note, was prepared for series production. However, political and economic development required preparation of new payment instruments of the independent Czech Republic and all designs of banknotes of the State Bank of Czechoslovakia were re-designed to the Czech National Bank and Czechoslovak crowns were modified to the Czech crowns.

The fifth and, from the viewpoint of legal research, most important part deals with the legal regulation of issuance of money and monetary circulation of the Czech Republic. This regulation was initially incorporated in the Czech National Bank Act but its substantial part was transferred to the Act on Circulation of Banknotes and Coins in 2011. Only basic provisions on the exclusive right of the Czech National Bank to issue banknotes and coins including commemorative coins were left in the Czech National Bank Act. The substance of operational nature was transferred to the Act on Circulation of Banknotes and Coins. The thesis subsequently deals with the individual areas of activity of the Central Bank in the area of cash money. It includes e.g. monitoring the needs of monetary circulation, contracting the production of money and managing its supply. The thesis analyzes also the individual types of payment instruments issued by the Czech National Bank. Attention is also paid to the aspects of packaging of banknotes and coins, exchange of payment instruments worn during circulation and damaged, etc. Special attention is also paid to the developments in the legal regulation, i.e. areas that have not been regulated in the existing regulations at all.

Subsequently, the thesis deals in detail with some selected areas of the legal regulation. Special attention is paid to the problem of reproduction of payment instruments where the respective regulations changed twice during several years and were harmonized with the law of the European Union. The provisions of the legal regulations are supplemented by a number of illustrations allowing correct understanding of possibilities in reproducing payment instruments and by practical examples of permitted and illegal reproductions. This part also analyses the disposal of suspicious money and deals with the bodies of the European Union combating money counterfeiting.

The last sixth part is devoted to the research of some aspects related to money counterfeiting, in particular to the forms of counterfeiting and practical examples of different methods of fraudulent modifications of banknotes and coins. It explains the individual forms of counterfeiting as well as classification of counterfeits by the degree of danger.